

Juraj Mikuš

Sólo podnikatelia na ceste k podnikateľskému úspechu v teórii a v praxi

UNIVERZITA
KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

Juraj Mikuš

**Sólo podnikatelia na ceste k podnikateľskému úspechu
v teórii a v praxi**

2024

Univerzita Komenského v Bratislave

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-19-0581.

© Mgr. Juraj Mikuš, PhD., 2024

Univerzita Komenského v Bratislave, Fakulta managementu, Katedra stratégie a podnikania

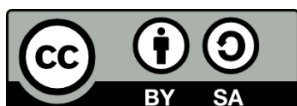
Recenzenti

prof. Ing. Zuzana Kapsdorferová, PhD.

doc. Ing. Mgr. Gabriela Dubcová, PhD.

Ilustrácia na obálke

Freepick.com

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons CC BY-SA 4.0 (vyžaduje sa: povinnosť uvádzať pôvodného autora, povinnosť odvodené dielo zdieľať pod rovnakou licenciou ako pôvodné dielo). Viac informácií o licencií a použití diela: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

https://stella.uniba.sk/texty/FM_JM_solo_podnikatelia-uspech-teoria_prax.pdf

Vydavateľ

Univerzita Komenského v Bratislave

ISBN 978-80-223-5843-9 (online)

Obsah

Predslov	9
Úvod	10
1. Sólo podnikanie v kontexte súčasných vývojových trendov	11
1.1. Sólo podnikanie a jeho dôležitosť v praxi a výskume	11
1.2. Sólo podnikanie na Slovensku	13
1.3. Kľúčové pojmy z oblasti sólo podnikania	17
2. Systematický prehľad literatúry z oblasti sólo podnikania	20
2.1. Metodika spracovania systematického prehľadu literatúry	20
2.1.1. Kritériá zaradenia alebo vylúčenia publikácií do systematického prehľadu literatúry ..	21
2.1.2. Proces vyhľadávania a výberu publikácií do systematického prehľadu literatúry	21
2.2. Výsledky systematického prehľadu literatúry	24
2.2.1. Kvantitatívna analýza štúdií zahrnutých v systematickom prehľade literatúry	24
2.2.2. Teórie aplikované vo výskume sólo podnikania	25
2.2.3. Typy a motivácie sólo podnikania	26
2.2.4. Ekonomické aspekty sólo podnikania	28
2.2.5. Sociálne aspekty sólo podnikania	30
2.2.6. Inkluzivita v sólo podnikaní	31
2.2.7. Aspekty prekérnej práce v sólo podnikaní	33
2.3. Hlavné zistenia vyplývajúce zo systematického prehľadu literatúry	34
3. Metodika empirickej časti vedeckej monografie	37
3.1. Pracovné postupy	37
3.2. Zdroj dát - Globálny monitor podnikania	38
3.3. Štatistické metódy analýzy dát	41
3.3.1. Deskriptívna štatistika a skúmanie štatistickej významnosti rozdielov	41
3.3.2. ANOVA a viacnásobná logistická regresia	42
3.3.3. Korelačná analýza	44
4. Výsledky empirickej časti výskumu sólo podnikania na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	46
4.1. Potenciál sólo podnikania	46
4.1.1. Spoločenský podnikateľský potenciál	46
4.1.2. Podnikateľský talent	48
4.2. Podnikateľská aktivita sólo podnikateľov	50
4.2.1. Podnikateľská aktivita z hľadiska individuálnych atribútov	52
4.3. Motivácia sólo podnikateľov začať podnikať	57
4.4. Rastové ašpirácie začínajúcich sólo podnikateľov	59

4.5.	Inovatívnosť začínajúcich sólo podnikateľov	60
4.6.	Odvetvová orientácia začínajúcich sólo podnikateľov.....	63
4.7.	Faktory vplyvajúce na pravdepodobnosť začať podnikateľ medzi sólo podnikateľmi a ostatnými podnikateľmi.....	65
4.8.	Vzťah medzi sólo indexom začínajúceho podnikania a podnikateľským prostredím	70
5.	Diskusia a odporúčania.....	72
5.1.	Odporúčania pre aktérov rozvoja a podpory podnikania a tvorcov politik	74
	Záver	76
	Zoznam použitej literatúry.....	78
	Prílohy.....	90
	Príloha 1: Zoznam štúdií po odstránení duplicit	90
	Príloha 2: Zoznam štúdií zaradených do systematického prehľadu literatúry.....	99
	Príloha 3: Prehľad hlavných zistení štúdií zaradených do systematického prehľadu literatúry.....	105
	Príloha 4: Prehľad zahrnutých štúdií v identifikovaných tematických okruhoch.....	118
	Príloha 5: Charakteristika ukazovateľov GEM.....	123

Zoznam diagramov

Diagram 1: Procesný diagram vyhľadávania PRISMA	23
Diagram 2: Identifikované tematické oblasti vo výskume sólo podnikania a ich početnosť	35
Diagram 3: Procesný model podnikania podľa metodiky GEM	38

Zoznam grafov

Graf 1: Samostatná zárobková činnosť so zamestnancami a bez zamestnancov na Slovensku (15-64 rokov, v tisícoch osôb)	14
Graf 2: Samostatná zárobková činnosť na Slovensku ako percento zamestnanosti podľa pohlavia (15-64 rokov).....	14
Graf 3: Samostatná zárobková činnosť bez zamestnancov ako percento samostatnej zárobkovej činnosti podľa pohlavia (15-64 rokov).....	15
Graf 4: Vekové rozloženie samostatne zárobkovo činných osôb na Slovensku (2023, 4. štvrťrok)	16
Graf 5: Počet štúdií zahrnutých v systematickom prehľade literatúry podľa roku vydania	24

Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Kritériá zaradenia alebo vylúčenia publikácií do systematického prehľadu literatúry.....	21
Tabuľka 2: Syntax použité na vyhľadávanie relevantných publikácií v databázach Web of Science a Scopus.....	22
Tabuľka 3: Početnosť štúdií zaradených v jednotlivých tematických oblastiach	25
Tabuľka 4: Kompozícia prvého dátového súboru	39
Tabuľka 5: Kompozícia druhého dátového súboru	39
Tabuľka 6: Súhrnná vzorka za EU a VK	40
Tabuľka 7: Rámcové podmienky pre podnikanie.....	41
Tabuľka 8: Súhrnná vzorka dát GEM NES Slovensko.....	41
Tabuľka 9: Závislé a vysvetľujúce premenné vstupujúce do modelov.....	43
Tabuľka 10: Rámcové podmienky pre podnikanie.....	44
Tabuľka 11: Spoločenské postoje k podnikaniu, sociálny kapitál a sebahodnotenie dospeléj populácie na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	47
Tabuľka 12: Spoločenské postoje k podnikaniu, sociálny kapitál a sebahodnotenie podnikateľov na Slovensku.....	47
Tabuľka 13: Spoločenské postoje k podnikaniu, sociálny kapitál a sebahodnotenie sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	48
Tabuľka 14: Podnikateľský talent dospeléj populácie na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	49
Tabuľka 15: Podnikateľský talent podnikateľov na Slovensku	49
Tabuľka 16: Podnikateľský talent sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	50

Tabuľka 17: Podnikateľská aktivita dospelých populácie na Slovensku a v medzinárodnom kontexte ...	51
Tabuľka 18: Podnikateľská aktivita na Slovensku.....	51
Tabuľka 19: Podnikateľská aktivita sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	52
Tabuľka 20: Podnikateľská aktivita žien na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	52
Tabuľka 21: Podnikateľská aktivita mužov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	53
Tabuľka 22: Podnikateľská aktivita mladých na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	54
Tabuľka 23: Podnikateľská aktivita dospelých na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	54
Tabuľka 24: Podnikateľská aktivita seniorov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	55
Tabuľka 25: Podnikateľská aktivita ľudí so základným vzdelaním na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	56
Tabuľka 26: Podnikateľská aktivita ľudí so stredoškolským vzdelaním na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	56
Tabuľka 27: Podnikateľská aktivita ľudí s vysokoškolským vzdelaním na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	57
Tabuľka 28: Motivácia začať podnikáť na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	58
Tabuľka 29: Motivácia začať podnikáť na Slovensku	58
Tabuľka 30: Motivácia začať podnikáť sólo na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	59
Tabuľka 31: Očakávaná tvorba pracovných miest o 5 rokov medzi začínajúcimi podnikateľmi na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	59
Tabuľka 32: Očakávaná tvorba pracovných miest o 5 rokov na Slovensku	60
Tabuľka 33: Očakávaná tvorba pracovných miest o 5 rokov medzi sólo podnikateľmi na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	60
Tabuľka 34: Inovatívnosť výrobkov alebo služieb začínajúcich podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	61
Tabuľka 35: Inovatívnosť výrobkov alebo služieb podnikateľov na Slovensku	61
Tabuľka 36: Inovatívnosť výrobkov alebo služieb začínajúcich sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	62
Tabuľka 37: Inovatívnosť technológií alebo procesov začínajúcich podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	62
Tabuľka 38: Inovatívnosť technológií alebo procesov podnikateľov na Slovensku	63
Tabuľka 39: Inovatívnosť technológií alebo procesov začínajúcich sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	63
Tabuľka 40: Odvetvová orientácia začínajúcich podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte	64
Tabuľka 41: Odvetvová orientácia podnikateľov na Slovensku	64
Tabuľka 42: Odvetvová orientácia začínajúcich sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.....	65
Tabuľka 43: Analýza rozptylu (ANOVA) pre vplyv vybraných premenných na začínajúcich podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami.....	66

Tabuľka 44: Výsledky viacnásobnej logistickej regresie pre vplyv vybraných premenných na začínajúcich podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami	67
Tabuľka 45: Analýza rozptylu (ANOVA) pre vplyv vybraných premenných na začínajúcich sólo podnikateľov.....	68
Tabuľka 46: Výsledky viacnásobnej logistickej regresie pre vplyv vybraných premenných na začínajúcich sólo podnikateľov	68
Tabuľka 47: Porovnanie významných faktorov z výsledkov logistických regresí pre podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami a sólo podnikateľov	69
Tabuľka 48: Výsledky Kolmogorov-Smirnovovho a Shapiro-Wilk testu normality pre skúmané premenné	70
Tabuľka 49: Výsledky Pearsonovej korelačnej analýzy pre skúmané premenné.....	71
Tabuľka 50: Výsledky Spearmanovej korelačnej analýzy	71

Predslov

Táto vedecká monografia je jedným z výsledkov realizovaného vedeckého projektu APVV 19-0581 s názvom „Medzigeneračné podnikanie na Slovensku v dobe digitalizácie: pragmatický prístup.“ Jej zameranie bolo inšpirované dostupnosťou dát Globálneho monitoru podnikania (GEM), ktoré poskytujú široké možnosti pre výskum rôznych aspektov podnikania. Tieto dáta sú neoceniteľným zdrojom pri skúmaní sólo podnikateľskej aktivity, ktorá je mimoriadne aktuálnou témou nielen na Slovensku, ale aj v globálnom meradle.

V tejto súvislosti by som chcel vyjadriť svoju vďaku všetkým, ktorí prispeli k tvorbe tejto monografie. Osobitné poďakovanie patrí prof. Ing. Anne Pilkovej, PhD., MBA, ktorá svojou odbornosťou a podporou významne prispela k úspešnému zdolaniu mnohých mojich výziev pri písaní tejto monografie. Ďalej by som rád poďakoval vedeniu Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave za poskytnuté zdroje a intelektuálne prostredie, ktoré umožnili realizáciu tohto výskumného zámeru. Nakoniec, moja vďačnosť patrí mojej rodine, ktorá mi počas procesu písania a skúmania poskytla nevyhnutnú emocionálnu a morálnu podporu.

Úvod

Predkladaná vedecká monografia je venovaná fenoménu sólo podnikania, ktoré je významnou súčasťou moderného ekonomického prostredia. Zvýšená pozornosť tomuto fenoménu reflektuje jeho rastúce zastúpenie v ekonomických aktivitách po celom svete a jeho potenciálny vplyv na trh práce a ekonomický rast (Dvouletý a Orel, 2020). Táto forma podnikania, ktorá zahŕňa samostatnú zárobkovú činnosť bez zamestnancov, freelancing, jednoosobové podniky, hybridné podnikanie a iné, predstavuje flexibilnú pracovnú alternatívu, ktorá reaguje pružne na meniace sa ekonomické a sociálne podmienky (Cooke a kol., 2018). Význam sólo podnikania spočíva nielen v jeho schopnosti generovať príjem pre jednotlivcov, ale aj v jeho prínose pre tvorbu inovácií a v zvýšenej adaptabilite ekonomických subjektov rôznej veľkosti v rýchlo sa meniacom ekonomickom prostredí (Burke a Cowling, 2019).

Sólo podnikatelia sú často považovaní za iniciátorov a tvorcov inovačných procesov a prispievajú k dynamike a konkurencieschopnosti ekonomík (Audretsch a Belitski, 2021). V Európe a na Slovensku, kde je sólo podnikanie mimoriadne rozšírené, táto forma podnikania umožňuje individuálne prístupy k práci a podnikaniu, čo môže byť atraktívne vzhľadom na rastúci dopyt po flexibilnej pracovnej sile. Sólo podnikanie predstavuje nielen alternatívny spôsob zamestnania, ale aj možnosť pre jednotlivcov prejsť svoju podnikavosť bez nutnosti záväzkov spojených so zamestnávaním iných osôb.

Okrem toho, význam sólo podnikania sa prejavuje v jeho schopnosti poskytovať riešenia na miestnej aj globálnej úrovni, čo sa odráža v jeho rastúcom zastúpení v rôznych sektoroch a odvetviach. Ako také, sólo podnikanie je zaujímavým objektom pre výskumníkov, politikov a praktikov, ktorí sa snažia pochopiť jeho vplyvy, ako aj príležitosti a výzvy, s ktorými sa sólo podnikatelia stretávajú.

Preto je hlavným cieľom tejto vedeckej monografie na základe kvantitatívnych analýz poskytnúť interpretáciu vývoja a charakteristík sólo podnikania na Slovensku a v medzinárodnom kontexte, ako východisko pre formuláciu odporúčaní pre aktérov ekosystému rozvoja a podpory podnikania a tvorcov politik.

Skúmaná problematika je spracovaná v piatich kapitolách. Prvá kapitola, Sólo podnikanie v kontexte súčasných vývojových trendov, predstavuje úvod do témy, charakterizujúci dôležitosť sólo podnikania vo výskume a praxi. Druhá kapitola, Systematický prehľad literatúry z oblasti sólo podnikania, skúma a analyzuje existujúcu literatúru súvisiacu so sólo podnikaním, využívajúc rigorózne metodiky na spracovanie systematického prehľadu literatúry s cieľom identifikovať hlavné oblasti vedeckého výskumu v danej problematike a stav súčasného vedeckého poznania v týchto oblastiach. Tretia kapitola, Metodika empirickej časti vedeckej monografie, sa zameriava na metodologický rámec, zdroje dát a štatistické metódy použité v empirickej časti. Výsledky výskumu sú prezentované v štvrtej kapitole, kde sa skúma potenciál sólo podnikania, podnikateľská aktivita a jej charakteristiky na Slovensku a v medzinárodnom kontexte ako aj vplyv vybraných podnikateľských a demografických charakteristík na pravdepodobnosť začať podnikáť ako sólo podnikateľ a podnikateľ s partnermi alebo zamestnancami a vzťah úrovne sólo podnikania a faktorov podnikateľského prostredia a ekosystému. Záverečná kapitola, Diskusia a odporúčania, syntetizuje zistenia a poskytuje odporúčania pre aktérov rozvoja a podpory podnikania a tvorcov politik.

Táto práca bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja na základe Zmluvy č. APVV-19-0581.

1. Sóló podnikanie v kontexte súčasných vývojových trendov

Podnikanie sa všeobecne považuje za kľúčové pre zdravie a rozvoj ekonomiky (Audretsch a Keilbach, 2004; Mueller, 2007). Jeho úloha spočíva nielen v tvorbe zisku a pracovných miest, ale aj v podpore inovácií, ktoré prispievajú k ekonomickému rastu a riešeniu spoločenských problémov. Hoci sa uznáva význam rastových podnikov, mikropodniky vrátane jednoosobových podnikov sú pre ekonomiku taktiež kľúčové (Belt a kol., 2016).

Na označenie jednoosobových podnikov sa používajú aj pojmy ako sóló podnikanie, sóló samostatná zárobková činnosť (SZČ), freelancing, práca na vlastný účet, jednoosobové podniky, ale aj iné formy SZČ bez zamestnancov. Sóló podnikanie si získalo značnú pozornosť výskumníkov a tvorcov politik vzhľadom na jeho rozšírenosť a vplyv na ekonomiku (napr. Dvouletý a Orel, 2020, Gevaert a kol., 2022). Sóló podnikanie je potenciálne dôležitým zdrojom tvorby pracovných miest. Ak by aspoň malý podiel sóló podnikateľov zamestnal minimálne jedného zamestnanca, významne by to prispelo k zníženiu miery nezamestnanosti (Millan a kol., 2013). Zamestnávanie zamestnancov však nie je bez nákladov a súvisiacich problémov (Coad a kol., 2017) a len malá časť sóló podnikateľov počas svojho podnikania začne zamestnávať zamestnancov (Fairlie a Miranda, 2017). Empirické dôkazy ukazujú, že sóló podnikanie je osobitnou formou podnikania, ktorá sa z hľadiska pracovných podmienok ale aj aspirácií, postojov a skúseností líši od plateného zamestnania, štandardného podnikania alebo vykonávania SZČ so zamestnancami (Boeri a kol., 2020).

Kapitola sa zaoberá teoretickými východiskami skúmanej problematiky. Je štruktúrovaná tak, že najprv je prezentovaný úvod do sóló podnikania s dôrazom na dôležitosť danej témy v kontexte súčasného ekonomického prostredia a jeho vývojových trendov. Následne je charakterizovaný kontext a zistenia vedeckých štúdií špecifických pre Slovensko. V ďalšej časti sú definované kľúčové pojmy, čo predstavuje základné východiská pre spracovanie systematického prehľadu literatúry.

1.1. Sóló podnikanie a jeho dôležitosť v praxi a výskume

V posledných desaťročiach sa úroveň sóló podnikania zvýšila takmer vo všetkých európskych krajinách (van Stel a van der Zwan, 2019). Tento nárast sa pripisuje hlavne rozvoju terciárnej ekonomiky v tradičných ale aj inovatívnych povolaniach s rôznymi požiadavkami na kvalifikáciu (Barbieri, 2016). Tento posun odráža širšie ekonomické zmeny a vyvíjajúci sa charakter práce, kde sa redefinujú tradičné pracovno-právne vzťahy aj vzhľadom na rozvoj zdieľanej, zákazkovej (gig) a platformovej ekonomiky.

Sóló podnikatelia sú veľmi rôznorodou skupinou osôb od remeselníkov, majiteľov mikropodnikov, nezávislých dodávateľov, umelcov, farmárov až po vysokokvalifikovaných odborníkov. Sú zastúpení vo všetkých odvetviach hospodárstva a verejného života. Vzhľadom na ich heterogenitu je náročné implementovať účinné verejné politiky. Tiež, vzhľadom na problémy s jednotnou definíciou a širokou škálou činností, sociálno-ekonomických pozícií, demografických charakteristík a trhových alebo profesijných situácií tejto skupiny pracovníkov je ťažké merať sóló podnikanie ako homogénnu skupinu (Bari, 2021). Najčastejšia perspektíva je prostredníctvom údajov o samostatne zárobkovo činných osobách (SZČO), kde sa rozlišujú SZČO so zamestnancami a bez zamestnancov. Podľa Eurofound (2024) sa podiel SZČO na všetkých zamestnaných v EÚ od začiatku 21. storočia nezvýšil a v rokoch 2010 až 2022 dokonca mierne klesol z 15,4 % na 13,7 %. Podiel sóló SZČO, teda tých, ktorí vykonávajú SZČ bez zamestnancov, na všetkých SZČO sa v rokoch 2010 až 2022 znížil z 69,5 % na 67,9 %. Napriek tomu je zrejmé, že značnú časť SZČO tvoria práve sóló SZČO, ako jedna možnosť seberealizácie bez partnerov alebo zamestnancov. Inú perspektívu na úroveň sóló podnikania ponúkajú dáta Globálneho monitoru podnikania. Z 27 členských štátov EÚ v roku 2023 participovalo na zbere dát 18 krajín, pričom miera

sólo podnikania v rámci počiatočnej podnikateľskej aktivity (do 42 mesiacov) dosiahla priemer 42,5 % pre participujúce krajiny (GEM, 2023).

Sólo podnikanie je významné nie len pre jeho rozšírenosť ale aj preto, lebo ponúka vysokú mieru autonómie v oblastiach pracovného času, miesta a podmienok, čo z neho robí pre mnohých pracovníkov atraktívnu možnosť uplatnenia (Cooke a kol., 2018) využívanú napr. v rámci zákazkovej ekonomiky na digitálnych pracovných platformách. Podľa odhadu Groena a kol. (2021) 90 % pracovníkov platformami v EÚ vykonáva svoju činnosť ako sólo SZČO a nemá s platformou uzavretú pracovnú zmluvu. Sólo podnikatelia tiež pomáhajú diverzifikovať ekonomické prostredie a poskytujú cenné služby v rôznych odvetviach. Tzv. freelanceri zohrávajú v ekonomikách transformačnú úlohu, pretože umožňujú firmám zavádzať flexibilné a pružné podnikateľské modely, ktoré sú v dynamicky meniacom sa podnikateľskom prostredí nevyhnutné (Burke a Cowling, 2020a). Freelanceri, ale aj iní sólo podnikatelia, často disponujú jedinečnými odbornými znalosťami, na ktoré sa firmy spoliehajú, čím znižujú riziká pre spoločnosti, ktoré ich zamestnávajú, a prispievajú k vyššej úrovni inovácií a tvorby pracovných miest. Navyše v posledných rokoch dochádza k výraznému nárastu podielu sólo SZČO medzi vysoko vzdelanými odborníkmi a napríklad aj medzi demografickou skupinou žien (Hormans a Marx, 2017; Spasova a Wilkens, 2018). Podpora podnikania žien a znižovanie rozdielov v účasti na podnikaní žien a mužov sú politickými prioritami na úrovni EÚ, ktorých cieľom je zlepšiť účasť žien na trhu práce a podporovať rodovú rovnosť (Európska investičná banka, 2020; OECD/Európska komisia, 2023). Flexibilita, ktorú ponúka sólo podnikanie, je obzvlášť atraktívna pre ženy matky, pretože im umožňuje efektívnejšie zosúladiť pracovné a rodinné povinnosti (Bögenhold a kol., 2016). Výskum ukázal, že vysoký podiel žien si volí prácu na skrátený pracovný čas a je menej pravdepodobné, že budú zamestnávať zamestnancov ako muži (OECD, 2019).

Napriek výhodám nie je sólo podnikanie ako forma sebauplatnenia bez problémov. Ekonomiky na celom svete prechádzajú procesom štrukturálnych zmien, súvisiacich hlavne s rozvojom sektora služieb, ktoré menia zaužívané pracovno-právne vzťahy. Jedným z dôsledkov je nielen zvyšovanie počtu „dobrých“ pracovných miest, ktoré sú autonómne, atraktívne a dobre platené, ale zároveň sa zvyšuje aj podiel ľudí v neistých pracovných pomeroch, ktoré vykazujú charakteristiky prekérnej práce. Jedným z hlavných problémov je nedostatočná sociálna ochrana. V mnohých krajinách nemajú sólo podnikatelia rovnaký prístup k sociálnemu zabezpečeniu ako tradiční zamestnanci, čo ich vystavuje nestabilite príjmov a finančnej neistote (Kool a kol., 2021). Táto zraniteľnosť je obzvlášť zreteľná v platformovej ekonomike, kde sa rozdiel medzi zamestnaním a sólo SZČ stiera, čo vyvoláva obavy z tzv. „závislej“ alebo dokonca „falošnej“ SZČ (Kocher, 2022).

Závislé aj falošné SZČO vykonávajú úlohy pod dohľadom firmy, takže aj keď z právneho hľadiska títo pracovníci nemajú postavenie zamestnanca, v praxi môžu byť vo vzťahu podriadenosti k firme porovnateľnom so zamestnaneckým vzťahom (Thornquist, 2015). Falošná SZČ je nezákonná, pretože zamestnávateľia sa týmto spôsobom častokrát snažia obchádzať povinnosti zamestnávateľa, ako sú platenie sociálneho poistenia, poskytovanie pracovných benefitov a dodržiavanie pracovných zákonov, hlavne tých, ktoré sa týkajú bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Na druhej strane závislá SZČ je vo viacerých európskych krajinách legálna a aj právne ukotvená. Závislé sólo SZČO sa čoraz viac vyskytujú v dvoch rôznych formách, medzi vysokokvalifikovanými povolaniami, ako aj medzi menej kvalifikovanými periférnymi zamestnaniami (Arum a Muller, 2004). Existujú dôkazy o tom, že časť závislých sólo SZČO sú pracovníci, ktorí majú veľmi žiadané nedostatkové zručnosti. Títo pracovníci uprednostňujú prácu ako sólo SZČO, aj keď by ich firma chcela zamestnať ako zamestnancov. Ako SZČO môžu mať lepšiu pozíciu pri vyjednávaní vyššieho príjmu ako zamestnanci (Kösters a Smits, 2020). Môže k tomu dôjsť, ak existujú rôzne sektorové dohody alebo pravidlá na úrovni firmy s ohľadom na

maximálne mzdy pre konkrétne typy zamestnancov alebo povolání (Houseman a kol., 2003). Je zrejmé, že to nie sú pracovníci, ktorí vykonávajú prácu so známami prekérnosti.

Sólo podnikanie môže byť motivované rôznymi faktormi, ktoré môžeme rozdeliť do dvoch hlavných kategórií: nevyhnutnosť a osobná autonómia (Bogenhold a Fachinger, 2007). Niektorí podnikatelia začínajú svoje podnikanie z nevyhnutnosti, často kvôli ekonomickým tlakom, pod tlakom zamestnávateľa alebo nedostatku iných pracovných príležitostí. Tento pohľad je pesimistický a prirovnáva sólo podnikateľov k zamestnancom, ktorí pracujú bez adekvátnej sociálnej a pracovnej ochrany. Na druhej strane, optimistická perspektíva vníma sólo podnikanie ako fázu experimentovania a príležitosti pre podnikateľov, ktorí chcú preskúmať nové možnosti a potenciálne sa stať úspešnými zakladateľmi firiem. Títo podnikatelia sú často motivovaní túžbou po osobnej autonómii, nezávislosti a sebarealizácii, pričom internet a práca na diaľku im umožňujú využiť nové typy individuálnych aktivít. Táto rôznorodosť motivácií ukazuje, že sólo podnikanie nie je jednoliaty fenomén, ale skôr zahŕňa spektrum rôznych cieľov a okolností.

Z hľadiska kvality práce je pozoruhodných niekoľko bodov týkajúcich sa sólo podnikania. Zistilo sa, že sólo podnikatelia majú vo všeobecnosti nižšiu úroveň príjmov a vyššiu mieru „pracovnej chudoby“ v porovnaní so zamestnancami (Hormans a Marx, 2017). Sólo podnikanie, najmä to, ktoré je vykonávané na čiastočný úväzok, vykazuje charakteristiky typické pre prekérnu prácu, teda negarantuje istotu zamestnania, dostatočné príjmy, nedisponuje prístupom ku kolektívnemu zastúpeniu, možnostiam odbornej prípravy a dostatočnému sociálnemu zabezpečeniu (Coen a Schippers, 2019; Eurofound, 2024). Bežný naratív tvorcov politík je, že SZČO si môžu zaistiť svoje sociálne zabezpečenie samostatne a nepotrebujú kolektívnu ochranu napriek tomu, že empirické štúdie ukazujú, že najmä mnohé sólo SZČO sú kvôli nízkemu príjmu neschopné si zaistiť sociálnu ochranu samostatne (Schulze Buschoff 2016) a zároveň vyjadrujú určitú preferenciu na kolektívne zastúpenie v súvislosti s prístupom k sociálnemu zabezpečeniu (Murgia a Pulignano, 2021). Na druhej strane, ako forma zamestnania, ktorá je viac vystavená trhovým silám ako platené zamestnanie, môže potenciálne ponúkať vysoké príjmy (OECD, 2019). Štúdie ukázali, že sólo podnikatelia sú spokojnejší so svojou prácou ako zamestnanci, majú väčšiu autonómiu pri rozhodovaní o pracovných podmienkach, slobodne si vyberajú svoj pracovný status a len malý podiel z nich vyjadruje želanie byť zamestnaní (Hessels a kol., 2018). V porovnaní so zamestnancami sólo podnikatelia často uvádzajú vyššiu mieru spokojnosti so životom, pretože preferujú byť vlastným nadriadeným a robiť to, čo ich baví (El Shoubaki a Stephan, 2018), hoci je to podmienené viacerými faktormi (Stephan, 2018). Napríklad výsledky štúdie Warra (2018) ukazujú, že sólo podnikatelia majú vyššiu subjektívnu pohodu nielen v porovnaní so zamestnancami, ale aj s podnikateľmi, ktorí zamestnávajú zamestnancov.

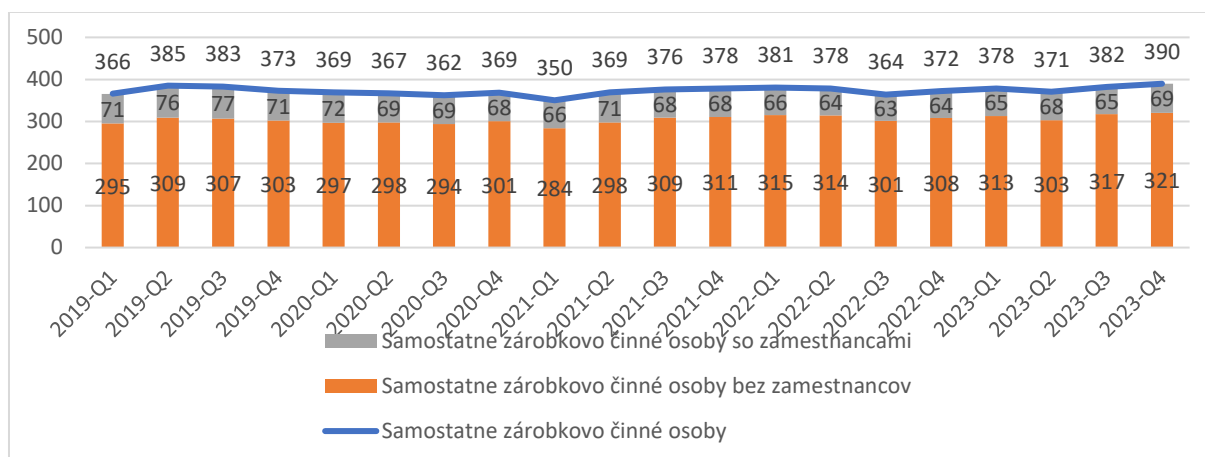
Na základe uvedených skutočností je zrejmé, že sólo podnikanie predstavuje celosvetovo aktuálny, komplexný a dynamický fenomén, ktorý si vyžaduje pochopenie a podrobnú analýzu. V nasledujúcej kapitole sa zameriame na charakteristiku sólo podnikania v kontexte Slovenskej republiky. Tento prístup nám umožní identifikovať špecifické charakteristiky, výzvy a príležitosti, ktoré táto forma podnikania prináša v rámci slovenského podnikateľského prostredia.

1.2. Sólo podnikanie na Slovensku

V štvrtom štvrťroku 2023 dosiahol počet SZČO na Slovensku historické maximum a to 389,7 tisíc osôb. Tento počet prekonáva úroveň pred pandémiou, pričom pomerne výrazne prevyšuje počet 380 tisíc SZČO zaznamenaných pred vypuknutím pandémie. Toto znovu oživenie SZČ znamená významné zotavenie sa z poklesu spôsobeného pandémiou, ktorý bol pozorovaný v prvom štvrťroku 2021, keď počet SZČO klesol na 350 tisíc. Napriek tomu však zostáva dynamika SZČ na Slovensku značne nestabilná, charakterizovaná výkyvmi bez výrazných dlhodobých trendov (pozri Graf 1).

Štruktúra SZČO podľa zamestnaneckého statusu naznačuje, že väčšina SZČO sa nezapája do zamestnávania ďalších zamestnancov. Počas obdobia 2019 až 2023 (Graf 1) v priemere približne 18 % SZČO na Slovensku prevzalo úlohu zamestnávateľov, zatiaľ čo zvyšných 82 % pôsobilo ako sólo SZČO. Napríklad vo štvrtom štvrťroku 2023 sa celkový počet SZČO priblížil k takmer 390 tis. osobám. Z nich približne 321 tis. osôb pôsobilo bez zamestnancov, zatiaľ čo takmer 69 tis. zamestnávalo ďalších zamestnancov. Toto rozloženie zdôrazňuje prevahu sólo podnikania medzi slovenskými SZČO.

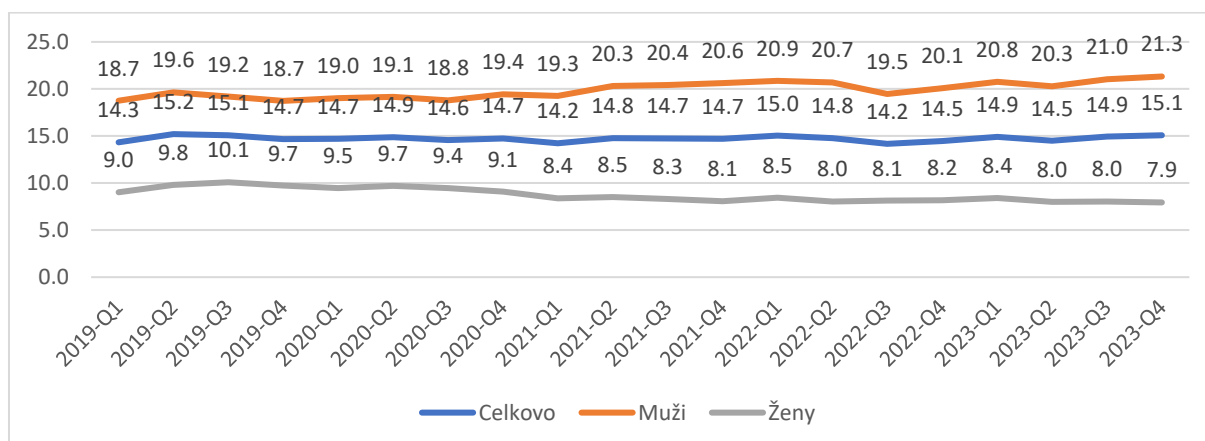
Graf 1: Samostatná zárobková činnosť so zamestnancami a bez zamestnancov na Slovensku (15-64 rokov, v tisícoch osôb)

Zdroj: Eurostat. (2024). *Employment and Unemployment (LFS) Database*. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/database>.

Podiel SZČO na celkovej zamestnanosti bol v období 2019 až 2023 v priemere približne 14,7 %. Tento podiel zaznamenal mierny pokles počas pandemických rokov. Výrazné rozdiely boli v zapojení mužov a žien, ktoré ohraničujú jasný vzorec v trendoch SZČ. U mužov bol zaznamenaný nárast SZČ od roku 2019, pričom v priemere sa na samostatnej zárobkovej činnosti podieľalo 19,9 % mužov. Naopak, trend u žien vykazuje opačnú trajektóriu, pričom v rovnakom období sa SZČ venovalo v priemere len 8,7 % žien. Tento výrazný rodový rozdiel v zapojení v SZČ poukazuje na prehlbujúce sa rozdiely, o čom svedčí rozdielna trajektória účasti mužov a žien na SZČ.

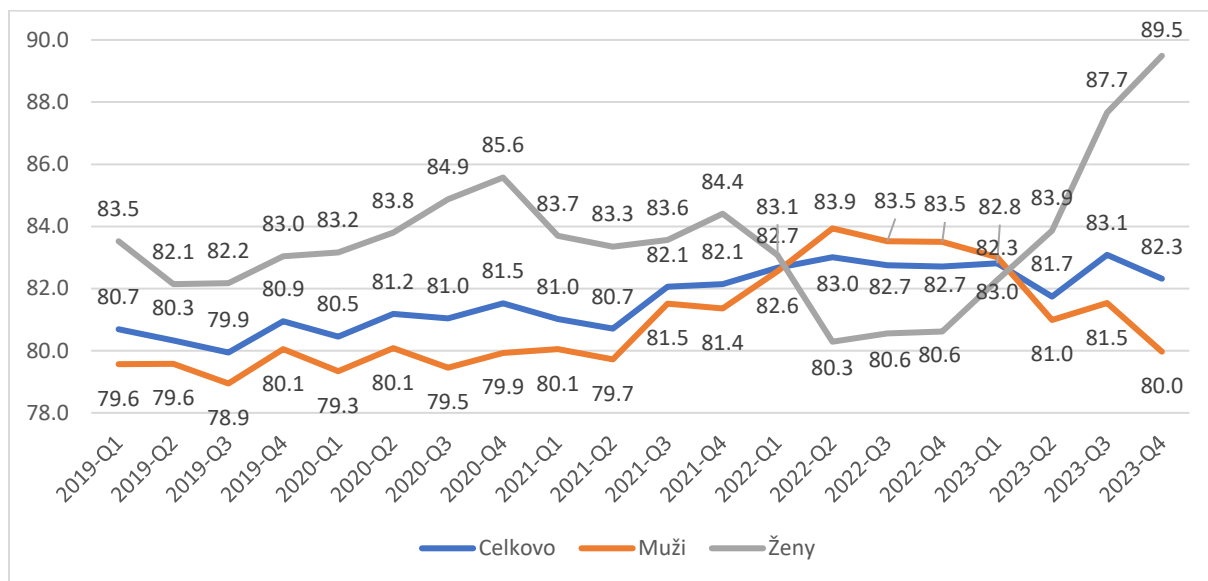
Graf 2: Samostatná zárobková činnosť na Slovensku ako percento zamestnanosti podľa pohlavia (15-64 rokov)

Zdroj: Eurostat. (2024). *Employment and Unemployment (LFS) Database*. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/database>.

SZČO bez zamestnancov, ako percentuálny podiel zo SZČO podľa pohlavia, vykazuje na Slovensku zaujímavé trendy. Údaje zo štvrtého štvrťroka 2023 odhaľujú výrazné rodové rozdiely v zložení SZČO. Takmer 90 % SZČ žien pôsobilo sólo, zatiaľ čo v prípade mužov to bolo približne 80 %. Tieto údaje poukazujú na prevahu SZČ žien, ktoré podnikajú sólo bez ďalších zamestnancov. Naopak, v roku 2022 bol trend opačný, čo naznačuje kolísavú dynamiku v preferenciách SZČ bez zamestnancov v čase medzi jednotlivými pohlaviami. Pozorovaný trend však potvrdzuje aj štúdia Pinkovetskaia a kol. (2021), ktorej zistenia poukazujú na to, že vo väčšine krajín ženy v porovnaní s mužmi častejšie podnikajú sólo.

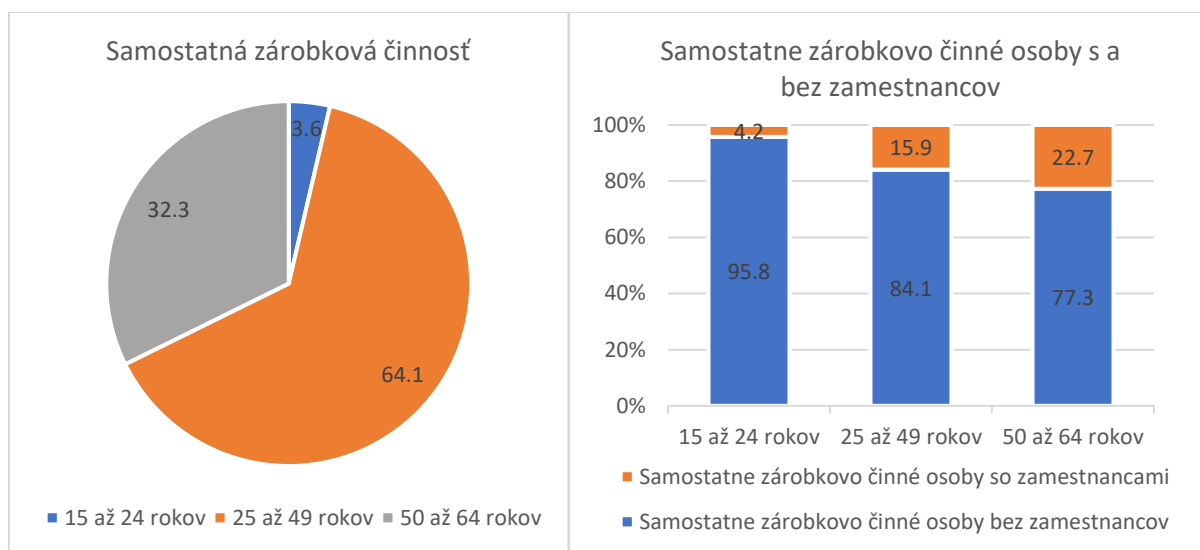
Graf 3: Samostatná zárobková činnosť bez zamestnancov ako percento samostatnej zárobkovej činnosti podľa pohlavia (15-64 rokov)

Zdroj: Eurostat. (2024). *Employment and Unemployment (LFS) Database*. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/database>.

Vekové rozloženie SZČO na Slovensku poukazuje na jasný trend. Najmä mladí ľudia vo veku 15 až 24 rokov predstavujú relatívne malý podiel SZČO, ktorý tvorí len 3,6 % všetkých SZČO. Naopak, väčšinu SZČO tvoria dospelí vo veku 25 až 49 rokov, ktorí predstavujú 64 % SZČO, zatiaľ čo seniori vo veku 50 až 64 rokov predstavujú 32,3 %. V rámci demografickej skupiny mladých ľudí sa až 95,8 % z nich venuje SZČ bez toho, aby zamestnávali ďalší personál. Tento údaj kontrastuje s 84,1 % dospelých a 77,3 % seniorov, ktorí podnikajú bez zamestnancov, čo naznačuje výrazné rozdiely v sklone k sólo podnikaniu v rôznych vekových kohortách a odráža potenciálne rozdiely v podnikateľských aspiráciách, zdrojoch a príležitostiach.

Graf 4: Vekové rozloženie samostatne zárobkovo činných osôb na Slovensku (2023, 4. štvrťrok)

Zdroj: Eurostat. (2024). *Employment and Unemployment (LFS) Database*. Dostupné na: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/database>.

SZČO tvorili v roku 2022 viac ako polovicu (60,3 %) z celkového počtu aktívnych malých a stredných podnikov na Slovensku (SBA, 2023). Z nich približne 80 % pôsobí sólo. Na základe týchto zistení je zrejmé, že sólo podnikanie je na Slovensku významným a rozšíreným fenoménom. V nasledujúcej časti sa preto zameriame na výsledky vedeckých štúdií, ktoré sa špecificky týkajú sólo podnikania na Slovensku.

Podľa štúdie Kaščákovéj a kol. (2023) oficiálne údaje o SZČ na Slovensku nezohľadňujú závislú SZČ, ktorá je v krajine bežným javom. Závislé podnikanie sa týka osôb formálne registrovaných ako živnostníci, ale v podstate fungujúcich ako zamestnanci. Toto usporiadanie zahŕňa hierarchický vzťah so zamestnávateľom, plnenie úloh podľa pokynov, v mene zamestnávateľa a počas určeného pracovného času stanoveného zamestnávateľom. Tieto osoby v podstate pokračujú v plnení svojich predchádzajúcich pracovných úloh za zníženej sociálnej ochrany v porovnaní s obdobím, keď boli zamestnancami. Toto usporiadanie je výhodné aj pre klientske firmy (bývalých zamestnávateľov), pretože sú oslobodené od platenia príspevkov na sociálne zabezpečenie. Predpokladá sa, že do konca roka 2022 dosiahol počet závislých SZČO na Slovensku približne 110,9 tisíc, ako uvádza Výberové zisťovanie pracovných síl, ktoré uskutočnil Štatistický úrad SR (SBA, 2023). V rámci tejto štúdie sa uskutočnil prieskum na výskumnej vzorke slovenských SZČO, pričom rozlišovali medzi sólo a závislou SZČ. Z výsledkov štúdie vyplýva, že sólo SZČO sa cítia menej pripravené na začatie podnikateľskej činnosti ako závislé SZČO a navyše vykazujú o niečo nižšiu pripravenosť prispôbovať sa a učiť sa počas prevádzkovania svojich podnikov. Obe skupiny vyjadrili presvedčenie vo svoj podnikateľský úspech, čo podčiarkuje ich optimizmus a dôveru v potenciál ich podnikov. Sólo podnikatelia však vykazujú výrazne vyšší strach a obavy zo zlyhania na začiatku svojho podnikania, čo odráža vyššiu úroveň vnímaného rizika v porovnaní so závislými SZČO.

Ďalší výskum Gawel a kol. (2021) zameraný na skúmanie ekonomických faktorov ovplyvňujúcich rastové a sólo podnikanie žien v krajinách Vyšehradskej štvorky poskytol špecifické poznatky pre Slovensko. Výskum zdôrazňuje, že ekonomická dynamika na Slovensku slúži ako faktor stimulujúci príležitosti pre podnikanie žien počas hospodárskych cyklov. Vplyv ekonomických zmien sa však líši medzi rastovým a sólo podnikaním, pričom obe formy reagujú podobne na niektoré dlhodobé ekonomické faktory (napr. miera nezamestnanosti). Okrem toho Slovensko vykazuje vyššiu citlivosť na ekonomické zmeny v

porovnaní s ostatnými vyšehradskými krajinami, čo naznačuje, že ekonomické podmienky zohrávajú významnejšiu úlohu pri formovaní rastového a sólo podnikania žien na Slovensku.

Ďalšia štúdia Dvouletý a kol. (2021) mala za cieľ prispieť k pochopeniu výnosnosti podnikania v rámci krajín Vyšehradskej skupiny, pričom rozlišovala medzi SZČO so zamestnancami, sólo SZČO a zamestnancami. S využitím údajov z Európskeho prieskumu pracovných podmienok sa v štúdiu skúmali rozdiely v čistých mesačných príjmoch. Z výsledkov vyplýva, že sólo SZČO zarábajú v priemere o 6,7 % viac ako zamestnanci a SZČO so zamestnancami zarábajú v priemere až o 22 % viac ako zamestnanci. Tieto zistenia ponúkajú cenné poznatky pre jednotlivcov, ktorí uvažujú o podnikateľskej kariére na Slovensku, keďže naznačujú pozitívne finančné výsledky spojené s podnikaním či už bez alebo so zamestnancami.

Kľúčové zistenia štúdie Dvouletý a Orel (2020a) sa týkajú charakteristík a pracovných vzorcov sólo podnikateľov v krajinách Vyšehradskej štvorky. Sólo podnikatelia aj podnikatelia zamestnávajúci zamestnancov majú v porovnaní so zamestnancami zvyčajne vyššiu úroveň vzdelania. Okrem toho podnikatelia so zamestnancami majú v priemere viac rokov praxe, čo naznačuje akumuláciu ľudského kapitálu v čase. Na rozdiel od trendu digitálneho nomádstva, freelancingu a zákazkovej ekonomiky väčšina sólo SZČO vo vyšehradskom regióne, približne 64,2 %, vykonáva menej kvalifikované povolania. Toto zistenie poukazuje na to, že sólo SZČ vo vyšehradských krajinách nie je poháňané vysokokvalifikovanými povolaniami založenými na digitálnych technológiách. Pokiaľ ide o pracovné zaťaženie, sólo podnikatelia aj podnikatelia zamestnávajúci pracujú v priemere viac hodín ako bežní zamestnanci. Toto zistenie potvrdzuje predchádzajúci výskum a zdôrazňuje vysokú mieru odhodlania a angažovanosti spojenú s prevádzkovaním SZČ.

Zo zistení štúdie Dvouletý a Orel (2020b) špecifických pre Slovensko, ktoré vychádzajú z údajov Globálneho monitoru podnikania, vyplýva, že podnikateľská sebadôvera je významným faktorom, ktorý rozhoduje o tom, či sa jednotlivci rozhodnú pre sólo podnikanie alebo pre platené zamestnanie. Úloha vzdelania ako prediktora SZČ na Slovensku je nejednoznačná. Napokon, veľkosť domácnosti vykazuje pozitívny vzťah so sólo SZČ na Slovensku, čo naznačuje, že jednotlivci z väčších domácností sa častejšie rozhodujú pre sólo podnikanie.

Z vyššie uvedených informácií vyplýva, že sólo podnikanie na Slovensku je výrazne rozšírené a má značný vplyv na ekonomiku krajiny. Historické maximum dosiahnuté v roku 2023, ako aj výrazné rodové a vekové rozdiely v rámci sólo SZČ, poukazujú na dynamickú a rôznorodú povahu tohto fenoménu. Napriek určitým výzvam, sólo podnikanie predstavuje atraktívnu voľbu pre mnohých jednotlivcov, najmä pre ženy a mladých. V nasledujúcej kapitole sa zameriame na definovanie východiskových pojmov súvisiacich s témou sólo podnikania. Pochopenie kľúčových pojmov je nevyhnutné pre lepšie pochopenie problematiky a bude slúžiť ako základ pre spracovanie systematického prehľadu literatúry vo výskumnej oblasti sólo podnikania.

1.3. Kľúčové pojmy z oblasti sólo podnikania

Definovanie kľúčových pojmov ako sólo podnikanie, samostatná zárobková činnosť, freelancing a ďalších súvisiacich konceptov poskytne komplexné teoretické východisko pre ďalšie skúmanie a analýzu v nasledujúcich kapitolách tejto vedeckej monografie.

Sólo podnikanie, často označované aj ako podnikanie na vlastný účet alebo jednoosobové podnikanie, je forma podnikania, pri ktorej jednotlivec prevádzkuje svoju podnikateľskú činnosť samostatne bez spoluvlastníkov alebo zamestnávania ďalších osôb. Zvyčajne ju realizuje samostatne zárobkovo činná osoba alebo nezávislý podnikateľ. Definície sólo podnikania sa môžu líšiť v závislosti od kontextu a použitia, pričom jednotlivé inštitúcie a autori často ponúkajú rôzne interpretácie.

Podľa Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD, 2019) je sólo podnikanie definované ako *"pracovná činnosť, pri ktorej osoba pracuje na svoj vlastný účet a nezamestnáva ďalšie osoby"*. Táto definícia zdôrazňuje autonómiu a nezávislosť sólo podnikateľov, ktorí riadia svoje podnikanie samostatne a zodpovedajú za všetky aspekty prevádzky. Eurofound (2019) poskytuje podobnú definíciu, pričom sólo podnikanie je charakterizované ako *"pracovná činnosť, pri ktorej osoba prevádzkuje vlastný podnik, odbornú prax alebo farmu za účelom dosiahnutia zisku a nezamestnáva ďalšie osoby"*. Táto definícia poukazuje na rôznorodosť činností, ktoré môžu byť súčasťou sólo podnikania, vrátane sektoru poľnohospodárstva. Globálny monitor podnikania (GEM, 2018) ponúka širšiu a užšiu definíciu sólo podnikania. Podľa širšej definície je sólo podnikanie *"podnikateľská činnosť, prevádzkovaná na vlastný účet, bez spoluzakladateľov alebo zamestnancov"*. Užšia definícia hovorí o tom, že je to *"podnikateľská činnosť, prevádzkovaná na vlastný účet, bez spoluzakladateľov alebo zamestnancov a ambície zamestnávať iných"*. Užšia definícia GEM je v súlade s definíciou Freedmana (2001), ktorý sólo podnikanie charakterizuje ako *"podnikateľskú činnosť, pri ktorej osoba nemá záujem rozširovať svoj podnik prostredníctvom zamestnávania ďalších osôb, ale namiesto toho sa sústreďí na udržiavanie a optimalizáciu svojho vlastného pracovného výkonu a zisku"*. Medzinárodná organizácia práce (1993) definuje sólo podnikateľov ako *"pracovníkov, ktorí pracujú na vlastný účet alebo s jedným alebo viacerými partnermi, vykonávajú druh práce definovaný ako samostatná zárobková činnosť a počas referenčného obdobia nepretržite nezamestnávali žiadnych zamestnancov, ktorí by pre nich pracovali"*. Je potrebné poznamenať, že podľa tejto definície môžu sólo podnikatelia podnikáť s partnermi a aj počas referenčného obdobia zamestnávať zamestnancov za predpokladu, že to nie je nepretržité. Bogenhold a Fachinger (2007) definujú sólo podnikanie ako *"činnosť, ktorá je spojená s najmenšími firmami - mikropodnikmi, ktoré prevádzkujú individuálni vlastníci pracujúci sami alebo s rodinnými príslušníkmi"*.

Uvedené definície sólo podnikania sa líšia v niekoľkých kľúčových aspektoch. Jedným z nich je miera autonómie, ktorú sólo podnikatelia majú, využívanie práce ďalších osôb (práca rodinných príslušníkov, príležitostné zamestnávanie a využívanie služieb iných), ambície zamestnávať a pôsobenie s partnermi alebo spoluvlastníkmi. V tejto monografii definujeme sólo podnikanie ako *hospodársku činnosť zameranú na predaj produktov a/alebo služieb, ktorá je vykonávaná na vlastný účet bez spoluvlastníkov alebo partnerov a bez zamestnávania osôb na čiastočný alebo plný úväzok a bez ohľadu na sektorovú orientáciu podnikania*. Sólo podnikatelia podľa tejto definície môžu využívať služby iných osôb alebo firiem, napríklad na základe zmluvy o dielo, avšak títo poskytovatelia služieb nie sú v zamestnaneckom pomere so sólo podnikateľom.

Sólo podnikanie vykonáva sólo podnikateľ, ktorý je buď vlastníkom nezávislého podnikania alebo SZČO. Djafri (2018) definuje nezávislého podnikateľa ako *"osobu, ktorá vytvára tvorivé a inovatívne činnosti rozvíjaním myšlienok a generovaním zisku z ľudských a prírodných zdrojov"*. Nezávislý podnikateľ môže byť právnická osoba, napríklad spoločnosť s ručením obmedzeným (s.r.o.), akciová spoločnosť (a.s.) alebo iná forma obchodnej spoločnosti. SZČO sú často definované ako *"osoby, ktoré nedostávajú mzdu alebo plat, ale ktoré získavajú svoj príjem vykonávaním svojho povolania alebo podnikania na vlastný účet a na vlastné riziko"* (Parker, 2004). Európska komisia¹ definuje SZČO ako jednotlivca, ktorý *"vykonáva zárobkovú činnosť na vlastný účet za podmienok stanovených vnútroštátnymi právnymi predpismi"*. SZČ však nemá jednotnú definíciu v rámci EÚ. Pojem SZČ je v jednotlivých krajinách chápaný a vymedzený rôzne, pričom existuje niekoľko rôznych podkategórií. Tieto podkategórie môžu byť definované napríklad na základe právneho postavenia podniku, podľa toho, či podnik má alebo nemá zamestnancov (zamestnávateľia verzus osoby pracujúce na vlastný účet), a/alebo podľa odvetvia, v ktorom podnik pôsobí. Niektoré krajiny, ako napríklad Španielsko a Taliansko, rozlišujú medzi SZČO a

¹ Smernica európskeho parlamentu a rady 2010/41/EÚ

tzv. závislými SZČO, ktoré pracujú len pre jedného klienta. Iné krajiny, ako Belgicko, rozlišujú aj medzi SZČ vykonávanou popri platenom zamestnaní, tzv. hybridné podnikanie.

Termín SZČO na Slovensku zahŕňa fyzické osoby, ktoré: a) prevádzkujú živnosť, teda podnikajú na základe živnostenského oprávnenia (remeselné služby, gastro služby a pod.), pričom rozlišujeme medzi voľnými, remeselnými a viazanými živnosťami, b) vykonávajú slobodné povolanie (advokát, architekt, hudobný skladateľ, herec, spevák a pod.), c) vykonávajú poľnohospodársku výrobu – tzv. samostatne hospodáriaci roľníci.

V odbornej literatúre sa často stretávame s pojmom freelancing, ktorý sa používa na opis sólo podnikania v nepoľnohospodárskych odvetviach, najmä v profesiách a semi-profesiách, ktoré zahŕňajú technické, vedecké, umelecké a kreatívne práce (Leighton a Brown, 2016). Burke (2012) definuje freelanceroch ako „*pracovníkov, ktorí poskytujú svoje služby za odmenu, zvyčajne za určité výstupy, v rámci riešenia projektov alebo počas obmedzeného trvania. Freelanceri preberajú všetky alebo väčšinu nákladov a rizík spojených s vlastnými pracovnými prestojmi a produktivitou, ktorá môže byť pod úroveň ich očakávaní. Rovnako preberajú všetky náklady a riziko ekonomickej nečinnosti medzi projektmi.*“ Tieto definície reflektujú široký rozsah činností a aspektov, ktoré môžu byť súčasťou freelancingu, a zdôrazňuje flexibilitu a variabilitu pracovných podmienok. Alternatívne sa freelanceri často označujú ako dočasní zmluvní pracovníci alebo tiež nezávislí odborníci.

Na rozdiel od freelancerov, ktorí vykazujú vysokú mieru autonómie a flexibility, v literatúre sa často stretávame aj s pojmami závislí sólo podnikatelia. Závislá SZČ je forma podnikania vzťahujúca sa na situácie, v ktorých osoba formálne pôsobí ako SZČO, avšak v skutočnosti vykonáva svoju činnosť pod výraznou kontrolou alebo dohľadom jedného klienta či firmy (Román a kol., 2011). Títo podnikatelia majú podobné pracovné podmienky ako zamestnanci, napríklad pevne stanovený pracovný čas, vykonávanie úloh podľa pokynov zamestnávateľa a závislosť od jedného príjmového zdroja (Kaščáková a kol., 2023). Takáto forma SZČ je bežná v krajinách ako Španielsko a Taliansko, kde existuje legislatíva upravujúca tento štatút. Závislé podnikanie môže byť vnímané ako hybridný model medzi tradičným zamestnaním a nezávislým podnikaním, často však spojený s menšími právnymi a sociálnymi výhodami v porovnaní s klasickým zamestnaním.

Falošná SZČ je ďalší pojem, ktorý sa vo výskume sólo podnikania vyskytuje a nastáva, keď je osoba formálne registrovaná ako SZČ, ale v skutočnosti plní povinnosti a úlohy typické pre zamestnanca, pričom jej zamestnávateľ sa týmto spôsobom snaží obísť pracovnoprávne predpisy a povinnosti, ako napríklad platenie sociálnych a zdravotných odvodov (Thornquist, 2015). Takíto pracovníci často nemajú skutočnú autonómiu, pracujú podľa pokynov firmy, používajú firemné vybavenie a pracujú na pracovisku zamestnávateľa. Tento model môže viesť k zneužívaniu práv zamestnancov, pretože ich postavenie im neposkytuje dostatočnú právnu a sociálnu ochranu. Falošná SZČ je považovaná za nelegálnu a podlieha sankciám, ak je odhalená príslušnými orgánmi.

Rozdiel medzi závislou a falošnou SZČ spočíva predovšetkým v charaktere pracovného vzťahu a v miere dodržiavania právnych predpisov. Zatiaľ čo závislá SZČ môže byť v niektorých krajinách uznávaná a regulovaná, falošná SZČ je nelegálna a predstavuje zneužitie pracovného práva. Obe tieto formy, závislá aj falošná SZČ, sa vyznačujú nižšou právnou a sociálnou ochranou, čím spadajú do kategórie prekérnej práce. Prekérna práca je charakterizovaná neistotou pracovného miesta, nízkymi príjmami, obmedzeným alebo žiadnym prístupom k sociálnemu zabezpečeniu a minimálnou právnou ochranou (Coen a Schippers, 2019). Takíto pracovníci často čelia nepredvídateľným pracovným podmienkam a nemajú rovnaké práva a výhody ako tradiční zamestnanci, ako napríklad platenú dovolenku, nemocenskú dovolenku, či prístup k dôchodkovému zabezpečeniu. Prekérna práca tak predstavuje

významné riziko pre ekonomickú a sociálnu stabilitu jednotlivcov, ktorí sú nútení pracovať v týchto podmienkach.

Okrem týchto foriem práce sa v literatúre často diskutuje aj o hybridnom podnikaní. Existujú dva významy, v ktorých možno podnikateľov považovať za hybridných: ich povaha práce sa nachádza v hybridných oblastiach medzi autonómiou a závislosťou alebo ich pracovná stratégia je hybridná (Longo a Massi, 2023). V prvom význame, hybridné podnikanie predstavuje prácu, ktorá sa nachádza v medzipriestore medzi autonómiou a závislosťou. Títo podnikatelia síce vykonávajú činnosť na vlastný účet a môžu si riadiť svoje pracovné aktivity a čas, avšak ich závislosť na jednom alebo viacerých klientoch alebo zamestnávateľoch môže obmedzovať ich slobodu. V druhom význame, hybridná pracovná stratégia znamená, že podnikatelia kombinujú rôzne formy práce, aby optimalizovali svoje príjmy a rozšírili svoje profesionálne možnosti. V rámci hybridného podnikania osoba vykonáva podnikateľskú činnosť popri stabilnom platenom zamestnaní, čím si zabezpečuje dodatočný príjem a diverzifikuje svoje ekonomické aktivity. Tento model je typický napríklad pre osoby, ktoré sa chcú postupne prepracovať k plne samostatnému podnikaniu, ale zároveň si chcú zachovať istotu pravidelného príjmu z hlavného zamestnania. Hybridné podnikanie môže byť atraktívne najmä v období ekonomickej neistoty alebo pre osoby, ktoré ešte nezískali dostatočné skúsenosti a sebadôveru na to, aby sa úplne osamostatnili. Na rozdiel od závislej alebo falošnej SZČ, hybridné podnikanie poskytuje väčšiu stabilitu a právnu ochranu, keďže jednotlivci si udržiavajú prístup k zamestnaneckým benefitom a sociálnemu zabezpečeniu prostredníctvom svojho hlavného zamestnania. Podnikatelia, ktorí prijímajú hybridnú stratégiu, môžu napríklad pracovať na čiastočný úväzok ako zamestnanci v nejakej firme, zatiaľ čo zvyšok času venujú svojmu vlastnému podnikaniu alebo poskytovaniu odborných služieb ako freelanceri.

2. Systematický prehľad literatúry z oblasti sólo podnikania

Z doterajších našich poznatkov vyplýva, že hoci existujú prehľady literatúry zamerané na špecifické oblasti sólo podnikania, ako napríklad harmonizované kritériá pre kategorizáciu sólo SZČ (Skrzek-Lubasińska a Szaban, 2019), spokojnosť (well-being) sólo podnikateľov (van der Zwan a Hessels, 2019) alebo ekonomická hodnota rôznych typov sólo podnikateľov (van Stel a de Vries, 2015), chýba komplexný pohľad na túto problematiku a zahrnutie aj iných aspektov sólo podnikania. Doterajšie prehľady sa totiž sústreďovali na konkrétne aspekty sólo podnikania, čo síce poskytuje špecifické zistenia v konkrétnych oblastiach výskumu, ale neumožňuje identifikovať kľúčové smery výskumu a naopak tie, ktoré nie sú dostatočne preskúmané. Preto je dôležité vykonať systematický prehľad literatúry, ktorý zahrnie všetky skúmané aspekty sólo podnikania a poskytne ucelený obraz o oblastiach výskumu a súčasnom stave vedeckého poznania v danej problematike.

2.1. Metodika spracovania systematického prehľadu literatúry

Pri spracovaní systematického prehľadu literatúry sme postupovali podľa metodických postupov definovaných Galvan a Galvan (2017). Tieto postupy poskytujú rámec pre systematické a dôkladné preskúmanie existujúcej literatúry, ktorý zahŕňa jasne definované kroky na výber, hodnotenie a syntézu zistení relevantných štúdií. Táto podkapitola charakterizuje kroky metodiky, ktoré boli aplikované v procese tvorby systematického prehľadu literatúry.

Výskumná otázka pre spracovanie systematického prehľadu literatúry znie: ***Aké sú hlavné oblasti vedeckého výskumu v problematike sólo podnikania a aký je stav súčasného vedeckého poznania v týchto oblastiach?*** Táto výskumná otázka bola formulovaná s cieľom identifikovať a analyzovať rôzne oblasti vedeckého výskumu problematiky sólo podnikania, preskúmať aktuálne trendy a zistenia v

rámci týchto oblastí a zhodnotiť, do akej miery sú tieto oblasti rozpracovaná v súčasnej vedeckej literatúre.

2.1.1. Kritériá zaradenia alebo vylúčenia publikácií do systematického prehľadu literatúry

Pri vyhľadávaní a výbere literatúry sme postupovali podľa fáz opísaných Page a kol. (2020): identifikácia, prehliadanie a zaradenie. Pred samotným vykonaním systematického prehľadu literatúry sme uskutočnili počiatočný prieskum na získanie predbežného prehľadu o súčasnom stave skúmanej problematiky a na definovanie kľúčových pojmov použitých vo vyhľadávacom reťazci, ako odporúčajú Linnenluecke a kol. (2020). Tento počiatočný prieskum bol vykonaný v databázach Web of Science (WoS) a Scopus s cieľom dosiahnuť nasledovné: pripraviť sa na vykonanie systematického prehľadu literatúry, identifikovať dostupné typy evidencie v danej oblasti a objasniť kľúčové pojmy a definície v literatúre (Munn a kol., 2018).

V ďalšej fáze sme definovali kritériá (Tabuľka 1) zaradenia alebo vylúčenia publikácií do systematického prehľadu literatúry tak, aby boli v súlade s formulovanou výskumnou otázkou a cieľom systematického prehľadu literatúry.

Tabuľka 1: Kritériá zaradenia alebo vylúčenia publikácií do systematického prehľadu literatúry

Kritériá zaradenia	Kritériá vylúčenia
- Rok vydania do júna 2024 - Publikácie relevantné pre zodpovedanie výskumnej otázky - Publikácie s hlavným zameraním na rozšírenie vedeckých poznatkov o rôznych aspektoch sólo podnikania - Recenzované publikované vedecké články, kapitoly v knihách a zborníky z konferencií - Dostupnosť online - Publikované v angličtine - Len akademické zdroje - Štúdie musia spĺňať metodologické štandardy, ako je jasne definovaný výskumný dizajn a analytické metódy.	- Irelevantné publikácie, napr. v prípade, že v názve/abstrakte/kľúčových slovách boli uvedené vyhľadávané pojmy, ale článok sa týkal inej výskumnej témy alebo neobsahoval relevantné zistenia - Publikácie týkajúce sa sólo podnikania, ale s iným hlavným predmetom výskumu, ktorý prevažuje (napr. špecifické odvetvie/oblasť, úzko zamerané prípadové štúdie, technické a právne reporty, atď.) - Nerecenzované, predtlače, iné typy dokumentov - Nedostupné online - Publikované v inom jazyku - Odborná literatúra, inštitucionálne publikácie, analytické dokumenty - Štúdie nesplňajúce metodologické štandardy

Zdroj: vlastné spracovanie.

V nasledujúcej časti podrobnejšie popíšeme proces vyhľadávania publikácií, hodnotenie ich kvality a analýzu a syntézu dát.

2.1.2. Proces vyhľadávania a výberu publikácií do systematického prehľadu literatúry

Pre efektívne zmapovanie súčasného stavu vedeckého poznania v oblasti sólo podnikania sme vykonali rozsiahle vyhľadávanie v dvoch hlavných databázach vedeckých publikácií: Web of Science (WoS) a

Scopus. Tieto databázy boli zvolené pre ich rozsiahle pokrytie a kvalitu indexovaných publikácií, čo zaručuje vysokú úroveň relevantnosti a kvality získaných výsledkov.

V tabuľke 2 sú uvedené syntax, ktoré sme použili na vyhľadávanie relevantných publikácií v jednotlivých databázach. Tento vyhľadávací reťazec bol navrhnutý tak, aby zahŕňal všetky kľúčové pojmy súvisiace s problematikou sólo podnikania, pričom sme sa zamerali na publikácie, ktoré spĺňajú stanovené kritériá zaradenia publikácií do systematického prehľadu literatúry. Syntax bol iteratívne upravovaný a testovaný počas počiatočného prieskumu, aby sme zabezpečili jeho efektívnosť a presnosť.

Tabuľka 2: Syntax použité na vyhľadávanie relevantných publikácií v databázach Web of Science a Scopus

Databáza	Syntax na vyhľadávanie
Web of Science	((TS=("solo entrepreneur*" OR "solopreneur*" OR "solo self-employ*" OR "single-person business" OR "single-person entrepreneur*")) AND LA=(English)) AND DT=(Article OR Proceedings Paper OR Book Chapter))
Scopus	(TITLE-ABS-KEY ("solo entrepreneur*" OR "solopreneur*" OR "solo self-employ*" OR "single-person business" OR "single-person entrepreneur*")) AND (LANGUAGE (english)) AND (DOCTYPE (ar OR cp OR ch))

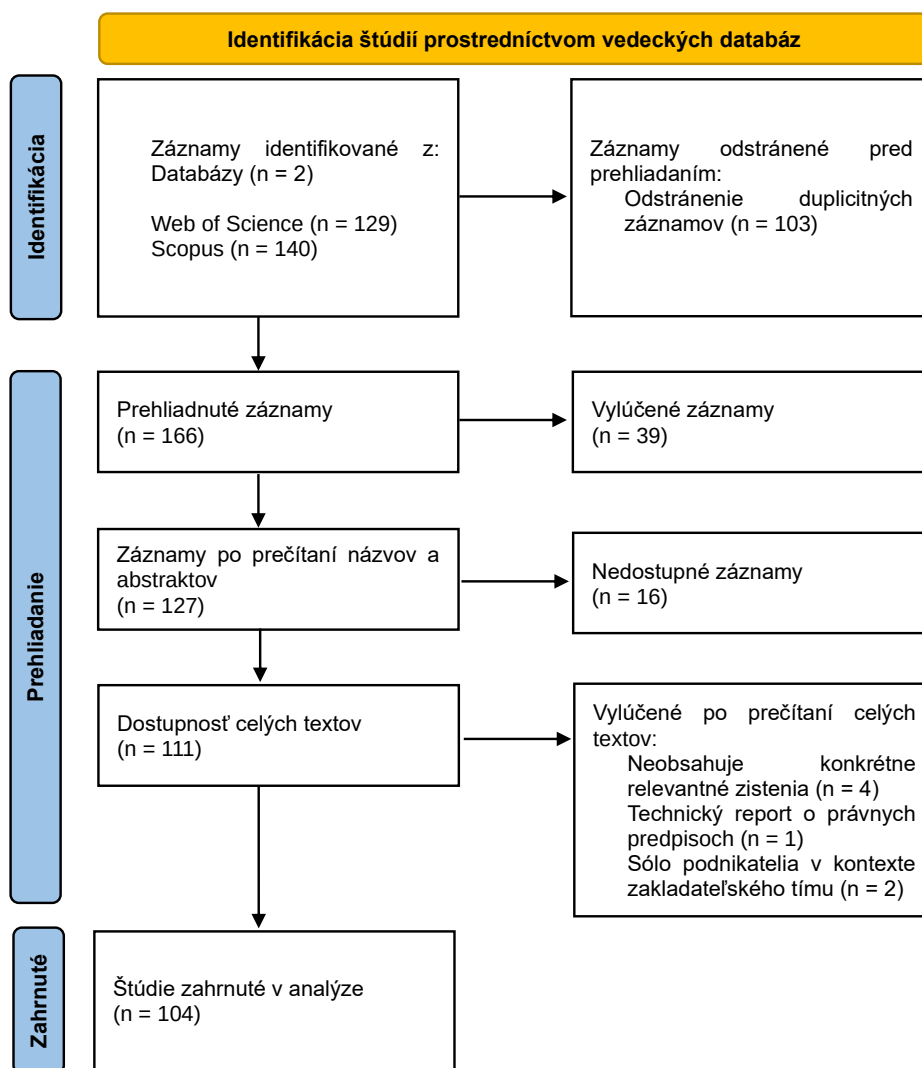
Zdroj: vlastné spracovanie.

Vo fáze identifikácie sme po zadaní syntax do vyhľadávania v daných databázach získali 129 výsledkov vo WoS a 140 výsledkov v Scopuse. Tieto výsledky boli exportované do softvéru EndNote 21, kde sme pomocou automatickej funkcie identifikovali duplicity. Následne sme manuálne prešli a odstránili zhodné publikácie, pričom bolo odstránených 103 duplicít, čo vyústilo do 166 unikátnych záznamov (Príloha 1).

V druhej fáze, prehliadanie, sme prehliadli názvy a abstrakty identifikovaných 166 záznamov. Na základe kritérií zaradenia alebo vylúčenia publikácií do systematického prehľadu literatúry sme vylúčili 39 publikácií. Týmto spôsobom sme identifikovali 127 záznamov, ktoré sme následne stiahli prostredníctvom prístupu Univerzity Komenského do vedeckých databáz. Avšak nepodarilo sa nám získať prístup k 16 záznamom, ktoré neboli dostupné.

Po preštudovaní 111 dostupných celých textov sme na základe stanovených kritérií vylúčili ďalších 7 publikácií. Tým sme sa dostali k finálnemu počtu 104 štúdií (Príloha 2), ktoré sú zahrnuté v systematickom prehľade literatúry. Celý proces vyhľadávania a výberu publikácií je znázornený v diagrame 1.

Diagram 1: Procesný diagram vyhľadávania PRISMA

Zdroj: Prispôbené na základe Page a kol. (2020).

Následne sme podrobne našťudovali obsah štúdií zahrnutých do systematického prehľadu literatúry, identifikovali hlavné zistenia (Príloha 3) a kategorizovali ich do tematických oblastí (Príloha 4). Štúdie boli na základe hlavných zistení kategorizované do nasledovných piatich tematických oblastí:

1. Typy a motivácie sólo podnikania
2. Ekonomické aspekty sólo podnikania
3. Sociálne aspekty sólo podnikania
4. Inkluzivita v sólo podnikaní
5. Aspekty prekérnej práce v sólo podnikaní

Tieto tematické oblasti predstavujú rôzne oblasti výskumu sólo podnikania, pričom jedná štúdia mohla na základe svojich zistení byť zaradená aj do viacerých tematických oblastí. V rámci jednotlivých tematických oblastí sme následne kódovali najdôležitejšie zistenia a výsledky daných štúdií. Tento proces kódovania vychádzal z metodiky kvalitatívneho výskumu, konkrétne z prístupov opísaných v práci Corbina a Straussa (2015). Použili sme otvorené, axiálne a selektívne kódovanie na identifikáciu kľúčových pojmov, vzťahov a tém, ktoré sa v rámci daného tematického okruhu najčastejšie vyskytovali.

Tento systematický prístup umožnil získať ucelené informácie o stave súčasného vedeckého poznania v jednotlivých tematických oblastiach sólo podnikania, ktoré sú prezentované v nasledovnej kapitole.

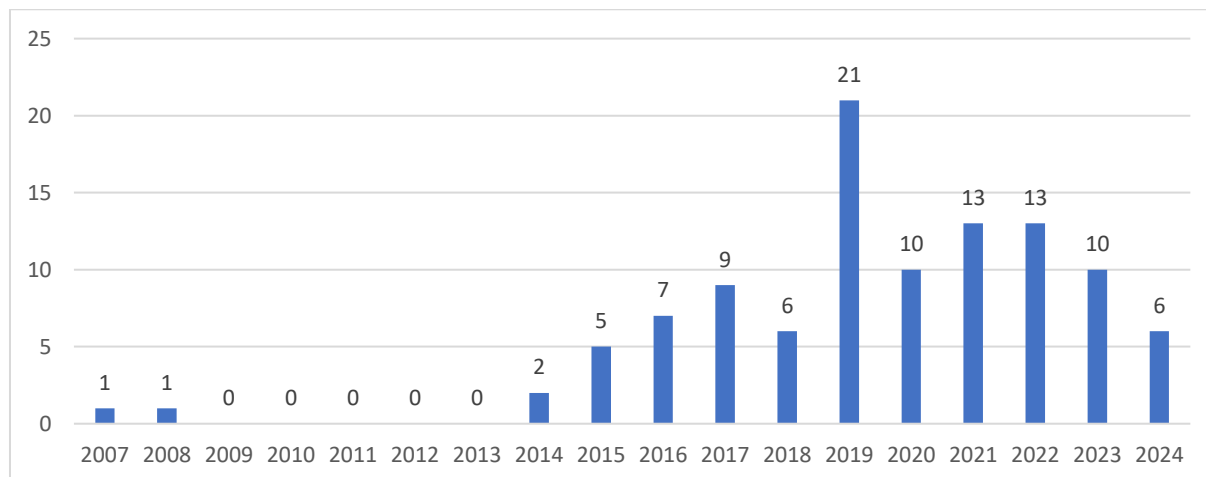
2.2. Výsledky systematického prehľadu literatúry

V tejto podkapitole sú prezentované výsledky systematického prehľadu literatúry v problematike sólo podnikania, ktoré zahŕňajú kvantitatívnu analýzu štúdií zahrnutých do systematického prehľadu literatúry, teórie používané vo výskume sólo podnikania, ako aj výsledky systematického prehľadu literatúry v jednotlivých identifikovaných tematických oblastiach výskumu. Každá z týchto častí poskytuje prehľad o súčasnom stave vedeckého poznania v danej oblasti sólo podnikania, identifikuje hlavné zistenia a limitácie výskumu.

2.2.1. Kvantitatívna analýza štúdií zahrnutých v systematickom prehľade literatúry

Do systematického prehľadu literatúry bolo zahrnutých 104 štúdií. Z nich bolo 95 vedeckých článkov, 7 knižných kapitol a 2 články vo vedeckých zborníkoch. Roky vydania týchto štúdií sa pohybujú od roku 2007 až po súčasnosť, pričom najviac štúdií (21) bolo publikovaných v roku 2019. Odvtedy počet publikácií mierne klesá (pozri Graf 5).

Graf 5: Počet štúdií zahrnutých v systematickom prehľade literatúry podľa roku vydania

Zdroj: vlastné spracovanie.

Štúdie pochádzajú z rôznych vedeckých časopisov, kníh a zborníkov vedeckých konferencií, pričom najvýznamnejšie zastúpenie majú štúdie publikované v žurnáloch *Small Business Economics* (10) a *International Review of Entrepreneurship* (8). Najväčšia časť zahrnutých štúdií predstavuje empirické výskumy (84), nasledujú teoretické články (15), anekdotické články (2), prehľady literatúry (1), články o odborných postupoch a normách (1), a kombinácia prehľadu literatúry a empirického výskumu (1). Z 85 empirických výskumov bolo 65 kvantitatívnych, 15 kvalitatívnych a 5 predstavovalo kombináciu využitia kvalitatívnych a kvantitatívnych metód. Zo všetkých štúdií 37 explicitne spomínalo teóriu, na ktorej bol výskum založený (viac v kapitole 1.5.2).

Štúdie zahrnuté v systematickom prehľade literatúry boli kategorizované do piatich identifikovaných tematických oblastí, pričom niektoré štúdie boli zaradené aj do viacerých tematických oblastí. Početnosť zastúpenia štúdií v jednotlivých tematických oblastiach je uvedená v tabuľke 3 (viac v Prílohe 4).

Tabuľka 3: Početnosť štúdií zaradených v jednotlivých tematických oblastiach

Tematické okruhy	Počet štúdií
Typy a motivácie sólo podnikania	23
Ekonomické aspekty sólo podnikania	26
Sociálne aspekty sólo podnikania	19
Inkluzivita v sólo podnikaní	24
Aspekty prekérnej práce v sólo podnikaní	36

Zdroj: vlastné spracovanie.

Z analýzy štúdií zahrnutých do systematického prehľadu literatúry vyplýva, že väčšina výskumov v oblasti sólo podnikania má empirický charakter, pričom prevažujú kvantitatívne štúdie, čo naznačuje silnú orientáciu na merateľné údaje a štatistické analýzy pri skúmaní rôznych aspektov sólo podnikania. Z hľadiska tematických okruhov sú najviac zastúpené aspekty prekérnej práce v sólo podnikaní, čo odráža záujem vo výskume o pracovnú neistotu a jej dopady na sólo podnikateľov, a ekonomické aspekty sólo podnikania, aj keď jednotlivé kategórie tematických oblastí sú pomerne rovnomerne zastúpené v rámci zahrnutých štúdií v systematickom prehľade literatúry.

2.2.2. Teórie aplikované vo výskume sólo podnikania

Z celkového počtu 104 zahrnutých štúdií v systematickom prehľade literatúry uvádza 37 štúdií explicitne teóriu, ktorá bola v nich aplikovaná. Dvoma najvyužívanějšími teóriami sú Teória voľby povolania (Occupational Choice Theory), až v 7 štúdiách (Medrano-Adán a kol., 2014; Cieslik, 2015; Medrano-Adán a kol., 2018a; Medrano-Adán a kol., 2018b; van Stel a van der Zwan, 2019; Boeri a kol., 2020; Carrasco a Hernanz, 2021), a Teória sebaurčenia (Self-determination Theory), aplikovaná v 5 štúdiách (Kara a Petrescu, 2018; Schummer a kol., 2019; van Stel a kol., 2020; van den Groenendaal a kol., 2021; Nikolova a kol., 2022).

Teória voľby povolania sa zaoberá rozhodovacími procesmi jednotlivcov pri výbere kariéry. Faktory ako ekonomické podmienky, osobné preferencie, vzdelanie a dostupné príležitosti sú kľúčovými premennými, ktoré táto teória zahŕňa (Kessler, 2013). V kontexte sólo podnikania sa táto teória používa na pochopenie faktorov, ktoré ovplyvňujú rozhodnutie jednotlivcov stať sa sólo podnikateľmi. V skúmaných štúdiách bola Teória voľby povolania aplikovaná na analýzu motívácií sólo podnikateľov a na pochopenie, ako ekonomické a sociálne podmienky ovplyvňujú ich kariérne rozhodnutia.

Teória sebaurčenia, sa zameriava na motiváciu jednotlivcov a ich potrebu autonómie, kompetencie a vzťahov. Podľa tejto teórie je motivácia jednotlivca rozdelená na vnútornú a vonkajšiu. Vnútorná motivácia je hnacou silou sólo podnikateľov, ktorí hľadajú autonómiu a osobný rast, zatiaľ čo vonkajšie faktory, ako sú finančné odmeny a sociálne uznanie, tiež zohrávajú dôležitú úlohu (Kessler, 2013). V skúmaných štúdiách bola táto teória aplikovaná na analýzu motivačných faktorov, ktoré ovplyvňujú sólo podnikateľov, a na skúmanie toho, ako tieto faktory prispievajú k ich pracovnej spokojnosti a celkovému úspechu.

Okrem týchto dvoch najčastejšie aplikovaných teórií boli v skúmaných štúdiách identifikované aj ďalšie teoretické rámce, ako napríklad:

Teória plánovaného správania (Theory of Planned Behavior), sa používa na predikciu úmyslov jednotlivcov vykonať určitú činnosť na základe ich postojov, subjektívnych noriem a vnímania kontroly nad správaním. V kontexte sólo podnikania sa táto teória používa na skúmanie úmyslov, resp. podnikateľských zámerov, jednotlivcov stať sa sólo podnikateľmi (napr. Ciešlik a kol., 2023).

Teória ľudského kapitálu (Human Capital Theory), ktorá skúma, ako investície do vzdelania a zručností ovplyvňujú ekonomické výstupy jednotlivcov. V sólo podnikaní sa táto teória používa na analýzu toho, ako vzdelanie a predchádzajúce pracovné skúsenosti ovplyvňujú úspech v sólo podnikaní (napr. Bögenhold a kol., 2017).

Zakotvená teória (Grounded Theory) je metodologický prístup ku kvalitatívnemu výskumu, ktorý vytvára teórie na základe systematického zhromažďovania a analýzy dát. V sólo podnikaní sa používa na hĺbkové pochopenie komplexných fenoménov a dynamík ovplyvňujúcich sólo podnikateľov. Štúdie aplikujúce zakotvenú teóriu identifikovali hlavné problémy a výzvy sólo podnikateľov, generovali nové teoretické koncepty a poskytli náhľad do individuálnych skúseností (napr. Kapelinsky a Shoshana, 2019; Shoshana, 2020).

Tieto teórie poskytujú základ pre skúmanie rôznych aspektov sólo podnikania a umožňujú výskumníkom prispieť ku komplexnejšiemu pochopeniu fenoménu sólo podnikania. V nasledujúcej časti monografie sú prezentované výsledky systematického prehľadu literatúry v jednotlivých identifikovaných tematických oblastiach, hlavné zistenia a limitácie výskumu.

2.2.3. Typy a motivácie sólo podnikania

Z celkového počtu 104 štúdií sa touto tematickou oblasťou zaoberalo 23 štúdií. Sólo podnikanie je rozmanitý fenomén, ktorý zahŕňa rôzne typy zapojenia jednotlivcov ako aj motivácie, ktoré ich vedú k rozhodnutiu stať sa sólo podnikateľmi. V rámci tejto tematickej oblasti boli identifikované nasledovné hlavné témy:

- **Motivácie pre sólo podnikanie** – 8 štúdií skúma rôzne motivačné faktory, ktoré podnecujú jednotlivcov k sólo podnikaniu, vrátane nevyhnutnosti, príležitostí, autonómie, osobného rozvoja a ekonomických príležitostí. Cieslik a Dvoulety (2019) zdôrazňujú potrebu štandardizovanej klasifikácie a segmentácie sólo SZČO, čo naznačuje rôznorodé motívy ako túžba po nezávislosti alebo flexibilita pre zvládanie rodinných povinností. Dvouletý (2020) skúma kategorizáciu sólo SZČO v Českej republike, pričom zistil, že flexibilita a realizácia vnímaných príležitostí sú hlavnými motívami sólo podnikania. Gevaert a kol. (2022) upozorňujú na nižšiu pracovnú angažovanosť medzi ekonomicky závislými sólo SZČO, ktorých motivácia je často podnietená nevyhnutnosťou a obmedzenými pracovnými zdrojmi. Van den Groenendaal a kol. (2022) identifikujú šesť motivačných profilov v Holandsku (motivovaní nevyhnutnosťou, motivovaní príležitosťami, hľadajúci kontrolu, vedení profesionálnou orientáciou, hľadajúci výzvy a motivovaní rodinným podnikaním), odhaľujúc rôzne úrovne proaktívneho kariérneho správania. Tieto profily zahŕňajú podnikateľov z nevyhnutnosti ale aj tých, ktorí hľadajú väčšiu kontrolu alebo výzvy. Bögenhold (2018) poukazuje na to, že SZČ v krajinách OECD zahŕňa široké spektrum od marginalizovaných až po privilegované pozície. Niektorí ľudia v tejto kategórii čelia riziku chudoby a neistoty, zatiaľ čo iní dosahujú vysoké príjmy a ekonomický rast. Bögenhold a Fachinger (2007) zdôrazňujú, že mikropodniky často fungujú z ekonomickej nevyhnutnosti, pričom sólo podnikanie môže slúžiť ako prechodná stratégia na trhu práce, čo je výsledkom push faktorov. De Vries a kol. (2019) zistili, že sólo SZČO motivovaní nevyhnutnosťou majú zvyčajne horšie ekonomické výsledky v porovnaní s tými, ktorí podnikajú na základe príležitostí, avšak nevyhnutnosť nemusí vždy znamenať, že sú vystavení prekérnemu zamestnaniu. Holloway a Pimlott-Wilson (2021) skúmajú sólo SZČO v oblasti doplnkového vzdelávania v Spojenom kráľovstve a zistili, že kombinácia push a pull faktorov vedie k sólo podnikaniu. Tieto faktory zahŕňajú flexibilitu, vyššie príjmy a únik pred tlakom v tradičných zamestnaniach, pričom podnikanie je vnímané nielen ako spôsob generovania zisku, ale aj ako cesta k osobnej spokojnosti a profesionálnemu naplneniu.

- **Kategorizácia sólo SZČO alebo SZČO vrátane sólo SZČO** – 6 štúdií skúma rôzne spôsoby, ako sa sólo podnikanie kategorizuje vo výskume alebo pre potreby harmonizovaného zberu dát a ich analýzy, a pokúšajú sa o definovanie a klasifikáciu rôznych typov a foriem sólo SZČO v širšom kontexte SZČ s cieľom zlepšiť presnosť výskumných analýz a umožniť tvorbu efektívnych politík na cielenú podporu rôznych typov sólo podnikateľov. Cieslik (2015) konštatuje, že dostupné štatistické údaje vládnych inštitúcií nie sú vždy dostatočne navrhnuté na posúdenie rozsahu tohto fenoménu a jeho rôznych segmentov, ako sú freelanceri, hybridní podnikatelia a závislí podnikatelia. Prieskumy pracovnej sily sú vhodnejšie na výskum sólo SZČO v porovnaní s registrami podnikateľských subjektov, avšak kombinácia oboch zdrojov údajov je nevyhnutná pre komplexný pohľad. Cieslik a Dvoulety (2019) zdôrazňujú potrebu šandardizovanej klasifikácie sólo SZČO vzhľadom na ich rôznorodosť a rôznorodé motívy pre podnikanie, zatiaľ čo Cieslik a van Stel (2023) a Skrzek-Lubasińska a Szaban (2019) diskutujú o význame harmonizácie kategórií na zabezpečenie presnosti štatistických údajov. Kösters a Smits (2021) identifikujú fenomén "kvázi" SZČO, prezentujú teoretický rámec pre „kvázi“ sólo podnikanie a skúmajú, ako rôzne indikátory používané v literatúre zapadajú do tohto rámca. Wenekers a Van Stel (2017) navrhujú typológiu podnikateľov, vrátane sólo SZČO, podnikateľov zamestnávateľov a korporátnych podnikateľov. Zistenia zdôrazňujú rôznorodý ekonomický a sociálny prínos týchto typov, pričom sólo SZČO prispievajú predovšetkým zvyšovaním flexibility a umožnením inovácií väčších firiem.
- **Freelancing ako typ sólo podnikania** – 6 štúdií sa zameriava na tému freelancingu ako špecifickú formu sólo podnikania. Freelancing predstavuje kľúčový prvok moderných ekonomík, najmä vďaka schopnosti podporovať inovácie a flexibilitu, ako uvádza Burke a Cowling (2019). Freelanceri poskytujú špecializované znalosti, čo umožňuje firmám rýchlo sa prispôbovať trhovým zmenám. Dvouletý a Postepska (2022) zdôrazňujú pozitívny vplyv technologického pokroku a internetu na rozšírenie freelancingu v EÚ. Longo a Massi (2023) opisujú hybridnú povahu freelancingu, ktorá kombinuje prvky nezávislého podnikania a zamestnania, pričom výskumným objektom tejto štúdie sú dizajnéri, ktorí využívajú rôzne stratégie na zvládanie neistoty. Macgilchrist a kol. (2019) prezentujú freelancera ako digitálneho nomáda, ktorý využíva technológie na vytváranie online podnikov nezávislých od polohy. Shevchuk a Strebkov (2017) skúmajú transfer freelancerov na vlastníkov podnikov (aj so zamestnancami) v Rusku, čo podporuje rozvoj nových odvetví prostredníctvom informačných technológií.
- **Hybridné podnikanie ako typ sólo podnikania** – 5 štúdií sa sústreďuje na jednotlivcov, ktorí kombinujú sólo podnikanie s tradičným zamestnaním, a skúma dôvody a okolnosti, ktoré vedú k tomuto hybridnému prístupu. Bögenhold (2018) zdôrazňuje, že prechod medzi závislou prácou a SZČO vedie k rôznym formám mikro podnikania, pričom digitalizácia prispieva k vzniku nových pracovných foriem. Bögenhold (2019) poukazuje na nízku úroveň hybridného SZČ, no zdôrazňuje jeho flexibilitu a vhodnosť pre kreatívne podnikanie. Hybridné podnikanie je často viac reakciou na ekonomickú neistotu ako dobrovoľnou voľbou. V štúdii Bögenhold a kol. (2017) vzdelanie zohráva kľúčovú úlohu v príjmoch hybridných podnikateľov. Longo a Massi (2023) charakterizujú grafických dizajnérov ako hybridných pracovníkov, ktorí kombinujú autonómiu s prvkami závislej práce na zvládanie ekonomickej neistoty. Murgia a Pulignano (2019) zistili, že vysoké vzdelanie medzi sólo podnikateľmi v Taliansku neznamena vždy vysoké príjmy, pričom mnohí kombinujú sólo podnikanie s inými zamestnaniami, aby si zabezpečili stabilnejší príjem.
- **Falošná SZČ** – Jedna štúdia sa zaoberá fenoménom falošnej SZČ, kde sú jednotlivci formálne označovaní ako SZČ, ale reálne pracujú v podmienkach, ktoré sa viac podobajú zamestnaniu. Kösters a Smits (2020) skúmajú úlohu povolání pri vzniku tohto fenoménu. Zistili, že falošná SZČ je menej pravdepodobná v povolaniach vyžadujúcich vyššiu úroveň kvalifikácie a nie je

významne spojená s nízko platenými, rutinnými prácami. Naopak, je častejšia v stredne platených zamestnaniach, kde pracovníci môžu mať nedostatočnú vyjednávaciu silu.

Výskum typov a motivácií sólo podnikania, rozdelený do vyššie uvedených tém, poskytuje rôznorodý pohľad na tento komplexný fenomén, ale čelí viacerým limitáciám. Po prvé, motivácie pre sólo podnikanie vyžadujú hlbšie pochopenie faktorov, ktoré podporujú podnikateľskú angažovanosť a úspech, pričom je dôležité identifikovať spôsoby, ako posilniť pozitívne motivácie a zmierniť negatívne vplyvy. Rozlišovanie medzi podnikaním z nevyhnutnosti a z príležitosti, ako poukazuje Bögenhold a Fachinger (2007), si vyžaduje hlbšiu analýzu motivačných mechanizmov a socioekonomických faktorov ovplyvňujúcich rozhodnutia jednotlivcov. Kategorizácia sólo podnikateľov je diskutovaná v štúdiách ako napríklad Cieslik (2015) a Cieslik a Dvouletý (2019), stále však chýba štandardizovaný rámec, ktorý by umožnil presnejšie porovnanie medzi krajinami. Budúci výskum by sa mal zamerať na vývoj jednotného klasifikačného systému, ktorý by reflektoval rôznorodosť sólo podnikateľov a národné kontexty. V oblasti freelancingu, hoci je uznávaný jeho prínos k flexibilitě a inováciám (Longo a Massi, 2023; Macgilchrist a kol., 2019), výskum by sa mal ďalej zamerať na vplyv technologického pokroku na udržateľnosť a stabilitu freelancingu a tiež na pracovnú stabilitu a sociálne zabezpečenie freelancerov. Pri hybridnom podnikaní je nevyhnutné podrobnejšie analyzovať, ako tento model ovplyvňuje ekonomickú stabilitu, najmä v súvislosti s neistotou na pracovnom trhu, ako uvádza Bögenhold (2019), a politické opatrenia, ktoré by pomohli hybridným podnikateľom sa pretransformovať na rastúce podniky prispievajúce k ekonomickému rastu a poskytnúť podporu pre podnikateľov, ktorí sa snažia prekonať ekonomickú neistotu. Falošná SZČ, diskutovaná v práci Kösters a Smits (2020), potrebuje ďalší výskum, aby sa lepšie pochopil jej vplyv na pracovné podmienky a právne postavenie pracovníkov ako aj politické opatrenia, ktoré by chránili pracovníkov hlavne v stredne platených zamestnaniach pred zneužívaním zo strany zamestnávateľa a zabezpečili spravodlivé pracovné podmienky.

2.2.4. Ekonomické aspekty sólo podnikania

Ekonomické aspekty sólo podnikania zohrávajú kľúčovú úlohu pri pochopení jeho potenciálu v kontexte národných a globálnych ekonomík. V tejto tematickej oblasti bolo identifikovaných 26 štúdií, ktoré zahŕňajú rôzne ekonomické aspekty sólo podnikania, pričom identifikované boli nasledovné témy:

- **Tvorba pracovných miest** – Výsledky 11 štúdií ekonomických aspektov sólo podnikania odhaľujú zaujímavé trendy a vzory v oblasti tvorby pracovných miest. Kraaij a Molenaar (2017) zistili, že len 8,3 % sólo SZČO rozšírilo počet pracovných miest za štyri roky, čo naznačuje obmedzený význam týchto podnikateľov v tvorbe nových pracovných príležitostí. Podobne, Cowling a Wooden (2021) poukázali na to, že sólo podnikanie v Austrálii zriedka slúži ako odrazový mostík k zamestnávaniu, pričom prechod na zamestnávanie je zriedkavý. Coad a kol. (2017) analyzovali, ako prijatie prvého zamestnanca ovplyvňuje výkonnosť podnikov, pričom zistili, že rast predaja často predchádza zamestnávaniu, naznačujúc, že sólo podnikatelia reagujú zamestnaním zamestnanca na zvyšujúci sa dopyt. Dvouletý (2018) identifikoval, že pracovné miesta sú zvyčajne vytvárané podnikateľmi v strednom veku s vyššou úrovňou vzdelania. V ďalšej štúdii Dvouletý (2019) zdôraznil, že zatiaľ čo v Českej republike dominujú sólo SZČO, iba malé percento z nich sa stane tvorcami pracovných miest. Lechmann a Wunder (2017) poukázali na to, že pozícia pracovníka ako sólo SZČ významne nezvyšuje pravdepodobnosť, že jednotlivec zostane SZČO alebo sa stane zamestnávateľom, čo naznačuje, že individuálne charakteristiky a preferencie sú dôležitejšie v tomto procese a nie predchádzajúca skúsenosť. Na druhej strane, Haussen a Schlegel (2019) našli pozitívny nepriamy vplyv miery sólo SZČ na zamestnanosť v dlhodobom horizonte. Shevchuk a Strebkov (2017) zaznamenali trend prechodu freelancerov na vlastníkov podnikov so zamestnancami v digitálnej ekonomike v Rusku. Van Stel a kol. (2020) uviedli, že vysoko vzdelaní sólo podnikatelia

majú menšiu pravdepodobnosť zamestnávania zamestnancov, preferujúc sebavyjadrenie a autonómiu, čo je výraznejšie v znalostných sektoroch.

- **Prijem sólo podnikateľov** – 6 štúdií sa venuje skúmaniu príjmov sólo podnikateľov, pričom sa zistilo, že sólo SZČO často zarábajú menej ako zamestnanci a výrazné rozdiely existujú aj medzi pohlaviami a dosiahnutým vzdelaním. Dvouletý (2020) identifikoval, že českí sólo podnikatelia vo veku 31-40 rokov a s vyšším vzdelaním dosahujú najvyššie príjmy, avšak ženy v tejto kategórii stále zarábajú menej ako muži. Kösters a Smits (2020) zistili, že falošná SZČ je častejšia v stredne platených zamestnaniach, kde pracovníci majú slabšiu vyjednávaciu pozíciu. Rivers (2023) upozorňuje na preferenciu sólo podnikateľov udržiavať rovnováhu medzi príjmom a životným štýlom, namiesto maximalizácie zisku. Na druhej strane, štúdia Sorgner a kol. (2017) ukazuje, že aj keď sólo podnikatelia zvyčajne zarábajú menej ako zamestnanci, ich príjmy sú premenlivejšie, čo odráža vyššie riziko ale aj potenciál vyšších výnosov. Teichgräber a Van Reenen (2021) poukázali na to, že príjmy sólo podnikateľov rastú pomalšie ako príjmy zamestnancov. Van der Zwan a Hessels (2019) konštatujú, že hoci sólo podnikatelia sú spokojnejší so svojím voľným časom, sú menej spokojní so svojimi príjmami v porovnaní so zamestnancami.
- **Sociálno-ekonomické opatrenia** – V rámci témy sociálno-ekonomických opatrení sa nachádza päť štúdií. Štúdia Dvouletý a Postepska (2022) ukazuje, že vysoké sociálne príspevky majú negatívny vplyv na rozhodnutie jednotlivcov začať sólo podnikanie, čo súvisí s rizikami a nákladmi spojenými s podnikaním. Zároveň bol potvrdený negatívny efekt daňových sadzieb na rozšírenie freelancingu. Medrano-Adán a kol. (2014) upozorňujú na to, že zavedenie minimálnej mzdy môže viesť k zvýšeniu počtu nedobrovoľných sólo podnikateľov, znižuje celkový ekonomický výstup a má významný redistribučný efekt na príjem obyvateľstva. Shin a kol. (2020) konštatujú, že podpora základného nepodmieneného príjmu medzi sólo podnikateľmi sa nelíši od postojov zamestnancov, avšak jej miera závisí od národnej úrovne dávok v nezamestnanosti. Napokon, Stamm a kol. (2023) identifikujú sólo podnikateľov ako zraniteľnú skupinu počas krízových období, čo poukazuje na potrebu okamžitej finančnej pomoci zo strany štátu, ako bolo evidentné počas pandémie COVID-19 v Nemecku.
- **Makroekonomické faktory a sólo podnikanie** – V oblasti skúmania makroekonomických faktorov a ich vplyvu na sólo podnikanie sa nachádzajú štyri štúdie. Audretsch a Belitski (2021) skúmajú, ako sólo SZČO prispievajú k regionálnemu hospodárskemu rozvoju. Zistili, že hoci sólo podnikanie má všeobecne minimálny vplyv na ekonomický rozvoj, v regiónoch s vyšším zastúpením kreatívneho priemyslu môže zohrávať významnú úlohu. Dvouletý a Mareš (2016) identifikujú negatívny vplyv vyššej hustoty obyvateľstva na sólo podnikateľov v českých regiónoch, zatiaľ čo z vyššieho HDP a miery nezamestnanosti benefitujú. Toto zistenie naznačuje, že hustejšie obývané oblasti môžu vyžadovať ambicióznejšie podnikateľské projekty, ktoré často zakladajú podnikateľské tímy. Dvouletý a Postepska (2022) upozorňujú na pozitívny vplyv technologického pokroku na mieru sólo SZČ, no zároveň na negatívny dopad výšky priamych zahraničných investícií. Van Stel a kol. (2014) zistili, že rovnovážna miera sólo SZČO je konštantná na rôznych úrovniach hospodárskeho rozvoja, čo naznačuje, že aj v rozvinutých ekonomikách je potreba po sólo podnikaní konzistentná. Naopak, miera zamestnávajúcich podnikateľov klesá s hospodárskym rozvojom.

Výskum ekonomických aspektov sólo podnikania prináša cenné poznatky, ale zároveň čelí určitým limitáciám. Po prvé, viaceré štúdie, ako napríklad Kraaij a Molenaar (2017) či Cowling a Wooden (2021), zdôrazňujú obmedzený potenciál sólo podnikateľov v tvorbe pracovných miest, no neposkytujú hlbšiu analýzu faktorov, ktoré by mohli tento trend zvrátiť. Budúci výskum by sa mal zamerať na identifikáciu podmienok, za ktorých sa sólo podnikanie môže transformovať na rastové podnikanie prispievajúce

k tvorbe ekonomickej hodnoty ale aj rastu zamestnanosti. V oblasti príjmov sólo podnikateľov štúdie, ako Dvouletý (2020) a Sorgner a kol. (2017), poukazujú na premenlivé a často nižšie príjmy sólo SZČO v porovnaní so zamestnancami. Výskum by sa mal zamerať na objasnenie faktorov, ktoré prispievajú k tomuto fenoménu a na možnosti zlepšenia príjmových perspektív sólo podnikateľov, vrátane skúmania vplyvu digitálnych technológií a nových podnikateľských modelov. Čo sa týka sociálno-ekonomických opatrení, štúdie ako Dvouletý a Postepska (2022) a Medrano-Adán a kol. (2014) ukazujú na negatívne vplyvy vysokých sociálnych príspevkov a minimálnej mzdy, avšak budúci výskum by mal preskúmať, ako môžu byť tieto opatrenia optimalizované na podporu podnikania bez negatívnych ekonomických dôsledkov. V rámci makroekonomických faktorov štúdie, ako Audretsch a Belitski (2021) či van Stel a kol. (2014), ponúkajú pohľad na regionálne rozdiely a stabilitu sólo podnikania v rôznych ekonomických kontextoch, no je potrebné sa viac zamerať na interakciu medzi sólo podnikaním a širším podnikateľským prostredím a ekonomickými zmenami.

2.2.5. Sociálne aspekty sólo podnikania

Sociálne aspekty sólo podnikania sú dôležité v kontexte pochopenia toho, ako sólo podnikanie ovplyvňuje kvalitu života pracovníkov a aké je ich hodnotové a osobné nastavenie. V rámci tejto tematickej oblasti bolo identifikovaných 19 štúdií, ktoré sa zameriavajú na rôzne sociálne dimenzie sólo podnikania. Identifikované témy zahŕňajú:

- **Pohoda a kvalita života (well-being)** – V rámci témy pohody a kvality života sólo podnikateľov bolo identifikovaných 8 štúdií, ktoré poskytujú pohľad na to, ako rôzne faktory ovplyvňujú pohodu a kvalitu života sólo podnikateľov. Barbieri (2016) identifikoval, že sólo SZČO s vyšším sociálnym kapitálom, charakterizovaným rozvinutými sieťami kontaktov, dosahujú lepšie pracovné výsledky a nižšiu mieru psychického stresu, čo zvyšuje ich ekonomický úspech a osobnú pohodu. Belt a kol. (2016) zistili, že sólo podnikatelia uprednostňujú osobnú pohodu a nezávislosť pred rozširovaním podnikania, často kvôli dôrazu na osobných rozvoj. Kara a Petrescu (2018) poukazujú na to, že vyššia úroveň autonómie a kompetencií pozitívne ovplyvňuje subjektívnu pohodu sólo podnikateľov, hoci kultúrne hodnoty ako individualizmus môžu tento efekt zmierňovať. Khan a MacEachen (2024) upozorňujú na negatívne účinky neistoty a vylúčenia z poberania sociálnych výhod na zdravie a pohodu sólo SZČO. Simona-Moussa a Ravazzini (2018) zdôrazňujú negatívny vplyv hospodárskej recesie na kvalitu života zraniteľných skupín vrátane sólo SZČO. Van den Groenendaal a kol. (2021) identifikujú štyri modely riadenia kariéry medzi sólo SZČO, pričom niektoré z týchto modelov sú spojené s vyššou mierou šťastia, ale aj zdravotnými problémami. Van der Zwan a Hessels (2019) a van der Zwan a kol. (2019) konštatujú, že sólo SZČO a freelanceri sú spokojnejší so svojím voľným časom, ale menej spokojní so svojimi príjmami, čo naznačuje, že hoci flexibilita a nezávislosť sú prínosom, finančná neistota môže byť výzvou.
- **Autonómia a nezávislosť** – V tejto téme boli identifikované dve štúdie. Rivers (2023) zistil, že sólo podnikatelia často uprednostňujú udržanie rovnováhy medzi príjmom a životným štýlom pred rastom firmy. Tento prístup sa prejavuje ako základná hodnota dostatočnosti, ktorá kontrastuje s dominantnou kultúrou maximalizácie zisku. Podnikatelia bez zamestnancov si cenia svoju osobnú autonómiu a nezávislosť, čo im umožňuje riadiť svoje podniky podľa vlastných etických a hodnotových štandardov. Schummer a kol. (2019) ukázali, že sólo SZČO vykazujú nižšiu afektívnu angažovanosť voči svojmu podnikaniu v porovnaní s podnikateľmi zamestnávajúcimi iných, čo je spôsobené rozdielnym uspokojovaním psychologických potrieb. Uspokojenie potrieb autonómie a kompetencie má silnejší pozitívny vplyv na citový záväzok u sólo podnikateľov, čo naznačuje, že títo podnikatelia sú viac ovplyvnení osobnými potrebami, zatiaľ čo podnikatelia zamestnávajúci iných sú viac ovplyvnení sociálnymi potrebami.

- **Iné psychologické aspekty** – V tejto oblasti bolo zahrnutých viacero psychologických faktorov, ktoré ovplyvňujú sólo podnikateľov. Ciešlik a kol. (2023) zistili, že sólo podnikatelia v kultúrach orientovaných na radosť majú tendenciu preceňovať svoj podnikateľský potenciál, čo môže viesť k nerealistickým očakávaniam a ekonomickým stratám. Harvey a Wintersberger (2023) upozorňujú na sociálnu izoláciu ako významnú výzvu, keďže väčšina práce SZČO prebieha individuálne, čo obmedzuje ich sociálne interakcie. Kambourova a Stam (2017) zistili, že sólo podnikatelia sú často nadmerne optimistickí, pričom tento optimizmus pretrváva aj napriek negatívnym skúsenostiam. Kapelinsky a Shoshana (2019) ukázali, že sólo podnikatelia si vytvárajú odlišný sebakoncept tým, že sa dištancujú od tradičných zamestnaneckých rolí a podnikateľov, preferujúc nezávislosť a flexibilitu. Nikolova a kol. (2022) poukázali na to, že sólo podnikatelia majú väčšiu autonómiu, ale o niečo menšiu zmysluplnosť práce v porovnaní s podnikateľmi, ktorí zamestnávajú iných. Obschonka a kol. (2023) konštatovali, že sólo podnikatelia majú vyššie pracovné nasadenie a nižšiu pravdepodobnosť vyhorenia než zamestnanci, vďaka vyššej autonómii. Petrescu (2016) ukázal, že sólo podnikatelia majú vyššie hodnoty sebaurčenia a nezávislosti, zatiaľ čo zamestnávajúci podnikatelia majú vyššiu potrebu moci a šťastia.

V oblasti pohody a kvality života, štúdie ako Barbieri (2016) a van der Zwan a Hessels (2019) naznačujú, že sólo podnikatelia môžu dosahovať vyššiu spokojnosť so svojim voľným časom, ale často majú nižšiu spokojnosť s príjmami a sociálnou istotou. Budúci výskum by sa mal zamerať na dlhodobé účinky práce na pohodu, berúc do úvahy faktory ako sociálna podpora a individuálne stratégie zvládania stresu. V rámci autonómie a nezávislosti, štúdie od Rivers (2023) a Schummer a kol. (2019) ukazujú, že sólo podnikatelia oceňujú svoju autonómiu, no zároveň čelia nižšej afektívnej angažovanosti. Je potrebné preskúmať, ako môžu rôzne úrovne autonómie ovplyvniť ich podnikateľský úspech a spokojnosť, a či existujú optimálne podmienky pre udržanie motivácie a angažovanosti. Čo sa týka iných psychologických aspektov, výskumy ako Ciešlik a kol. (2023) a Kapelinsky a Shoshana (2019) poukazujú na pretrvávajúci optimizmus a odlišný sebakoncept sólo podnikateľov, čo môže viesť k nerealistickým očakávaniam. Budúci výskum by sa mal sústrediť na identifikáciu faktorov, ktoré prispievajú k týmto psychologickým postojom, a na ich dlhodobé dôsledky pre podnikanie. Okrem toho, Harvey a Wintersberger (2023) zdôrazňujú potrebu kooperácie medzi sólo podnikateľmi ako stratégie na prekonanie sociálnej izolácie, čo je ďalšia oblasť, ktorá si vyžaduje hlbšie skúmanie. Celkovo je potrebné rozšíriť geografickú a sektorovú rozmanitosť výskumov, zohľadniť rôzne kultúrne kontexty a zamerať sa na interdisciplinárne prístupy, ktoré by pomohli pochopiť špecifické sociálne aspekty sólo podnikania.

2.2.6. Inkluzivita v sólo podnikaní

Inkluzivita v sólo podnikaní predstavuje dôležitý koncept, ktorý sa zaoberá tým, ako rôzne sociálne a demografické skupiny participujú v sólo podnikaní, a akým prekážkam, resp. príležitostiam, môžu v tomto procese čeliť. Táto oblasť výskumu sa tiež zameriava na identifikáciu faktorov, ktoré môžu podporiť rozvoj inkluzívneho podnikateľského prostredia. V rámci tejto tematickej oblasti bolo identifikovaných 24 štúdií, ktoré sa venujú prevažne rôznym skupinám zastúpeným v sólo podnikaní. Identifikované témy sú nasledovné:

- **Sólo podnikanie žien** – Sólo podnikanie žien je významnou oblasťou záujmu vo výskume inkluzivity v sólo podnikaní, pričom 17 štúdií sa zameriava na rôzne aspekty tejto témy. Napríklad Bari (2021) a Bari a kol. (2021), zdôrazňujú, že ženy, najmä matky malých detí, uprednostňujú sólo podnikanie z dôvodu potreby flexibilných pracovných podmienok na zladenie pracovného a rodinného života, pričom často volia prácu na čiastočný úväzok alebo prácu z domu. Podobne Bögenhold a kol. (2016), Bögenhold a Klinglmair (2015) a Haasler a Hokema (2022) upozorňujú na to, že ženy sa často zapájajú do sólo podnikania kvôli potrebe

pracovnej flexibility, aj keď to znamená nižšie príjmy v porovnaní s mužmi. Štúdie, ako Dvouletý (2019) a Dvouletý (2020), poukazujú na to, že ženy v sólo podnikaní zarábajú menej než muži a sú menej zastúpené medzi tvorcami pracovných miest. Ďalšie štúdie, ako Pinkovetskaia a kol. (2021), zdôrazňujú vyšší výskyt sólo podnikania medzi ženami v porovnaní s mužmi, čo naznačuje rodovú nerovnosť, zatiaľ čo Tegtmeier a kol. (2016) a van Stel a van der Zwan (2019) poukazujú na rastúci počet vysoko vzdelaných sólo podnikateľiek, čo ukazuje posun vo vzdelanostnej štruktúre trhu práce.

- **Sólo podnikanie migrantov** – Výskum zameraný na sólo podnikanie migrantov (3 štúdie) prináša niekoľko zaujímavých zistení. Štúdia od Cheng a Smyth (2021) poukazuje na to, že vyššie vzdelanie významne zvyšuje pravdepodobnosť, že sa migranti v Číne stanú zamestnávajúcimi podnikateľmi, avšak nemá výrazný vplyv na rozhodnutie stať sa sólo SZČO. Dvouletý (2018) zistil, že migranti v Európe sú menej pravdepodobne zamestnávajúcimi podnikateľmi, čo môže byť spôsobené potrebou zabezpečiť si pracovné miesto a základné živobytie. Dvouletý a kol. (2022) identifikovali, že migrantky v Českej republike majú vyššiu pravdepodobnosť byť sólo SZČO.
- **Sólo podnikanie mladých** – Výskum sólo podnikania medzi mladými ľuďmi odhaľuje, že demografické a ekonomické zmeny, ako aj individuálne preferencie, zohrávajú kľúčovú úlohu. Štúdia Fritsch a kol. (2015) analyzuje nárast sólo samostatne zárobkovo činných osôb (SZČ) v Nemecku medzi rokmi 1991 a 2009, pričom identifikuje, že tento nárast bol poháňaný demografickou skupinou mladých s vyššou úrovňou vzdelania. Na druhej strane, štúdia Shoshana (2020) skúma 24 mladých moslimských mužov v Izraeli, ktorí predčasne ukončili strednú školu. Zistila, že títo mladí muži často neplánujú budúcnosť, pretože sa sústredia na súčasnosť. Avšak, mnohí z nich majú túžbu stať sa sólo podnikateľmi, čo vnímajú ako cestu k získaniu kontroly nad svojím životom
- **Sólo podnikanie iných znevýhodnených skupín** – Výskum sólo podnikania medzi inými znevýhodnenými skupinami poukazuje na rôznorodé výzvy a prínosy, ktoré tento typ podnikania prináša. Keating a kol. (2022) identifikovali, že osoby so zdravotným postihnutím, ktoré sú sólo SZČO, hlásia vyššiu pracovnú spokojnosť v oblastiach ako flexibilita práce a celková pracovná spokojnosť v porovnaní s osobami v tradičnom zamestnaní. Napriek tomu, že tieto osoby hodnotia flexibilitu a povahu svojej práce pozitívne, zamestnanci v platenom zamestnaní vyjadrujú vyššiu spokojnosť so mzdou, bezpečnosťou práce a pracovnými hodinami. Simona-Moussa a Ravazzini (2018) uvádzajú, že zraniteľné skupiny, ako sú nezamestnaní a osoby s nízkym vzdelaním, zaznamenali výrazné negatívne vplyvy ekonomickej recesie na kvalitu života, avšak niektoré z týchto skupín, ako napríklad samoživitelia, si počas krízy dokážu zlepšiť svoju finančnú situáciu. Wennekens a Van Stel (2017) zdôrazňujú, že sólo podnikanie má dôležitý sociálny a ekonomický vplyv tým, že poskytuje pracovné príležitosti pre osoby, ktoré by inak mohli byť vylúčené z tradičného trhu práce, čím prispievajú k väčšej inkluzivite a diverzite.

Ako z uvedeného prehľadu vyplýva, výskum v oblasti inkluzivity v sólo podnikaní je predovšetkým zameraný na ženy. Štúdie ako Bari (2021) a Bögenhold a Klinglmair (2015) sa zameriavajú na dôvody, prečo ženy vstupujú do sólo podnikania, ako sú snaha o rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom. Často však nezohľadňujú, ako rôzne kultúrne a ekonomické faktory ovplyvňujú tieto rozhodnutia v rozličných regiónoch a sektoroch. V kontexte migrantov, Dvouletý (2018) poukazuje na rozdiely v motiváciách a úspešnosti medzi domácimi podnikateľmi a migrantmi, pričom chýba hlbšia analýza efektivity integračných politík. Budúci výskum by sa mal zamerať na úlohu kultúrneho kapitálu a sociálnych sietí, ktoré pomáhajú migrantom prekonávať podnikateľské prekážky. Pokiaľ ide o mladých podnikateľov, Fritsch a kol. (2015) zdôrazňujú demografické a socioekonomické faktory podporujúce rast sólo podnikania medzi mladými, ale zanedbávajú význam vzdelávacích systémov a podnikateľských

programov, ktoré by mohli zlepšiť podnikateľské zručnosti mladých. V prípade sólo podnikania znevýhodnených skupín, ako uvádza Keating a kol. (2022), sólo podnikanie poskytuje flexibilitu a vyššiu spokojnosť, avšak nedostatočne rieši otázky finančnej neistoty a sociálnej ochrany. Tieto zistenia poukazujú na potrebu ďalšieho výskumu, ktorý by identifikoval účinné politiky a intervencie na podporu inkluzívnejšieho podnikateľského prostredia.

2.2.7. Aspekty prekérnej práce v sólo podnikaní

Prekérna práca je kľúčová téma vo výskume sólo podnikania, pričom sa jej v rámci identifikovaných tematických oblastí venuje najviac štúdií, až 36. Výskum v tejto oblasti sa zameriava na neisté, nestabilné a z pohľadu pracovných podmienok a sociálneho zabezpečenia rizikové formy zamestnania. Táto forma práce je často charakterizovaná nízkou mzdou, finančnou nestabilitou, nedostatkom sociálnej a právnej ochrany a obmedzenými príležitosťami na kariérny rast, čo má významné dôsledky pre pracovníkov ale aj národnú ekonomiku. Identifikované boli nasledujúce témy:

- **Prekérny charakter sólo podnikania** – V tejto téme bolo identifikovaných 25 štúdií, ktoré analyzujú prekérnu povahu sólo podnikania z hľadiska nedostatočnej sociálnej ochrany, finančnej neistoty, a absencie pracovnej stability. Výskumy, ako napríklad Boeri a kol. (2020) a Bögenhold (2018), poukazujú na to, že sólo SZČO v krajinách OECD často chýba adekvátna sociálna ochrana, čo vedie k vyššiemu riziku finančnej neistoty a nízkym príjmom. Podobne Buschoff a Protsch (2008) zdôrazňujú, že sólo SZČO a iní neštandardní pracovníci čelia zvýšenému riziku nezamestnanosti a nedostatočnej sociálnej ochrane v celej Európe. Štúdie od Carrasco a Hernanz (2021) a Conen a Buschoff (2019) poukazujú na to, že nedobrovoľné podnikanie je značne rozšírené, najmä v menej bohatých krajinách, kde pracovníci čelia vyššej miere neistoty zamestnania a nestability príjmu. Khan a MacEachen (2024) naznačujú, že sólo SZČO často závisia na neformálnych systémoch podpory, čo poukazuje na medzery vo formálnom sociálnom zabezpečení, ktoré prehľbujú ich prekérnu situáciu. Celkovo výskum zdôrazňuje potrebu posilniť politiku sociálnej ochrany a zohľadniť nové formy práce v legislatívnych systémoch, aby sa zabezpečila lepšia ochrana práv pracovníkov a znížila sa finančná neistota hlavne v kategórii sólo SZČ.
- **Práca pre digitálne platformy** – Výskumy v tejto téme (6 štúdií) odhaľujú prekérnu povahu práce pre digitálne platformy. Sólo SZČ sa často využíva na obchádzanie tradičných pracovno-právnych vzťahov a sociálnej ochrany, ako zdôrazňuje Beckmann a Hoose (2022). Platformy často prenášajú riziká na pracovníkov, čím oslabujú inštitúty sociálnej ochrany. Eichhorst a kol. (2017) poukazujú na pretrvávajúcu príjmovú nerovnosť v zákazkovej (gig) ekonomike, kde rastúca sólo SZČ predstavuje výzvu pre systémy sociálneho zabezpečenia. Klaus a kol. (2024) zaznamenávajú, že platformoví pracovníci síce preferujú zlepšenie svojich zručností a príjmov, no čelia značnému riziku chudoby, hoci majú nízku závislosť na platformových príjmoch. Longo a Massi (2023) uvádzajú, že freelanceri v Argentíne kombinujú rôzne modality práce, aby si zabezpečili stabilitu príjmu, pričom ich ekonomická závislosť na niekoľkých klientoch zvyšuje riziko prekérnosti. Magoga-Sabatier (2024) identifikuje výrazné nedostatky v sociálnej ochrane vo Švajčiarsku, kde sólo SZČ a platformoví pracovníci nemajú prístup k poisteniu proti nezamestnanosti. Mangan a kol. (2023) zdôrazňujú, že platformy obmedzujú platený pracovný čas a presúvajú náklady na pracovníkov, pričom neplatená práca sa stáva súčasťou ich konkurenčných stratégií. Všetky spomenuté štúdie poukazujú na potrebu regulačných reforiem, ktoré by zlepšili sociálnu ochranu a pracovné podmienky pracovníkov v rámci digitálnych platforiem.
- **Sociálne zabezpečenie v dôchodku** – V tejto téme poukazujú dve štúdie na pretrvávajúce výzvy týkajúce sa dôchodkového zabezpečenia sólo podnikateľov. Štúdia Fachinger a Frankus (2017)

zaznamenáva nízku schopnosť a ochotu sporiť medzi sólo SZČO, čo vedie k nedostatočnému zabezpečeniu v starobe. Zdôrazňujú problém nedostatočných úspor na dôchodok, ktorý sa stáva významným sociálnym problémom so zvyšujúcim sa počtom SZČO. Táto skupina sa často musí spoliehať iba na súkromné poistenie bez prístupu k štatutárnym alebo firemným dôchodkovým systémom. Na druhej strane, štúdia Zwier a kol. (2020) poukazuje na to, že sólo SZČO v Holandsku často preferujú neskorší odchod do dôchodku alebo si nie sú istí, kedy presne odídu do dôchodku. Tento jav je čiastočne dôsledkom väčšej flexibility a autonómie v ich práci, avšak súčasne sprevádzaný neistotou vzhľadom na nedostatok pracovnej istoty.

- **Kolektívne zastupovanie sólo podnikateľov** – V rámci tejto témy poskytujú tri štúdie dôležitý pohľad na interakcie medzi tradičnými a novými aktérmi v oblasti pracovnoprávných vzťahov pre sólo SZČO. Mezihorak a kol. (2022) sa zameriavajú na dynamiku medzi tradičnými odborovými organizáciami, zamestnávateľskými združeniami a novovznikajúcimi združeniami SZČO, ktoré menia inštitucionálny rámec a zlepšujú reprezentáciu a ochranu práv sólo podnikateľov. Mondon-Navazo a Murgia (2024) prinášajú príklad z Francúzska, kde sólo SZČO umelci v rámci odborového zväzu úspešne posilňujú svoje sociálne práva a zároveň si udržiavajú profesionálnu autonómiu. Zdôrazňujú efektívnosť kolektívneho zastupovania v ochrane sociálnej bezpečnosti týchto pracovníkov. Rossetti a Heeger (2019) poukazujú na význam záujmových skupín pri poskytovaní podpory a zdrojov, ktoré pomáhajú sólo SZČO v Holandsku zvládať príjmovú neistotu.

Výskum v oblasti aspektov prekérnej práce v rámci sólo podnikania poukazuje na vysoké riziko finančnej neistoty a nedostatočnú sociálnu ochranu, ako uvádzajú Boeri a kol. (2020) a Bögenhold (2018). Tieto štúdie identifikujú absenciu pracovnej stability a slabú sociálnu ochranu, čo vedie k vyššiemu riziku chudoby a sociálnej izolácie. Budúci výskum by mal preto skúmať stratégie na zlepšenie sociálneho zabezpečenia a podporu finančnej stability pre sólo podnikateľov. V oblasti využívania práce sólo podnikateľov v rámci digitálnych platforiem výskumy (Beckmann a Hoose, 2022; Klaus a kol., 2024) poukazujú na prekérnu povahu tejto práce, ktorá zahŕňa oslabovanie pracovných práv a prenášanie rizík na pracovníkov. Štúdie odporúčajú reformu právnej regulácie na zlepšenie pracovných podmienok a sociálnej ochrany. Budúci výskum by sa mal zameriavať na analýzu účinnosti nových regulačných politík a ich vplyv na právnu ochranu pracovníkov. Fachinger a Frankus (2017) a Zwier a kol. (2020) zdôrazňujú problémy s nedostatočným dôchodkovým zabezpečením sólo podnikateľov. Nedostatočné sporenie a neistoty týkajúce sa času odchodu do dôchodku vyvolávajú obavy o budúce finančné zabezpečenie sólo podnikateľov. Je potrebné vytvoriť nové efektívne dôchodkové modely pre sólo podnikateľov. Efektívne kolektívne zastupovanie môže významne prispieť k zlepšeniu právnych a sociálnych podmienok sólo podnikateľov a preto by sa mal výskum zamerať na analýzu účinnosti nových foriem kolektívneho zastupovania a hľadať možnosti ich rozšírenia v medzinárodnom kontexte.

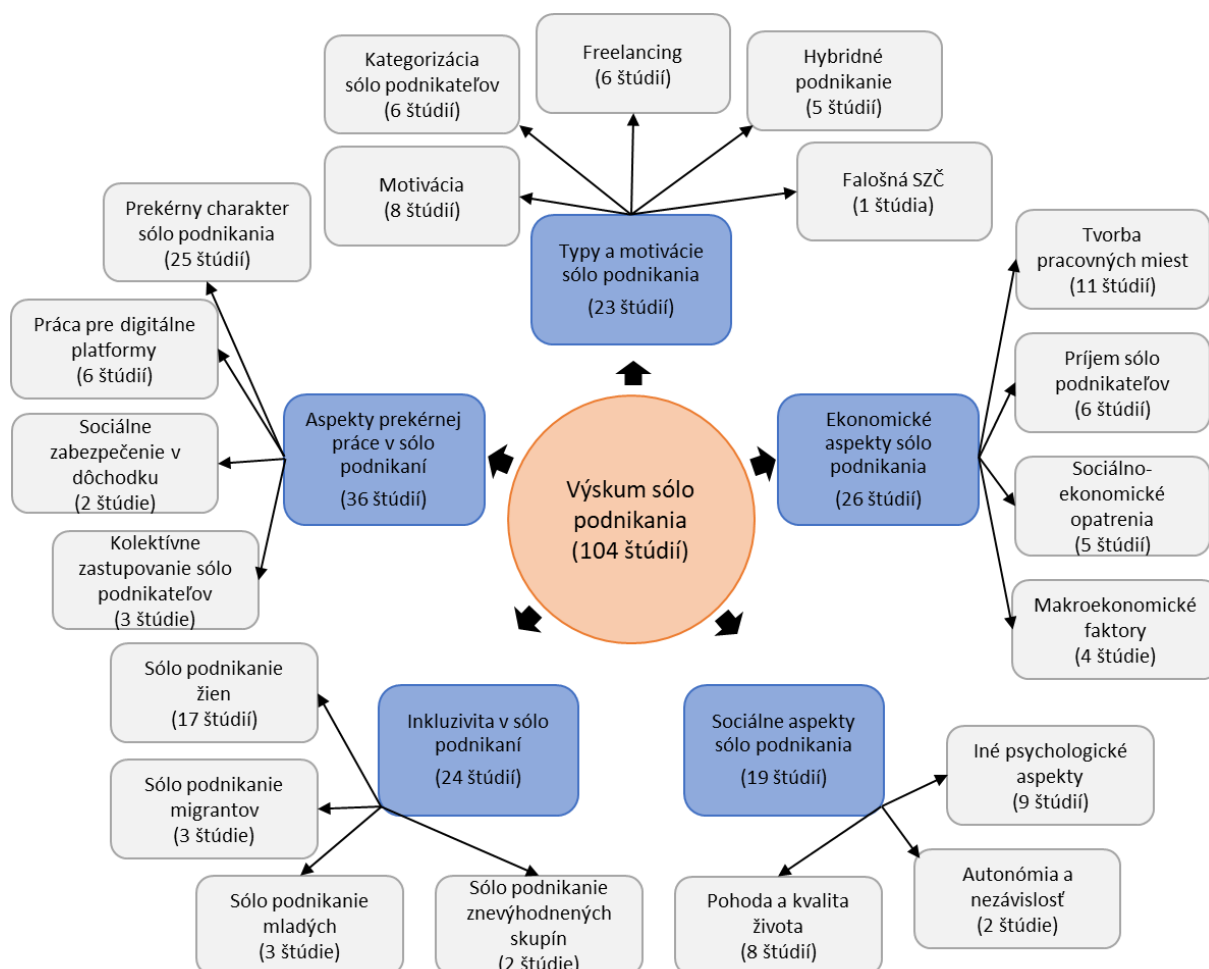
2.3. Hlavné zistenia vyplývajúce zo systematického prehľadu literatúry

Výskum v oblasti sólo podnikania preukázateľne klesá v posledných rokoch (pozri Graf 5) napriek tomu, že fenomén sólo podnikania nadobúda na aktuálnosti. Tento trend je poháňaný meniacim sa charakterom práce, ktorý je výrazne ovplyvnený faktormi ako digitálna transformácia podnikov a expanzia sektora služieb, zvyšujúcou sa dynamikou zmien podnikateľského prostredia, pričom firmy sa snažia posilniť svoju flexibilitu a inovačné kapacity. K tomu firmy čoraz viac využívajú sólo podnikateľov, čo zároveň prispieva k rastu počtu freelancerov a ďalších atypických foriem práce. Napriek pomerne konštantnej úrovni SZČ a sólo podnikania všeobecne, dochádza k nárastu sólo podnikania medzi ženami a v rámci rôznych atypických foriem práce. Avšak existujúce dátové zdroje nezachytávajú dostatočne heterogenitu sólo podnikateľov, a teda údaje sa obmedzujú predovšetkým na SZČO, bez širšie

akceptovanej kategorizácie s limitovaným potenciálom medzinárodnej porovnateľnosti tohto fenoménu.

V rámci systematického prehľadu literatúry boli identifikované tematické oblasti sólo podnikania, ktoré sú vo výskume pomerne rovnomerne zastúpené. Najvýraznejšie zastúpenou oblasťou je prekérna práca, kde výskum zväčša apeluje na podporu finančnej stability sólo podnikateľov. Výskum by sa mal predovšetkým sústrediť na reakciu na trendy v sólo podnikaní, najmä pokiaľ ide o freelancerov a hybridné formy podnikania. Druhou najviac zastúpenou oblasťou vo výskume sú ekonomické aspekty sólo podnikania. Napriek relatívne dobre preskúmanej dynamike tvorby pracovných miest a rozdieloch v príjmoch, výskum stále dostatočne neadresuje interakciu podnikateľského prostredia so sólo podnikaním. Inkluzivita v sólo podnikaní sa zameriava predovšetkým na sólo podnikanie žien, zatiaľ čo demografické a populačné dynamiky iných skupín sú menej preskúmané. Motivácie a typy sólo podnikania výskum pokrýva s dôrazom na motivácie sólo podnikateľov, už spomínaný problém kategorizácie, zberu a analýzy dát v oblasti sólo podnikania a tiež freelancing. Výskum by sa mal viac sústrediť na skúmanie hybridných a závislých foriem podnikania. Sociálne aspekty sú v oblasti sólo podnikania najmenej zastúpené, pričom dôraz je kladený hlavne na výskum kvality života a pohody (wellbeingu) sólo podnikateľov a potom iným vybraným psychologickým aspektom ako je optimizmus, sebadôvera, autonómia a nezávislosť, pričom existuje priestor na skúmanie ďalších sociálnych aspektov, ktoré sú doposiaľ v kontexte fenoménu sólo podnikania neprebádané.

Diagram 2: Identifikované tematické oblasti vo výskume sólo podnikania a ich početnosť

Zdroj: vlastné spracovanie.

Formulácia cieľov výskumu a metodiky tejto vedeckej monografie vychádzajú zo zistení systematického prehľadu literatúry, predovšetkým:

- Sóló podnikatelia sú často zahrnutí do širších kategórií, čím sa stráca ucelený pohľad na ich špecifické potreby a motivácie. Ako konštatujú Ciešlík a kol. (2023), ambície a motivácie sóló podnikateľov nie sú dostatočne preskúmané, čo poukazuje na potrebu detailnejšej analýzy tejto heterogénnej skupiny.
- Skúmanie sóló podnikateľov z pohľadu SZČO, pričom existujú sóló podnikatelia, ktorí v týchto analýzach nie sú obsiahnutí. GEM dáta poskytujú unikátnu perspektívu na sóló podnikanie, ktorá sa nezameriava len na SZČO, ale zahŕňa jednotlivcov pôsobiacich sóló bez ohľadu na právnu formu podnikania. Tieto dáta však neboli dostatočne využité v štúdiách zahrnutých v systematickom prehľade literatúry (len Ciešlík a kol., 2023, Dvouletý, 2019 a Dvouletý a Orel, 2020), čo predstavuje významnú príležitosť pre hĺbkový pohľad na sóló podnikanie na Slovensku a jeho medzinárodné porovnanie. Skúmanie tohto fenoménu pomocou GEM dát umožňuje lepšie pochopenie charakteristík a trendov, ktoré nie sú dostatočne zastúpené v tradičných národných štatistikách alebo európskych prieskumoch pracovnej sily.
- Existuje obmedzené množstvo štúdií (pozri podkapitolu 1.2 Sóló podnikanie na Slovensku), ktoré poskytujú konkrétne zistenia pre sóló podnikanie na Slovensku, vrátane porovnania rôznych fáz podnikateľskej aktivity so zahraničím. Absentuje tiež hlbšie štúdium motivácií, rastových aspirácií, inovatívnosti a odvetvovej orientácie, čo by poskytlo komplexnejší pohľad na sóló podnikatelia na Slovensku. Porovnanie s podnikateľmi, ktorí podnikajú s partnermi alebo zamestnancami, je tiež kľúčové pre pochopenie špecifických faktorov ovplyvňujúcich sóló podnikanie.
- Zatiaľ čo existujú štúdie skúmajúce vplyv makroekonomických premenných, širší pohľad na interakciu sóló podnikateľov s podnikateľským prostredím stále chýba. Je potrebné skúmať, ako rôzne podmienky podnikania ovplyvňujú sóló podnikateľov v porovnaní s inými formami podnikania, vrátane prístupu k financiám, trhovým príležitostiam, legislatívnym a regulačným zmenám, čo by viedlo k lepšiemu pochopeniu potrieb a výziev, ktorým čelia.

Tento prístup je snahou o rozšírenie poznatkov v oblastiach, kde existujú určité výskumné medzery, a reaguje na súčasné výzvy spojené s fenoménom sóló podnikania. Cieľom je adresovať identifikované výskumné medzery vyplývajúce zo systematického prehľadu literatúry so špecifickým dôrazom na poskytnutie informácií a výsledkov v kontexte Slovenska a formulovať odporúčania pre tvorcov politik a iných relevantných stakeholderov v oblasti rozvoja a podpory podnikania, ktoré prispejú k celkovej udržateľnosti sóló podnikateľských aktivít na Slovensku.

3. Metodika empirickej časti vedeckej monografie

Hlavným cieľom empirickej časti vedeckej monografie je na základe kvantitatívnych analýz poskytnúť interpretáciu vývoja a charakteristík sólo podnikania na Slovensku a v medzinárodnom kontexte, ako východisko pre formuláciu odporúčaní pre aktérov ekosystému rozvoja a podpory podnikania a tvorcov politík.

Z hlavného cieľa vyplývajú nasledovné čiastkové ciele:

- Analyzovať a identifikovať rozdiely v podnikateľských charakteristikách a aktivite medzi sólo podnikateľmi a podnikateľmi pôsobiaci s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku a v medzinárodnom kontexte.
- Analyzovať, identifikovať a porovnať vplyvy podnikateľských a demografických charakteristík ovplyvňujúcich pravdepodobnosť začať podnikateľ ako sólo podnikateľ alebo podnikateľ pôsobiaci s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku.
- Analyzovať a identifikovať vzťahy medzi faktormi slovenského podnikateľského prostredia/ekosystému a úrovňou sólo podnikania.
- Syntetizovať výsledky analýz, formulovať najdôležitejšie zistenia a odporúčania pre aktérov rozvoja a podpory podnikania a tvorcov politík.

3.1. Pracovné postupy

Naplnenie hlavného cieľa a stanovených čiastkových cieľov zahŕňalo viaceré kroky. Tieto kroky boli navrhnuté tak, aby zabezpečili spoľahlivosť a validitu získaných výsledkov, ako aj ich relevantnosť pre naplnenie stanovených cieľov. Pracovné postupy zahŕňali:

1. Identifikácia vhodného zdroja dát - Prvým krokom bolo určenie zdrojov dát, ktoré poskytujú relevantné informácie o podnikateľských charakteristikách a aktivitách sólo podnikateľov. Tento výber bol kľúčový pre úspešnú aplikáciu vedeckých metód a pre dosiahnutie stanovených cieľov.
2. Príprava dátových súborov a predbežná analýza dát - Po identifikácii zdroja dát nasledovala fáza prípravy dátových súborov, ktorá zahŕňala zlúčenie dátových súborov za jednotlivé roky a štandardizáciu formátov jednotlivých premenných. Predbežná analýza pomocou deskriptívnej štatistiky a exploratívnej analýzy poskytla prvotný prehľad o štruktúre a kvalite dát.
3. Identifikácia vhodných metód skúmania - Vzhľadom na špecifické ciele bolo potrebné určiť vhodné metódy kvantitatívnej analýzy. Výber metód bol založený na ich potenciáli naplniť stanovené čiastkové ciele a tiež charaktere analyzovaných dát.
4. Analýza dát prostredníctvom zvolených vedeckých metód skúmania - Analýza dát bola vykonaná prostredníctvom softvéru SPSS. Tento krok zahŕňal komplexné spracovanie získaných dát za účelom identifikácie signifikantných rozdielov, vplyvov a vzťahov.
5. Prezentácia výsledkov analýz - Výsledky boli systematicky zorganizované a prezentované tak, aby jasne komunikovali kľúčové zistenia. Táto fáza zahŕňala predovšetkým zobrazenie dát v tabuľkovom formáte a podrobnú charakteristiku zistení.
6. Interpretácia a diskusia zistení a ich komparácia s existujúcim výskumom - Interpretácia zistení bola realizovaná v kontexte existujúcej literatúry s cieľom porovnať zistenia vykonaných analýz s predchádzajúcimi štúdiami. Diskusia zdôraznila ako výsledky prispievajú k pochopeniu sledovaných fenoménov a poukázala na možné dôsledky pre teóriu a prax.
7. Formulácia záverov a odporúčaní pre aktérov rozvoja a podpory podnikania - Záverečný krok zahŕňal syntézu výskumných zistení do konkrétnych odporúčaní pre zainteresované strany, čo zabezpečuje, že výsledky výskumu majú praktický dopad a prínos.

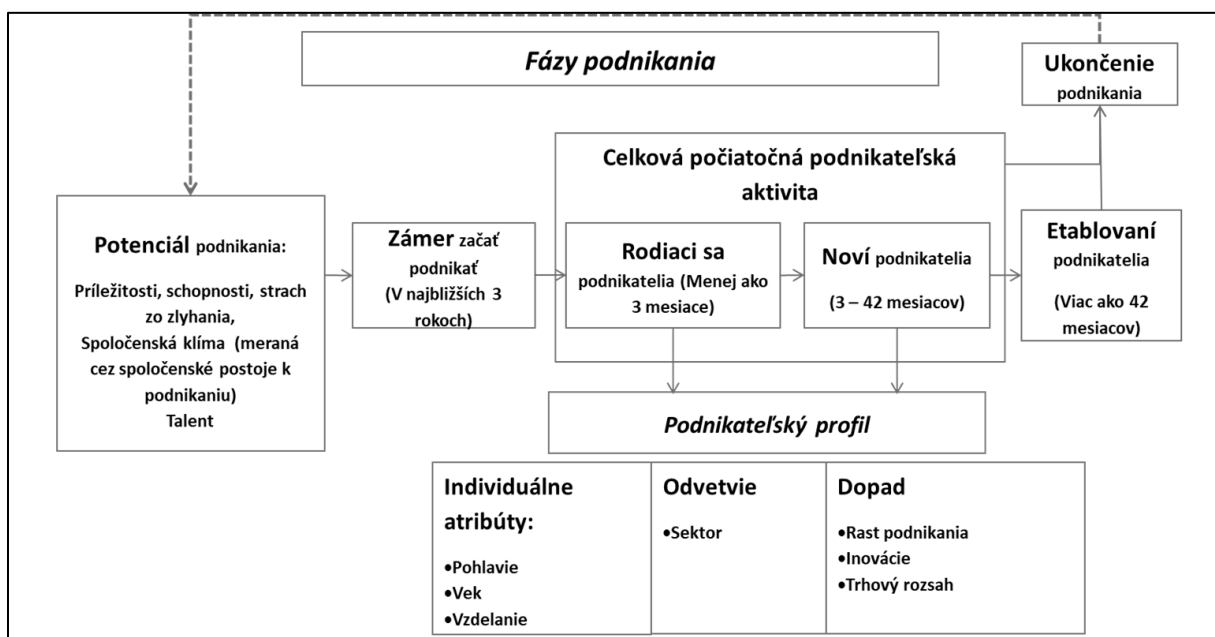
3.2. Zdroj dát- Globálny monitor podnikania

Globálny monitor podnikania (GEM) predstavuje medzinárodný výskumný projekt, ktorý poskytuje najrozsiahlejšie globálne dáta o podnikateľskej aktivite jednotlivcov. Slovensko je do GEM zapojené od roku 2011. Jeho výskumná metodika zaisťuje spoľahlivé meranie podnikateľskej aktivity v jednotlivých jej fázach a tiež aj zber dát o podmienkach na podnikanie v rôznych krajinách, čo umožňuje konzistentné porovnávanie v čase a priestore. V súlade s metodologickými postupmi GEM sa tento zber dát vykonáva každoročne prostredníctvom dvoch základných prieskumov:

- Prieskum medzi dospelou populáciou (Adult Population Survey - APS), ktorý mapuje podnikateľskú aktivitu a jej charakteristiky.
- Národný expertný prieskum (National Expert Survey - NES), ktorý hodnotí podnikateľské prostredie na základe expertných názorov.

Prieskum medzi dospelou populáciou (APS) sa zameriava na skúmanie vybraných aspektov podnikateľského správania jednotlivcov v danej krajine. Vzorka je vyberaná náhodne a je reprezentatívna vzhľadom na vek, pohlavie a regionálne rozloženie. Dáta sa zbierajú prostredníctvom štandardizovaných dotazníkov, čo zaisťuje konzistenciu a medzinárodnú porovnateľnosť. V GEM sa podnikanie vníma ako proces, ktorý je realizovaný jednotlivcami a zahrňuje niekoľko fáz (ako je znázornené na Diagrame 3).

Diagram 3: Procesný model podnikania podľa metodiky GEM

Zdroj: Hill a kol. GEM 2021/2022. Global Report, s. 26

Podnikanie ako proces v modeli GEM sa skladá z viacerých fáz. Začína so skúmaním potenciálu podnikania prostredníctvom a) spoločenských postojov k podnikaniu, sociálneho kapitálu a sebahodnotenia vnímaných príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania, a b) podnikateľského talentu. Ďalšou fázou podnikateľského procesu je zámer začať podnikateľ v najbližších troch rokoch, čo je fáza bezprostredne predchádzajúca podnikateľskej aktivite. Pokračuje skúmaním počiatočnej podnikateľskej aktivity (TEA), ktorá je kľúčovou mierou na vyjadrenie podnikania v projekte GEM. Táto fáza zahŕňa tých, ktorí sú v procese rozbiehania biznisu (rodiaci sa podnikatelia), ako aj tých (noví podnikatelia), ktorí už vedú nový biznis dlhšie ako 3 mesiace, ale ešte nie sú vo fáze etablovaného podnikania (viac ako tri a pol roka). Skúmanie procesu podnikania pokračuje etablovanými

podnikateľmi a končí tzv. prerušením podnikania, teda tými, ktorí z určitých dôvodov prerušili alebo úplne ukončili podnikanie. V projekte GEM sa tiež kladie veľký dôraz na analýzu profilu podnikateľov, a to z troch hľadísk: inkluzivita z hľadiska pohlavia, veku a vzdelania, odvetvia, v ktorom podnikatelia pôsobia, ako aj dopadu podnikania.

Meranie úrovne a dynamiky podnikania ako procesu sa v modeli GEM realizuje pomocou celej sústavy ukazovateľov, ktorej základom je, ako je vyššie uvedené, ukazovateľ TEA. Jednotlivé ukazovatele sa tvoria podľa vývojových fáz modelu podnikania. Kľúčové ukazovatele charakterizujúce jednotlivé fázy procesu podnikania v súlade s metodológiou výskumu platnou v roku 2023, ako aj popis ich výpočtu tak, ako sú použité na meranie podnikania, sú uvedené v prílohe 5.

V rámci analytického procesu boli využité tri dátové súbory, z ktorých prvý (pozri tiež Tabuľku 4) predstavuje súhrnnú vzorku dát za Slovensko, zahrnujúcu obdobie rokov 2019 až 2023. Výber dátového obdobia rokov 2019 až 2023 pre prvý dátový súbor bol motivovaný niekoľkými faktormi. Predovšetkým, tieto roky predstavujú najaktuálnejšie dostupné dáta, čo zaisťuje relevanciu analýz vzhľadom na dynamicky sa meniace podnikateľské prostredie. Ďalej, päťročné časové rozpätie poskytuje dostatočne veľkú vzorku na efektívne porovnávanie podnikateľských skupín a sledovanie medziročných trendov. Tento časový úsek umožňuje tiež získanie stabilnejších priemerov, ktoré pomáhajú vyrovnáť medziročnú volatilitu a poskytujú ucelenejšiu perspektívu.

Tabuľka 4: Kompozícia prvého dátového súboru

Slovensko	
Rok	Počet respondentov
2023	2000
2022	2000
2021	2013
2020	2000
2019	2001
Celkom	10014

Zdroj: vlastné spracovanie

Druhý dátový súbor (pozri tiež Tabuľku 5) predstavuje súhrnnú vzorku dát za Slovensko, zahrnujúcu obdobie rokov 2011 až 2023. Výber tohto časového obdobia spočíval v motivácii sledovať dlhodobé časové trendy na Slovensku a predstavuje výber dostupných rokov dát za Slovensko.

Tabuľka 5: Kompozícia druhého dátového súboru

Rok	Počet respondentov	Rok	Počet respondentov
2023	2000	2016	2000
2022	2000	2015	2003
2021	2013	2014	2000
2020	2000	2013	2007
2019	2001	2012	2000
2018	2000	2011	2000
2017	2000		
Celkom			26024

Zdroj: vlastné spracovanie

Tretí dátový súbor (pozri tiež Tabuľku 6) predstavuje súhrnnú vzorku za participujúce európske (EU) a vybrané krajiny (VK) v GEM APS v roku 2022. Výber európskych krajín ako porovnávacej skupiny je

odôvodnený tým, že Slovensko je integrálnou súčasťou Európy, čo umožňuje relevantné porovnávanie podnikateľských trendov a aktivít. Tento prístup zabezpečuje, že výsledky analýzy sú porovnateľné v kontexte podobných ekonomických, sociálnych a politických štruktúr, ktoré ovplyvňujú podnikateľské prostredie a dynamiku. Výber špecifických krajín ako Maďarska, Poľska, Slovinska a Rakúska je motivovaný ich geografickou blízkosťou a kultúrnymi ako aj ekonomickými podobnosťami so Slovenskom. Tieto krajiny zdieľajú so Slovenskom mnoho aspektov podnikateľského prostredia, vrátane trhových príležitostí a regulačných rámcov.

Tabuľka 6: Súhrnná vzorka za EU a VK

Európske krajiny (EU)			
Grécko	2000	Nórsko	2000
Holandsko	1737	Poľsko	8000
Francúzsko	3830	Nemecko	4111
Španielsko	36235	Luxembursko	2023
Maďarsko	2015	Cyprus	2047
Rumunsko	1927	Litva	2007
Švajčiarsko	1529	Lotyšsko	1617
Rakúsko	4606	Srbsko	2067
Spojené kráľovstvo	1526	Chorvátsko	2000
Švédsko	3718	Slovinsko	1557
Celkom		86552	
Vybrané krajiny (VK)			
Maďarsko	2015	Poľsko	8000
Rakúsko	4606	Slovinsko	1557
Celkom		16178	

Zdroj: vlastné spracovanie

Národný expertný prieskum (NES) sa zameriava na podnikateľské prostredie a ekosystém, ako súčasť objektu skúmania projektu GEM, konkrétne na rámcové podmienky pre podnikanie. Tieto podmienky usmerňujú aktérov v ich podnikateľských iniciatívach a využití podnikateľského potenciálu. Hodnotenie týchto podmienok sa realizuje prostredníctvom prieskumu názorov expertov. V tomto prieskume sú respondenti vyberaní podľa stanoveného kľúča, ktorý zabezpečuje adekvátnu reprezentáciu rôznych oblastí a typológiu respondentov z hľadiska ich praxe a odbornosti. Expertní respondenti poskytujú svoje informované subjektívne hodnotenia rôznych aspektov podnikateľského prostredia a ekosystému (pozri Tabuľku 7). Tieto hodnotenia sa vyjadrujú na Likertovej škále od 0 do 10, kde hodnota „0“ reprezentuje najhorší možný stav a „10“ symbolizuje ideálny stav. Experti tak formou škály vyjadrujú mieru súhlasu alebo nesúhlasu s tvrdeniami týkajúcimi sa rôznych dimenzií podnikateľského prostredia, čím poskytujú kvantifikovateľné údaje o percepcii týchto podmienok.

Tabuľka 7: Rámcové podmienky pre podnikanie

Kód	Kľúčové rámcové podmienky na podnikanie
A	Financovanie
B1	Vládne politiky (priority, podpora)
B2	Vládne politiky (byrokracia, dane)
C	Vládne programy
D1	Vzdelávanie (základné a stredné)
D2	Vzdelávanie (odb., prof., VŠ)
E	Transfer V&V
F	Komerčná infraštruktúra a služby
G1	Dynamika trhu
G2	Trhové obmedzenia
H	Fyzická infraštruktúra a služby
I	Kultúrne a spoločenské normy

Zdroj: vlastné spracovanie

V rámci analytického procesu bol využitý dátový súbor, ktorý predstavuje súhrnnú vzorku dát za Slovensko od roku 2011 do roku 2023 (Tabuľka 8).

Tabuľka 8: Súhrnná vzorka dát GEM NES Slovensko

Rok	Počet expertných respondentov	Rok	Počet expertných respondentov
2023	36	2016	36
2022	36	2015	36
2021	36	2014	38
2020	36	2013	36
2019	36	2012	36
2018	36	2011	36
2017	36		
Celkom		470	

Zdroj: vlastné spracovanie

3.3. Štatistické metódy analýzy dát

Výskumné metódy, ktoré sú v empirickej časti vedeckej monografie použité, sa skladajú z troch hlavných analytických prístupov: deskriptívnej štatistiky a skúmania štatistickej významnosti rozdielov, analýzy rozptylu (ANOVA) a viacnásobnej logistickej regresie, a korelačnej analýzy.

3.3.1. Deskriptívna štatistika a skúmanie štatistickej významnosti rozdielov

Cieľom častí 4.1 až 4.7 je analyzovať a identifikovať rozdiely v podnikateľských charakteristikách a aktivitách medzi sólo podnikateľmi a podnikateľmi pôsobiacimi s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku a v medzinárodnom kontexte. Tento porovnávací prístup sa realizuje na Slovensku (dátový súbor GEM APS za Slovensko 2019 až 2023, pozri Tabuľku 4), v európskych krajinách a vo vybraných krajinách (dátový súbor GEM APS za EU a VK 2022, pozri Tabuľku 6), pričom analýza sa realizuje podľa nasledovných oblastí v súlade s procesným modelom GEM (Diagram 3):

1. Podnikateľský potenciál
 - a. Spoločenský podnikateľský potenciál
 - b. Podnikateľský talent

2. Zámer začať podnikáť a podnikateľská aktivita
 - a. Podnikateľská aktivita z hľadiska individuálnych atribútov (pohlavie, vek a vzdelanie)
3. Motivácia na začatie podnikania
4. Rastové aspirácie začínajúcich podnikateľov
5. Inovatívnosť začínajúcich podnikateľov
6. Odvetvová orientácia začínajúcich podnikateľov

Dáta boli analyzované pomocou deskriptívnej štatistiky, kde kľúčovou metódou bol výpočet váženého priemeru. Vážený priemer bol použitý preto, aby sa zohľadnila rôzna dôležitosť alebo zastúpenie jednotlivých skupín v rámci vzorky, čím sa zabezpečilo, že výsledky presne odrážajú distribúciu vlastností v populácii. Vzorec výpočtu je nasledovný

$$\bar{x}_w = \frac{\sum_{i=1}^n w_i x_i}{\sum_{i=1}^n w_i},$$

kde x_i predstavuje jednotlivé hodnoty v dátovej sade, w_i sú váhy pridelené každej hodnote x_i a n je počet hodnôt v súbore. Tento priemer bol užitočný pri posudzovaní centrálnych tendencií rozličných podnikateľských charakteristík a získavaní predstavy o typickej alebo priemernej hodnote v rámci špecifikovaných skupín (sólo podnikateľov, podnikateľov pôsobiach s partnermi alebo zamestnancami, Slovensko, EU a VK), čo umožnilo porovnanie medzi nimi.

Na skúmanie štatistickej významnosti rozdielov medzi pozorovanými skupinami sme využili Chí-kvadrát test nezávislosti. V rámci analýzy sme testovali nulovú hypotézu, ktorou je, že pozorované premenné sú nezávislé a neexistuje medzi nimi štatisticky významná korelácia. Alternatívna hypotéza predpokladala, že medzi premennými existuje štatisticky významná závislosť. Chí-kvadrát sa počíta pomocou nasledujúceho vzorca

$$\chi^2 = \sum \left(\frac{(O_i - E_i)^2}{E_i} \right),$$

kde χ^2 je Chí-kvadrát štatistika, O_i sú pozorované frekvencie v dátach a E_i sú očakávané frekvencie, ktoré by sa očakávali, ak by medzi premennými nebola žiadna asociácia (nezávislosť). V kontexte Chí-kvadrát testu, hodnota asymptotickej významnosti (p -hodnota) naznačuje, či pozorované rozdiely v distribúcii medzi premennými sú štatisticky významné. V našom skúmaní tento štatistický test umožňuje identifikovať, či existujú významné rozdiely v distribúcii skúmaných premenných medzi rôznymi porovnávanými skupinami.

3.3.2. ANOVA a viacnásobná logistická regresia

Analýza v časti 4.7 využíva údaje GEM APS za roky 2019 až 2023 pre Slovensko (pozri Tabuľku 4). Zisťovali sme, ako spoločenské postoje k podnikaniu, sociálny kapitál, sebahodnotenie a vybrané demografické faktory ovplyvňujú rozhodovanie o začatí podnikáť sólo a s partnermi alebo zamestnancami. Na identifikáciu štatisticky významných faktorov ovplyvňujúcich závislé premenné bola použitá ANOVA analýza. Následne, na posúdenie vplyvu rôznych prediktorov na pravdepodobnosť začatia podnikania sólo, alebo s partnermi a zamestnancami, bola aplikovaná viacnásobná logistická regresia.

Boli vypracované dva modely, ktoré sa líšili vo zvolených závislých premenných, avšak obsahovali rovnaké vysvetľujúce premenné. Závislé aj vysvetľujúce premenné sú podrobne charakterizované v tabuľke 9. Prvý model skúmal faktory ovplyvňujúce rozhodnutie začať podnikáť sólo, zatiaľ čo druhý model analyzoval faktory ovplyvňujúce rozhodnutie začať podnikáť s partnermi alebo zamestnancami.

Tento prístup umožnil identifikovať a porovnať faktory vplývajúce na rozhodnutie začať podnikáť sólo a s partnermi alebo zamestnancami.

Tabuľka 9: Závislé a vysvetľujúce premenné vstupujúce do modelov

Závislé premenné	Charakteristika	Hodnoty
solopod_TEA	Jednotlivci, ktorí sú buď rodiaci sa podnikatelia alebo vlastníci - manažéri nových firiem, pričom podnikajú bez partnerov alebo zamestnancov	1 = áno, 0 = nie
nosolopod_TEA	Jednotlivci, ktorí sú buď rodiaci sa podnikatelia alebo vlastníci - manažéri nových firiem, pričom podnikajú s partnermi alebo zamestnancami	1 = áno, 0 = nie
Vysvetľujúce premenné	Charakteristika	Hodnoty
Spoločenské postoje a sociálny kapitál		
Egalitarizmus	Na Slovensku by väčšina ľudí uprednostnila, ak by mal každý rovnakú životnú úroveň	1 = áno, 0 = nie
Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	Na Slovensku väčšina ľudí považuje začatie nového podnikania za vhodnú kariérnu voľbu	1 = áno, 0 = nie
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	Na Slovensku sú tí, ktorí boli úspešní pri začatí nového podnikania, uznávaní a rešpektovaní	1 = áno, 0 = nie
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	Na Slovensku sa často dozvedáte z médií príbehy o úspešných nových podnikateľských aktivitách	1 = áno, 0 = nie
Začať podnikáť je ľahké	Na Slovensku je jednoduché začať podnikáť	1 = áno, 0 = nie
Poznanie niekoho, kto podniká	Poznáte niekoho, kto začal podnikáť v posledných dvoch rokoch?	1 = áno, 0 = nie
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania		
Vnímanie príležitostí	V nasledujúcich šiestich mesiacoch budú v oblasti, v ktorej žijete, dobré príležitosti na začatie podnikania.	1 = áno, 0 = nie
Vnímanie schopností	Vy osobne máte vedomosti, zručnosti a skúsenosti potrebné na začatie nového podnikania.	1 = áno, 0 = nie
Strach zo zlyhania	Odradil by Vás od začatia podnikania strach zo zlyhania.	1 = áno, 0 = nie
Demografické premenné		
Pohlavie	Pohlavie respondenta	1 = muž, 2 = žena
Vek	Vek respondenta	1 = 18 až 34, 2 = 35 až 54, 3 = 55 až 64
Vzdelanie	Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	1 = základné vzdelanie, 2 = stredoškolské vzdelanie, 3 = vysokoškolské vzdelanie

Zdroj: vlastné spracovanie

Pre overenie prítomnosti multikolinearity medzi vysvetľujúcimi premennými bol použitý Collinearity Diagnostics v SPSS, kde kde bol skúmaný Index podmienok (Condition Index) a proporcie rozptylu (Variance Proportions). Multikolinearita bola testovaná v kontexte viacnásobnej logistickej regresie, aby bola zabezpečená spoľahlivosť a stabilita odhadov koeficientov v modeloch. Výsledky ukázali, že jedna dimenzia mala Index podmienok vyšší ako 15, čo naznačuje miernu multikolinearitu. V tejto dimenzii však proporcie rozptylu pre väčšinu premenných neprekročili hodnoty, ktoré by signalizovali vážny problém s multikolinearitou.

3.3.3. Korelačná analýza

V časti 4.8 bolo hlavným cieľom skúmanie vzťahov medzi „sólo indexom začínajúceho podnikania“ a faktormi podnikateľského prostredia/ekosystému na Slovensku. Sólo index začínajúceho podnikania vyjadruje podiel úrovne začínajúceho sólo podnikania na dospeléj populácii a úrovne začínajúceho podnikania s partnermi alebo zamestnancami na dospeléj populácii v danom roku. Výpočet sólo indexu je nasledovný

$$TEASI_i = \left(\frac{TEA_{si}}{TEA_{ki}} \right),$$

kde $TEASI_i$ je sólo index začínajúceho podnikania v roku i , TEA_{si} je percento dospeléj populácie vo veku 18 - 64 rokov, ktorí sú začínajúcimi alebo novými podnikateľmi (podnikanie do 42 mesiacov) fungujúcimi bez partnerov alebo zamestnancov v roku i , a TEA_{ki} je percento dospeléj populácie vo veku 18 - 64 rokov, ktorí sú začínajúcimi alebo novými podnikateľmi (podnikanie do 42 mesiacov) fungujúcimi s partnermi alebo zamestnancami v roku i . Na výpočet sólo indexu začínajúceho podnikania boli analyzované dáta GEM APS za Slovensko z obdobia rokov 2011 až 2023 (pozri Tabuľku 5).

Model obsahoval aj premenné rámcových podmienok pre podnikanie (Tabuľka 7) na výpočet ktorých bol využitý dátový súbor GEM NES za obdobie rokov 2011 až 2023 (pozri Tabuľku 8). Celkový model, zahrnujúci všetky premenné je charakterizovaný v tabuľke 10.

Tabuľka 10: Rámcové podmienky pre podnikanie

Premenné	Kľúčové rámcové podmienky na podnikanie
Sólo index	Podiel úrovne začínajúceho sólo podnikania na dospeléj populácii a úrovne začínajúceho podnikania s partnermi alebo zamestnancami na dospeléj populácii
A	Financovanie
B1	Vládne politiky (priority, podpora)
B2	Vládne politiky (byrokracia, dane)
C	Vládne programy
D1	Vzdelávanie (základné a stredné)
D2	Vzdelávanie (odb., prof., VŠ)
E	Transfer V&V
F	Komerčná infraštruktúra a služby
G1	Dynamika trhu
G2	Trhové obmedzenia
H	Fyzická infraštruktúra a služby
I	Kultúrne a spoločenské normy

Zdroj: vlastné spracovanie

V prvej fáze analýzy bol vypočítaný sólo index začínajúceho podnikania za jednotlivé roky 2011 až 2023 z GEM APS dát ako aj aritmetický priemer hodnotenia respondentov premenných rámcových podmienok pre podnikanie za jednotlivé roky 2011 až 2023 z GEM NES dát.

V druhej fáze analýzy bola testovaná normalita rozloženia skúmaných premenných. Na tento účel boli využité dva testy: Kolmogorov-Smirnovov test a Shapiro-Wilkov test normality. Použitie týchto testov

umožnilo určiť, či sú podmienky pre použitie parametrických testov splnené alebo či je potrebné aplikovať neparametrické metódy na ďalšiu analýzu dát.

V tretej fáze analýzy boli aplikované príslušné korelačné analýzy na posúdenie vzťahov medzi premennými. Pre premenné, ktoré preukázali normálne rozloženie podľa predchádzajúcich testov normality, bol použitý Pearsonov korelačný koeficient a pre premenné, kde boli identifikované odchýlky od normality, Spearmanov korelačný koeficient. Tieto metódy sú vhodné pre posúdenie závislosti medzi dvoma kvantitatívnymi premennými a poskytujú koeficient korelácie, ktorý meria stupeň a smer tejto závislosti.

4. Výsledky empirickej časti výskumu sólo podnikania na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Výsledky monografie predstavujú výstupy empirickej časti a v tejto kapitole sú prezentované v súlade s metodikou, ktorá bola charakterizovaná v kapitole 3. Časti 4.1 až 4.7 sú zamerané na analýzu a identifikáciu rozdielov medzi sólo podnikateľmi a podnikateľmi pôsobiacimi s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku, v európskych krajinách a vo vybraných krajinách, ktoré sa z regionálneho hľadiska považujú za benchmarky pre Slovensko. Ťažisko je na analýze podnikateľských fáz a profilu podľa procesného modelu GEM. Časť 4.8 obsahuje výsledky analýzy vplyvu faktorov ovplyvňujúcich rozhodnutie začať podnikáť medzi sólo podnikateľmi a podnikateľmi pôsobiacimi s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku. Posledná časť skúma vzťahy medzi sólo indexom začínajúceho podnikania a rámcovými podmienkami pre podnikanie na Slovensku.

4.1. Potenciál sólo podnikania

Na meranie potenciálu podnikania využíva GEM dve skupiny ukazovateľov, a) spoločenský podnikateľský potenciál a b) podnikateľský talent, ktorých bližší popis je uvedený v prílohe 5.

4.1.1. Spoločenský podnikateľský potenciál

Spoločenský podnikateľský potenciál výrazne ovplyvňuje rozhodovanie jednotlivcov či ísť do podnikateľskej aktivity alebo nie. Je ovplyvnený spoločenskými postojmi k podnikaniu, sociálnymi kapitálom, ale tiež charakteristikami jednotlivcov pokiaľ ide o vnímanie príležitostí, ich schopnosti podnikáť, ako aj mieru akceptácie rizika. Podľa metodiky GEM ide o prvú fázu podnikateľského procesu, ktorá bezprostredne predchádza, a teda aj ovplyvňuje, zámer začať podnikáť. Výsledky ukazovateľov merania spoločenského podnikateľského potenciálu obsahujú tabuľky 11, 12 a 13.

Ako z tabuľky 11 vyplýva, spoločenské postoje, sociálny kapitál a sebahodnotenie dospeléj populácie, teda jednotlivcov vo veku od 18 do 64 rokov, vykazujú na Slovensku dlhodobo prevažne negatívne vývojové trendy v porovnaní s EU ale aj VK. Vyššie percento dospeléj populácie Slovenska oproti EU a VK preferuje rovnakú životnú úroveň pre všetkých. Podnikanie je považované za vhodnú kariérnu voľbu menej ľuďmi na Slovensku v porovnaní s EU, ale podobne ako vo VK. Vnímanie podnikateľov ako spoločensky významných a pozornosť médií venovaná podnikaniu sú na Slovensku tiež nižšie než v EU a VK. Len približne každý piaty Slovak vníma začatie podnikania ako ľahké, oproti takmer každému druhému v EU a dvom z troch vo VK, čo poukazuje na významné nedostatky v slovenskom podnikateľskom prostredí. Na druhej strane, pokiaľ ide o sociálny kapitál, výrazne viac Slovákov pozná niekoho, kto podniká, v porovnaní s EU a VK. Vnímanie vhodných príležitostí na podnikanie a podnikateľských schopností je ale výrazne nižšie na Slovensku oproti EU a VK, avšak strach zo zlyhania je na Slovensku mierne nižší v porovnaní s oboma porovnávanými skupinami krajín, aj keď v porovnaní s EU nie sú rozdiely štatisticky významné.

Tabuľka 11: Spoločenské postoje k podnikaniu, sociálny kapitál a sebahodnotenie dospeléj populácie na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Dospelá populácia					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Spoločenské postoje a sociálny kapitál						
Egalitarizmus (preferencia rovnakej životnej úrovne pre všetkých)	69.6	73.7	60.8	0.00**	47.4	0.00**
Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	47.5	50.6	54.3	0.00**	49.6	0.4
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	60.1	64.5	69.5	0.00**	71.5	0.00**
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	51.7	51.8	55.9	0.00**	56.4	0.00**
Začať podnikáť je ľahké	24.4	20.4	46.2	0.00**	66.5	0.00**
Poznanie niekoho, kto podniká	62.1	59.3	46.2	0.00**	48.8	0.00**
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania						
Vnímanie príležitostí	34.7	29.4	40.4	0.00**	59.3	0.00**
Vnímanie schopností	49.3	42.8	49.1	0.00**	49.4	0.00**
Strach zo zlyhania (% z tých, čo vnímajú príležitosti na podnikanie)	46.1	42.9	47.3	0.07	48.8	0.02*

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Z analýzy spoločenských postojov, sociálneho kapitálu a sebahodnotenia medzi podnikateľmi prevádzkujúcimi biznis so spoluvlastníkmi alebo zamestnancami a sólo podnikateľmi na Slovensku (Tabuľka 12) vyplýva, že medzi týmito dvoma skupinami neexistujú štatisticky významné rozdiely v sledovaných ukazovateľoch okrem vnímania vhodných podnikateľských príležitostí, ktoré je vyššie v skupine sólo podnikateľov. Napriek štatisticky nevýznamným rozdielom, sólo podnikatelia vykazujú vyššiu mieru egalitarizmu a strachu zo zlyhania, nižšiu mieru vnímania podnikania ako vhodnej kariérnej voľby, vysokého spoločenského statusu podnikateľov a pozornosti médií venovanej podnikaniu. Naopak, pozitívne sa javí vnímaná náročnosť začatia podnikania a vyšší sociálny kapitál sólo podnikateľov.

Tabuľka 12: Spoločenské postoje k podnikaniu, sociálny kapitál a sebahodnotenie podnikateľov na Slovensku

Ukazovateľ	Podnikatelia (bez sólo)			Sólo podnikatelia			Asympt. výz. ¹
	2023	2022	2019-2023	2023	2022	2019-2023	2019-2023
Spoločenské postoje a sociálny kapitál							
Egalitarizmus (preferencia rovnakej životnej úrovne pre všetkých)	65.0	64.8	62.0	62.6	67.6	64.5	0.34
Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	47.4	67.7	52.9	42.0	62.4	49.0	0.18
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	63.0	78.9	64.4	59.8	72.9	60.3	0.20
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	53.2	62.5	58.0	53.6	61.3	54.0	0.16
Začať podnikáť je ľahké	32.9	41.1	34.3	32.4	39.0	36.9	0.32
Poznanie niekoho, kto podniká	75.3	83.9	80.6	78.3	80.5	81.7	0.62
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania							
Vnímanie príležitostí	33.8	51.5	44.4	52.8	52.9	50.8	0.02*

Vnímanie schopností	90.7	90.3	90.0	91.3	92.2	88.3	0.31
Strach zo zlyhania (v % z tých, čo vnímajú príležitosť na podnikanie)	24.4	27.1	23.2	28.6	28.3	26.2	0.39

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota <0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Z porovnania spoločenských postojov, sociálneho kapitálu a sebahodnotenia slovenských sólo podnikateľov s EU a VK (Tabuľka 13) vyplývajú štatisticky významné rozdiely vo vnímanej náročnosti začať podnikáť, ktorá je výrazne vyššia medzi slovenskými sólo podnikateľmi v porovnaní s EU a VK, v sociálnom kapitále, ktorý je rovnako vyšší medzi slovenskými sólo podnikateľmi a oboma porovnávanými skupinami krajín a tiež vo vnímaní podnikateľských schopností, pričom štatisticky významne vyššie podnikateľské schopnosti vykazujú slovenskí sólo podnikatelia len v porovnaní s EU.

Tabuľka 13: Spoločenské postoje k podnikaniu, sociálny kapitál a sebahodnotenie sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Sólo podnikatelia (2022)				
	SK	EU	SK/EU ¹	VK	SK/VK ¹
Spoločenské postoje a sociálny kapitál					
Egalitarizmus (preferencia rovnakej životnej úrovne pre všetkých)	67.6	63.5	0.41	74.2	0.21
Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	62.4	57.6	0.38	59.4	0.61
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	72.9	70.3	0.64	75.8	0.59
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	61.3	61.0	0.96	69.4	0.16
Začať podnikáť je ľahké	39.0	52.6	0.02*	64.8	0.00**
Poznanie niekoho, kto podniká	80.5	65.0	0.00**	67.9	0.01**
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania					
Vnímanie príležitostí	52.9	48.2	0.39	54.4	0.80
Vnímanie schopností	92.2	83.9	0.02*	90.7	0.64
Strach zo zlyhania (v % z tých, čo vnímajú príležitosť na podnikanie)	28.3	26.7	0.81	18.2	0.12

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota <0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Z analýzy spoločenských postojov k podnikaniu, sociálneho kapitálu a sebahodnotenia vyplýva, že dospelá populácia na Slovensku zaostáva za porovnávanými skupinami krajín takmer vo všetkých ukazovateľoch, okrem sociálneho kapitálu, ktorý na Slovensku vykazuje pomerne vysokú úroveň a strachu zo zlyhania. Sólo podnikatelia vykazujú vyššiu úroveň vnímania podnikania ako vhodnej kariérnej voľby v porovnaní s EU a VK napriek tomu, že tieto výsledky nie sú štatisticky významné. Majú tiež vyšší sociálny kapitál a vnímané podnikateľské schopnosti, hlavne v porovnaní s EU. Negatívnymi aspektami je štatisticky významne vyššia vnímaná náročnosť začatia podnikania a vyšší strach zo zlyhania na Slovensku.

4.1.2. Podnikateľský talent

Podnikateľský talent predstavuje skupinu interných faktorov ovplyvňujúcich podnikateľské správanie, ktoré je súčasťou skúmania podnikateľského potenciálu jednotlivcov. Tabuľky 14, 15, 16 prezentujú vnímanie príležitostí a vnútorné postoje dospelaj populácie na Slovensku, v EU a VK, ktoré poukazujú na percepčné, kultúrne a psychologické rozdiely v podnikateľskom správaní.

Z tabuľky 14 vyplýva, že na Slovensku medzi dospelou populáciou je pohľad na nedostatok viditeľnosti príležitostí nižší v porovnaní s EU aj VK. Tieto rozdiely sú štatisticky významné, čo naznačuje, že na Slovensku má dospelá populácia tendenciu viac si všímať podnikateľské príležitosti. Využívanie ziskových príležitostí je na Slovensku a v EU takmer identické s nízkou štatistickou významnosťou rozdielov. Voči VK je rozdiel malý, ale štatisticky významný, čo môže naznačovať kultúrne rozdiely v ochote riskovať alebo v prístupe k využívaniu príležitostí. Vnímanie inovatívnosti jednotlivcov je na Slovensku výrazne nižšie v porovnaní s EU a VK. Tieto rozdiely sú štatisticky významné, čo poukazuje na nižšie vnímanie inovačných kapacít jednotlivcov na Slovensku. Jednotlivci v EU a VK viac dlhodobo plánujú kariéru ako na Slovensku, pričom ale tento rozdiel je štatisticky významný len v porovnaní s EU.

Tabuľka 14: Podnikateľský talent dospeléj populácie na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Dospelá populácia					
	SK 2022-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Málokedy vidíte podnikateľské príležitosti, aj keď sa v danej oblasti veľmi dobre vyznáte.	57.1	58.2	61.8	0.01**	63.2	0.00**
Aj keď si všimnete ziskovú príležitosť, málokedy ju využijete.	65.9	65.7	65.1	0.65	62.5	0.02*
Ostatní ľudia si myslia, že ste veľmi inovatívny.	50.8	50.0	63.7	0.00**	63.6	0.00**
Každé vaše rozhodnutie je súčasťou vášho dlhodobého kariérneho plánu.	60.1	55.8	66.7	0.00**	58.0	0.14

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022 - 2023, vlastné spracovanie

Pokiaľ ide o rozdiely v ukazovateľoch podnikateľského talentu medzi sólo podnikateľmi a ostatnými podnikateľmi pôsobiacimi s biznisovými partnermi a zamestnancami na Slovensku (Tabuľka 15), tak tie nevykazujú mieru štatistickej významnosti. Napriek tomu sólo podnikatelia vykazujú mierne nižšiu mieru nedostatku viditeľnosti podnikateľských príležitostí a naopak vyššiu úroveň využívania ziskových príležitostí, inovatívnosti jednotlivcov a dlhodobého plánovania kariéry.

Tabuľka 15: Podnikateľský talent podnikateľov na Slovensku

Ukazovateľ	Podnikatelia (bez sólo)			Sólo podnikatelia			Asympt. výz. ¹
	2023	2022	2022-2023	2023	2022	2022-2023	2022-2023
Málokedy vidíte podnikateľské príležitosti, aj keď sa v danej oblasti veľmi dobre vyznáte.	58.1	53.5	55.6	54.2	47.2	51.0	0.35
Aj keď si všimnete ziskovú príležitosť, málokedy ju využijete.	50.0	39.2	43.9	47.7	55.2	51.0	0.11
Ostatní ľudia si myslia, že ste veľmi inovatívny.	63.7	77.2	71.6	69.4	83.8	75.6	0.42
Každé vaše rozhodnutie je súčasťou vášho dlhodobého kariérneho plánu.	74.3	83.8	79.5	82.1	81.3	81.7	0.61

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022 - 2023, vlastné spracovanie

Z tabuľky 16 vyplýva, že rozdiely v podnikateľskom talente medzi sólo podnikateľmi na Slovensku a v EU nie sú štatisticky významné, pričom slovenskí sólo podnikatelia len mierne zaostávajú v rozoznávaní podnikateľských príležitostí, ale naopak vykazujú mierne vyššie hodnoty v ostatných ukazovateľoch podnikateľského talentu. V porovnaní s VK slovenskí sólo podnikatelia štatisticky významne viacej využívajú ziskové podnikateľské príležitosti a dlhodobo plánujú svoju kariéru.

Tabuľka 16: Podnikateľský talent sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Sólo podnikatelia (2022)				
	SK	EU	SK/EU ¹	VK	SK/VK ¹
Málokedy vidíte podnikateľské príležitosti, aj keď sa v danej oblasti veľmi dobre vyznáte.	47.2	44.1	0.57	42.1	0.40
Aj keď si všimnete ziskovú príležitosť, málokedy ju využijete.	55.2	47.0	0.14	39.3	0.01**
Ostatní ľudia si myslia, že ste veľmi inovatívny.	83.8	79.4	0.36	79.6	0.42
Každé vaše rozhodnutie je súčasťou vášho dlhodobého kariérneho plánu.	81.3	77.9	0.45	70.7	0.05*

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Na základe analýzy podnikateľského talentu je možné konštatovať mierne zaostávanie dospeléj populácie s porovnávanými skupinami krajín v ukazovateľoch vnímania inovačných kapacít jednotlivcov na Slovensku a dlhodobého plánovania kariéry. V prípade slovenských sólo podnikateľov ide len o mierne zaostávanie v rozoznávaní podnikateľských príležitostí, pričom ale rozdiely s porovnávanými krajinami nie sú štatisticky významné.

4.2. Podnikateľská aktivita sólo podnikateľov

Podnikateľský potenciál a vplyv analyzovaných faktorov v predchádzajúcej časti vyúsťuje do zámeru začať podnikáť v najbližších troch rokoch a ďalších fáz podnikateľského procesu. Konkrétne ide o rodiace sa podnikanie, zahŕňajúce tých, ktorí začali podnikáť v posledných 3 mesiacoch, a nové podnikanie, predstavujúce podnikateľov, ktorí prekonalí prekážky súvisiace so založením podnikania, ale nepodnikajú viac ako 42 mesiacov. Začínajúci a noví podnikatelia dokopy tvoria celkovú počiatočnú podnikateľskú aktivitu, ktorá je kľúčovým ukazovateľom metodiky GEM. Ďalšou fázou je etablovaná podnikateľská aktivita, teda tí, ktorí podnikajú viac ako 42 mesiacov. Počiatočná a etablovaná podnikateľská aktivita tvorí celkovú podnikateľskú aktivitu. Poslednou fázou podnikateľského procesu je ukončenie podnikania, ktoré tvoria jednotlivci, ktorí v posledných 12 mesiacoch prerušili alebo ukončili svoje podnikanie.

Výsledky v tabuľke 17 naznačujú, že dospelá populácia na Slovensku vykazuje mierne nižší zámer začať podnikáť medzi nepodnikateľmi ako EU, rozdiel však nie je štatisticky významný. Naopak v porovnaní s VK je zámer začať podnikáť dospeléj populácie nepodnikateľov na Slovensku štatisticky významne vyšší. Čo sa týka rodiaceho sa a nového podnikania, to je významne vyššie na Slovensku v porovnaní s oboma skupinami krajín. Na základe toho je významne vyššia aj počiatočná podnikateľská aktivita. Pri skúmaní sólo počiatočnej podnikateľskej aktivity je zrejme, že tá tvorí značnú časť počiatočnej podnikateľskej aktivity na Slovensku a je štatisticky významne vyššia v porovnaní s oboma skupinami krajín, čo poukazuje na silný lokálny trend v začínajúcom sólo podnikaní. Naproti tomu, etablovaná podnikateľská aktivita je na Slovensku podobná ako v EU a významne nižšia ako vo VK, ale sólo etablovaná podnikateľská aktivita je nižšia ako v EU aj VK, hoci štatistický rozdiel s VK je len tesne nevýznamný. Celková podnikateľská aktivita a sólo celková podnikateľská aktivita na Slovensku významne prevyšujú úrovne EU a VK. Bohužiaľ, štatisticky významne vyššie je aj prerušenie podnikania, čo poukazuje na potenciálne prekážky v udržateľnosti podnikania.

Tabuľka 17: Podnikateľská aktivita dospeléj populácie na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Dospelá populácia					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikateľ (medzi nepodnikateľmi)	10.2	8.5	9.4	0.30	5.4	0.00**
Rodiaci sa podnikatelia	7.8	7.1	4.3	0.00**	2.8	0.00**
Noví podnikatelia	3.3	3.7	2.9	0.05*	1.9	0.00**
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	11.0	10.8	7.1	0.00**	4.7	0.00**
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	4.8	5.0	2.7	0.00**	2.0	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	5.9	6.6	7.0	0.48	8.9	0.00**
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	0.9	1.1	1.7	0.04*	1.6	0.08
Celková podnikateľská aktivita	16.6	16.9	13.9	0.00**	13.4	0.00**
Sólo celková podnikateľská aktivita	5.6	6.1	4.4	0.00**	3.6	0.00**
Celkové prerušenie podnikania	4.3	5.3	3.1	0.00**	3.4	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota <0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Prezentované výsledky v tabuľke 18 poukazujú na výrazne vyššie rodiace sa podnikanie medzi sólo podnikateľmi na Slovensku v porovnaní s podnikateľmi s biznisovými partnermi a zamestnancami. Tento rozdiel je štatisticky významný, čo naznačuje, že sólo podnikatelia majú vyššiu tendenciu sa angažovať v rodiacom sa podnikaní. Nových podnikateľov je medzi sólo podnikateľmi menej v porovnaní s ostatnými podnikateľmi, s významným rozdielom. Napriek tomu, celková počiatočná podnikateľská aktivita, ktorá zahŕňa rodiacich sa a nových podnikateľov, je významne vyššia medzi sólo podnikateľmi. Naopak, etablovaná podnikateľská aktivita je výrazne nižšia medzi sólo podnikateľmi, čo poukazuje na sklon k vyššej krátkodobej aktivite ale nižšej dlhodobej udržateľnosť v porovnaní s podnikateľmi, ktorí podnikajú so spoluzakladateľmi alebo zamestnancami.

Tabuľka 18: Podnikateľská aktivita na Slovensku

Ukazovateľ	Podnikatelia (bez sólo)			Sólo podnikatelia			Asympt. výz. ¹
	2023	2022	2019-2023	2023	2022	2019-2023	2019-2023
Rodiaci sa podnikatelia	41.3	24.5	32.4	82.7	73.0	76.8	0.00**
Noví podnikatelia	28.1	28.7	25.8	6.3	9.9	8.7	0.00**
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	64.4	52.8	56.8	88.2	82.8	84.8	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	38.8	49.1	44.7	14.2	20.5	17.4	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota <0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Slovensko má vysoký podiel rodiacich sa sólo podnikateľov (Tabuľka 19), čo je významne viac oproti EU aj VK, naznačujúc silný záujem o začatie podnikania. V prípade nových podnikateľov majú sólo podnikatelia na Slovensku porovnateľné podiely s EU a VK, čo ale poukazuje na obrovský úbytok medzi fázou rodiaceho sa podnikania a nového podnikania na Slovensku, čo znamená, že napriek počiatočnej vysokej aktivite, veľký podiel sólo podnikateľov nevydrží podnikateľ ani tri mesiace. Pokiaľ ide o etablovanú sólo podnikateľskú aktivitu, tá je výrazne nižšia, čo poukazuje na menšiu udržateľnosť sólo podnikania na Slovensku v porovnaní s inými regiónmi. Tieto rozdiely v etablovanej aktivite môžu signalizovať potrebu lepšej podpory a infraštruktúry pre etablovanie sólo podnikania.

Tabuľka 19: Podnikateľská aktivita sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Sólo podnikatelia (2022)				
	SK	EU	SK/EU ¹	VK	SK/VK ¹
Rodiaci sa podnikatelia	73.0	48.7	0.00**	45.0	0.00**
Noví podnikatelia	9.9	14.3	0.18	12.1	0.50
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	82.8	62.2	0.00**	56.5	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	20.5	39.5	0.00**	45.1	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Výsledky analýzy podnikateľskej aktivity poukazujú na vysoký záujem o podnikanie na Slovensku, najmä medzi sólo podnikateľmi, ktorí vykazujú významne vyšší podiel rodiacich sa podnikateľov a celkovej počiatočnej podnikateľskej aktivity v porovnaní s podnikateľmi so spoluzakladateľmi alebo zamestnancami a porovnávanými skupinami krajín. Výsledky naznačujú silnú tendenciu sólo podnikateľov k rodiacemu sa podnikaniu a napriek tomu, že nové sólo podnikanie sa významne nelíši oproti EU a VK, na Slovensku dochádza k výraznému úbytku medzi týmito dvoma fázami. Etablovaná sólo podnikateľská aktivita už na Slovensku zostáva v porovnaní s EU a VK, čo signalizuje výzvy v oblasti udržateľnosti podnikania. Tieto zistenia zdôrazňujú potrebu posilnenia podpornej infraštruktúry a stratégií na podporu trvalého rastu a stability sólo podnikateľskej aktivity na Slovensku.

4.2.1. Podnikateľská aktivita z hľadiska individuálnych atribútov

V tejto časti analyzujeme podnikateľskú aktivitu z hľadiska individuálnych atribútov, ktorými sú pohlavie, vek a vzdelanie (Tabuľky 20 až 27). Analýza rodových aspektov podnikateľskej aktivity, prezentovaný v tabuľkách 20 a 21, je zdrojom niekoľkých zaujímavých zistení. Zámer začať podnikáť medzi ženami nepodnikateľkami na Slovensku je výrazne vyšší ako vo VK, zatiaľ čo je porovnateľný s EU. Celková počiatočná podnikateľská aktivita a sólo počiatočná podnikateľská aktivita sú štatisticky významne vyššie na Slovensku ako v EU a VK, čo ukazuje na silnú motiváciu žien začať podnikáť. Naopak, etablovaná podnikateľská aktivita medzi ženami je štatisticky významne nižšia na Slovensku v porovnaní s EU a VK, zatiaľ čo sólo etablovaná podnikateľská aktivita nevykazuje významné rozdiely s porovnávanými skupinami krajín.

Tabuľka 20: Podnikateľská aktivita žien na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Ženy					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikáť (medzi nepodnikateľkami)	9.2	8.4	8.3	0.93	4.6	0.00**
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	8.5	9.5	6.0	0.00**	4.1	0.00**
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	4.0	4.7	2.6	0.00**	2.0	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	4.0	4.0	5.9	0.01*	7.7	0.00**
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	0.7	1.0	1.5	0.20	1.4	0.37
Celková podnikateľská aktivita	12.3	13.3	11.8	0.16	11.6	0.13
Sólo celková podnikateľská aktivita	4.7	5.7	4.1	0.01**	3.3	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Na základe tabuľky 21 môžeme konštatovať, že zámer začať podnikáť medzi mužmi na Slovensku je výrazne vyšší ako vo VK, ale porovnateľný s EU. Celková počiatočná podnikateľská aktivita a sólo počiatočná podnikateľská aktivita mužov na Slovensku sú štatisticky významne vyššie oproti úrovni v EU a VK. Napriek tomu, etablovaná podnikateľská aktivita mužov je podobná ako v EU a nepatrne nižšia ako vo VK, s tým, že rozdiely nie sú štatisticky významné. Rovnaký trend je možné pozorovať v sólo etablovanej podnikateľskej aktivite.

Tabuľka 21: Podnikateľská aktivita mužov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Muži					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikáť (medzi nepodnikateľmi)	11.3	8.7	10.5	0.14	6.2	0.01**
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	13.5	11.9	8.2	0.00**	5.3	0.00**
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	5.6	5.3	2.9	0.00**	2.1	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	7.7	9.1	8.0	0.20	10.1	0.36
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	1.0	1.2	1.9	0.11	1.9	0.13
Celková podnikateľská aktivita	20.8	20.4	16.0	0.00**	15.2	0.00**
Sólo celková podnikateľská aktivita	6.6	6.4	4.8	0.01*	4.0	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Analýza rodových aspektov podnikateľskej aktivity na Slovensku odhalila dôležité rozdiely medzi mužmi a ženami, ako aj v porovnaní so zahraničím. Zatiaľ čo zámer začať podnikáť je u mužov aj žien na Slovensku výrazne vyšší než v porovnávaných skupinách krajín, rozdiely v udržateľnosti podnikania sú významné. Muži aj ženy na Slovensku začínajú podnikáť častejšie ako v EU a VK, ale etablovaná podnikateľská aktivita zostáva nižšia, čo naznačuje problémy s udržateľnosťou podnikateľských aktivít. Zvlášť výrazné je to u žien, kde etablovaná podnikateľská aktivita výrazne zaostáva za mužmi a medzinárodnými porovnaniami. Pokiaľ ide o sólo podnikanie, aj ženy aj muži vykazujú vyššiu počiatočnú aktivitu ale naopak zaostávajú vo fáze etablovanej podnikateľskej aktivity v porovnaní s oboma skupinami krajín. Tento trend poukazuje na potrebu lepšej podpory a možno aj špecifických programov zameraných na udržateľnosť a rast sólo ale aj celkovo podnikateľských aktivít, zvlášť pre ženy, ktoré začínajú podnikáť.

Analýzy vekových aspektov podnikateľskej aktivity je prezentovaná v tabuľkách 22 až 25. Medzi mladými ľuďmi vo veku 18-34 rokov (Tabuľka 22) na Slovensku je zámer začať podnikáť výrazne vyšší v porovnaní s VK, hoci je porovnateľný s úrovňou v EU. Celková počiatočná podnikateľská aktivita a sólo počiatočná podnikateľská aktivita sú štatisticky významne vyššie na Slovensku ako v EU a VK, čo poukazuje na silnú tendenciu mladých ľudí začať podnikáť. Etablovaná podnikateľská aktivita medzi mladými je na Slovensku podobná ako v EU a VK, bez štatisticky významných rozdielov. Toto naznačuje, že hoci počiatočná energia mladých ľudí je na Slovensku vysoká, v dlhšom časovom horizonte nie je podnikateľská aktivita výrazne odlišná od porovnávaných skupín krajín.

Tabuľka 22: Podnikateľská aktivita mladých na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	18 - 34					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikáť (medzi nepodnikateľmi)	17.9	14.4	15.1	0.67	8.4	0.00**
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	15.7	13.5	8.8	0.00**	6.3	0.00**
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	6.7	5.4	3.4	0.01**	2.7	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	3.8	3.4	3.2	0.71	3.7	0.75
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	0.7	0.8	0.7	/	1.0	0.51
Celková podnikateľská aktivita	19.4	16.7	11.8	0.00**	9.9	0.00**
Sólo celková podnikateľská aktivita	7.4	6.4	4.1	0.00**	3.8	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

V strednej vekovej skupine 35-54 rokov (Tabuľka 23) na Slovensku je zámer začať podnikáť medzi nepodnikateľmi vyšší v porovnaní s VK, avšak zostáva za EU, aj keď rozdiel nie je štatisticky významný. V celkovej počiatočnej podnikateľskej aktivite a sólo počiatočnej podnikateľskej aktivite sa slovenskí podnikatelia v tejto vekovej skupine štatisticky významne odlišujú od tých v EU aj VK, pričom vykazujú vyššiu mieru zapojenia v oboch. Naproti tomu etablovaná podnikateľská aktivita je na Slovensku významne nižšia oproti VK, ale porovnateľná s EU. Sólo etablovaná podnikateľská aktivita vykazuje rovnaký trend. Celková podnikateľská aktivita je v porovnaní s EU významne vyššia, zatiaľ čo v porovnaní s VK nie sú rozdiely štatisticky významné. Na druhej strane celková sólo podnikateľská aktivita je významne vyššia v porovnaní s oboma skupinami krajín. Stredná veková skupina na Slovensku sa teda javí, podobne ako v skupine mladých, ako aktívna v začínajúcom podnikaní, avšak menej úspešná v udržiavaní podnikateľských aktivít ako v EU a VK.

Tabuľka 23: Podnikateľská aktivita dospelých na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	35 - 54					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikáť (medzi nepodnikateľmi)	8.3	7.6	8.3	0.52	5.0	0.01**
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	10.6	11.4	7.5	0.00**	4.9	0.00**
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	4.6	5.8	2.8	0.00**	2.1	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	6.9	7.8	8.5	0.42	13.1	0.00**
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	0.9	1.2	2.0	0.08	2.1	0.05*
Celková podnikateľská aktivita	17.0	18.5	15.8	0.02*	17.8	0.58
Sólo celková podnikateľská aktivita	5.5	6.8	4.8	0.00**	4.2	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

V najstaršej vekovej skupine 55-64 rokov (Tabuľka 24) na Slovensku je zámer začať podnikáť medzi nepodnikateľmi na porovnateľnej úrovni ako v EU a vyšší než vo VK, hoci rozdiely nie sú štatisticky významné. Celková počiatočná podnikateľská aktivita je na Slovensku štatisticky významne vyššia len v porovnaní s VK. Sólo počiatočná podnikateľská aktivita, hoci nie štatisticky významne, prekračuje úroveň v EU aj VK. Etablovaná podnikateľská aktivita je na Slovensku porovnateľná s EU a VK, s rovnakým trendom pre sólo etablovaných podnikateľov. Celková podnikateľská aktivita a sólo celková

podnikateľská aktivita poukazujú na pomerne aktívnu účasť seniorov v podnikaní na Slovensku, s vyššími úrovňami hlavne oproti VK.

Tabuľka 24: Podnikateľská aktivita seniorov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	55 - 64					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikáť (medzi nepodnikateľmi)	3.4	2.9	3.5	0.57	1.9	0.19
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	4.2	5.0	3.8	0.19	1.9	0.00**
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	1.8	2.6	1.5	0.06	0.9	/
Etablovaná podnikateľská aktivita	6.9	8.6	9.2	0.71	7.6	0.48
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	1.1	1.4	2.6	0.15	1.3	0.83
Celková podnikateľská aktivita	10.9	13.4	12.9	0.73	9.5	0.01*
Sólo celková podnikateľská aktivita	3.0	4.1	4.0	0.98	2.2	0.02*

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p -hodnota < 0.05, ** p -hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Analýza vekových aspektov podnikateľskej aktivity poukazuje zaujímavé rozdiely medzi jednotlivými vekovými kategóriami. Mladí ľudia vo veku 18-34 rokov na Slovensku sú aktívni, s pomerne vysokým zámerom začať podnikáť, čo sa odráža vo vysokých hodnotách celkovej počiatočnej a sólo počiatočnej podnikateľskej aktivity, avšak ich dlhodobá podnikateľská aktivita sa nevyznačuje výraznými rozdielmi oproti EU a VK. V strednej vekovej kategórii (35-54 rokov) sú slovenskí podnikatelia aktívni v počiatočných fázach podnikania, ale zaostávajú v udržateľnosti podnikateľskej aktivity v porovnaní hlavne s VK, čo poukazuje na možné bariéry v procese rastu a rozvoja podnikania s rovnakými trendami pre sólo podnikania. Seniori (55-64 rokov), hoci sú menej aktívni v zahajovaní nových podnikateľských aktivít v porovnaní s mladšími vekovými skupinami, vykazujú porovnateľnú etablovanú, aj sólo etablovanú, podnikateľskú aktivitu s porovnávanými skupinami krajín, čo naznačuje ich schopnosť dosahovať udržateľné a stabilné podnikanie. Tieto výsledky poukazujú na rozdiely v podnikateľských tendenciách a potrebu zamerania podpory na konkrétne vekové skupiny s cieľom zlepšiť ich podnikateľský potenciál a udržateľnosť.

Ďalšia časť analýzy sa zaoberá podnikateľskou aktivitou z pohľadu vzdelania (Tabuľky 25 až 27). Prvou skupinou sú jednotlivci so základným vzdelaním (Tabuľka 25). Rozdiely Slovenska v porovnaní s EU a VK nie sú štatisticky významné vzhľadom na malú vzorku jednotlivcov, ktorí disponujú len základným vzdelaním a preto majú len informatívny charakter. Zámer začať podnikáť medzi nepodnikateľmi so základným vzdelaním je výrazne vyšší na Slovensku v porovnaní s EU a VK. Avšak celková počiatočná podnikateľská aktivita je nižšia v porovnaní s oboma porovnávanými skupinami krajín a etablovaná aktivita je nižšia v porovnaní s EU ale mierne vyššia ako vo VK. Ako sólo podnikateľ so základným vzdelaním nebol v roku 2022 žiadny respondent na Slovensku.

Tabuľka 25: Podnikateľská aktivita ľudí so základným vzdelaním na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Základné vzdelanie					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikateľ (medzi nepodnikateľmi)	12.0	12.2	6.1	/	5.3	/
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	10.2	1.8	3.3	/	2.3	/
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	4.3	0.0	1.1	/	1.1	/
Etablovaná podnikateľská aktivita	4.3	3.6	5.6	/	2.3	/
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	0.5	0.0	1.6	/	0.0	/
Celková podnikateľská aktivita	14.4	5.4	8.9	/	4.5	/
Sólo celková podnikateľská aktivita	4.8	0.0	2.8	/	1.1	/

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota <0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Osoby so stredoškolským vzdelaním na Slovensku (Tabuľka 26) prejavujú vyšší zámer začať podnikateľ oproti VK, zatiaľ čo sú na porovnateľnej úrovni s EU. Celková počiatočná podnikateľská aktivita a sólo počiatočná podnikateľská aktivita sú štatisticky významne vyššie na Slovensku v porovnaní s EU a VK. Etablovaná podnikateľská aktivita je však porovnateľná s EU a nižšia ako vo VK, naznačujúc menšiu udržateľnosť podnikateľských aktivít stredoškolsky vzdelaných ľudí na Slovensku. Celková podnikateľská aktivita a sólo aktivita prevyšuje úrovne EU a VK, čo ukazuje na relatívne silné zastúpenie stredoškolsky vzdelaných podnikateľov na slovenskom trhu.

Tabuľka 26: Podnikateľská aktivita ľudí so stredoškolským vzdelaním na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Stredoškolské vzdelanie					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikateľ (medzi nepodnikateľmi)	8.8	7.1	8.8	0.07	4.9	0.00**
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	9.8	9.5	6.0	0.00**	4.4	0.00**
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	4.5	5.0	2.3	0.00**	1.9	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	5.6	5.9	6.1	0.73	7.7	0.01*
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	1.0	1.2	1.4	0.53	1.4	0.60
Celková podnikateľská aktivita	15.1	14.8	12.0	0.00**	12.0	0.00**
Sólo celková podnikateľská aktivita	5.4	6.2	3.8	0.00**	3.3	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota <0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Osoby s vysokoškolským vzdelaním (Tabuľka 27) na Slovensku majú výrazne vyšší zámer začať podnikateľ v porovnaní s VK, zatiaľ čo sú na porovnateľnej úrovni s EU. Celková počiatočná podnikateľská aktivita a sólo počiatočná podnikateľská aktivita sú štatisticky významne vyššie na Slovensku v porovnaní s EU a VK, čo naznačuje, že vysokoškolsky vzdelaní jedinci na Slovensku sú viac motivovaní a angažovaní v podnikaní. Etablovaná podnikateľská aktivita je na Slovensku podobná ako v EU a mierne nižšia v porovnaní s VK, čo ukazuje, že udržateľnosť podnikania je v tejto vzdelávacej skupine približne na úrovni ostatných porovnávaných skupín krajín. Sólo etablovaná podnikateľská aktivita na Slovensku je nižšia ako v EU, ale rozdiel je len tesne štatisticky významný. Celková podnikateľská aktivita medzi vysokoškolsky vzdelanými na Slovensku významne prevyšuje úrovne EU a VK, poháňaná hlavne

vysokým zapojením v počiatočnej podnikateľskej aktivite. Celková sólo podnikateľská aktivita je v tejto vekovej skupine podobná porovnávaným skupinám krajín.

Tabuľka 27: Podnikateľská aktivita ľudí s vysokoškolským vzdelaním na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Vysokoškolské vzdelanie					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Zámer začať podnikáť (medzi nepodnikateľmi)	12.7	12.3	11.3	0.54	6.3	0.00**
Celková počiatočná podnikateľská aktivita	13.8	14.7	9.8	0.00**	5.4	0.00**
Sólo počiatočná podnikateľská aktivita	5.4	5.2	3.7	0.06	2.3	0.00**
Etablovaná podnikateľská aktivita	7.0	8.8	8.6	0.89	11.4	0.07
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	0.9	0.9	2.1	0.05*	2.1	0.06
Celková podnikateľská aktivita	20.5	23.1	18.2	0.00**	16.6	0.00**
Sólo celková podnikateľská aktivita	6.3	6.1	5.8	0.76	4.3	0.05

*Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01*

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Analýza podnikateľskej aktivity z pohľadu dosiahnutého vzdelania na Slovensku ukazuje, že najvyšší zámer začať podnikáť, ako aj najvyššia celková a sólo počiatočná podnikateľská aktivita je medzi osobami s vysokoškolským vzdelaním. Tieto zistenia poukazujú na významnú rolu vzdelania jednotlivcov, ktorí sú angažovaní nielen v celkovom podnikaní, ale aj v sólo podnikaní. Celková podnikateľská aktivita a aktivita sólo podnikateľov v takmer všetkých vzdelávacích kategóriách okrem základného vzdelania na Slovensku prevyšuje úrovne zaznamenané v EU a vo VK. Toto poukazuje na vplyv vzdelania na schopnosť identifikovať a využiť podnikateľské príležitosti, ako aj na tendenciu k sólo podnikaniu.

4.3. Motivácia sólo podnikateľov začať podnikáť

Motivácia začať podnikáť je komplexný fenomén, ktorý zahŕňa široké spektrum ekonomických a neekonomických faktorov vstupu do podnikania. V tejto časti sú analyzované rôzne motivačné faktory ovplyvňujúce rozhodnutia jednotlivcov vstúpiť do podnikania.

Analýza motivácií začínajúcich podnikateľov (Tabuľka 28) na Slovensku odhaľuje významné rozdiely oproti EU a VK. Motivácia zmeniť svet je nižšia medzi slovenskými začínajúcimi podnikateľmi v porovnaní s EU a VK. Podobne, ambícia vybudovať veľké bohatstvo alebo dosiahnuť vysoký príjem je významne nižšia na Slovensku než v EU a mierne nižšia oproti VK, pričom tento rozdiel nie je štatisticky významný. Naopak, motivácia pokračovať v rodinnej tradícii je na Slovensku štatisticky významne vyššia oproti EU a VK. Najvýznamnejší rozdiel sa však prejavuje v motivácii zarobiť si na živobytie kvôli nedostatku pracovných miest, kde Slovensko vykazuje významne vyššie hodnoty ako EU aj VK. Tieto výsledky poukazujú na fakt, že ekonomická potreba a nedostatok alternatívnych pracovných príležitostí sú výrazným hnacím motorom začínajúcich podnikateľov na Slovensku.

Tabuľka 28: Motivácia začať podnikateľ na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Úroveň danej podnikateľskej aktivity	11.0	10.8	7.1	0.00**	4.7	0.00**
Motivácia zmeniť svet	33.5	29.3	41.2	0.00**	44.1	0.00**
Motivácia vybudovať veľké bohatstvo alebo veľmi vysoký príjem	34.8	36.5	45.4	0.01*	42.3	0.13
Motivácia pokračovať v rodinnej tradícii	28.4	29.8	23.4	0.03*	20.7	0.01**
Motivácia zarobiť si na živobytie, pretože pracovných miest je málo	73.3	78.9	59.6	0.00**	55.4	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota <0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Medzi sólo podnikateľmi a podnikateľmi s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku (Tabuľka 29) nie sú významné rozdiely v motivácii zmeniť svet, vybudovať veľké bohatstvo alebo zarobiť si na živobytie. Avšak, štatisticky významný rozdiel je zaznamenaný v motivácii pokračovať v rodinnej tradícii, kde tradiční podnikatelia vykazujú vyššie percento v porovnaní so sólo podnikateľmi. Toto zistenie naznačuje, že podnikatelia pôsobiaci s biznisovými partnermi alebo zamestnancami majú väčšiu pravdepodobnosť, že ich podnikanie je spojené s rodinnými záväzkami a tradíciami.

Tabuľka 29: Motivácia začať podnikateľ na Slovensku

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia (bez sólo)			Začínajúci sólo podnikatelia			Asympt. výz. ¹
	2023	2022	2019-2023	2023	2022	2019-2023	2019-2023
Úroveň danej podnikateľskej aktivity	5.2	5.8	6.2	5.6	5.0	4.8	/
Motivácia zmeniť svet	35.6	31.5	33.6	38.4	26.6	33.4	0.93
Motivácia vybudovať veľké bohatstvo alebo veľmi vysoký príjem	39.0	41.3	35.3	35.8	30.9	34.0	0.63
Motivácia pokračovať v rodinnej tradícii	18.4	38.7	31.7	29.5	20.0	24.3	0.01**
Motivácia zarobiť si na živobytie, pretože pracovných miest je málo	73.8	77.7	71.8	67.0	80.4	75.4	0.20

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota <0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Z tabuľky 30 vyplýva, že začínajúci sólo podnikatelia na Slovensku vykazujú štatisticky významne nižšiu motiváciu zmeniť svet a vybudovať veľké bohatstvo alebo príjem v porovnaní s EU a VK, čo poukazuje na menší záujem slovenských sólo podnikateľov o globálne alebo spoločenské zmeny a maximalizáciu zisku. Motivácia pokračovať v rodinnej tradícii je na Slovensku porovnateľná s EU a výrazne vyššia ako vo VK, ale tieto rozdiely nie sú štatisticky významné. Najvýraznejším faktorom pre sólo podnikateľov na Slovensku je motivácia zarobiť si na živobytie v dôsledku nedostatku pracovných miest, ktorá je výrazne vyššia ako v EU a VK, čo zdôrazňuje ekonomickú nutnosť podnikania v tejto skupine podnikateľov.

Tabuľka 30: Motivácia začať podnikat' sólo na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci sólo podnikatelia (2022)				
	SK	EU	SK/EU ¹	VK	SK/VK ¹
Úroveň danej podnikateľskej aktivity	5.0	2.7	0.00**	2.0	0.00**
Motivácia zmeniť svet	26.6	41.5	0.00**	43.3	0.00**
Motivácia vybudovať veľké bohatstvo alebo veľmi vysoký príjem	30.9	43.5	0.01*	42.6	0.04*
Motivácia pokračovať v rodinnej tradícii	20.0	17.8	0.58	12.8	0.08
Motivácia zarábať si na živobytie, pretože pracovných miest je málo	80.4	60.2	0.00**	54.0	0.00**

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Analýza motivácií začať podnikat' ukázala, že na Slovensku je hlavnou motiváciou nevyhnutnosť, s výrazne vyššími hodnotami oproti EU a VK. Toto naznačuje, že ekonomická nutnosť je silným hnacím motorom podnikania ako takého na Slovensku, ale ešte výraznejšie sa to prejavuje v sólo podnikaní. Naopak, motivácie ako zmeniť svet a vybudovať veľké bohatstvo sú na Slovensku výrazne nižšie oproti EU a VK. Zaujímavým zistením je, že podnikatelia s partnermi alebo zamestnancami vykazujú na Slovensku významne vyššiu motiváciu pokračovať v rodinnej tradícii oproti sólo podnikateľom.

4.4. Rastové aspirácie začínajúcich sólo podnikateľov

Rastové aspirácie sú kľúčovým indikátorom, ktorý naznačuje ambície začínajúcich podnikateľov transformovať svoje začínajúce podniky na rastúce ekonomické subjekty zamestnávajúce ďalší personál. Začínajúci podnikatelia na Slovensku majú rozdielne rastové aspirácie v porovnaní s EU a VK, prezentované v tabuľke 31, aj keď rozdiely nie sú štatisticky významné. Menší podiel začínajúcich podnikateľov na Slovensku nečaká žiaden rast (0 zamestnancov) než v EU a VK. Vysoký podiel slovenských začínajúcich podnikateľov očakávalo rast medzi 1 a 5 zamestnancami, čo je viac ako v EU a VK. Naopak, menej z nich však malo aspirácie rásť o 6 až 19 zamestnancov a tiež o 20 a viac zamestnancov, v porovnaní s EU a VK. Tieto výsledky poukazujú na opatrné, no pozitívne nastavenie začínajúcich podnikateľov na Slovensku s dôrazom na umiernený, ale stabilný rast.

Tabuľka 31: Očakávaná tvorba pracovných miest o 5 rokov medzi začínajúcimi podnikateľmi na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
0	10.6	12.5	19.6	0.09	17.5	0.36
1 - 5	49.2	67.0	53.8		57.1	
6 - 19	26.6	13.6	16.6		16.8	
20 a viac	13.6	6.8	10.0		8.6	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Analýza rastových aspirácií začínajúcich podnikateľov na Slovensku (Tabuľka 32) ukázala štatisticky významné rozdiely medzi sólo podnikateľmi a podnikateľmi, ktorí fungujú s biznisovými partnermi alebo zamestnancami. Sólo podnikatelia majú signifikantne nižšie očakávania ohľadom rastu zamestnanosti, pričom výrazná väčšina z nich neočakáva žiadny rast alebo rast v rozmedzí 1-5 zamestnancov (dokopy viacej ako 70% z nich). Naproti tomu podnikatelia s partnermi alebo

zamestnancami sa výrazne častejšie nachádzajú v kategóriách s vyšším očakávaným počtom zamestnancov, čo poukazuje na ambicióznejšie rastové ciele v porovnaní so sólo podnikateľmi. Tieto rozdiely naznačujú, že slovenskí sólo podnikatelia majú tendenciu aspirovať k menšiemu rozširovaniu svojich aktivít.

Tabuľka 32: Očakávaná tvorba pracovných miest o 5 rokov na Slovensku

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia (bez sólo)			Začínajúci sólo podnikatelia			Asymp. výz. ¹
	2023	2022	2019-2023	2023	2022	2019-2023	2019-2023
0	6.2	2.0	6.4	16.1	27.8	16.4	0.00**
1 - 5	21.0	70.6	45.5	41.4	61.1	54.1	
6 - 19	59.3	21.6	31.3	41.4	2.8	20.3	
20 a viac	13.6	5.9	16.8	1.1	8.3	9.2	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Medzinárodné porovnanie slovenských začínajúcich sólo podnikateľov s EU a VK (Tabuľka 33) nevykazuje štatisticky významné rozdiely. Napriek tomu výsledky ukazujú, že väčšina z nich predpokladá rozšírenie svojho podnikania o 1 až 5 zamestnancov, pričom je to viac v porovnaní s EU a VK, čo naznačuje relatívne vyššie ambície medzi slovenskými sólo podnikateľmi v tomto rozsahu rastu. Naopak, veľmi málo sólo podnikateľov na Slovensku očakáva rast v počte zamestnancov medzi 6 a 19, čo je podstatne menej v porovnaní s EU a VK. Vyšší je aj podiel sólo podnikateľov, ktorí predpokladajú rast nad 20 zamestnancov v porovnaní s EU a VK.

Tabuľka 33: Očakávaná tvorba pracovných miest o 5 rokov medzi sólo podnikateľmi na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci sólo podnikatelia (2022)				
	SK	EU	SK/EU ¹	VK	SK/VK ¹
0	27.8	34.1	0.33	31.3	0.33
1 - 5	61.1	50.7		54.2	
6 - 19	2.8	9.7		10.3	
20 a viac	8.3	5.5		4.2	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Výsledky analýzy rastových aspirácií ukázali, že začínajúci sólo podnikatelia na Slovensku majú nižšie očakávania ohľadom rastu zamestnancov, pričom väčšina očakáva rozšírenie o 1 až 5 zamestnancov, zatiaľ čo ambície pre rozsah 6 až 19 a 20 a viac zamestnancov sú výrazne nižšie v porovnaní s EU a VK. V prípade sólo podnikateľov je rovnako najrozšírenejšia ambícia rastu v kategórii 1 až 5 zamestnancov, pričom existuje aj malá skupina, ktorá má vysoké rastové aspirácie 20 a viac zamestnancov, ktorej podiel je väčší v porovnaní s EU a VK. Tieto výsledky poukazujú na potenciál pre politiky a programy zamerané na podporu podnikateľskej expanzie a tvorbu pracovných miest aj pre sólo podnikateľov.

4.5. Inovatívnosť začínajúcich sólo podnikateľov

Inovatívnosť začínajúcich podnikateľov je skúmaná z dvoch pohľadov a to z pohľadu inovatívnosti výrobkov alebo služieb a inovatívnosti technológií a procesov. Inovatívnosť môže priamo ovplyvniť konkurencieschopnosť podnikov a ich schopnosť prispôbiť sa rýchlo meniacemu sa podnikateľskému

prostrediu. Pokiaľ ide o inovatívnosť produktov a služieb (Tabuľka 34), tak veľká časť začínajúcich podnikateľov na Slovensku uvádza, že ich produkty alebo služby nie sú nové, čo je ale nižšie v porovnaní s EU a VK. Naopak, vyšší podiel slovenských začínajúcich podnikateľov uvádza, že ich produkty alebo služby sú nové pre ich oblasť alebo krajinu v porovnaní s EU aj VK, čo naznačuje využitie lokálneho inovačného potenciálu. Čo sa ale týka svetového inovačného potenciálu, tam Slovensko zaostáva za EU aj VK, pričom prezentované rozdiely sú štatisticky významné.

Tabuľka 34: Inovatívnosť výrobkov alebo služieb začínajúcich podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Neni nový	67.9	60.0	70.5	0.00**	73.4	0.00**
Nové v ich oblasti	18.4	22.5	15.3		13.1	
Nové v ich krajine	9.7	13.0	8.9		8.2	
Nové vo svete	3.9	4.5	5.3		5.3	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Štatisticky významné sú aj prezentované rozdiely medzi sólo podnikateľmi a podnikateľmi pôsobiacimi so spoluvlastníkmi alebo zamestnancami na Slovensku v tabuľke 35. Sólo podnikatelia vykazujú tendenciu uvádzať, že ich ponuka výrobkov alebo služieb nie je nová vo väčšej miere než tí, ktorí nepodnikajú sami. Tí zároveň častejšie uvádzajú, že ich produkty alebo služby sú nové v ich oblasti alebo krajine, čo naznačuje, že spolupráca v podnikaní môže podporovať inovačné aktivity. V kategórii globálne nových produktov alebo služieb vykazujú sólo podnikatelia tiež mierne nižšiu úroveň.

Tabuľka 35: Inovatívnosť výrobkov alebo služieb podnikateľov na Slovensku

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia (bez sólo)			Začínajúci sólo podnikatelia			Asymp. výz. ¹
	2023	2022	2019-2023	2023	2022	2019-2023	2019-2023
Neni nový	73.3	47.2	63.8	76.8	75.0	73.4	0.01**
Nové v ich oblasti	19.8	29.6	21.5	12.5	14.1	14.3	
Nové v ich krajine	5.9	17.6	10.2	7.1	7.6	9.1	
Nové vo svete	1.0	5.6	4.4	3.6	3.3	3.2	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Medzinárodné porovnanie začínajúcich sólo podnikateľov na Slovensku, v EU a VK (Tabuľka 36) nevykazuje štatisticky významné rozdiely. Napriek tomu, slovenskí sólo podnikatelia sú mierne viacej inovatívni v ich oblasti a krajine a naopak, menej inovatívni hlavne vo svetovom meradle.

Tabuľka 36: Inovatívnosť výrobkov alebo služieb začínajúcich sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci sólo podnikatelia (2022)				
	SK	EU	SK/EU ¹	VK	SK/VK ¹
Neni nový	75.0	74.2	0.87	78.0	0.73
Nové v ich oblasti	14.1	13.3		12.1	
Nové v ich krajine	7.6	7.3		5.3	
Nové vo svete	3.3	5.2		4.7	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Výsledky analýzy inovatívnosti výrobkov a služieb ukázali, že väčšina začínajúcich podnikateľov na Slovensku nevníma svoje produkty alebo služby ako nové na globálnom trhu, čo je porovnateľné s podnikateľmi v EU a VK. Zreteľa hodný je vyšší podiel tých, ktorí deklarujú inovatívnosť na lokálnej úrovni (nové v ich oblasti a krajine) v porovnaní s EU a VK. Zaujímavý je však aj rozdiel medzi sólo podnikateľmi a tými, ktorí podnikajú s partnermi či zamestnancami, kde sólo podnikatelia vykazujú štatisticky významne nižšiu inovatívnosť výrobkov a služieb. Táto skutočnosť poukazuje na limitované zdroje alebo menšiu orientáciu na tvorbu inovácií medzi sólo podnikateľmi.

Pokiaľ ide o inovatívnosť technológií alebo procesov začínajúcich podnikateľov na Slovensku (Tabuľka 37), väčšina z nich nepovažuje svoje technológie alebo procesy za nové, pričom ale v mierne nižšej miere ako v EU a VK. Zároveň, mierne vyššie hodnotia inovatívnosť technológií a procesov v kategórii novosti pre ich oblasť alebo krajinu. Slovenskí začínajúci podnikatelia na druhej strane ale menej často uvádzajú, že ich technológie sú nové na globálnej úrovni oproti porovnávaným skupinám krajín.

Tabuľka 37: Inovatívnosť technológií alebo procesov začínajúcich podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Neni nový	69.5	68.4	72.1	0.01**	74.4	0.00**
Nové v ich oblasti	16.9	20.4	14.0		12.9	
Nové v ich krajine	9.7	10.2	9.0		6.7	
Nové vo svete	3.9	1.0	4.8		6.0	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Porovnanie začínajúcich sólo podnikateľov a podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku (Tabuľka 38) ukazuje, že rozdiely medzi nimi nie sú štatisticky významné. Napriek tomu sólo podnikatelia vykazujú mierne vyššiu mieru technológií alebo procesov, ktoré nie sú nové a tiež nižšiu mieru tých, ktoré sú nové v ich oblasti alebo krajine ako EU a VK.

Tabuľka 38: Inovatívnosť technológií alebo procesov podnikateľov na Slovensku

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia (bez sólo)			Začínajúci sólo podnikatelia			Asymp. výz. ¹
	2023	2022	2019-2023	2023	2022	2019-2023	2019-2023
Neni nový	74.8	61.9	67.4	68.1	75.5	72.0	0.10
Nové v ich oblasti	14.6	21.2	17.1	15.9	19.1	16.8	
Nové v ich krajine	8.7	16.8	11.8	12.4	3.2	7.1	
Nové vo svete	1.9	0.0	3.7	3.5	2.1	4.1	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Výsledky tabuľky 39 poukazujú na to, že väčšina začínajúcich sólo podnikateľov uvádza, že ich technológie alebo procesy nie sú nové, čo je porovnateľné s EU a VK. Zaujímavé je, že podiel sólo podnikateľov na Slovensku, ktorí sú inovatívni svojimi technológiami alebo procesmi v ich oblasti, je mierne vyšší v porovnaní s EU a VK. Naopak, nové technológie alebo procesy v ich krajine a vo svete sú medzi slovenskými sólo podnikateľmi menej zastúpené, čo je nižšie aj v porovnaní s EU a VK. Tieto rozdiely však nie sú štatisticky významné.

Tabuľka 39: Inovatívnosť technológií alebo procesov začínajúcich sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci sólo podnikatelia (2022)				
	SK	EU	SK/EU ¹	VK	SK/VK ¹
Neni nový	75.5	78.4	0.06	79.2	0.26
Nové v ich oblasti	19.1	11.3		12.1	
Nové v ich krajine	3.2	6.6		4.0	
Nové vo svete	2.1	3.8		4.7	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: V rámci inovatívnosti technológií a procesov začínajúcich podnikateľov na Slovensku sa ukázalo, že väčšina z nich nepovažuje svoje procesy alebo technológie za nové, s mierne lepšími výsledkami v tejto kategórii v porovnaní s EU a VK. Významný podiel tiež vykazuje inovatívnosť vo svojej oblasti, čo je mierne vyššie v porovnaní s EU a VK. Naopak, globálna inovatívnosť je nízka. Podobné trendy vykazujú aj sólo podnikatelia napriek tomu, že rozdiely nie sú štatisticky významné. Tieto zistenia naznačujú, že slovenskí podnikatelia vrátane sólo podnikateľov majú ambície predovšetkým v oblasti lokálnej inovácie a globálne inovácie sú pomerne limitované, čo vyžaduje stimuly a podporu na zvýšenie medzinárodnej a globálnej konkurencieschopnosti.

4.6. Odvetvová orientácia začínajúcich sólo podnikateľov

Zastúpenie podnikateľov v jednotlivých odvetviach národných ekonomík sa naprieč krajinami líši, je ovplyvnené históriou, kultúrou, etapou ekonomického rozvoja ale aj napríklad dostupnosťou prírodných zdrojov. Začínajúce podniky zohrávajú kľúčovú úlohu v štrukturálnych zmenách ekonomík, keďže sa rýchlo adaptujú na meniace sa trhové podmienky a využívajú nové trhové príležitosti, ktoré reagujú na aktuálne požiadavky spotrebiteľov.

Rozdiely v zastúpení slovenských začínajúcich podnikateľov v rámci jednotlivých kategórií odvetvovej orientácie sú štatisticky významné oproti EU a VK (Tabuľka 40). V kategórii poľnohospodárstvo a ťažba, a tiež biznis služieb je ich zastúpenie nižšie ako v EU a VK. Naopak, v sektore stavebníctva, výroby,

dopravy, sietí a komunikácií a služieb pre konečných spotrebiteľov majú slovenskí začínajúci podnikatelia vyššie zastúpenie ako EU a VK. Tieto výsledky odzrkadľujú orientáciu slovenských začínajúcich podnikateľov na sektory s vyšším dopytom na národnom trhu.

Tabuľka 40: Odvetvová orientácia začínajúcich podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia					
	SK 2019-2023	SK 2022	EU 2022	SK/EU ¹	VK 2022	SK/VK ¹
Poľnohospodárstvo, ťažba	3.7	2.1	4.4	0.00**	5.1	0.04*
Stavebníctvo, výroba, doprava, siete, komunikácie...	24.3	27.5	18.2		23.4	
Biznis služby	27.5	22.8	32.8		30.1	
Služby pre konečných spotrebiteľov	44.4	47.6	44.6		41.4	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * *p*-hodnota < 0.05, ** *p*-hodnota < 0.01

Zdroj: *Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie*

Analýza odvetvovej orientácie začínajúcich sólo podnikateľov v porovnaní s tými, ktorí podnikajú s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku (Tabuľka 41) ukazuje pomerne podobné rozloženie naprieč kategóriami odvetvovej orientácie. Všetky rozdiely medzi skupinami sú štatisticky nevýznamné, čo naznačuje, že voľba odvetvia nie je determinovaná tým, či podnikateľ podniká samostatne alebo nie.

Tabuľka 41: Odvetvová orientácia podnikateľov na Slovensku

Ukazovateľ	Začínajúci podnikatelia (bez sólo)			Začínajúci sólo podnikatelia			Asymp. výz. ¹
	2023	2022	2019-2023	2023	2022	2019-2023	2019-2023
Poľnohospodárstvo, ťažba	6.5	2.0	3.7	5.8	2.2	3.7	0.81
Stavebníctvo, výroba, doprava, siete, komunikácie...	23.7	26.5	25.1	25.6	28.3	23.2	
Biznis služby	32.3	20.4	26.7	30.2	25.0	28.8	
Služby pre konečných spotrebiteľov	37.6	51.0	44.6	38.4	44.6	44.3	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * *p*-hodnota < 0.05, ** *p*-hodnota < 0.01

Zdroj: *Dáta GEM 2019 - 2023, vlastné spracovanie*

Pokiaľ ide o porovnanie začínajúcich sólo podnikateľov s EU a VK (Tabuľka 42), štatisticky významné rozdiely sú len v porovnaní s EU. Podiel sólo podnikateľov na Slovensku v oblasti poľnohospodárstva a ťažby je nižší ako v EU, ale tiež aj VK. V odvetviach ako stavebníctvo, výroba, doprava, siete a komunikácie je podiel sólo podnikateľov na Slovensku vyšší ako v EU a VK. V biznis službách a službách pre konečných spotrebiteľov je zastúpenie sólo podnikateľov na Slovensku mierne nižšie v porovnaní s oboma skupinami krajín.

Tabuľka 42: Odvetvová orientácia začínajúcich sólo podnikateľov na Slovensku a v medzinárodnom kontexte

Ukazovateľ	Začínajúci sólo podnikatelia (2022)				
	SK	EU	SK/EU ¹	VK	SK/VK ¹
Poľnohospodárstvo, ťažba	2.2	3.8	0.04*	4.2	0.31
Stavebníctvo, výroba, doprava, siete, komunikácie...	28.3	17.3		20.1	
Biznis služby	25.0	32.2		30.1	
Služby pre konečných spotrebiteľov	44.6	46.7		45.6	

Poznámka: ¹Asymptotická významnosť (2-stranná); * p-hodnota < 0.05, ** p-hodnota < 0.01

Zdroj: Dáta GEM 2022, vlastné spracovanie

Čiastkový záver: Odvetvová orientácia začínajúcich podnikateľov na Slovensku poukazuje na ich vyššiu angažovanosť v stavebníctve, výrobe, doprave, sieťach a komunikáciách a tiež v službách pre konečných spotrebiteľov v porovnaní s EU a VK. Začínajúci sólo podnikatelia sa oproti obom porovnávaným skupinám krajín viacej angažujú hlavne v transformačnom sektore, teda stavebníctve, výrobe, doprave, sieťach a komunikáciách.

4.7. Faktory vplývajúce na pravdepodobnosť začať podnikateľ medzi sólo podnikateľmi a ostatnými podnikateľmi

Táto časť analýzy je zameraná na interpretáciu výsledkov ANOVA analýza a viacnásobnej logistickej regresie, ktoré boli aplikované s cieľom identifikovať kľúčové faktory ovplyvňujúce pravdepodobnosť zapojenia do sólo podnikania alebo podnikania s partnermi či zamestnancami. Tento analytický prístup umožňuje nielen rozpoznať a kvantifikovať súvislosti medzi nezávislými premennými a cieľovými podnikateľskými aktivitami, ale aj porovnať významnosť jednotlivých faktorov pre rôzne formy podnikania. Analýza sa zameriava na široké spektrum faktorov vrátane spoločenských postojov, sociálneho kapitálu, sebahodnotenia a demografických premenných. Výsledky poskytujú poznatky o tom, ako rôzne faktory pôsobia na začínajúcich podnikateľov pôsobiacich sólo a tiež na tých, ktorí podnikajú s partnermi alebo zamestnancami. Porovnanie týchto skupín umožňuje identifikovať podobnosti, ale aj rozdiely vo faktoroch ovplyvňujúcich mieru podnikania v oboch skupinách, čo prispieva k lepšiemu pochopeniu dynamiky podnikateľskej aktivity na Slovensku.

Analýza rozptylu (Tabuľka 43) naznačuje, že prvý model, ktorý skúma vplyv podnikateľských a demografických charakteristík na začínajúcich podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami, má signifikantný vplyv na pravdepodobnosť angažovania sa jednotlivcov v tomto type podnikania ($F = 17.484$, Sig. = 0.000). Najvýznamnejšími faktormi sú sociálny kapitál, teda poznanie niekoho, kto podniká ($F = 23.867$, Sig. = 0.000) a vnímanie schopností ($F = 76.013$, Sig. = 0.000), ktoré majú silný pozitívny vplyv na závislú premennú. Tieto výsledky poukazujú na to, že sieť kontaktov a vnímané osobné schopnosti sú dôležitými determinantami pri rozhodovaní jednotlivcov začať podnikateľ v spolupráci s partnermi alebo zamestnancami na Slovensku. Demografické premenné majú tiež významný aj keď nižší vplyv.

Tabuľka 43: Analýza rozptylu (ANOVA) pre vplyv vybraných premenných na začínajúcich podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami

Závislá premenná: nosolopod_TEA					
Zdroj	Suma štvorcov typu III	df	Priemerný štvorec	F	Sig.
Korigovaný model	14.521 ^a	14	1.037	17.484	0.000 ***
Intercept	7.225	1	7.225	121.781	0.000 ***
Spoločenské postoje a sociálny kapitál					
Egalitarizmus	0.069	1	0.069	1.162	0.281
Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	0.017	1	0.017	0.291	0.589
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	0.002	1	0.002	0.039	0.844
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	0.069	1	0.069	1.169	0.280
Začať podnikáť je ľahké	0.004	1	0.004	0.075	0.784
Poznanie niekoho, kto podniká	1.416	1	1.416	23.867	0.000 ***
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania					
Vnímanie príležitostí	0.005	1	0.005	0.080	0.778
Vnímanie schopností	4.509	1	4.509	76.013	0.000 ***
Strach zo zlyhania	0.229	1	0.229	3.858	0.050 *
Demografické premenné					
Pohlavie	0.429	1	0.429	7.240	0.007 *
Vek	1.651	2	0.826	13.918	0.000 ***
Vzdelanie	0.840	2	0.420	7.083	0.001 ***
Error	216.711	3653	0.059		
Celkovo	248.000	3668			
Korigovaný celkový súčet	231.232	3667			
^a . R kvadrát = 0,063 (Upravený R kvadrát = 0,059)					

Poznámka: kódy sig. „***“ 0,001; „**“ 0,01; „*“ 0,05; „.“ 0,1

Zdroj: Dáta GEM APS 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Výsledky viacnásobnej logistickej regresie (Tabuľka 44) ukazujú, že najvýraznejšími faktormi ovplyvňujúcimi pravdepodobnosť začínajúceho podnikania s partnermi alebo zamestnancami sú vnímanie schopností ($\text{Exp}(B) = 5.249$, $\text{Sig.} = 0.000$) a poznanie niekoho, kto podniká ($\text{Exp}(B) = 2.631$, $\text{Sig.} = 0.000$), čo naznačuje, že podnikatelia, ktorí sa považujú za schopných a majú prístup k podnikateľským sieťam kontaktov, majú vyššiu pravdepodobnosť založenia podniku s partnermi alebo zamestnancami. Naopak, strach zo zlyhania ($\text{Exp}(B) = 0.744$, $\text{Sig.} = 0.045$) a vek ($\text{Exp}(B) = 0.420$ a 0.533 , $\text{Sig.} = 0.000$) majú negatívny vplyv na pravdepodobnosť podnikania s partnermi alebo zamestnancami. Demografická premenná pohlavie ($\text{Exp}(B) = 0.691$, $\text{Sig.} = 0.010$) tiež ukazuje, že muži majú vyššiu pravdepodobnosť zapojenia sa do podnikania s partnermi alebo zamestnancami než ženy.

Tabuľka 44: Výsledky viacnásobnej logistickej regresie pre vplyv vybraných premenných na začínajúcich podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami

Vysvetľujúce premenné	B	df	Sig.	Exp(B)	95% interval spoľahlivosti pre Exp(B)	
					Dolná	Horná
Spoločenské postoje a sociálny kapitál						
Egalitarizmus	-0.159	1	0.277	0.853	0.640	1.136
Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	0.123	1	0.404	1.130	0.848	1.507
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	0.024	1	0.873	1.024	0.763	1.375
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	0.129	1	0.385	1.138	0.850	1.522
Začať podnikáť je ľahké	0.051	1	0.742	1.052	0.777	1.424
Poznanie niekoho, kto podniká	0.967	1	0.000 ***	2.631	1.798	3.851
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania						
Vnímanie príležitostí	-0.076	1	0.606	0.927	0.694	1.238
Vnímanie schopností	1.658	1	0.000 ***	5.249	3.524	7.820
Strach zo zlyhania	-0.296	1	0.045 *	0.744	0.557	0.993
Demografické premenné						
Pohlavie	-0.369	1	0.010 **	0.691	0.522	0.916
Vek (1)	-0.629	1	0.000 ***	0.533	0.399	0.712
Vek (2)	-0.867	1	0.000 ***	0.420	0.271	0.651
Vzdelanie (1)	0.017	1	0.940	1.017	0.652	1.586
Vzdelanie (2)	0.554	1	0.019*	1.741	1.097	2.761
Intercept	-4.035	1	0.000 ***	0.018		

Poznámka: kódy sig. „***“ 0,001; „**“ 0,01; „*“ 0,05; „.“ 0,1

Zdroj: Dáta GEM APS 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Analýza rozptylu pre začínajúcich sólo podnikateľov (Tabuľka 45) poukazuje tiež na významné vplyvy vysvetľujúcich premenných. Významné pozitívne faktory sú vnímané schopností ($F = 47.370$, $\text{Sig.} = 0.000$), ukazovateľ sociálneho kapitálu ($F = 12.075$, $\text{Sig.} = 0.001$), a vek ($F = 12.094$, $\text{Sig.} = 0.000$), čo naznačuje, že tieto faktory sú kľúčové pre rozhodnutie začať podnikáť sólo. Zaujímavý je tiež výsledok pre strach zo zlyhania ($F = 7.261$, $\text{Sig.} = 0.007$) a vnímanie príležitostí ($F = 3.997$, $\text{Sig.} = 0.046$), ktoré tiež vykazujú štatistickú významnosť, naznačujúc, že vnímanie príležitostí a obavy z neúspechu majú vplyv na rozhodnutie podnikáť sólo. Naopak, demografické premenné ako pohlavie a vzdelanie nevykazujú štatistickú významnosť ($\text{Sig.} = 0.144$ a 0.788), čo naznačuje, že na rozdiel od veku, pohlavie a vzdelanie nemajú výrazný vplyv na rozhodnutie podnikáť sólo.

Tabuľka 45: Analýza rozptylu (ANOVA) pre vplyv vybraných premenných na začínajúcich sólo podnikateľov

Závislá premenná: solopod_TEA					
Zdroj	Suma štvorcov typu III	df	Priemerný štvorec	F	Sig.
Korigovaný model	7.247 ^a	14	0.518	12.210	0.000 ***
Intercept	4.114	1	4.114	97.043	0.000 ***
Spoločenské postoje a sociálny kapitál					
Egalitarizmus	0.119	1	0.119	2.815	0.093 .
Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	0.002	1	0.002	0.046	0.830
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	0.007	1	0.007	0.166	0.684
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	0.001	1	0.001	0.015	0.904
Začať podnikáť je ľahké	0.020	1	0.020	0.460	0.498
Poznanie niekoho, kto podniká	0.512	1	0.512	12.075	0.001 ***
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania					
Vnímanie príležitostí	0.169	1	0.169	3.997	0.046 *
Vnímanie schopností	2.008	1	2.008	47.370	0.000 ***
Strach zo zlyhania	0.308	1	0.308	7.261	0.007 **
Demografické premenné					
Pohlavie	0.091	1	0.091	2.135	0.144
Vek	1.025	2	0.513	12.094	0.000 ***
Vzdelanie	0.020	2	0.010	0.238	0.788
Error	154.874	3653	0.042		
Celkovo	170.000	3668			
Korigovaný celkový súčet	162.121	3667			
^a . R kvadrát = 0,045 (Upravený R kvadrát = 0,041)					

Poznámka: kódy sig. „***“ 0,001; „**“ 0,01; „*“ 0,05; „.“ 0,1

Zdroj: Dáta GEM APS 2019 - 2023, vlastné spracovanie

Výsledky viacnásobnej logistickej regresie pre začínajúcich sólo podnikateľov (Tabuľka 46) ukazujú, že vnímanie schopností ($\text{Exp(B)} = 5.064$, $\text{Sig.} = 0.000$) a sociálny kapitál ($\text{Exp(B)} = 2.305$, $\text{Sig.} = 0.000$) sú výrazne pozitívne spojené s pravdepodobnosťou, že jednotlivec začne podnikáť sólo, zatiaľ čo strach zo zlyhania má negatívny vplyv ($\text{Exp(B)} = 0.618$, $\text{Sig.} = 0.007$). Vekové kategórie tiež ukazujú výrazný negatívny vplyv na sólo podnikanie, pričom starší jednotlivci vykazujú nižšiu pravdepodobnosť sólo podnikania. Tieto výsledky poukazujú na to, že predovšetkým vnímané schopnosti a sociálny kapitál majú kľúčový vplyv na rozhodnutie začať podnikáť sólo.

Tabuľka 46: Výsledky viacnásobnej logistickej regresie pre vplyv vybraných premenných na začínajúcich sólo podnikateľov

Vysvetľujúce premenné	B	df	Sig.	Exp(B)	95% interval spoľahlivosti pre Exp(B)	
					Dolná	Horná
Spoločenské postoje a sociálny kapitál						
Egalitarizmus	-0.291	1	0.089 .	0.747	0.535	1.045

Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	-0.001	1	0.996	0.999	0.710	1.405
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	-0.032	1	0.856	0.968	0.684	1.370
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	-0.046	1	0.794	0.955	0.679	1.345
Začať podnikáť je ľahké	0.129	1	0.474	1.137	0.800	1.617
Poznanie niekoho, kto podniká	0.835	1	0.000 ***	2.305	1.469	3.616
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania						
Vnímanie príležitostí	0.297	1	0.087 .	1.346	0.958	1.891
Vnímanie schopností	1.622	1	0.000***	5.064	3.104	8.262
Strach zo zlyhania	-0.481	1	0.007 **	0.618	0.434	0.879
Demografické premenné						
Pohlavie	-0.226	1	0.181	0.798	0.573	1.111
Vek (1)	-0.604	1	0.000 ***	0.547	0.390	0.765
Vek (2)	-1.139	1	0.000 ***	0.320	0.181	0.566
Vzdelanie (1)	-0.171	1	0.481	0.842	0.523	1.358
Vzdelanie (2)	-0.026	1	0.921	0.974	0.581	1.633
Constant	-3.915	1	0.000 ***	0.020		

Poznámka: kódy sig. „****“ 0,001; „***“ 0,01; „**“ 0,05; „.“ 0,1

Zdroj: Dáta GEM APS 2019 - 2023, vlastné spracovanie

V tabuľke 47 sú porovnané významné faktory pre sólo podnikateľov a podnikateľov pôsobiach s partnermi alebo zamestnancami.

Tabuľka 47: Porovnanie významných faktorov z výsledkov logistických regresíí pre podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami a sólo podnikateľov

Vysvetľujúce premenné	Podnikatelia s partnermi alebo zamestnancami		Sólo podnikatelia	
	B	Sig.	B	Sig.
Spoločenské postoje a sociálny kapitál				
Egalitarizmus	-0.159	0.277	-0.291	0.089 .
Poznanie niekoho, kto podniká	0.967	0.000 ***	0.835	0.000 ***
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania				
Vnímanie príležitostí	-0.076	0.606	0.297	0.087 .
Vnímanie schopností	1.658	0.000 ***	1.622	0.000***
Strach zo zlyhania	-0.296	0.045 *	-0.481	0.007 **
Demografické premenné				
Pohlavie	-0.369	0.010 **	-0.226	0.181
Vek (1)	-0.629	0.000 ***	-0.604	0.000 ***
Vek (2)	-0.867	0.000 ***	-1.139	0.000 ***
Vzdelanie (2)	0.554	0.019*	-0.026	0.921
Constant	-4.035	0.000 ***	-3.915	0.000 ***

Poznámka: kódy sig. „****“ 0,001; „***“ 0,01; „**“ 0,05; „.“ 0,1

Zdroj: vlastné spracovanie

Porovnanie významných faktorov pôsobiach na začínajúcich sólo podnikateľov a podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami poukazuje na rozdiely a podobnosti ovplyvňujúce ich podnikateľskú aktivitu. Najsilnejším pozitívnym faktorom v oboch skupinách je vnímanie schopností. Druhým najsilnejším aj keď negatívnym faktorom je vek, pričom ten je silnejší vo vekovej skupine 55 až 64 pre sólo

podnikateľov. Faktor sociálneho kapitálu má významný pozitívny vplyv na obidve skupiny, čo poukazuje na význam osobných sietí kontaktov. Zaujímavým rozdielom je vplyv vysokoškolského vzdelania, ktorý je pozitívne významný iba pre podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami, čo poukazuje na možnú rozdielnosť v požiadavkách na vzdelávanie medzi týmito dvoma typmi podnikateľov. Strach zo zlyhania je významný negatívny faktor, pričom má silnejší negatívny vplyv na sólo podnikateľov. Faktor pohlavia je významný len pre podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami, poukazujúci na to, že ženy majú nižšiu pravdepodobnosť zapojenia. Významnými faktormi na úrovni 0,1 pre začínajúcich sólo podnikateľov sú aj vnímanie príležitostí a egalitarizmus, pričom vnímanie príležitostí pôsobí pozitívne zatiaľ čo egalitarizmus negatívne.

4.8. Vzťah medzi sólo indexom začínajúceho podnikania a podnikateľským prostredím

Cieľom tejto časti je analyzovať vzťahy medzi sólo indexom začínajúceho podnikania a rámcovými podmienkami pre podnikanie na Slovensku a identifikovať faktory rámcových podmienok pre podnikanie, ktoré môžu ovplyvňovať úroveň sólo podnikania na Slovensku. Proces analýzy zahŕňa použitie testov normality a na základe zistení o distribúcii dát sú následne aplikované príslušné korelačné analýzy. Tento prístup umožňuje lepšie pochopenie, ako rôzne aspekty podnikateľského prostredia a ekosystému súvisia so zmenou úrovne sólo podnikania na Slovensku.

Výsledky Kolmogorov-Smirnovovho a Shapiro-Wilk testu normality pre skúmané premenné (Tabuľka 48) naznačuje, že väčšina premenných má p-hodnoty vyššie ako 0,05 v oboch testoch, čo znamená, že ich rozdelenie pravdepodobne sleduje normálne rozdelenie. Výnimkou je premenná D2, ktorá v Kolmogorov-Smirnov teste vykazuje p-hodnotu 0,039, čo naznačuje možnú odchýlku od normálneho rozdelenia. Napriek tomu, Shapiro-Wilk test pre túto premennú nepreukázal významnú odchýlku (p-hodnota 0,082), čo znamená, že podľa tohto testu dáta tejto premennej môžu sledovať normálne rozdelenie. Celkovo, s výnimkou premennej D2, väčšina premenných sleduje normálne rozdelenie.

Tabuľka 48: Výsledky Kolmogorov-Smirnovovho a Shapiro-Wilk testu normality pre skúmané premenné

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	Štatistika	df	p-hodnota	Štatistika	df	p-hodnota
Sólo index	0.211	13	0.119	0.898	13	0.125
A	0.200	13	0.162	0.909	13	0.175
B1	0.103	13	.200*	0.988	13	0.999
B2	0.095	13	.200*	0.991	13	1.000
C	0.165	13	.200*	0.929	13	0.331
D1	0.192	13	.200*	0.914	13	0.209
D2	0.240	13	0.039	0.884	13	0.082
E	0.174	13	.200*	0.936	13	0.413
F	0.140	13	.200*	0.959	13	0.742
G1	0.175	13	.200*	0.922	13	0.267
G2	0.167	13	.200*	0.959	13	0.745
H	0.186	13	.200*	0.918	13	0.237
I	0.139	13	.200*	0.963	13	0.793

*Poznámka: *. Dolná hranica skutočnej signifikancie, ^a. Lillieforsova korekcia signifikancie, p-hodnoty nižšie ako 0,05 naznačujú, že rozdelenie premenných sa významne odchyľuje od normálneho rozdelenia.*

Zdroj: Dáta GEM 2011-2023, vlastné spracovanie

V tabuľke 49 sú prezentované výsledky Pearsonovej analýzy a v tabuľke 50 výsledky Spearmanovej korelačnej analýzy pre premennú D2.

Tabuľka 49: Výsledky Pearsonovej korelačnej analýzy pre skúmané premenné

	A	B1	B2	C	D1	E	F	G1	G2	H	I	Sólo index
A	1											
B1	0.078	1										
B2	-0.080	.568*	1									
C	0.460	.710**	0.535	1								
D1	0.536	0.442	.609*	.651*	1							
E	.594*	0.485	0.531	.897**	.743**	1						
F	0.204	0.436	0.402	0.245	0.118	0.324	1					
G1	0.040	-0.126	0.432	0.168	0.240	0.273	-0.078	1				
G2	0.334	.640*	.703**	.847**	.800**	.857**	0.406	0.191	1			
H	0.069	-0.454	-0.534	-0.453	-0.452	-0.257	0.353	-0.502	-0.318	1		
I	0.357	.555*	0.505	.604*	.652*	.672*	0.231	-0.106	.605*	-0.264	1	
Sólo index	0.439	0.279	0.542	.559*	.558*	.657*	0.204	0.476	0.441	-0.421	0.363	1

Poznámka: *. významnosť na hladine 0,05 (2-stranná), **. významnosť na hladine 0,01 (2- stranná)

Zdroj: Dáta GEM 2011-2023, vlastné spracovanie

Tabuľka 50: Výsledky Spearmanovej korelačnej analýzy

	D2	Sólo index
D2	1	-0.160
Sólo index	-0.160	1

Poznámka: *. významnosť na hladine 0,05 (2-stranná), **. významnosť na hladine 0,01 (2- stranná)

Zdroj: Dáta GEM 2011-2023, vlastné spracovanie

Výsledky korelačných analýz ukazujú, že sólo index vykazuje významné pozitívne korelácie s premennými C - vládne programy, D1 - vzdelávanie (základné a stredné) a E - transfer V&V. Tieto výsledky naznačujú, že vyššie hodnoty premenných C, D1 a E sú spojené s vyššími hodnotami sólo indexu začínajúceho podnikania, pričom premenná E vykazuje najsilnejšiu pozitívnu koreláciu. Ostatné premenné nevykazujú štatisticky významné korelácie so sólo indexom. Tieto zistenia naznačujú, že premenné C, D1 a E sú kľúčovými faktormi ovplyvňujúcimi hodnoty sólo indexu začínajúceho podnikania na Slovensku.

5. Diskusia a odporúčania

Táto kapitola je venovaná interpretácii a syntéze zistení empirickej časti práce a formulácii odporúčaní pre ďalší výskum ako aj aktérov v oblasti rozvoja a podpory podnikania a tvorcov politik. Poskytuje tiež kritický pohľad na najvýznamnejšie zistenia v kontexte aktuálnej vedeckej literatúry v oblasti sólo podnikania. Cieľom je nielen zhodnotiť hlavné zistenia v kontexte existujúcich štúdií, ale aj identifikovať potenciálne príležitosti a výzvy pre sólo podnikateľov.

Pozornosť vedeckého výskumu je venovaná len obmedzene špecifickým charakteristikám sólo podnikateľov a determinantom rozhodovania medzi sólo podnikaním a podnikaním so spoločníkmi alebo zamestnancami (Ciešlik a van Stel, 2023). Vyplyývajúce zistenia z vykonaných analýz naznačujú, že sólo podnikatelia na Slovensku sa intenzívnejšie angažujú v počiatočných fázach podnikania, konkrétne v rodiacom sa podnikaní a ich zapojenie výrazne klesá už v rámci fázy nového podnikania. Tento trend je výraznejší v porovnaní s EU než s VK. Navyše, etablovaná sólo aktivita je pomerne nízka a významne zaostáva aj v medzinárodnom kontexte, čo naznačuje nízku udržateľnosť sólo podnikania na Slovensku. Tento fenomén môže naznačovať, že rodiaci sa sólo podnikatelia v prvých mesiacoch zistia, že podnikanie im nevyhovuje a podnikateľskú aktivitu ukončia, alebo využívajú existujúce príležitosti k zamestnaniu, ktoré podľa existujúcich štúdií môže viesť k vyšším príjmom (Sorgner a kol., 2017), ale tiež možnú transformáciu na podnikanie zamestnávajúce personál, v súlade s predstavou, že sólo podnikanie je vhodnou formou pre počiatočné testovanie podnikateľských zámerov (Cowling a Wooden, 2021) a mostom k podnikaniu s partnermi alebo zamestnancami. Akokoľvek, zdá sa však, že v slovenskom kontexte je sólo podnikanie často len dočasnou profesijnou voľbou.

Pri analýze determinantov podnikateľskej aktivity sa ukazuje, že sólo podnikatelia na Slovensku zaostávajú v spoločenských postojoch k podnikaniu a vo vnímaní vlastných podnikateľských schopností, ako aj v averzii voči riziku, teda prejavujú vyšší strach zo zlyhania v porovnaní so zamestnávajúcimi podnikateľmi. V medzinárodnom kontexte sú ich výsledky zmiešané. Vnímanie podnikateľských schopností, ktoré reprezentuje ľudský kapitál, predstavuje kľúčový faktor ovplyvňujúci rozhodnutie stať sa sólo alebo zamestnávajúcim podnikateľom. Podľa literatúry vyšší ľudský kapitál súvisí s vyššími podnikateľskými príjmami, veľkosťou firiem a produktivitou (Bögenhold a kol., 2017), ako aj pravdepodobnosťou zamestnávania ďalších osôb (Cowling a Wooden, 2021). Výskum Medrano-Adán a kol. (2014) poukazuje však na to, že sólo podnikatelia majú tendenciu disponovať vyšším ľudským kapitálom, keďže sa nemôžu spoliehať na zamestnancov alebo partnerov. Na Slovensku, podľa výsledkov našej analýzy, predstavuje vnímanie podnikateľských schopností významný faktor ovplyvňujúci rozhodovanie pre oba typy podnikania v približne rovnakej miere.

Sociálny kapitál má podľa literatúry značný vplyv na spokojnosť s kariérnou voľbou sólo podnikania (Barbieri, 2016). Štúdia Belt a kol. (2016) poukazuje na to, že sólo podnikatelia často nevyužívajú sociálny kapitál pri rozbiehaní svojho podnikania, čo je v kontraste so všeobecným poznaním v literatúre, že sociálny kapitál je dôležitý pre rozvoj podnikania. Tento rozpor existuje aj v našich zisteniach, ktoré naznačujú, že sociálny kapitál významne ovplyvňuje začínajúce podnikanie medzi slovenskými sólo podnikateľmi, ako aj tými, ktorí podnikajú s partnermi alebo zamestnancami. Rozdiel spočíva jedine v intenzite tohto vplyvu, ktorý je mierne nižší u sólo podnikateľov na Slovensku.

Strach zo zlyhania, ktorý je všeobecne považovaný za inhibítor podnikateľskej aktivity (Cacciotti a kol., 2017), má významný negatívny vplyv na obe skupiny podnikateľov na Slovensku, avšak jeho vplyv na pravdepodobnosť stať sa sólo podnikateľom je vyšší. Toto zistenie je zaujímavé a naznačuje, že sólo podnikanie môže byť atraktívnou kariérnou voľbou pre osoby s vyššou averziou voči riziku, keďže súvisiace riziko môže byť nižšie vzhľadom na nižšie bariéry vstupu do podnikania, ako to uvádza van Stel

a kol. (2014). Tento fakt čiastočne vysvetľuje, prečo niektorí jedinci uprednostňujú sólo podnikanie napriek pociťovaným rizikám spojeným s podnikaním všeobecne.

Analýza vplyvu pohlavia na sólo podnikateľskú aktivitu na Slovensku odhaľuje nižšiu angažovanosť žien v porovnaní s mužmi. Pri medzinárodnom porovnaní, hoci celkové zapojenie žien aj mužov na Slovensku je vyššie, tento trend je primárne dôsledkom počiatkovej sólo podnikateľskej aktivity, zatiaľ čo udržateľnosť sólo podnikania zostáva nízka. Významný vplyv pohlavia je zaznamenaný len pri pravdepodobnosti podnikania s partnermi alebo zamestnancami, kde je tento vplyv negatívny. Naopak, pohlavie nie je významným faktorom ovplyvňujúcim zapojenie do sólo podnikania na Slovensku, čo je v rozpore so zisteniami napríklad Haussen a Schlegel (2019) alebo Bögenhold a Klinglmair (2015), ktorí naznačujú, že ženy vykazujú vyššiu pravdepodobnosť sa stať sólo podnikateľkami.

Analýza vekového rozloženia podnikateľov ukazuje významný negatívny vplyv veku na oba typy podnikania, pričom veková skupina 55 až 64 rokov má nižší negatívny vplyv na zapojenie sa do sólo podnikania. Toto zistenie je čiastočne v súlade so zisteniami štúdie Boeri a kol. (2020), ktorá uvádza, že sólo podnikatelia sú zvyčajne starší v porovnaní s podnikateľmi, ktorí zamestnávajú. Pokiaľ ide o vzdelanie, výsledky komparatívnej analýzy na Slovensku ukazujú podobný vzdelanostný profil v oboch skupinách podnikateľov, čo tiež korešponduje so zisteniami Boeri a kol. (2020). Vplyv vysokoškolského vzdelania je významný len pri pravdepodobnosti zapojenia sa do podnikania s partnermi alebo zamestnancami, v súlade so zisteniami Dvouletý (2018). Toto je ale v rozpore s výsledkami Cheng a Smyth (2021) a Correa a Velásquez (2024), ktorí naznačujú sklon k sólo podnikaniu ľudí s vyšším vzdelaním. Na Slovensku tak môžeme interpretovať tieto zistenia tak, že vysokoškolské vzdelanie má pozitívny vplyv na podnikanie s partnermi alebo zamestnancami, zatiaľ čo jeho vplyv na sólo podnikanie, hoci nie je významný, naznačuje skôr negatívnu tendenciu.

Pokiaľ ide o motivácie začať podnikáť, slovenskí sólo podnikatelia častejšie ako ich kolegovia s partnermi alebo zamestnancami uvádzajú potrebu zarobiť si na živobytie v dôsledku nedostatku pracovných príležitostí, čo je trend zreteľnejší aj v porovnaní s EU a VK. Sólo podnikatelia, ktorí sa k tejto forme zamestnania uchýlili z dôvodu nedostatku iných pracovných príležitostí, často čelia nespokojnosti vo svojej práci, finančným problémom alebo nízkym príjmom, ako uvádza štúdia Kösters a Smits (2021). V medzinárodnom kontexte slovenskí sólo podnikatelia zaostávajú v motívoch zmeniť svet alebo vybudovať veľké bohatstvo aj keď ako naznačujú zistenia Williams a Williams (2014), na začiatku podnikateľskej cesty môžu byť prítomné viaceré motívy súčasne. Interpretácia týchto trendov na Slovensku je komplexná. Ak je hlavným cieľom stimulovať hospodársky rast, je nevhodné v čase dostatku pracovných príležitostí, teda možností zamestnať sa, podporovať založenie podnikov primárne z dôvodu nevyhnutnosti, pretože podnikatelia poháňaní príležitosťami obvykle dosahujú lepšie výsledky ako tí z nevyhnutnosti (van Stel a kol., 2018). Zo sociálno-ekonomického hľadiska však tieto aktivity motivované potrebou prispievajú v určitých obdobiach ekonomického vývoja spoločnosti k udržaniu životnej úrovne a môžu znížiť výdavky na sociálne zabezpečenie a celkové náklady spoločnosti, ako to zdôrazňuje de Vries a kol. (2019).

Transformácia sólo podnikov na podniky zamestnávajúce personál je zriedkavá, ako to naznačujú výskumy Kraaij a Molenaar (2017), Cowling a Wooden (2021) a Lechmann a Wunder (2017). Napriek tomu analýza rastových aspirácií v oblasti tvorby pracovných miest ukazuje, že takmer polovica slovenských sólo podnikateľov plánuje v najbližších piatich rokoch zamestnať 1 až 5 zamestnancov, čo predstavuje mierne vyššiu úroveň v porovnaní s Európou a vybranými krajinami. Avšak, ambície slovenských sólo podnikateľov týkajúce sa zamestnávania 6 a viac zamestnancov sú naopak nižšie.

Pokiaľ ide o inovatívnosť, výskum poukazuje na význam skúsených a vysoko kvalifikovaných sólo podnikateľov pre zvýšenie inovačnej kapacity a rast malých, stredných a veľkých podnikov (Burke a

Cowling, 2020). Z analýzy inovatívnosti však vyplýva, že slovenskí sólo podnikatelia sa líšia od podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami tým, že sú menej inovatívni vo vývoji výrobkov, služieb, technológií a procesov. Napriek tomu sú v podstate na rovnakej úrovni inovatívnosti ako ich kolegovia z EU a VK.

Slovenskí sólo podnikatelia vykazujú podobnú štruktúru odvetvovej orientácie ako ich kolegovia podnikajúci s partnermi alebo zamestnancami, čo korešponduje so zisteniami Boeri a kol. (2020). Avšak, v porovnaní s Európou a vybranými krajinami, sa slovenskí sólo podnikatelia intenzívnejšie angažujú v odvetviach ako stavebníctvo, výroba, doprava, sieťové služby a komunikácie.

Rozdiely v podnikateľských podmienkach, vrátane rámcových a systémových podmienok podnikateľského prostredia, priťahujú rôzne typy podnikateľov, ako to konštatuje Stam (2015). Vykonaná analýza odhalila pozitívny vzťah medzi indexom sólo podnikania a existenciou vládnych programov, ako aj kvalitou podnikateľského vzdelávania na základných a stredných školách a transferom vedy a výskumu. Vládne programy často predpokladajú, že sólo podnikatelia sa postupne pretransformujú na malých podnikateľov so zamestnancami. Na základe výsledkov sa zdá, že vládne iniciatívy môžu podporovať sólo podnikateľov v pilotnej fáze ich podnikania, kde skúšajú a rozvíjajú svoje projekty s potenciálom pre rast. Avšak, keď podpora skončí, mnohí sólo podnikatelia svoje aktivity ukončia, čo poukazuje na nízku udržateľnosť sólo podnikania na Slovensku. Kvalita podnikateľského vzdelávania na základných a stredných školách tiež vykazuje významnú koreláciu, čo je v súlade s tým, čo ukázala regresná analýza, že vysokoškolské vzdelanie nemá významný vplyv na pravdepodobnosť byť sólo podnikateľom. Zaujímavým aspektom je však transfer vedy a výskumu. Sólo podnikatelia sú významným faktorom pre inovatívnosť, flexibilitu a agilitu moderných odvetví hospodárstva (Burke & Cowling, 2019). Zdá sa, že transfer vedy a výskumu vytvára podmienky pre rast sólo podnikateľskej aktivity. Tá posilňuje schopnosť inovovať a adaptovať sa na rýchlo meniace sa trhové podmienky. Výskum a inovácie pritom umožňujú nie len malým, stredným a veľkým firmám ale aj sólo podnikateľom vylepšovať existujúce produkty a služby, a efektívne reagovať na nové príležitosti a výzvy, čím sa zvyšuje ich potenciál pre udržateľný rast a rozvoj.

5.1. Odporúčania pre aktérov rozvoja a podpory podnikania a tvorcov politik

Odporúčania vychádzajú z hlavných zistení diskutovaných v predchádzajúcej časti a sú zamerané na adresovanie identifikovaných výziev a využitie príležitostí, ktoré by mohli podporiť udržateľný rast a rozvoj sólo podnikania.

- Vzdelávacie programy zamerané na podnikateľské zručnosti – Vytvorenie koncepcie vzdelávania v oblasti podnikania predovšetkým na základných a stredných školách a vytvorenie a začlenenie kurikúl s jasným dôrazom na praktické podnikateľské zručnosti. Rozvoj a implementácia špecializovaných vzdelávacích programov v oblasti podnikania by zvýšili úroveň podnikateľských znalostí a zručností a tiež pozitívne ovplyvnili vnímanie úrovne ľudského kapitálu, ktorý je nevyhnutný pre úspešné podnikanie. Zvyšovanie podnikateľských schopností je dôležité, pretože ako ukazujú naše zistenia, vnímaný ľudský kapitál predstavuje významný faktor ovplyvňujúci rozhodnutie o začatí sólo podnikania aj podnikania s partnermi alebo zamestnancami.
- Podpora tvorby siete kontaktov a mentoring – Na základe zistení, ktoré poukazujú na význam sociálneho kapitálu pre začínajúcich podnikateľov, je nevyhnutné, aby sa podnikateľské vzdelávanie a podporné iniciatívy zameriavali na budovanie a udržiavanie profesionálnych kontaktov a mentoringu, ktoré by umožňovali zdieľanie skúseností, najlepších praktík a spoluprácu na spoločných projektoch.

- Zvyšovanie povedomia o podnikaní a destigmatizácia zlyhania – Vzhľadom na to, že v analýze bolo identifikované, že sólo podnikatelia na Slovensku prejavujú vyšší strach zo zlyhania ako podnikatelia s partnermi alebo zamestnancami, je dôležité vyvinúť iniciatívy zamerané na znižovanie averzie voči riziku. Tieto aktivity by mali zahŕňať kampane na zvyšovanie povedomia o benefitoch a príležitostiach podnikania, ako aj programy na vzdelávanie a tréning v oblasti riadenia rizík a zvládania neúspechu. Dôležitým prvkom by mala byť destigmatizácia podnikateľského zlyhania.
- Zmena motivačných faktorov podnikania – Aby sa zabezpečilo, že motivácia podnikania na Slovensku nie je poháňaná prevažne nevyhnutnosťou, ale aj túžbou zlepšiť svet alebo budovať vysoký príjem, je dôležité prijať strategické opatrenia, ktoré podporia pozitívne motivačné faktory. Aktéri rozvoja a podpory podnikania by mali spolupracovať s podnikateľskými inkubátormi a akcelératormi na vytvorení špeciálnych programov zameraných na podporu inovatívnych a sociálne zodpovedných podnikateľských nápadov.
- Vládne politiky zamerané na sólo podnikateľov – Vzhľadom na identifikovanú dôležitú úlohu sólo podnikateľov v zvyšovaní inovatívnosti a flexibility firiem, je nevyhnutné, aby vládne politiky zohľadňovali tento segment pracovného trhu prostredníctvom špecifických nástrojov na monitorovanie a analýzu. Tieto nástroje by mali poskytovať prehľad o vývoji a potrebách sólo podnikateľov, čím by umožnili efektívnejšie cielenie podporných opatrení. Je tiež dôležité prehodnotiť súčasný prístup poskytovania generickej podpory. Ak je cieľom rastové podnikanie, podpora by sa zamerala na viac "podnikateľských" jednotlivcov s vyšším vzdelaním, ktorí majú potenciál generovať pracovné príležitosti a prispieť k rastu ekonomiky. Zníženie bariér zamestnávania by zjednodušilo sólo podnikateľom sa transformovať na rastové podniky zamestnávajúce personál. Tieto opatrenia by mohli zahŕňať zjednodušenie administratívnych a regulačných požiadaviek, poskytovanie daňových úľav pre nové zamestnanie, ako aj prístup k odbornej príprave a rozvoju zručností zamestnancov.
- Podpora transferu vedy a výskumu – Vzhľadom na kľúčovú rolu inovatívnosti v udržateľnom raste podnikov je nevyhnutné, aby aktéri rozvoja a podpory podnikania aktívne podporovali transfer vedy a výskumu do podnikateľskej praxe. Toto by malo zahŕňať zvýšené financovanie pre inovačné aktivity a vývoj nových technológií, ktoré by pomohli rovnako malým, stredným a veľkým firmám ako aj sólo podnikateľom zlepšiť ich konkurencieschopnosť a adaptabilitu. Špecifické granty a finančné stimuly by mali byť cielené na podporu aplikovaného výskumu a komercializáciu technológií. Zabezpečená by mala byť spolupráca medzi vysokoškolskými inštitúciami, výskumnými organizáciami a podnikateľským sektorom, čím sa zefektívni prenos poznatkov a inovácií do praxe.

Záver

Hlavným cieľom tejto vedeckej monografie bolo na základe kvantitatívnych analýz poskytnúť interpretáciu vývoja a charakteristík sólo podnikania na Slovensku a v medzinárodnom kontexte, ako východisko pre formuláciu odporúčaní pre aktérov ekosystému rozvoja a podpory podnikania a tvorcov politík.

Z výsledkov analýz nášho výskumu vyplynuli nasledujúce kľúčové zistenia:

- Sólo podnikatelia sú intenzívne zapojení v počiatočných fázach podnikateľskej aktivity na Slovensku, pričom ich aktivita postupne klesá, hlavne vzhľadom na fázu nového podnikania.
- Nízka udržateľnosť sólo podnikania na Slovensku v porovnaní s medzinárodným kontextom, čo môže signalizovať ukončenie ich aktivít, využívanie príležitostí k zamestnaniu alebo transformáciu na podnikanie zamestnávajúce personál.
- Význam ľudského a sociálneho kapitálu ako kľúčových faktorov ovplyvňujúcich rozhodnutie stať sa sólo alebo zamestnávajúcim podnikateľom.
- Strach zo zlyhania je významný negatívny faktor pre sólo podnikanie ale aj pre podnikanie s partnermi alebo zamestnancami, pričom má silnejší negatívny vplyv na sólo podnikateľov, čo naznačuje, že sólo podnikatelia sú averznejší voči riziku.
- Silným faktorom ovplyvňujúcim pravdepodobnosť zapojenia sa do podnikania je vek, ktorý negatívne vplýva na sólo podnikateľov a j podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami.
- Vplyv vysokoškolského vzdelania je pozitívne významný iba pre podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami, čo poukazuje na rozdielne požiadavky na vzdelanie medzi sólo podnikateľmi a podnikateľmi s partnermi alebo zamestnancami.
- Faktor pohlavia je významným negatívnym faktorom len pre podnikateľov s partnermi alebo zamestnancami, poukazujúci na to, že sólo podnikanie môže byť nástrojom na zvýšenie podnikateľskej aktivity žien.
- Existuje pozitívny vzťah medzi mierou zapojenia sólo podnikateľov do podnikateľskej aktivity a existenciou vládnych programov, kvalitou podnikateľského vzdelávania na základných a stredných školách a transferom vedy a výskumu.

Výsledky výskumu sú určené pre aktérov rozvoja a podpory podnikania, tvorcov politík, odborníkov z praxe a akademikov.

Akademici môžu ďalší výskum postaviť na výsledkoch tejto vedeckej monografie a ďalej skúmať nepokryté oblasti, aby prispeli k ďalšiemu poznaniu v oblasti výskumu sólo podnikania. Dôležité je sa podrobnejšie venovať rodovým, vekovým a vzdelanostným aspektom sólo podnikania ako aj jednotlivým typom sólo podnikateľov.

Výskum prezentovaný v tejto monografii má určité limitácie, ktoré je možné adresovať v budúcich štúdiách. Prvou limitáciou je zahrnutie článkov do systematického prehľadu literatúry len z vedeckých databáz Web of Science a Scopus, ktorá môže byť adresovaná rozšírením vyhľadávania v ďalších relevantných vedeckých databázach, čo by mohlo poskytnúť konkrétnejší pohľad na identifikované tematické okruhy. Ďalšou limitáciou je geografický dosah štúdie, ktorý sa sústreďuje výhradne na Slovensko. Rozšírenie výskumu o ďalšie krajiny a regióny by mohlo poskytnúť porovnateľné údaje a umožniť generalizáciu zistení. Limitáciou je tiež časové obmedzenie výskumu, ktoré pokrýva pri analýze podnikateľských charakteristík a podnikateľskej aktivity len obdobie piatich rokov, a použitie dát GEM. Riešením je integrácia aj iných zdrojov dát a dlhšieho časového obdobia. Napokon, rozšírenie štúdie o analýzu makroekonomických a iných socioekonomických a kultúrnych premenných by mohlo priniesť

ďalšie perspektívy do faktorov ovplyvňujúcich sólo podnikateľskú aktivitu ale aj podnikateľské prostredie a ekosystém, čím by sa zvýšila komplexnosť a relevancia výskumných výstupov.

Sólo podnikanie predstavuje zaujímavý fenomén v rámci podnikateľskej aktivity, obzvlášť v slovenskom kontexte, kde jeho zastúpenie dosahuje pomerne vysokú úroveň. Táto forma podnikania, charakteristická svojou rozmanitosťou a rôznymi podobami, zohráva významnú úlohu vo vývoji a dynamike trhu. Napriek jeho významu, komplexné pochopenie sólo podnikania nie je stále na dostatočnej úrovni. Náš výskum chce prispieť k lepšiemu rozpoznaníu a pochopeniu tohto fenoménu, zvlášť v rámci Slovenska, čím poskytuje pohľad na jeho špecifické charakteristiky a výzvy. Výsledky našej analýzy poukazujú na potrebu ďalšieho výskumu, ktorý by mohol obohatiť a rozšíriť naše súčasné poznatky a zlepšiť podmienky pre podporu tejto formy podnikania.

Zoznam použitej literatúry

- Albert Kraaij, A. K., & Klaas Molenaar, K. M. (2017). Graduation rates of micro and small enterprises in the Netherlands: it's all about our missing memory [Article]. *Enterprise Development & Microfinance*, 28(4), 342-354. <https://doi.org/10.3362/1755-1986.00019>
- André van Stel, Nardo de Vries, 'The Economic Value of Different Types of Solo Self-Employed: A Review', Senate Hall, 2015, *International Review of Entrepreneurship*, 73-80
- Arum, R. and Muller, W. (2004), € The Reemergence of Self-Employment: A Comparative Study of Self-Employment Dynamics and Social Inequality, Princeton University Press, Princeton
- Audretsch D. (2007) *The entrepreneurial society*, Oxford: Oxford University Press
- Audretsch, D. B., & Belitski, M. (2021). Towards an entrepreneurial ecosystem typology for regional economic development: the role of creative class and entrepreneurship [Article]. *Regional Studies*, 55(4), 735-756. <https://doi.org/10.1080/00343404.2020.1854711>
- Audretsch, D., & Keilbach, M. (2004). Entrepreneurship Capital and Economic Performance. *Regional Studies*, 38(8), 949–959. <https://doi.org/10.1080/0034340042000280956>
- Barbieri, P. (2016). Social Capital and Self-Employment [; Proceedings Paper]. *International Sociology*, 18(4), 681-701. <https://doi.org/10.1177/0268580903184003>
- Bari, L. (2021). Who are solo self-employed women? Analysis of the trends and characteristics of solo self-employed women in Ireland 2003–2019. *The Irish Journal of Management*, 40(1), 42-60. <https://doi.org/10.2478/ijm-2021-0006>
- Bari, L., Turner, T., & O'Sullivan, M. (2021). Gender differences in solo self-employment: Gendered flexibility and the effects of parenthood [Article]. *Gender, Work & Organization*, 28(6), 2180-2198. <https://doi.org/10.1111/gwao.12724>
- Beckmann, F., & Hoose, F. (2022). From loopholes to deinstitutionalization: the platform economy and the undermining of labor and social security institutions [Article]. *Partecipazione E Conflitto*, 15(3), 800-826. <https://doi.org/10.1285/i20356609v15i3p800>
- Belt, P., Paloniemi, K., & Sinisammal, J. (2016). One-Person Enterprises and Business Growth. *Journal of Enterprising Culture*, 23(03), 381-404. <https://doi.org/10.1142/s0218495815500132>
- Boeri, T., Giupponi, G., Krueger, A. B., & Machin, S. (2020). Solo Self-Employment and Alternative Work Arrangements: A Cross-Country Perspective on the Changing Composition of Jobs. *The Journal of Economic Perspectives*, 34(1), 170–195. <https://www.jstor.org/stable/26873534>
- Bögenhold, D. (2018). From Hybrid Entrepreneurs to Entrepreneurial Billionaires: Observations on the Socioeconomic Heterogeneity of Self-employment [Article]. *American Behavioral Scientist*, 63(2), 129-146. <https://doi.org/10.1177/0002764218794231>
- Bögenhold, D. (2019). Are Hybrids the New Normal? A Labour Market Perspective on Hybrid Self-employment. *International Review of Entrepreneurship*, 17(4), 429-447, Article 1614. <Go to ISI>://WOS:000521783800003
- Bogenhold, D., & Fachinger, U. (2007). Micro-firms and the margins of entrepreneurship The restructuring of the labour market. *International Journal of Entrepreneurship and Innovation*, 8(4), 281-292. <Go to ISI>://WOS:000438569500005

Bögenhold, D., & Klinglmair, A. (2015). Female Solo Self-Employment - Features of Gendered Entrepreneurship. *International Review of Entrepreneurship*, 13(1), 47-57, Article 1504. <Go to ISI>://WOS:000214644200005

Bögenhold, D., Elisabet, L., Prof. Elisabeth Sundin, P., & Fachinger, U. (2016). Between need and innovative challenge: observations on female solo self-employment [Article]. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 10(1), 16-32. <https://doi.org/10.1108/jec-08-2015-0044>

Bögenhold, D., Klinglmair, R., & Kandutsch, F. (2017). Solo Self-Employment, Human Capital and Hybrid Labour in the Gig Economy [Article]. *Foresight and Sti Governance*, 11(4), 23-32. <https://doi.org/10.17323/2500-2597.2017.4.23.32>

Burke, A. (2012). THE ROLE OF FREELANCERS IN THE 21ST CENTURY BRITISH ECONOMY. PCG 2012

Burke, A., & Cowling, M. (2019a). On the critical role of freelancers in agile economies [Article]. *Small Business Economics*, 55(2), 393-398. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00240-y>

Burke, A., & Cowling, M. (2019b). The role of freelancers in entrepreneurship and small business [Article]. *Small Business Economics*, 55(2), 389-392. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00239-5>

Burke, A., & Cowling, M. (2020). On the critical role of freelancers in agile economies. *Small Business Economics*, 55(2), 393–398. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00240-y>

Buschoff, K. S., & Protsch, P. (2008). (A-)typical and (in-)secure? Social protection and “non-standard” forms of employment in Europe. *International Social Security Review*, 61(4), 51-73. <https://doi.org/10.1111/j.1468-246X.2008.00323.x>

Carrasco, R., & Hernanz, V. (2021). Dependent self-employment across Europe: involuntariness, country's wealth and labour market institutions [Article]. *Applied Economics*, 54(14), 1568-1583. <https://doi.org/10.1080/00036846.2021.1980200>

Cieslik, J. (2015). Capturing Statistically the "Intermediate Zone" Between the Employee and Employer Firm Owner. *International Review of Entrepreneurship*, 13(3), 205-213, Article 1515. <Go to ISI>://WOS:000214646100005

Cieslik, J., & Dvoulety, O. (2019). Segmentation of the Population of the Solo Self-employed. *International Review of Entrepreneurship*, 17(3), 281-304, Article 1608. <Go to ISI>://WOS:000510893200003

Cieślik, J., & van Stel, A. (2023). Solo self-employment—Key policy challenges [Article]. *Journal of Economic Surveys*, 38(3), 759-792. <https://doi.org/10.1111/joes.12559>

Cieślik, J., Nolan, E., O'Hagan-Luff, M., & van Stel, A. (2023). Overconfidence among solo entrepreneurs: the role of national culture [Article]. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 30(4), 667-691. <https://doi.org/10.1108/jsbed-08-2022-0361>

Coad, A., Nielsen, K., & Timmermans, B. (2016). My first employee: an empirical investigation [Article]. *Small Business Economics*, 48(1), 25-45. <https://doi.org/10.1007/s11187-016-9748-3>

Coen, W. and Schippers, Joop (Eds.) (2019). Selfemployment as precarious work: A European Perspective. Edward Elgar. Amsterdam, NL

- Conen, W., & Buschoff, K. S. (2019). Precariousness among solo self-employed workers: a German–Dutch comparison. *Journal of Poverty and Social Justice*, 27(2), 177-197. <https://doi.org/10.1332/175982719x15478021367809>
- Cooke, C., Diamond, D., Hall, J., List, J. A., & Oyer, P. (2018). The gender earnings gap in the gig economy: Evidence from over a million rideshare drivers. Stanford business working paper No. 3637. <https://doi.org/10.3386/w24732>
- Corbin, J., & Strauss, A. (2015). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Sage Publications
- Correa, M. A. I., & Velásquez, J. S. (2024). Gender inequalities during a global pandemic: The link between female solo self-employment, informality, caregiving responsibilities, and quality of life 1 year after the Covid-19 pandemic [Article]. *Latin American Policy*. <https://doi.org/10.1111/lamp.12341>
- Cowling, M. L., & Wooden, M. (2021). Does solo self-employment serve as a ‘stepping stone’ to employership? [Article]. *Labour Economics*, 68, Article 101942. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2020.101942>
- de Vries, N., Liebrechts, W., & van Stel, A. (2019). Explaining entrepreneurial performance of solo self-employed from a motivational perspective [Article]. *Small Business Economics*, 55(2), 447-460. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00244-8>
- Djarfi, N. (2018). The strategy of independent entrepreneurship management. *European Research Studies Journal*, 21(3), 362-370
- Dvoulety, O. (2018). Determinants of Self-Employment with and without Employees: Empirical Findings from Europe. *International Review of Entrepreneurship*, 16(3), 405-426, Article 1587. <Go to ISI>://WOS:000447255800005
- Dvouletý, O. (2019). Development of Entrepreneurial Activity in the Czech Republic over the Years 2005–2017 [Article]. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 5(3), Article 38. <https://doi.org/10.3390/joitmc5030038>
- Dvouletý, O. (2020a). Classifying self-employed persons using segmentation criteria available in the Labour Force Survey (LFS) data [Article]. *Journal of Business Venturing Insights*, 14, Article e00199. <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2020.e00199>
- Dvouletý, O. (2020b). Exploring the Income of the Czech Entrepreneurs. In *Developing Entrepreneurial Competencies for Start-Ups and Small Business* (pp. 86-96). <https://doi.org/10.4018/978-1-7998-2714-6.ch006>
- Dvouletý, O. and Orel, M. (2020a). Determinants of solo and employer entrepreneurship in Visegrád countries: findings from the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia", *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, Vol. 14 No. 3, pp. 447-464
- Dvouletý, O. et al. (2021). Who earns more: job creators, solo-entrepreneurs or employees? Empirical evidence from Visegrad countries." *Int. J. Entrepreneurship and Small Business*, Vol. 43, No. 4
- Dvoulety, O., & Mares, J. (2016, Sep 08-10). ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN THE CZECH REGIONS: ARE BUSINESS COMPANIES AND SELF-EMPLOYED INDIVIDUALS AFFECTED BY THE SAME FACTORS? [10th international days of statistics and economics]. 10th International Days of Statistics and Economics, Prague, CZECH REPUBLIC.

- Dvouletý, O., & Orel, M. (2020a). Determinants of solo and employer entrepreneurship in Visegrád countries: findings from the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia [Article]. *Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy*, 14(3), 447-464. <https://doi.org/10.1108/jec-04-2020-0052>
- Dvouletý, O., & Orel, M. (2020b). Individual determinants of entrepreneurship in Visegrád countries: Reflection on GEM data from the Czech Republic, Hungary, Poland, and Slovakia [Article]. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 8(4), 123-137. <https://doi.org/10.15678/eber.2020.080407>
- Dvouletý, O., & Postepska, A. (2022). Highly skilled solo self-employed individuals in the digital economy. In *The Digital Economy and the European Labour Market* (pp. 159-168). <https://doi.org/10.4324/9781003254638-15>
- Dvouletý, O., Šebestová, J. D., Svobodová, I., Habrmanová, B., & Müllerová, J. (2022). Analysing Determinants Influencing Female Entrepreneurship Engagement in the Czech Republic: What is the Role of Caring Responsibilities? [Article]. *World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development*, 18(1), 1-19. <https://doi.org/10.47556/j.Wjemsd.18.1.2022.1>
- Eichhorst, W., Hinte, H., Rinne, U., & Tobsch, V. (2017). How big is the gig? Assessing the preliminary evidence on the effects of digitalization on the labor market [Article]. *Management Revue*, 28(3), 298-318. <https://doi.org/10.5771/0935-9915-2017-3-298-318>
- El Shoubaki, A., & Stephan, M. (2018). The Life Partner and the Life Satisfaction of the Entrepreneur. *Central European Business Review*, 7(3), 26-41. doi: 10.18267/j.cebr.201
- Eurofound (2019), *Living and working in Europe 2019*, Publications Office of the European Union, Luxembourg
- Eurofound (2024), *Self-employment in the EU: Job quality and developments in social protection*, Publications Office of the European Union, Luxembourg
- Európska investičná banka. (2020). "Funding women entrepreneurs: How to empower growth." <https://doi.org/10.2867/323848>
- Fachinger, U., & Frankus, A. (2017). Self-employed people and pension: is old age poverty the inevitable dark side of an entrepreneurial society? In *Exploring the Entrepreneurial Society* (pp. 245-256). <https://doi.org/10.4337/9781783472666.00029>
- Fairlie, R.W. and Miranda, J. (2017), "Taking the leap: the determinants of entrepreneurs hiring their first employee", *Journal of Economics and Management Strategy*, Vol. 26 No. 1, pp. 3-34, doi: 10.1111/jems.12176
- Fondeville, N., Erhan, O., Lelkes, O., and Ward, T. (2015). 'Recent Changes in Self-Employment and Entrepreneurship Across the EU'. European Commission Research note no. 6/2015.
- Freedman, J. (2001). 'Employed or Self-Employed? Tax Classification of Workers and the Changing Labour Market'. Institute for Fiscal Studies/Tax Law Review Committee UK
- Fritsch, M., S. Kritikos, A., & Sorgner, A. (2015). Why did self-employment increase so strongly in Germany? [Article]. *Entrepreneurship & Regional Development*, 27(5-6), 307-333. <https://doi.org/10.1080/08985626.2015.1048310>

- Cacciotti, G., Hayton, J.C., Mitchell, R. & Giazitzoglu, A. (2017). A reconceptualization of fear of failure in entrepreneurship. *Proceedings*, **2015**, <https://doi.org/10.5465/ambpp.2015.14223abstract>
- Galvan, J.L., & Galvan, M.C. (2017). *Writing Literature Reviews: A Guide for Students of the Social and Behavioral Sciences* (7th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315229386>
- Gawel A, Głodowska A. On the Relationship between Economic Dynamics and Female Entrepreneurship: Reflections for the Visegrad Countries. *Administrative Sciences*. 2021; 11(3):88. <https://doi.org/10.3390/admsci11030088>
- GEM (Global Entrepreneurship Monitor) (2018). *Global Entrepreneurship Monitor 2018/2019 Global Report*. London: GEM
- GEM (Global Entrepreneurship Monitor) (2023). *Global Entrepreneurship Monitor 2023/2024 Global Report: 25 Years and Growing*. London: GEM
- Gevaert, J., Vanroelen, C., Stas, L., & De Moortel, D. (2022). Work engagement among different types of solo self-employed: the mediating role of intrinsic job resources [Article]. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*, 28(9), 132-153. <https://doi.org/10.1108/ijeb-09-2021-0703>
- Gialis, S., Tsampra, M., & Leontidou, L. (2015). Atypical employment in crisis-hit Greek regions: Local production structures, flexibilization and labour market re/deregulation [Article]. *Economic and Industrial Democracy*, 38(4), 656-676. <https://doi.org/10.1177/0143831x15586815>
- Groen, W. P. de, Z. Kilhoffer, L. Westhoff, D. Postica, and F. Shamsfakhr (2021), *Digital labour platforms in the EU: Mapping and business models. Final Report*, Luxembourg: CEPS.
- Haasler, S. R., & Hokema, A. (2022). Female Solo Self-Employment in Germany: The Role of Transitions and Learning From a Life Course Perspective [Article]. *Social Inclusion*, 10(4), 150-160. <https://doi.org/10.17645/si.v10i4.5743>
- Harvey, G., Li, J., & Wintersberger, D. (2023). Resistance exercise: competition, coopetition and collective action among self-employed personal trainers in the UK [Article]. *Employee Relations: The International Journal*, 45(6), 1511-1526. <https://doi.org/10.1108/er-04-2023-0207>
- Haussen, T., & Schlegel, M. (2019). Unemployment reduction through solo self-employment: A gender question? [Article]. *Empirical Economics*, 59(6), 3085-3105. <https://doi.org/10.1007/s00181-019-01754-w>
- Hessels, J., Arampatzis, E., van der Zwan, P., and Burger, M. (2018). Life satisfaction and selfemployment in different types of occupations, *Applied Economics Letters*, 25:11, 734-740, doi: 10.1080/13504851.2017.1361003
- Hill, S., Ionescu-Somers, A. & Coduras, A., Guerrero, M., Azam, M., Bosma, N., Shay, J. (2022). *Global Entrepreneurship Monitor 2021/2022 Global Report. Opportunity Amid Disruption*. Global Entrepreneurship Research Association, London Business School. ISBN: 978-1-9160178-9-4
- Hipp, L., Bernhardt, J., & Allmendinger, J. (2015). Institutions and the prevalence of nonstandard employment [Article]. *Socio-Economic Review*, 13(2), 351-377. <https://doi.org/10.1093/ser/mwv002>
- Holloway, S. L., & Pimlott-Wilson, H. (2021). Solo self-employment, entrepreneurial subjectivity and the security–precarity continuum: Evidence from private tutors in the supplementary education industry [Article]. *Environment and Planning A: Economy and Space*, 53(6), 1547-1564. <https://doi.org/10.1177/0308518x211009237>

Hormans, J. and Marx, I. (2017). Poverty and Materials Deprivation Among the Self-Employed in Europe: An Exploration of a Relatively Uncharted Landscape. Ipswich Working Paper 2. September 2017. <http://ftp.iza.org/dp11007.pdf>

Houseman, S. N., Kalleberg, A. L., & Erickcek, G. A. (2003). The Role of Temporary Agency Employment in Tight Labor Markets. *Industrial and Labor Relations Review*, 57(1), 105–127. <https://doi.org/10.2307/3590984>

Cheng, Z., & Smyth, R. (2021). Education and migrant entrepreneurship in urban China. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 188, 506-529. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.05.040>

Jonsson, J., Matilla-Santander, N., Kreshpaj, B., Orellana, C., Johansson, G., Burstrom, B., Alderling, M., Peckham, T., Kjellberg, K., Selander, J., Ostergren, P. O., & Bodin, T. (2021). Exploring multidimensional operationalizations of precarious employment in Swedish register data - a typological approach and a summative score approach [Article]. *Scand J Work Environ Health*, 47(2), 117-126. <https://doi.org/10.5271/sjweh.3928>

Kambourova, Z., & Stam, E. (2017). Entrepreneurs' Over-optimism During the Early Life Course of the Firm. In *Foundations of Economic Change* (pp. 333-353). https://doi.org/10.1007/978-3-319-62009-1_15

Kapelinsky, T., & Shoshana, A. (2019). Complex Worker: Self-Concept and Boundary-Work Among the Solo Self-Employed [Article]. *Sociological Spectrum*, 39(3), 163-180. <https://doi.org/10.1080/02732173.2019.1645066>

Kara, A., & Petrescu, M. (2018). Self-Employment and its Relationship to Subjective Well-Being. *International Review of Entrepreneurship*, 16(1), 115-140, Article 1575. <Go to ISI>://WOS:000429609200005

Kaščáková, A. et al. (2023). "SELECTED ASPECTS OF THE ENTREPRENEURIAL POTENTIAL OF SOLE TRADERS IN SLOVAKIA." RELIK 2023: reprodukce lidského kapitálu - vzájemné vazby a souvislosti : sborník příspěvků. S. 153-163. Praha : Vysoká škola ekonomická

Keating, B. W., Keramat, S. A., Waller, I., & Hashmi, R. (2022). Job satisfaction dynamics: how do they impact employment mode choice for people with a disability? [Article]. *Heliyon*, 8(10), e11076, Article e11076. <https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11076>

Kessler, E.H. (2013). *Encyclopedia of Management Theory*. SAGE Publications, London, UK. ISBN 978-1-4129-9782-9

Khan, T. H., & MacEachen, E. (2024a). Examining the health and wellness of solo self-employed workers through narratives of precarity: a qualitative study [Article]. *Bmc Public Health*, 24(1), 717, Article 717. <https://doi.org/10.1186/s12889-024-18179-5>

Khan, T. H., & MacEachen, E. (2024b). The role of informal support systems during illness: A qualitative study of solo self-employed workers in Ontario, Canada [Article]. *Plos One*, 19(3), e0297770, Article e0297770. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0297770>

Khan, T. H., MacEachen, E., Premji, S., & Neiterman, E. (2023). Self-employment, illness, and the social security system: a qualitative study of the experiences of solo self-employed workers in Ontario, Canada [Article]. *Bmc Public Health*, 23(1), 643, Article 643. <https://doi.org/10.1186/s12889-023-15471-8>

- Klaus, D., Lamura, M., Bilger, M., & Haas, B. (2024). Support and employment preferences in online platform work: A cluster analysis of German-speaking workers [Article]. *International Journal of Social Welfare*. <https://doi.org/10.1111/ijsw.12659>
- Kocher, E. (2022). *Digital Work Platforms at the Interface of Labour Law: Regulating Market Organisers*, New York: Bloomsbury Publishing
- Kool, T. A., G. Bordon, and F. Gassmann (2021), "Access to social protection for platform and other nonstandard workers: A literature review", UNU-MERIT Working Papers, Maastricht: Maastricht Economic and social Research Institute on Innovation and Technology (UNU-MERIT)
- Kösters, L., & Smits, W. (2020). False self-employment: the role of occupations [Article]. *International Journal of Manpower*, 42(2), 322-337. <https://doi.org/10.1108/ijm-02-2019-0097>
- Kösters, L., & Smits, W. (2021). 'Genuine' or 'Quasi' Self-Employment: Who Can Tell? [Article]. *Social Indicators Research*, 161(1), 191-224. <https://doi.org/10.1007/s11205-021-02794-5>
- Lechmann, D. S. J., & Wunder, C. (2017). The dynamics of solo self-employment: Persistence and transition to employership [Article]. *Labour Economics*, 49, 95-105. <https://doi.org/10.1016/j.labeco.2017.09.002>
- Leighton, P, and Brown, D. (2016). 'Future Working: The Rise of Europe's Independent Professionals'. European Forum of Independent Professionals, www.efip.org/sites/default/files/Future_Working_Full_Report.pdf
- Linnenluecke, M. K., Marrone, M., & Singh, A. K. (2020). Conducting systematic literature reviews and bibliometric analyses. *Australian Journal of Management*, 45(2), 175–194. <https://doi.org/10.1177/0312896219877678>
- Longo, J., & Massi, M. F. (2023). Autonomy, subordination and dependence. A study on high-skilled solo self-employment [Article]. *Rassegna Italiana di Sociologia*, 64(2), 287-316. <https://doi.org/10.1423/107861>
- Longo, J.; Fernández Massi, M. (2023). Autonomy, subordination and dependence. A study on high-skilled solo self-employment. *Rassegna italiana di sociologia* (2), 287-316. https://www.memoria.fahce.unlp.edu.ar/art_revistas/pr.16570/pr.16570.pdf
- Macgilchrist, F., Allert, H., & Bruch, A. (2019). Students and society in the 2020s. Three future 'histories' of education and technology [Article]. *Learning, Media and Technology*, 45(1), 76-89. <https://doi.org/10.1080/17439884.2019.1656235>
- Magoga-Sabatier, S. (2024). Coverage for platform workers and the self-employed in case of unemployment in Switzerland: Access to protection and ways of improvement [Article]. *European Journal of Social Security*. <https://doi.org/10.1177/13882627241256003>
- Mangan, D., Muszyński, K., & Pulignano, V. (2023). The platform discount: Addressing unpaid work as a structural feature of labour platforms [Article]. *European Labour Law Journal*, 14(4), 541-569. <https://doi.org/10.1177/20319525231210550>
- Medrano-Adán, L., Salas-Fumás, V., & Javier Sanchez-Asin, J. (2018a). Firm size and productivity from occupational choices [Article]. *Small Business Economics*, 53(1), 243-267. <https://doi.org/10.1007/s11187-018-0048-y>

Medrano-Adán, L., Salas-Fumás, V., & Sanchez-Asin, J. J. (2014). Heterogeneous entrepreneurs from occupational choices in economies with minimum wages [Article]. *Small Business Economics*, 44(3), 597-619. <https://doi.org/10.1007/s11187-014-9610-4>

Medrano-Adán, L., Salas-Fumás, V., & Sanchez-Asin, J. S. (2018b). Organization of production and the distribution of labor income in Spain [Article]. *Revista De Economia Aplicada*, 26(76), 101-132. <https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85048545873&partnerID=40&md5=83e0f53b5507a87524429b5b02e76891>

Medzinárodná organizácia práce. (1993). Resolution concerning the International Classification of Status in Employment, adopted by the Fifteenth International Conference of Labour Statisticians. Geneva, Switzerland: Author. Retrieved from http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/-dgreports/-stat/documents/normativeinstrument/wcms_087562.pdf

Millan, A., Millan, J.M., Roman, C. and Van Stel, A. (2013), "How does employment protection legislation influence hiring and firing decisions by the smallest firms?", *Economics Letters*, Vol. 121 No. 3, pp. 444-448, doi: 10.1016/j.econlet.2013.09.021

Mondon-Navazo, M., & Murgia, A. (2024). From exception to pioneering: Insights on combining professional autonomy and social rights from the Syndicat National des Artistes Plasticiens [Article]. *Cuadernos de Relaciones Laborales*, 42(1), 73-87. <https://doi.org/10.5209/crla.89268>

Mueller, P. (2007). Exploiting Entrepreneurial Opportunities: The Impact of Entrepreneurship on Growth. *Small Business Economics*, 28(4), 355–362. <http://www.jstor.org/stable/40229537>

Munn, Z., Peters, M. D. J., Stern, C., Tufanaru, C., McArthur, A., & Aromataris, E. (2018). Systematic review or scoping review? Guidance for authors when choosing between a systematic or scoping review approach. *BMC Medical Research Methodology*, 18(1), 143. <https://doi.org/10.1186/s12874-018-0611-x>

Murgia, A., & Pulignano, V. (2019). Neither precarious nor entrepreneur: The subjective experience of hybrid self-employed workers [Article]. *Economic and Industrial Democracy*, 42(4), 1351-1377. <https://doi.org/10.1177/0143831x19873966>

Murgia, A., & Pulignano, V. (2021). Neither precarious nor entrepreneur: The subjective experience of hybrid self-employed workers. *Economic and Industrial Democracy*, 42(4), 1351–1377. <https://doi.org/10.1177/0143831X19873966>

Murgia, A., Bozzon, R., Digennaro, P., Mezihorak, P., Mondon-Navazo, M., & Borghi, P. (2019). Hybrid Areas of Work Between Employment and Self-Employment: Emerging Challenges and Future Research Directions [Article]. *Front Sociol*, 4, 86, Article 86. <https://doi.org/10.3389/fsoc.2019.00086>

Nikolova, M., Nikolaev, B., & Boudreaux, C. (2022). Being your own boss and bossing others: the moderating effect of managing others on work meaning and autonomy for the self-employed and employees [Article]. *Small Business Economics*, 60(2), 463-483. <https://doi.org/10.1007/s11187-021-00597-z>

Obschonka, M., Pavez, I., Kautonen, T., Kibler, E., Salmela-Aro, K., & Wincent, J. (2023). Job burnout and work engagement in entrepreneurs: How the psychological utility of entrepreneurship drives healthy engagement [Article]. *Journal of Business Venturing*, 38(2), Article 106272. <https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2022.106272>

OECD (2016). 'Walking the tightrope: Background brief on parents' work-life balance across the stages of childhood' OECD Directorate for Employment, Labour and Social Affairs. <https://www.oecd.org/social/family/Background-brief-parents-work-lifebalance-stages-childhood.pdf>

OECD (2019). 'Gender differences in Employment Outcomes' OECD Social Policy Division. https://www.oecd.org/els/LMF_1_6_Gender_differences_in_employment_outcomes. Pdf

OECD/Európska komisia (2023), The Missing Entrepreneurs 2023: Policies for Inclusive Entrepreneurship and Self-Employment, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/230efc78-en>

Ognjenović, K., Pavlović, D., & Bodroža, D. (2022). Are the self-employed at a higher poverty risk: Empirical evidence from Serbian SILC data [Article]. *Serbian Journal of Management*, 17(2), 389-401. <https://doi.org/10.5937/sjm17-40150>

Otto, K., Baluku, M. M., Hunefeld, L., & Kottwitz, M. U. (2020). Caught Between Autonomy and Insecurity: A Work-Psychological View on Resources and Strain of Small Business Owners in Germany [Article]. *Front Psychol*, 11, 525613, Article 525613. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.525613>

Page M J, Moher D, Bossuyt P M, Boutron I, Hoffmann T C, Mulrow C D et al. PRISMA 2020 explanation and elaboration: updated guidance and exemplars for reporting systematic reviews *BMJ* 2021; 372 :n160 doi:10.1136/bmj.n160

Parker, S. C. (2004). *The economics of self-employment and entrepreneurship*. Cambridge University Press

Petrescu, M. (2016). Self-Employed Individuals with and without Employees: Individual, Social and Economic Level Differences. *International Review of Entrepreneurship*, 14(3), 289-312, Article 1536. <Go to ISI>://WOS:000389803300002

Piccoli, G., Palese, B., & Rodriguez, J. (2021). SOLOPRENEUR DIGITAL ECOSYSTEMS: GENESIS, LINEAGE AND PRELIMINARY CATEGORIZATION. 34th Bled eConference: Digital Support from Crisis to Progressive Change, BLED 2021 - Proceedings,

Pinkovetskaia, I., Neif, N., Navasardyan, A., Treskova, T., & Yashina, M. (2021). Gender differences in solo entrepreneurship in modern countries. *Revista De La Universidad Del Zulia*, 12(34), 224-238. <https://doi.org/10.46925//rdluz.34.14>

Rasmussen, S., Nätti, J., Larsen, T. P., Ilsoe, A., & Garde, A. H. (2019). Nonstandard Employment in the Nordics - Toward Precarious Work? *Nordic Journal of Working Life Studies*, 9(SI 6), 7-32. <Go to ISI>://WOS:000470122000002

Reuschke, D., & Zhang, M. (2022). Precarious self-employment in urban Europe [Article]. *European Urban and Regional Studies*, 29(4), 440-459. <https://doi.org/10.1177/09697764221095756>

Rivers, D. R. (2023). The value of values: Sufficiency among single-person businesses in the United States [Article]. *Economic Anthropology*, 10(2), 169-176. <https://doi.org/10.1002/sea2.12289>

Román, C., Congregado, E. & Millán, J.M. Dependent self-employment as a way to evade employment protection legislation. *Small Bus Econ* 37, 363–392 (2011). <https://doi.org/10.1007/s11187-009-9241-3>

Rossetti, S., & Heeger, S. (2019). The collective risk management of solo self-employed workers in the Netherlands [Article]. *Journal of Poverty and Social Justice*, 27(2), 253-277. <https://doi.org/10.1332/175982719x15538489216856>

- Segbenya, M., Akorsu, A. D., Saha, D., & Enu-Kwesi, F. (2022). Exploring Gendered Perspectives on Working Conditions of Solo Self-Employed Quarry Workers in Ghana [Article]. *Cogent Social Sciences*, 8(1), Article 2098624. <https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2098624>
- Shevchuk, A., & Strebkov, D. (2017). Entrepreneurial Potential in the Digital Freelance Economy: Evidence from the Russian-Language Internet. In *Entrepreneurship in Transition Economies* (pp. 401-419). https://doi.org/10.1007/978-3-319-57342-7_22
- Shin, Y.-K., Kemppainen, T., & Kuitto, K. (2020). Precarious Work, Unemployment Benefit Generosity and Universal Basic Income Preferences: A Multilevel Study on 21 European Countries [Article]. *Journal of Social Policy*, 50(2), 323-345. <https://doi.org/10.1017/s0047279420000185>
- Shoshana, A. (2020). "I live one day at a time": Future orientation among Muslim high school dropouts in Israel [Article]. *Children and Youth Services Review*, 119, Article 105605. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105605>
- Schulze Buschoff, K. (2016), "Solo-Selbstständigkeit in Deutschland", WSI Policy Brief, No. 4, Düsseldorf: Hans-Böckler-Stiftung, Wirtschafts- und Sozialwissenschaftliches Institut
- Schummer, S. E., Otto, K., Hünefeld, L., & Kottwitz, M. U. (2019). The role of need satisfaction for solo self-employed individuals' vs. employer entrepreneurs' affective commitment towards their own businesses. *Journal of Global Entrepreneurship Research*, 9(1), 18, Article 63. <https://doi.org/10.1186/s40497-019-0190-2>
- Simona-Moussa, J., & Ravazzini, L. (2018). From One Recession to Another: Longitudinal Impacts on the Quality of Life of Vulnerable Groups [Article]. *Social Indicators Research*, 142(3), 1129-1152. <https://doi.org/10.1007/s11205-018-1957-5>
- Singer, S. a kol. (2015). *Global Entrepreneurship Monitor: 2014 Global Report*. London: GERA, 2015
- Skrzek-Lubasińska, M., & Szaban, J. M. (2019). Nomenclature and harmonised criteria for the self-employment categorisation. An approach pursuant to a systematic review of the literature [Article]. *European Management Journal*, 37(3), 376-386. <https://doi.org/10.1016/j.emj.2018.11.001>
- Slovak Business Agency. "Malé a stredné podnikanie v číslach v roku 2022". SBA, 2023. https://monitoringmsp.sk/wp-content/uploads/2023/11/MSP_v_cislach_2022.pdf
- Sorgner, A., Fritsch, M., & Kritikos, A. (2017). Do entrepreneurs really earn less? [Article]. *Small Business Economics*, 49(2), 251-272. <https://doi.org/10.1007/s11187-017-9874-6>
- Spasova, S. and Wilkens, M. (2018). The social situation of the self-employed in Europe: labour market issues and social protection. European Social Observatory. https://www.etui.org/sites/default/files/Chapter%205_9.pdf
- Stam, E. (2015). Entrepreneurial Ecosystems and Regional Policy: A Sympathetic Critique. *European Planning Studies*, 23(9), 1759–1769. <https://doi.org/10.1080/09654313.2015.1061484>
- Stamm, I. K., Schürmann, L., & Scheidgen, K. (2023). Market Dependence as a Boundary Construction for Work Solidarity with the Solo Self-employed [Article]. *Work, Employment and Society*. <https://doi.org/10.1177/09500170231206083>
- Stephan, U. (2018), "Entrepreneurs' mental health and well-being: A review and research agenda", *Academy of Management Perspectives*, 32(3), 290-322

- Tammelin, M. (2019). The solo self-employed person and intrinsic financial security: does the promotion of self-employment institutionalise dualisation? *Journal of Poverty and Social Justice*, 27(2), 219-234. <https://doi.org/10.1332/175982719x15535215192741>
- Tegtmeier, S., Kurczewska, A., & Halberstadt, J. (2016). Are women graduates jacquelines-of-all-trades? Challenging Lazear's view on entrepreneurship [Article]. *Small Business Economics*, 47(1), 77-94. <https://doi.org/10.1007/s11187-016-9727-8>
- Teichgräber, A., & Van Reenen, J. (2021). Have Productivity and Pay Decoupled in the UK? *International Productivity Monitor*, 41, 31-60. <Go to ISI>://WOS:000983881700003
- Thornquist, A. (2015), "False self-employment and other precarious forms of employment in the 'grey area' of the labour market", *International Journal of Comparative Labour Law and Industrial Relations*, Vol. 31 No. 4, pp. 411-430
- van den Groenendaal, S. M. E., Akkermans, J., Fleisher, C., Kooij, D. T. A. M., Poell, R. F., & Freese, C. (2022). A qualitative exploration of solo self-employed workers' career sustainability [Article]. *Journal of Vocational Behavior*, 134, Article 103692. <https://doi.org/10.1016/j.jvb.2022.103692>
- van den Groenendaal, S. M. E., Rossetti, S., van den Bergh, M., Kooij, T. A. M., & Poell, R. F. (2021). Motivational profiles and proactive career behaviors among the solo self-employed [Article]. *Career Development International*, 26(2), 309-330. <https://doi.org/10.1108/cdi-06-2020-0149>
- van der Zwan, P., & Hessels, J. (2019). Solo Self-employment and Wellbeing: An Overview of the Literature and an Empirical Illustration. *International Review of Entrepreneurship*, 17(2), 169-188, Article 1604. <Go to ISI>://WOS:000505933900005
- van der Zwan, P., Hessels, J., & Burger, M. (2019). Happy Free Willies? Investigating the relationship between freelancing and subjective well-being [Article]. *Small Business Economics*, 55(2), 475-491. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00246-6>
- van Stel, A., & van der Zwan, P. (2019). Analyzing the changing education distributions of solo self-employed workers and employer entrepreneurs in Europe [Article]. *Small Business Economics*, 55(2), 429-445. <https://doi.org/10.1007/s11187-019-00243-9>
- van Stel, A., Kaciak, E., & Cieřlik, J. (2020). Hiring plans by solo entrepreneurs at the time of start-up: The role of education and the desire for self-expression [Article]. *Journal of Business Research*, 119, 58-66. <https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.06.060>
- van Stel, A., Millán, A., Millán, J. M., & Román, C. (2018). The relationship between start-up motive and earnings over the course of the entrepreneur's business tenure. *Journal of Evolutionary Economics*, 28(1), 101-123. <https://doi.org/10.1007/s00191-017-0499-3>
- van Stel, A., Wennekers, S., & Scholman, G. (2014). Solo self-employed versus employer entrepreneurs: determinants and macro-economic effects in OECD countries [Article]. *Eurasian Business Review*, 4(1), 107-136. <https://doi.org/10.1007/s40821-014-0003-z>
- Wang, T., Wang, Y., & Mu, W. (2022). The effect of birth order on entrepreneurship: evidence from China [Article]. *Entrepreneurship & Regional Development*, 34(1-2), 179-208. <https://doi.org/10.1080/08985626.2022.2047796>
- Warr P. Self-employment, personal values, and varieties of happiness-unhappiness. *J Occup Health Psychol.* 2018 Jul;23(3):388-401. doi: 10.1037/ocp0000095

Wennekers, S., & Van Stel, A. (2017). Types and roles of productive entrepreneurship: A conceptual study. In *The Wiley Handbook of Entrepreneurship* (pp. 37-69). <https://doi.org/10.1002/9781118970812>

Westerveld, M. (2019). The Netherlands: solo self-employment and labour on demand. In *Social Security Outside the Realm of the Employment Contract* (pp. 220-237). <https://doi.org/10.4337/9781788113403.00020>

Williams, N., & Williams, C. C. (2014). Beyond necessity versus opportunity entrepreneurship: some lessons from English deprived urban neighbourhoods. *International Entrepreneurship and Management Journal*, 10(1), 23–40. <https://doi.org/10.1007/s11365-011-0190-3>

Yadav, U. S., Tripathi, R., & Tripathi, M. A. (2023). Adverse Impact of Lockdown During the COVID-19 Pandemic on MSME (Especially the Indian Handicraft Sector): A Study on Highlighted Exit Strategies and Important Determinants [Article]. *Vision: The Journal of Business Perspective*. <https://doi.org/10.1177/09722629231172570>

Zwier, D., Damman, M., & Van den Heuvel, S. G. (2020). Explaining differences in retirement timing preferences between the solo self-employed and employees [Article]. *International Journal of Manpower*, 42(2), 286-304. <https://doi.org/10.1108/ijm-01-2019-0038>

Prílohy

Príloha 1: Zoznam štúdií po odstránení duplícít

1	Albert Kraaij, A. K., & Klaas Molenaar, K. M. (2017). Graduation rates of micro and small enterprises in the Netherlands: it's all about our missing memory [Article]. <i>Enterprise Development & Microfinance</i> , 28(4), 342-354. https://doi.org/10.3362/1755-1986.00019
2	Ales, E. (2022). Genuine Autonomous Work: Toward a Tailor-Made Social Protection. In <i>Defining and Protecting Autonomous Work</i> (pp. 109-120). https://doi.org/10.1007/978-3-031-06397-8_6
3	Ambani, P. (2017). Crowdsourcing New Tools to Start Lean and Succeed in Entrepreneurship. In <i>Crowdfunding for Sustainable Entrepreneurship and Innovation</i> (pp. 37-53). https://doi.org/10.4018/978-1-5225-0568-6.ch003
4	Apitzsch, B., & Ruiner, C. (2022). Genossenschaften von Solo-Selbstständigen als neue Arbeitsmarktorganisationen. <i>Zeitschrift Fur Soziologie</i> , 51(1), 6-22. https://doi.org/10.1515/zfsoz-2022-0002
5	Åstebro, T., & Serrano, C. J. (2015). Business Partners: Complementary Assets, Financing, and Invention Commercialization [Article]. <i>Journal of Economics & Management Strategy</i> , 24(2), 228-252. https://doi.org/10.1111/jems.12095
6	Audretsch, D. B., & Belitski, M. (2021). Towards an entrepreneurial ecosystem typology for regional economic development: the role of creative class and entrepreneurship [Article]. <i>Regional Studies</i> , 55(4), 735-756. https://doi.org/10.1080/00343404.2020.1854711
7	Barbieri, P. (2016). Social Capital and Self-Employment [; Proceedings Paper]. <i>International Sociology</i> , 18(4), 681-701. https://doi.org/10.1177/0268580903184003
8	Bari, L. (2021). Who are solo self-employed women? Analysis of the trends and characteristics of solo self-employed women in Ireland 2003–2019. <i>The Irish Journal of Management</i> , 40(1), 42-60. https://doi.org/10.2478/ijm-2021-0006
9	Bari, L., Turner, T., & O'Sullivan, M. (2021). Gender differences in solo self-employment: Gendered flexibility and the effects of parenthood [Article]. <i>Gender, Work & Organization</i> , 28(6), 2180-2198. https://doi.org/10.1111/gwao.12724
10	Bartosiak, M., Piccoli, G., Palese, B., & Rodriguez, J. (2021). Supporting Disadvantaged Solopreneurs from Developed Countries in Digital Ecosystem Career Choices. A Design Science Research Approach. 42nd International Conference on Information Systems, ICIS 2021 TREOs: "Building Sustainability and Resilience with IS: A Call for Action",
11	Beckmann, F., & Hoose, F. (2022). From loopholes to deinstitutionalization: the platform economy and the undermining of labor and social security institutions [Article]. <i>Partecipazione E Conflitto</i> , 15(3), 800-826. https://doi.org/10.1285/i20356609v15i3p800
12	Belt, P., Paloniemi, K., & Sinisammal, J. (2016). One-Person Enterprises and Business Growth. <i>Journal of Enterprising Culture</i> , 23(03), 381-404. https://doi.org/10.1142/s0218495815500132
13	Bennett, R. (2008). SME policy support in Britain since the 1990s: What have we learnt? <i>Environment and Planning C: Government and Policy</i> ,
14	Berman, N., & Mellon, E. (2012). Contextualising the self and social change making: an evaluation of the Young Social Pioneers program. <i>Cosmopolitan Civil Societies: An Interdisciplinary Journal</i> , 4(1), 52-68. https://doi.org/10.5130/ccs.v4i1.2275
15	Boeri, T., Giupponi, G., Krueger, A. B., & Machin, S. (2020). Solo Self-Employment and Alternative Work Arrangements: A Cross-Country Perspective on the Changing Composition of Jobs. <i>Journal of Economic Perspectives</i> , 34(1), 170-195. https://doi.org/10.1257/jep.34.1.170
16	Bögenhold, D. (2018). From Hybrid Entrepreneurs to Entrepreneurial Billionaires: Observations on the Socioeconomic Heterogeneity of Self-employment [Article]. <i>American Behavioral Scientist</i> , 63(2), 129-146. https://doi.org/10.1177/0002764218794231

17	Bögenhold, D. (2019). Are Hybrids the New Normal? A Labour Market Perspective on Hybrid Self-employment. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 17(4), 429-447, Article 1614. <Go to ISI>://WOS:000521783800003
18	Bögenhold, D., Elisabet, L., Prof. Elisabeth Sundin, P., & Fachinger, U. (2016). Between need and innovative challenge: observations on female solo self-employment [Article]. <i>Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy</i> , 10(1), 16-32. https://doi.org/10.1108/jec-08-2015-0044
19	Bogenhold, D., & Fachinger, U. (2007). Micro-firms and the margins of entrepreneurship The restructuring of the labour market. <i>International Journal of Entrepreneurship and Innovation</i> , 8(4), 281-292. <Go to ISI>://WOS:000438569500005
20	Bögenhold, D., & Klinglmair, A. (2015). Female Solo Self-Employment - Features of Gendered Entrepreneurship. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 13(1), 47-57, Article 1504. <Go to ISI>://WOS:000214644200005
21	Bögenhold, D., Klinglmair, R., & Kandutsch, F. (2017). Solo Self-Employment, Human Capital and Hybrid Labour in the Gig Economy [Article]. <i>Foresight and Sti Governance</i> , 11(4), 23-32. https://doi.org/10.17323/2500-2597.2017.4.23.32
22	Bouncken, R. B., Aslam, M. M., & Qiu, Y. (2021). Coworking spaces: Understanding, using, and managing sociomateriality. <i>Business Horizons</i> , 64(1), 119-130. https://doi.org/10.1016/j.bushor.2020.09.010
23	Bouranta, N., Tsampra, M., & Sklavos, G. (2019). Digital Practices of Greek Small Entrepreneurship: Social Media and Self-Employment. <i>Springer Proceedings in Business and Economics</i> ,
24	Burke, A., & Cowling, M. (2019). On the critical role of freelancers in agile economies [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 55(2), 393-398. https://doi.org/10.1007/s11187-019-00240-y
25	Burke, A., & Cowling, M. (2019). The role of freelancers in entrepreneurship and small business [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 55(2), 389-392. https://doi.org/10.1007/s11187-019-00239-5
26	Buschoff, K. S., & Protsch, P. (2008). (A-)typical and (in-)secure? Social protection and “non-standard” forms of employment in Europe. <i>International Social Security Review</i> , 61(4), 51-73. https://doi.org/10.1111/j.1468-246X.2008.00323.x
27	Carrasco, R., & Hernanz, V. (2021). Dependent self-employment across Europe: involuntariness, country’s wealth and labour market institutions [Article]. <i>Applied Economics</i> , 54(14), 1568-1583. https://doi.org/10.1080/00036846.2021.1980200
28	Chen, Y., & Klyver, K. (2021). Keeping a keen edge: Social support among new venture team members and venture goal commitment [Article]. <i>Journal of Small Business Management</i> , 61(4), 2038-2070. https://doi.org/10.1080/00472778.2021.1883040
29	Cheng, Z., & Smyth, R. (2021). Education and migrant entrepreneurship in urban China. <i>Journal of Economic Behavior & Organization</i> , 188, 506-529. https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.05.040
30	Cieslik, J. (2015). Capturing Statistically the "Intermediate Zone" Between the Employee and Employer Firm Owner. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 13(3), 205-213, Article 1515. <Go to ISI>://WOS:000214646100005
31	Cieslik, J., & Dvoulity, O. (2019). Segmentation of the Population of the Solo Self-employed. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 17(3), 281-304, Article 1608. <Go to ISI>://WOS:000510893200003
32	Cieślik, J., Nolan, E., O'Hagan-Luff, M., & van Stel, A. (2023). Overconfidence among solo entrepreneurs: the role of national culture [Article]. <i>Journal of Small Business and Enterprise Development</i> , 30(4), 667-691. https://doi.org/10.1108/jsbed-08-2022-0361
33	Cieślik, J., & van Stel, A. (2023). Solo self-employment—Key policy challenges [Article]. <i>Journal of Economic Surveys</i> , 38(3), 759-792. https://doi.org/10.1111/joes.12559
34	Coad, A., Nielsen, K., & Timmermans, B. (2016). My first employee: an empirical investigation [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 48(1), 25-45. https://doi.org/10.1007/s11187-016-9748-3

35	Conen, W., & Buschoff, K. S. (2019). Precariousness among solo self-employed workers: a German–Dutch comparison. <i>Journal of Poverty and Social Justice</i> , 27(2), 177-197. https://doi.org/10.1332/175982719x15478021367809
36	Conen, W., & de Beer, P. (2019). Human capital investments and the value of work. In <i>Investments in a Sustainable Workforce in Europe</i> (pp. 175-189). https://doi.org/10.4324/9781351105323-11
37	Conen, W., & Debets, M. (2019). Precariousness and social risks among solo self-employed in Germany and the Netherlands. In <i>Self-Employment as Precarious Work: A European Perspective</i> (pp. 108-131). https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85087661950&partnerID=40&md5=79eaa8693d0da24644dc01c1fc8ed5dd
38	Cook, R. G., Belliveau, P., & Sandberg, M. E. (2004). Training and learning as drivers of US microenterprise business plan quality [Article]. <i>Education + Training</i> , 46(8/9), 398-405. https://doi.org/10.1108/00400910410569515
39	Correa, M. A. I., & Velásquez, J. S. (2024). Gender inequalities during a global pandemic: The link between female solo self-employment, informality, caregiving responsibilities, and quality of life 1 year after the Covid-19 pandemic [Article]. <i>Latin American Policy</i> . https://doi.org/10.1111/lamp.12341
40	Cowling, M. L., & Wooden, M. (2021). Does solo self-employment serve as a ‘stepping stone’ to employership? [Article]. <i>Labour Economics</i> , 68, Article 101942. https://doi.org/10.1016/j.labeco.2020.101942
41	David, A., Terstriep, J., Schäfer, S., & Schmidt, A. G. (2024). An intersectional perspective on the impacts and responses of entrepreneurs during the COVID-19 pandemic in Germany [Article]. <i>The International Journal of Entrepreneurship and Innovation</i> . https://doi.org/10.1177/14657503241258933
42	de Vries, N., Liebrechts, W., & van Stel, A. (2019). Explaining entrepreneurial performance of solo self-employed from a motivational perspective [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 55(2), 447-460. https://doi.org/10.1007/s11187-019-00244-8
43	Del Giudice, M., Carayannis, E. G., & Peruta, M. R. D. (2012). Solo Entrepreneur vs. Entrepreneurial Teams: Structural/Cultural Embeddedness and Innovation. In <i>Cross-Cultural Knowledge Management</i> (pp. 25-35). https://doi.org/10.1007/978-1-4614-2089-7_3
44	Denihan, C. (2023). Collective or Collusive Agreements? <i>World Competition</i> , 46(3), 317-352. <Go to ISI>://WOS:001085380800003
45	Dvouletý, O. (2018). Determinants of Self-Employment with and without Employees: Empirical Findings from Europe. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 16(3), 405-426, Article 1587. <Go to ISI>://WOS:000447255800005
46	Dvouletý, O. (2019). Development of Entrepreneurial Activity in the Czech Republic over the Years 2005–2017 [Article]. <i>Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity</i> , 5(3), Article 38. https://doi.org/10.3390/joitmc5030038
47	Dvouletý, O. (2020). Classifying self-employed persons using segmentation criteria available in the Labour Force Survey (LFS) data [Article]. <i>Journal of Business Venturing Insights</i> , 14, Article e00199. https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2020.e00199
48	Dvouletý, O. (2020). Exploring the Income of the Czech Entrepreneurs. In <i>Developing Entrepreneurial Competencies for Start-Ups and Small Business</i> (pp. 86-96). https://doi.org/10.4018/978-1-7998-2714-6.ch006
49	Dvouletý, O., & Mares, J. (2016, Sep 08-10). ENTREPRENEURIAL ACTIVITY IN THE CZECH REGIONS: ARE BUSINESS COMPANIES AND SELF-EMPLOYED INDIVIDUALS AFFECTED BY THE SAME FACTORS? [10th international days of statistics and economics]. 10th International Days of Statistics and Economics, Prague, CZECH REPUBLIC.
50	Dvouletý, O., & Orel, M. (2020). Determinants of solo and employer entrepreneurship in Visegrád countries: findings from the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia [Article]. <i>Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy</i> , 14(3), 447-464. https://doi.org/10.1108/jec-04-2020-0052
51	Dvouletý, O., & Orel, M. (2020). Individual determinants of entrepreneurship in Visegrád countries: Reflection on GEM data from the Czech Republic, Hungary, Poland, and Slovakia [Article]. <i>Entrepreneurial Business and Economics Review</i> , 8(4), 123-137. https://doi.org/10.15678/eber.2020.080407

52	Dvouletý, O., & Postepska, A. (2022). Highly skilled solo self-employed individuals in the digital economy. In <i>The Digital Economy and the European Labour Market</i> (pp. 159-168). https://doi.org/10.4324/9781003254638-15
53	Dvouletý, O., Šebestová, J. D., Svobodová, I., Habrmanová, B., & Müllerová, J. (2022). Analysing Determinants Influencing Female Entrepreneurship Engagement in the Czech Republic: What is the Role of Caring Responsibilities? [Article]. <i>World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development</i> , 18(1), 1-19. https://doi.org/10.47556/j.Wjemds.18.1.2022.1
54	Eichhorst, W., Hinte, H., Rinne, U., & Tobsch, V. (2017). How big is the gig? Assessing the preliminary evidence on the effects of digitalization on the labor market [Article]. <i>Management Revue</i> , 28(3), 298-318. https://doi.org/10.5771/0935-9915-2017-3-298-318
55	Eini, N., Strier, R., & Shoshana, A. (2022). "Design my everyday life, my tomorrow, my future, on my own, without anyone helping me": Future Orientation Among Vocational Education Students in Israel [Article]. <i>Journal of Vocational Education & Training</i> , 1-21. https://doi.org/10.1080/13636820.2022.2156914
56	Fachinger, U., & Frankus, A. (2017). Self-employed people and pension: is old age poverty the inevitable dark side of an entrepreneurial society? In <i>Exploring the Entrepreneurial Society</i> (pp. 245-256). https://doi.org/10.4337/9781783472666.00029
57	Faridi, M. R., Kobeissi, R. R., & Ebad, R. (2021). Rays your mental health: for a transformed mindset – a case study of Rahaf Kobeissi [Article]. <i>Emerald Emerging Markets Case Studies</i> , 11(2), 1-25. https://doi.org/10.1108/eemcs-10-2020-0361
58	Fraser, P. (2000). Insight or Enigma? Marketing, Entrepreneurship and Complexity Science [Article]. <i>Journal of Research in Marketing and Entrepreneurship</i> , 2(3), 249-257. https://doi.org/10.1108/14715200080001549
59	Fraser, P. (2013). The Soloist in Entrepreneurial Marketing (Publication Number 978-1-78190-787-0; 978-1-78190-786-3) [; Book Chapter, <Go to ISI>: /WOS:000360373300017
60	Fritsch, M., S. Kritikos, A., & Sorgner, A. (2015). Why did self-employment increase so strongly in Germany? [Article]. <i>Entrepreneurship & Regional Development</i> , 27(5-6), 307-333. https://doi.org/10.1080/08985626.2015.1048310
61	Gevaert, J., De Moortel, D., Eiffe, F. F., & Vanroelen, C. (2023). Does employment status matter for job quality? A cross-national perspective [Article]. <i>Work-a Journal of Prevention Assessment & Rehabilitation</i> , 75(2), 521-539. https://doi.org/10.3233/WOR-210916
62	Gevaert, J., Vanroelen, C., Stas, L., & De Moortel, D. (2022). Work engagement among different types of solo self-employed: the mediating role of intrinsic job resources [Article]. <i>International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research</i> , 28(9), 132-153. https://doi.org/10.1108/ijebr-09-2021-0703
63	Gialis, S., Tsampra, M., & Leontidou, L. (2015). Atypical employment in crisis-hit Greek regions: Local production structures, flexibilization and labour market re/deregulation [Article]. <i>Economic and Industrial Democracy</i> , 38(4), 656-676. https://doi.org/10.1177/0143831x15586815
64	Gkypali, A., & Roper, S. (2024). Innovation and sales growth intentions among the solopreneurs: The role of experience and entrepreneurial self-efficacy [Article]. <i>Technological Forecasting and Social Change</i> , 200, Article 123201. https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.123201
65	Haasler, S. R., & Hokema, A. (2022). Female Solo Self-Employment in Germany: The Role of Transitions and Learning From a Life Course Perspective [Article]. <i>Social Inclusion</i> , 10(4), 150-160. https://doi.org/10.17645/si.v10i4.5743
66	Harvey, G., Li, J., & Wintersberger, D. (2023). Resistance exercise: competition, coopetition and collective action among self-employed personal trainers in the UK [Article]. <i>Employee Relations: The International Journal</i> , 45(6), 1511-1526. https://doi.org/10.1108/er-04-2023-0207
67	Haussen, T., & Schlegel, M. (2019). Unemployment reduction through solo self-employment: A gender question? [Article]. <i>Empirical Economics</i> , 59(6), 3085-3105. https://doi.org/10.1007/s00181-019-01754-w
68	Hills, G. E., Lumpkin, G. T., & Singh, R. P. (1997, Apr 17-19). Opportunity recognition: Perceptions and behaviors of entrepreneurs. [Frontiers of entrepreneurship research 1997]. 17th Annual Babson-College-Kauffman-Foundation Entrepreneurship Research Conference, Babson College Wellesley, Wellesley, Ma.

69	Hipp, L., Bernhardt, J., & Allmendinger, J. (2015). Institutions and the prevalence of nonstandard employment [Article]. <i>Socio-Economic Review</i> , 13(2), 351-377. https://doi.org/10.1093/ser/mwv002
70	Holloway, S. L., & Pimlott-Wilson, H. (2021). Solo self-employment, entrepreneurial subjectivity and the security–precarity continuum: Evidence from private tutors in the supplementary education industry [Article]. <i>Environment and Planning A: Economy and Space</i> , 53(6), 1547-1564. https://doi.org/10.1177/0308518x211009237
71	Honig, B., Liao, J., & Gartner, W. B. (2009). Institutional Isomorphism, Business Planning, and Business Plan Revision: The Differential Impact on Teams Versus Solo Entrepreneurs. In <i>New Firm Creation in the United States</i> (Vol. 23, pp. 137-155). https://doi.org/10.1007/978-0-387-09523-3_8
72	Höppner, J. (2020). How does self-employment affect pension income? A comparative analysis of European welfare states [Article]. <i>Social Policy & Administration</i> , 55(5), 921-939. https://doi.org/10.1111/spol.12676
73	Jain, P. (2024). Exploring Solopreneurs' Journey in the Digital Era. In <i>Utilizing AI and Smart Technology to Improve Sustainability in Entrepreneurship</i> (pp. 67-87). https://doi.org/10.4018/979-8-3693-1842-3.ch005
74	Jansen, G. (2016). Farewell to the rightist self-employed? 'New self-employment' and political alignments [Article]. <i>Acta Politica</i> , 52(3), 306-338. https://doi.org/10.1057/s41269-016-0030-0
75	Jansen, G. (2017). Solo self-employment and membership of interest organizations in the Netherlands: Economic, social, and political determinants [Article]. <i>Economic and Industrial Democracy</i> , 41(3), 512-539. https://doi.org/10.1177/0143831x17723712
76	Jent, S., & Janneck, M. (2016). Using gamification to enhance user motivation in an online-coaching application for flexible workers. <i>WEBIST 2016 - Proceedings of the 12th International Conference on Web Information Systems and Technologies</i> ,
77	Jent, S., & Janneck, M. (2018). Using gamification to enhance user motivation: The influence of gender and age. <i>Advances in Intelligent Systems and Computing</i> ,
78	Ji, H., & Zhou, W. (2024). The Curvilinear Relationship Between Collective Team Identification and New Venture Performance: The Moderating Effect of Environmental Uncertainty [Article]. <i>Entrepreneurship Research Journal</i> , 14(1), 313-338. https://doi.org/10.1515/erj-2021-0101
79	Jonsson, J., Matilla-Santander, N., Kreshpaj, B., Orellana, C., Johansson, G., Burstrom, B., Alderling, M., Peckham, T., Kjellberg, K., Selander, J., Ostergren, P. O., & Bodin, T. (2021). Exploring multidimensional operationalizations of precarious employment in Swedish register data - a typological approach and a summative score approach [Article]. <i>Scand J Work Environ Health</i> , 47(2), 117-126. https://doi.org/10.5271/sjweh.3928
80	Jonsson, J., Muntaner, C., Bodin, T., Alderling, M., Rebeka, R., Burstrom, B., Davis, L., Gunn, V., Hemmingsson, T., Julia, M., Kjellberg, K., Kreshpaj, B., Orellana, C., Padrosa, E., Wegman, D. H., & Matilla-Santander, N. (2021). Low-quality employment trajectories and risk of common mental disorders, substance use disorders and suicide attempt: a longitudinal study of the Swedish workforce [Article]. <i>Scand J Work Environ Health</i> , 47(7), 509-520. https://doi.org/10.5271/sjweh.3978
81	Jovanovic, B., & Szentes, B. (2013). On the Market for Venture Capital [Article]. <i>Journal of Political Economy</i> , 121(3), 493-527. https://doi.org/10.1086/670359
82	Jurkowska-Gomulka, A., Piszcz, A., & Pais, S. O. (2024). Collective agreements on working conditions of solo self-employed persons: perspective of EU competition law [Article]. <i>Bialostockie Studia Prawnicze</i> , 29(2), 65-82. https://doi.org/10.15290/bsp.2024.29.02.06
83	Kambourova, Z., & Stam, E. (2017). Entrepreneurs' Over-optimism During the Early Life Course of the Firm. In <i>Foundations of Economic Change</i> (pp. 333-353). https://doi.org/10.1007/978-3-319-62009-1_15
84	Kapelinsky, T., & Shoshana, A. (2019). Complex Worker: Self-Concept and Boundary-Work Among the Solo Self-Employed [Article]. <i>Sociological Spectrum</i> , 39(3), 163-180. https://doi.org/10.1080/02732173.2019.1645066
85	Kara, A., & Petrescu, M. (2018). Self-Employment and its Relationship to Subjective Well-Being. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 16(1), 115-140, Article 1575. <Go to ISI>://WOS:000429609200005

86	Keating, B. W., Keramat, S. A., Waller, I., & Hashmi, R. (2022). Job satisfaction dynamics: how do they impact employment mode choice for people with a disability? [Article]. <i>Heliyon</i> , 8(10), e11076, Article e11076. https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2022.e11076
87	Khan, T. H., & MacEachen, E. (2024). Examining the health and wellness of solo self-employed workers through narratives of precarity: a qualitative study [Article]. <i>Bmc Public Health</i> , 24(1), 717, Article 717. https://doi.org/10.1186/s12889-024-18179-5
88	Khan, T. H., & MacEachen, E. (2024). The role of informal support systems during illness: A qualitative study of solo self-employed workers in Ontario, Canada [Article]. <i>Plos One</i> , 19(3), e0297770, Article e0297770. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0297770
89	Khan, T. H., MacEachen, E., Premji, S., & Neiterman, E. (2023). Self-employment, illness, and the social security system: a qualitative study of the experiences of solo self-employed workers in Ontario, Canada [Article]. <i>Bmc Public Health</i> , 23(1), 643, Article 643. https://doi.org/10.1186/s12889-023-15471-8
90	Klaus, D., Lamura, M., Bilger, M., & Haas, B. (2024). Support and employment preferences in online platform work: A cluster analysis of German-speaking workers [Article]. <i>International Journal of Social Welfare</i> . https://doi.org/10.1111/ijsw.12659
91	Knapp, M. T., Breitenacker, R. J., & Khan, M. S. (2015). Achievement motivation diversity and entrepreneurial team performance: the mediating role of cohesion. <i>European J. of International Management</i> , 9(5), 593-613. https://doi.org/10.1504/ejim.2015.071535
92	Kösters, L., & Smits, W. (2020). False self-employment: the role of occupations [Article]. <i>International Journal of Manpower</i> , 42(2), 322-337. https://doi.org/10.1108/ijm-02-2019-0097
93	Kösters, L., & Smits, W. (2021). 'Genuine' or 'Quasi' Self-Employment: Who Can Tell? [Article]. <i>Social Indicators Research</i> , 161(1), 191-224. https://doi.org/10.1007/s11205-021-02794-5
94	Kraaij, A., & Elbers, E. (2016). Job Creation by the Solo Self-Employed During the First Years of Business. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 14(1), 103-122, Article 1528. <Go to ISI>://WOS:000374839600006
95	Kraaij, A., & Rademaker, S. (2021). Hiring the first employee: An international exploration on the considerations leading to job creation by the solo self-employed. In <i>Unlocking Regional Innovation and Entrepreneurship: The Potential for Increasing Capacities</i> (pp. 185-217). https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85129894832&partnerID=40&md5=de5381824eea483a67b674219f50393a
96	Kroon, B., Hooft, E., & Freese, C. (2022). The outlawed worker: Insights into the consequences of flexible work from social, work and organizational psychology. <i>Gedrag & Organisatie</i> , 35(4), 383-396. https://doi.org/10.5117/go2022.4.0014.Kroon
97	Kwapisz, A. (2020). Team aspects of leisure-based entrepreneurship [Article]. <i>Leisure Studies</i> , 40(4), 529-544. https://doi.org/10.1080/02614367.2020.1858328
98	Larcombe, P. J. (2019). ON THE NOTION OF MATHEMATICAL GENIUS: RHETORIC AND REALITY [Article]. <i>Palestine Journal of Mathematics</i> , 8(1), 121-126. https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85148957094&partnerID=40&md5=285f74c8ba83521a0d1a746ab068d128
99	Lechmann, D. S. J., & Wunder, C. (2017). The dynamics of solo self-employment: Persistence and transition to employership [Article]. <i>Labour Economics</i> , 49, 95-105. https://doi.org/10.1016/j.labeco.2017.09.002
100	Longo, J., & Massi, M. F. (2023). Autonomy, subordination and dependence. A study on high-skilled solo self-employment [Article]. <i>Rassegna Italiana di Sociologia</i> , 64(2), 287-316. https://doi.org/10.1423/107861
101	Lukeš, M., & Zouhar, J. (2016). The Causes of Early-Stage Entrepreneurial Discontinuance [Article]. <i>Prague Economic Papers</i> , 25(1), 19-36. https://doi.org/10.18267/j.pep.534
102	Lukeš, M., & Zouhar, J. (2024). Struggling financially but feeling good? Exploring the well-being of early-stage entrepreneurs [Article]. <i>Journal of Entrepreneurship in Emerging Economies</i> . https://doi.org/10.1108/jeee-12-2023-0508
103	Macgilchrist, F., Allert, H., & Bruch, A. (2019). Students and society in the 2020s. Three future 'histories' of education and technology [Article]. <i>Learning, Media and Technology</i> , 45(1), 76-89. https://doi.org/10.1080/17439884.2019.1656235

104	Magoga-Sabatier, S. (2024). Coverage for platform workers and the self-employed in case of unemployment in Switzerland: Access to protection and ways of improvement [Article]. <i>European Journal of Social Security</i> . https://doi.org/10.1177/13882627241256003
105	Majetic, F., Rajter, M., & Bassetti, C. (2022). Grey workers in the European Union: precariousness among economically dependent solo self-employed [Article]. <i>International Journal of Sociology and Social Policy</i> , 43(7/8), 609-625. https://doi.org/10.1108/ijssp-05-2022-0126
106	Mangan, D., Muszyński, K., & Pulignano, V. (2023). The platform discount: Addressing unpaid work as a structural feature of labour platforms [Article]. <i>European Labour Law Journal</i> , 14(4), 541-569. https://doi.org/10.1177/20319525231210550
107	Medrano-Adán, L., & Salas-Fumás, V. (2023). Do minimum wages deliver what they promise? Effects of minimum wage on employment, output, and income inequality from occupational choice theory [Article]. <i>Economic Analysis and Policy</i> , 80, 366-383. https://doi.org/10.1016/j.eap.2023.08.009
108	Medrano-Adán, L., Salas-Fumás, V., & Javier Sanchez-Asin, J. (2018). Firm size and productivity from occupational choices [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 53(1), 243-267. https://doi.org/10.1007/s11187-018-0048-y
109	Medrano-Adán, L., Salas-Fumás, V., & Sanchez-Asin, J. J. (2014). Heterogeneous entrepreneurs from occupational choices in economies with minimum wages [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 44(3), 597-619. https://doi.org/10.1007/s11187-014-9610-4
110	Medrano-Adán, L., Salas-Fumás, V., & Sanchez-Asin, J. S. (2018). Organization of production and the distribution of labor income in Spain [Article]. <i>Revista De Economia Aplicada</i> , 26(76), 101-132. https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85048545873&partnerID=40&md5=83e0f53b5507a87524429b5b02e76891
111	Mezihorak, P., Murgia, A., Borghi, P., & Mondon-Navazo, M. (2022). Representing Solo Self-Employed Workers: The Strengthening of Relations between Traditional and New Collective Actors in Industrial Relations [Article]. <i>Work, Employment and Society</i> , 37(4), 1013-1031. https://doi.org/10.1177/09500170211061227
112	Mok, S. C., & Saigal, V. M. (2020). Using Solar Electric Cooking to Kickstart Universal Energy Access in the Developing World. 2020 IEEE Global Humanitarian Technology Conference, GHTC 2020,
113	Mondon-Navazo, M., & Murgia, A. (2024). From exception to pioneering: Insights on combining professional autonomy and social rights from the Syndicat National des Artistes Plasticien-nes [Article]. <i>Cuadernos de Relaciones Laborales</i> , 42(1), 73-87. https://doi.org/10.5209/crla.89268
114	Mukhopadhyay, S. (2021). Do employers discriminate against obese employees? Evidence from individuals who are simultaneously self-employed and working for an employer [Article]. <i>Econ Hum Biol</i> , 42, 101017, Article 101017. https://doi.org/10.1016/j.ehb.2021.101017
115	Murgia, A., Bozzon, R., Digennaro, P., Mezihorak, P., Mondon-Navazo, M., & Borghi, P. (2019). Hybrid Areas of Work Between Employment and Self-Employment: Emerging Challenges and Future Research Directions [Article]. <i>Front Sociol</i> , 4, 86, Article 86. https://doi.org/10.3389/fsoc.2019.00086
116	Murgia, A., & Pulignano, V. (2019). Neither precarious nor entrepreneur: The subjective experience of hybrid self-employed workers [Article]. <i>Economic and Industrial Democracy</i> , 42(4), 1351-1377. https://doi.org/10.1177/0143831x19873966
117	Mußhoff, O., Hirschauer, N., Grüner, S., & Pielsticker, S. (2017). Bounded rationality and the adoption of weather index insurance [Article]. <i>Agricultural Finance Review</i> , 78(1), 116-134. https://doi.org/10.1108/af-02-2017-0008
118	Nikolova, M., Nikolaev, B., & Boudreaux, C. (2022). Being your own boss and bossing others: the moderating effect of managing others on work meaning and autonomy for the self-employed and employees [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 60(2), 463-483. https://doi.org/10.1007/s11187-021-00597-z
119	Obschonka, M., Pavez, I., Kautonen, T., Kibler, E., Salmela-Aro, K., & Wincent, J. (2023). Job burnout and work engagement in entrepreneurs: How the psychological utility of entrepreneurship drives healthy engagement [Article]. <i>Journal of Business Venturing</i> , 38(2), Article 106272. https://doi.org/10.1016/j.jbusvent.2022.106272
120	Ognjenović, K., Pavlović, D., & Bodroža, D. (2022). Are the self-employed at a higher poverty risk: Empirical evidence from Serbian SILC data [Article]. <i>Serbian Journal of Management</i> , 17(2), 389-401. https://doi.org/10.5937/sjm17-40150

121	Ostoj, I. (2024). Platform-mediated work in Poland: Worker characteristics and prevalence in society. <i>International Journal of Management and Economics</i> , 60(2), 132-146. https://doi.org/10.2478/ijme-2024-0007
122	Otto, K., Baluku, M. M., Hunefeld, L., & Kottwitz, M. U. (2020). Caught Between Autonomy and Insecurity: A Work-Psychological View on Resources and Strain of Small Business Owners in Germany [Article]. <i>Front Psychol</i> , 11, 525613, Article 525613. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.525613
123	Pasanen, M., & Laukkanen, T. (2006). Team-managed growing SMEs: a distinct species? [Article]. <i>Management Research News</i> , 29(11), 684-700. https://doi.org/10.1108/01409170610716007
124	Pennings, F., & Bekker, S. (2023). The Increasing Room for Collective Bargaining on Behalf of Self-Employed Persons [Article]. <i>Utrecht Law Review</i> , 19(3), 8-24. https://doi.org/10.36633/ulr.862
125	Perulli, A. (2024). A new category within European Union Law: Personal work [Article]. <i>European Labour Law Journal</i> , 15(1), 184-210. https://doi.org/10.1177/20319525231221225
126	Petrescu, M. (2016). Self-Employed Individuals with and without Employees: Individual, Social and Economic Level Differences. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 14(3), 289-312, Article 1536. <Go to ISI>://WOS:000389803300002
127	Piccoli, G., Palese, B., & Rodriguez, J. (2021). SOLOPRENEUR DIGITAL ECOSYSTEMS: GENESIS, LINEAGE AND PRELIMINARY CATEGORIZATION. 34th Bled eConference: Digital Support from Crisis to Progressive Change, BLED 2021 - Proceedings,
128	Pinkovetskaia, I., Neif, N., Navasardyan, A., Treskova, T., & Yashina, M. (2021). Gender differences in solo entrepreneurship in modern countries. <i>Revista De La Universidad Del Zulia</i> , 12(34), 224-238. https://doi.org/10.46925//rdluz.34.14
129	Pitts, F. H., Borghi, P., & Murgia, A. (2023). Organising the self-employed: combining community unionism, coworking and cooperativism across contexts [Article]. <i>Open Res Eur</i> , 3, 80, Article 80. https://doi.org/10.12688/openreseurope.15798.1
130	Rasmussen, S., Nätti, J., Larsen, T. P., Ilsoe, A., & Garde, A. H. (2019). Nonstandard Employment in the Nordics - Toward Precarious Work? <i>Nordic Journal of Working Life Studies</i> , 9(SI 6), 7-32. <Go to ISI>://WOS:000470122000002
131	Reuschke, D., & Zhang, M. (2022). Precarious self-employment in urban Europe [Article]. <i>European Urban and Regional Studies</i> , 29(4), 440-459. https://doi.org/10.1177/09697764221095756
132	Rivers, D. (2024). Doing Business in a Pandemic: Agency and Resilience Among US Nonemployer Businesses. In <i>Health, Money, Commerce, and Wealth</i> (Vol. 43, pp. 81-100). https://doi.org/10.1108/s0190-128120240000043006
133	Rivers, D. R. (2023). The value of values: Sufficiency among single-person businesses in the United States [Article]. <i>Economic Anthropology</i> , 10(2), 169-176. https://doi.org/10.1002/sea2.12289
134	Rossetti, S., & Heeger, S. (2019). The collective risk management of solo self-employed workers in the Netherlands [Article]. <i>Journal of Poverty and Social Justice</i> , 27(2), 253-277. https://doi.org/10.1332/175982719x15538489216856
135	Schummer, S. E., Otto, K., Hünefeld, L., & Kottwitz, M. U. (2019). The role of need satisfaction for solo self-employed individuals' vs. employer entrepreneurs' affective commitment towards their own businesses. <i>Journal of Global Entrepreneurship Research</i> , 9(1), 18, Article 63. https://doi.org/10.1186/s40497-019-0190-2
136	Segbenya, M., Akorsu, A. D., Saha, D., & Enu-Kwesi, F. (2022). Exploring Gendered Perspectives on Working Conditions of Solo Self-Employed Quarry Workers in Ghana [Article]. <i>Cogent Social Sciences</i> , 8(1), Article 2098624. https://doi.org/10.1080/23311886.2022.2098624
137	Sharma, A. (2022). How to Build a Board of Advisors to Propel your Space Startup to Success. <i>Proceedings of the International Astronautical Congress, IAC</i> ,
138	Shevchuk, A., & Strebkov, D. (2017). Entrepreneurial Potential in the Digital Freelance Economy: Evidence from the Russian-Language Internet. In <i>Entrepreneurship in Transition Economies</i> (pp. 401-419). https://doi.org/10.1007/978-3-319-57342-7_22

139	Shin, Y.-K., Kemppainen, T., & Kuitto, K. (2020). Precarious Work, Unemployment Benefit Generosity and Universal Basic Income Preferences: A Multilevel Study on 21 European Countries [Article]. <i>Journal of Social Policy</i> , 50(2), 323-345. https://doi.org/10.1017/s0047279420000185
140	Shoshana, A. (2020). "I live one day at a time": Future orientation among Muslim high school dropouts in Israel [Article]. <i>Children and Youth Services Review</i> , 119, Article 105605. https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2020.105605
141	Simona-Moussa, J., & Ravazzini, L. (2018). From One Recession to Another: Longitudinal Impacts on the Quality of Life of Vulnerable Groups [Article]. <i>Social Indicators Research</i> , 142(3), 1129-1152. https://doi.org/10.1007/s11205-018-1957-5
142	Skrzek-Lubasińska, M., & Szaban, J. M. (2019). Nomenclature and harmonised criteria for the self-employment categorisation. An approach pursuant to a systematic review of the literature [Article]. <i>European Management Journal</i> , 37(3), 376-386. https://doi.org/10.1016/j.emj.2018.11.001
143	Sorgner, A., Fritsch, M., & Kritikos, A. (2017). Do entrepreneurs really earn less? [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 49(2), 251-272. https://doi.org/10.1007/s11187-017-9874-6
144	Stam, E., & van de Vrande, V. (2017). Solopreneurs and the rise of co-working in the Netherlands. In <i>Entrepreneurial Neighbourhoods</i> (pp. 65-79). https://doi.org/10.4337/9781785367243.00012
145	Stamm, I., Schürmann, L., Scheidgen, K., Berwing, S., & Maibaum, A. (2022). Marktabhängigkeit und ihre Bedeutung für die Grenzziehungen von Solidarität. <i>Zeitschrift Fur Soziologie</i> , 51(4), 365-384. https://doi.org/10.1515/zfsoz-2022-0019
146	Stamm, I. K., Schürmann, L., & Scheidgen, K. (2023). Market Dependence as a Boundary Construction for Work Solidarity with the Solo Self-employed [Article]. <i>Work, Employment and Society</i> . https://doi.org/10.1177/09500170231206083
147	Tammel, M. (2019). The solo self-employed person and intrinsic financial security: does the promotion of self-employment institutionalise dualisation? <i>Journal of Poverty and Social Justice</i> , 27(2), 219-234. https://doi.org/10.1332/175982719x15535215192741
148	Tanimoto, A. S., Ferré Hernandez, I., Hellgren, J., & Sverke, M. (2021). Non-standard Employment Contracts: Characteristics and Consequences of New Ways of Working. In <i>Flexible Working Practices and Approaches</i> (pp. 191-211). https://doi.org/10.1007/978-3-030-74128-0_10
149	Tegtmeier, S., Kurczewska, A., & Halberstadt, J. (2016). Are women graduates jacquelines-of-all-trades? Challenging Lazear's view on entrepreneurship [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 47(1), 77-94. https://doi.org/10.1007/s11187-016-9727-8
150	Teichgräber, A., & Van Reenen, J. (2021). Have Productivity and Pay Decoupled in the UK? <i>International Productivity Monitor</i> , 41, 31-60. <Go to ISI>://WOS:000983881700003
151	Tihula, S., & Huovinen, J. (2009). Incidence of teams in the firms owned by serial, portfolio and first-time entrepreneurs [Article]. <i>International Entrepreneurship and Management Journal</i> , 6(3), 249-260. https://doi.org/10.1007/s11365-008-0101-4
152	van den Groenendaal, S. M. E., Akkermans, J., Fleisher, C., Kooij, D. T. A. M., Poell, R. F., & Freese, C. (2022). A qualitative exploration of solo self-employed workers' career sustainability [Article]. <i>Journal of Vocational Behavior</i> , 134, Article 103692. https://doi.org/10.1016/j.jvb.2022.103692
153	van den Groenendaal, S. M. E., Rossetti, S., van den Bergh, M., Kooij, T. A. M., & Poell, R. F. (2021). Motivational profiles and proactive career behaviors among the solo self-employed [Article]. <i>Career Development International</i> , 26(2), 309-330. https://doi.org/10.1108/cdi-06-2020-0149
154	van der Zwan, P., & Hessels, J. (2019). Solo Self-employment and Wellbeing: An Overview of the Literature and an Empirical Illustration. <i>International Review of Entrepreneurship</i> , 17(2), 169-188, Article 1604. <Go to ISI>://WOS:000505933900005
155	van der Zwan, P., Hessels, J., & Burger, M. (2019). Happy Free Willies? Investigating the relationship between freelancing and subjective well-being [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 55(2), 475-491. https://doi.org/10.1007/s11187-019-00246-6
156	van Stel, A., Kaciak, E., & Cieślík, J. (2020). Hiring plans by solo entrepreneurs at the time of start-up: The role of education and the desire for self-expression [Article]. <i>Journal of Business Research</i> , 119, 58-66. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2020.06.060

157	van Stel, A., & van der Zwan, P. (2019). Analyzing the changing education distributions of solo self-employed workers and employer entrepreneurs in Europe [Article]. <i>Small Business Economics</i> , 55(2), 429-445. https://doi.org/10.1007/s11187-019-00243-9
158	van Stel, A., Wennekers, S., & Scholman, G. (2014). Solo self-employed versus employer entrepreneurs: determinants and macro-economic effects in OECD countries [Article]. <i>Eurasian Business Review</i> , 4(1), 107-136. https://doi.org/10.1007/s40821-014-0003-z
159	Waldman, A. E. (2017). Trust: A model for disclosure in patent law [Article]. <i>Indiana Law Journal</i> , 92(2), 557-598, Article 4. https://www.scopus.com/inward/record.uri?eid=2-s2.0-85018349765&partnerID=40&md5=4d8ad5af13fef4cf229c0270e39445ae
160	Wang, T., Wang, Y., & Mu, W. (2022). The effect of birth order on entrepreneurship: evidence from China [Article]. <i>Entrepreneurship & Regional Development</i> , 34(1-2), 179-208. https://doi.org/10.1080/08985626.2022.2047796
161	Wennekers, S. (2010). Towards a Psychology of Entrepreneurship: An Action Theory Perspective [Article]. <i>Foundations and Trends® in Entrepreneurship</i> , 6(3), 167-237. https://doi.org/10.1561/03000000023
162	Wennekers, S., & Van Stel, A. (2017). Types and roles of productive entrepreneurship: A conceptual study. In <i>The Wiley Handbook of Entrepreneurship</i> (pp. 37-69). https://doi.org/10.1002/9781118970812
163	Westerveld, M. (2019). The Netherlands: solo self-employment and labour on demand. In <i>Social Security Outside the Realm of the Employment Contract</i> (pp. 220-237). https://doi.org/10.4337/9781788113403.00020
164	Yadav, U. S., Tripathi, R., & Tripathi, M. A. (2023). Adverse Impact of Lockdown During the COVID-19 Pandemic on MSME (Especially the Indian Handicraft Sector): A Study on Highlighted Exit Strategies and Important Determinants [Article]. <i>Vision: The Journal of Business Perspective</i> . https://doi.org/10.1177/09722629231172570
165	Zabara, T., & Fauchart, E. (2022). ARE SOCIABLE LEAD FOUNDERS MORE LIKELY TO SHARE THE FOUNDER ROLE? AN EMPIRICAL STUDY INTO HOW PERSONAL IDENTITY AFFECTS FOUNDER ROLE SCOPE. <i>Academy of Management Annual Meeting Proceedings</i> ,
166	Zwier, D., Damman, M., & Van den Heuvel, S. G. (2020). Explaining differences in retirement timing preferences between the solo self-employed and employees [Article]. <i>International Journal of Manpower</i> , 42(2), 286-304. https://doi.org/10.1108/ijm-01-2019-0038

Príloha 2: Zoznam štúdií zaradených do systematického prehľadu literatúry

	Autor/i	Názov publikácie	Typ publikácie	Rok vydania	Žurnál/konferencia/kniha
1	Audretsch a Belitski	Towards an entrepreneurial ecosystem typology for regional economic development: the role of creative class and entrepreneurship	Článok	2021	Regional Studies
2	Barbieri	Social Capital and Self-Employment: A Network Analysis Experiment and Several Considerations	Článok	2016	International Sociology
3	Bari	Who are solo self-employed women? Analysis of the trends and characteristics of solo self-employed women in Ireland 2003–2019	Článok	2021	The Irish Journal of Management
4	Bari a kol.	Gender differences in solo self-employment: Gendered flexibility and the effects of parenthood	Článok	2021	Gender, Work & Organization

5	Beckmann a Hoose	From loopholes to deinstitutionalization: the platform economy and the undermining of labor and social security institutions	Článok	2022	Partecipazione e Conflitto
6	Belt a kol.	One-Person Enterprises and Business Growth	Článok	2016	Journal of Enterprising Culture
7	Boeri a kol.	Solo Self-Employment and Alternative Work Arrangements: A Cross-Country Perspective on the Changing Composition of Jobs	Článok	2020	Journal of Economic Perspectives
8	Bögenhold	From Hybrid Entrepreneurs to Entrepreneurial Billionaires: Observations on the Socioeconomic Heterogeneity of Self-employment	Článok	2018	American Behavioral Scientist
9	Bögenhold	Are Hybrids the New Normal? A Labour Market Perspective on Hybrid Self-employment	Článok	2019	International Review of Entrepreneurship
10	Bogenhold a Fachinger	Micro-firms and the margins of entrepreneurship The restructuring of the labour market	Článok	2007	International Journal of Entrepreneurship and Innovation
11	Bögenhold a Klinglmaier	Female Solo Self-Employment - Features of Gendered Entrepreneurship	Článok	2015	International Review of Entrepreneurship
12	Bögenhold a kol.	Between need and innovative challenge: observations on female solo self-employment	Článok	2016	Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy
13	Bögenhold a kol.	Solo Self-Employment, Human Capital and Hybrid Labour in the Gig Economy	Článok	2017	Foresight and STI Governance
14	Burke a Cowling	On the critical role of freelancers in agile economies	Článok	2019	Small Business Economics
15	Burke a Cowling	The role of freelancers in entrepreneurship and small business	Článok	2019	Small Business Economics
16	Buschoff a Protsch	(A-)typical and (in-)secure? Social protection and “non-standard” forms of employment in Europe	Článok	2008	International Social Security Review
17	Carrasco a Hernanz	Dependent self-employment across Europe: involuntariness, country’s wealth and labour market institutions	Článok	2021	Applied Economics
18	Cheng a Smyth	Education and migrant entrepreneurship in urban China	Článok	2021	Journal of Economic Behavior & Organization
19	Cieslik	Capturing Statistically the "Intermediate Zone" Between the Employee and Employer Firm Owner	Článok	2015	International Review of Entrepreneurship
20	Cieslik a Dvouletý	Segmentation of the Population of the Solo Self-employed	Článok	2019	International Review of Entrepreneurship
21	Ciešlik a van Stel	Solo self-employment—Key policy challenges	Článok	2023	Journal of Economic Surveys
22	Ciešlik a kol.	Overconfidence among solo entrepreneurs: the role of national culture	Článok	2023	Journal of Small Business and Enterprise Development
23	Coad a kol.	My first employee: an empirical investigation	Článok	2016	Small Business Economics

24	Conen a Buschoff	Precariousness among solo self-employed workers: a German–Dutch comparison	Článok	2019	Journal of Poverty and Social Justice
25	Correa a Velásquez	Gender inequalities during a global pandemic: The link between female solo self-employment, informality, caregiving responsibilities, and quality of life 1 year after the Covid-19 pandemic	Článok	2024	Latin American Policy
26	Cowling a Wooden	Does solo self-employment serve as a ‘stepping stone’ to employership?	Článok	2021	Labour Economics
27	de Vries a kol.	Explaining entrepreneurial performance of solo self-employed from a motivational perspective	Článok	2019	Small Business Economics
28	Dvouletý	Determinants of Self-Employment with and without Employees: Empirical Findings from Europe	Článok	2018	International Review of Entrepreneurship
29	Dvouletý	Development of Entrepreneurial Activity in the Czech Republic over the Years 2005–2017	Článok	2019	Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity
30	Dvouletý	Classifying self-employed persons using segmentation criteria available in the Labour Force Survey (LFS) data	Článok	2020	Journal of Business Venturing Insights
31	Dvouletý	Exploring the Income of the Czech Entrepreneurs	Kapitola	2020	Developing Entrepreneurial Competencies for Start-Ups and Small Business
32	Dvouletý a Mareš	Entrepreneurial Activity In The Czech Regions: Are Business Companies And Self-Employed Individuals Affected By The Same Factors?	Konferencia	2016	10th International Days of Statistics and Economics
33	Dvouletý a Orel	Individual determinants of entrepreneurship in Visegrád countries: Reflection on GEM data from the Czech Republic, Hungary, Poland, and Slovakia	Článok	2020	Entrepreneurial Business and Economics Review
34	Dvouletý a Orel	Determinants of solo and employer entrepreneurship in Visegrád countries: findings from the Czech Republic, Hungary, Poland and Slovakia	Článok	2020	Journal of Enterprising Communities: People and Places in the Global Economy
35	Dvouletý a Postepska	Highly skilled solo self-employed individuals in the digital economy	Kapitola	2022	The Digital Economy and the European Labour Market
36	Dvouletý a kol.	Analysing Determinants Influencing Female Entrepreneurship Engagement in the Czech Republic: What is the Role of Caring Responsibilities?	Článok	2022	World Journal of Entrepreneurship, Management and Sustainable Development
37	Eichhorst a kol.	How big is the gig? Assessing the preliminary evidence on the effects of digitalization on the labor market	Článok	2017	Management Revue
38	Fachinger a Frankus	Self-employed people and pension: is old age poverty the inevitable dark side of an entrepreneurial society?	Kapitola	2017	Exploring the Entrepreneurial Society
39	Fritsch a kol.	Why did self-employment increase so strongly in Germany?	Článok	2015	Entrepreneurship & Regional Development

40	Gevaert a kol.	Work engagement among different types of solo self-employed: the mediating role of intrinsic job resources	Článok	2022	International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research
41	Gialis a kol.	Atypical employment in crisis-hit Greek regions: Local production structures, flexibilization and labour market re/deregulation	Článok	2015	Economic and Industrial Democracy
42	Haasler a Hokema	Female Solo Self-Employment in Germany: The Role of Transitions and Learning From a Life Course Perspective	Článok	2022	Social Inclusion
43	Harvey a Wintersberger	Resistance exercise: competition, coopetition and collective action among self-employed personal trainers in the UK	Článok	2023	Employee Relations: The International Journal
44	Haussen a Schlegel	Unemployment reduction through solo self-employment: A gender question?	Článok	2019	Empirical Economics
45	Hipp a kol.	Institutions and the prevalence of nonstandard employment	Článok	2015	Socio-Economic Review
46	Holloway a Pimlott-Wilson	Solo self-employment, entrepreneurial subjectivity and the security–precarity continuum: Evidence from private tutors in the supplementary education industry	Článok	2021	Environment and Planning A: Economy and Space
47	Jonsson a kol.	Exploring multidimensional operationalizations of precarious employment in Swedish register data - a typological approach and a summative score approach	Článok	2021	Scand J Work Environ Health
48	Kambourova a Stam	Entrepreneurs' Over-optimism During the Early Life Course of the Firm	Kapitola	2017	Foundations of Economic Change
49	Kapelinsky a Shoshana	Complex Worker: Self-Concept and Boundary-Work Among the Solo Self-Employed	Článok	2019	Sociological Spectrum
50	Kara a Petrescu	Self-Employment and its Relationship to Subjective Well-Being	Článok	2018	International Review of Entrepreneurship
51	Keating a kol.	Job satisfaction dynamics: how do they impact employment mode choice for people with a disability?	Článok	2022	Heliyon
52	Khan a MacEachen	Examining the health and wellness of solo self-employed workers through narratives of precarity: a qualitative study	Článok	2024	BMC Public Health
53	Khan a MacEachen	The role of informal support systems during illness: A qualitative study of solo self-employed workers in Ontario, Canada	Článok	2024	PLoS One
54	Khan a kol.	Self-employment, illness, and the social security system: a qualitative study of the experiences of solo self-employed workers in Ontario, Canada	Článok	2023	BMC Public Health
55	Klaus a kol.	Support and employment preferences in online platform work: A cluster analysis of German-speaking workers	Článok	2024	International Journal of Social Welfare
56	Kösters a Smits	False self-employment: the role of occupations	Článok	2020	International Journal of Manpower
57	Kösters a Smits	'Genuine' or 'Quasi' Self-Employment: Who Can Tell?	Článok	2021	Social Indicators Research

58	Kraaij a Molenaar	Graduation rates of micro and small enterprises in the Netherlands: it's all about our missing memory	Článok	2017	Enterprise Development & Microfinance
59	Lechmann a Wunder	The dynamics of solo self-employment: Persistence and transition to employership	Článok	2017	Labour Economics
60	Longo a Massi	Autonomy, subordination and dependence. A study on high-skilled solo self-employment	Článok	2023	Rassegna Italiana di Sociologia
61	Macgilchrist a kol.	Students and society in the 2020s. Three future 'histories' of education and technology	Článok	2019	Learning, Media and Technology
62	Magoga-Sabatier	Coverage for platform workers and the self-employed in case of unemployment in Switzerland: Access to protection and ways of improvement	Článok	2024	European Journal of Social Security
63	Mangan a kol.	The platform discount: Addressing unpaid work as a structural feature of labour platforms	Článok	2023	European Labour Law Journal
64	Medrano-Adán a kol.	Firm size and productivity from occupational choices	Článok	2018	Small Business Economics
65	Medrano-Adán a kol.	Heterogeneous entrepreneurs from occupational choices in economies with minimum wages	Článok	2014	Small Business Economics
66	Medrano-Adán a kol.	Organization of production and the distribution of labor income in Spain	Článok	2018	Revista de Economía Aplicada
67	Mezihorak a kol.	Representing Solo Self-Employed Workers: The Strengthening of Relations between Traditional and New Collective Actors in Industrial Relations	Článok	2022	Work, Employment and Society
68	Mondon-Navazo a Murgia	From exception to pioneering: Insights on combining professional autonomy and social rights from the Syndicat National des Artistes Plasticien-nes	Článok	2024	Cuadernos de Relaciones Laborales
69	Murgia a Pulignano	Neither precarious nor entrepreneur: The subjective experience of hybrid self-employed workers	Článok	2019	Economic and Industrial Democracy
70	Murgia a kol.	Hybrid Areas of Work Between Employment and Self-Employment: Emerging Challenges and Future Research Directions	Článok	2019	Front Sociol
71	Nikolova a kol.	Being your own boss and bossing others: the moderating effect of managing others on work meaning and autonomy for the self-employed and employees	Článok	2022	Small Business Economics
72	Obschonka a kol.	Job burnout and work engagement in entrepreneurs: How the psychological utility of entrepreneurship drives healthy engagement	Článok	2023	Journal of Business Venturing
73	Ognjenović a kol.	Are the self-employed at a higher poverty risk: Empirical evidence from Serbian SILC data	Článok	2022	Serbian Journal of Management
74	Petrescu	Self-Employed Individuals with and without Employees: Individual, Social and Economic Level Differences	Článok	2016	International Review of Entrepreneurship

75	Piccoli a kol.	Solopreneur Digital Ecosystems: Genesis, Lineage And Preliminary Categorization	Konferencia	2021	34th Bled eConference: Digital Support from Crisis to Progressive Change, BLED 2021
76	Pinkovetskaia a kol.	Gender differences in solo entrepreneurship in modern countries	Článok	2021	Revista de la Universidad del Zulia
77	Rasmussen a kol.	Nonstandard Employment in the Nordics - Toward Precarious Work?	Článok	2019	Nordic Journal of Working Life Studies
78	Reuschke a Zhang	Precarious self-employment in urban Europe	Článok	2022	European Urban and Regional Studies
79	Rivers	The value of values: Sufficiency among single-person businesses in the United States	Článok	2023	Economic Anthropology
80	Rossetti a Heeger	The collective risk management of solo self-employed workers in the Netherlands	Článok	2019	Journal of Poverty and Social Justice
81	Schummer a kol.	The role of need satisfaction for solo self-employed individuals' vs. employer entrepreneurs' affective commitment towards their own businesses	Článok	2019	Journal of Global Entrepreneurship Research
82	Segbenya a kol.	Exploring Gendered Perspectives on Working Conditions of Solo Self-Employed Quarry Workers in Ghana	Článok	2022	Cogent Social Sciences
83	Shevchuk a Strebkov	Entrepreneurial Potential in the Digital Freelance Economy: Evidence from the Russian-Language Internet	Kapitola	2017	Entrepreneurship in Transition Economies
84	Shin a kol.	Precarious Work, Unemployment Benefit Generosity and Universal Basic Income Preferences: A Multilevel Study on 21 European Countries	Článok	2020	Journal of Social Policy
85	Shoshana	"I live one day at a time": Future orientation among Muslim high school dropouts in Israel	Článok	2020	Children and Youth Services Review
86	Simona-Moussa a Ravazzini	From One Recession to Another: Longitudinal Impacts on the Quality of Life of Vulnerable Groups	Článok	2018	Social Indicators Research
87	Skrzek-Lubasińska a Szaban	Nomenclature and harmonised criteria for the self-employment categorisation. An approach pursuant to a systematic review of the literature	Článok	2019	European Management Journal
88	Sorgner a kol.	Do entrepreneurs really earn less?	Článok	2017	Small Business Economics
89	Stamm a kol.	Market Dependence as a Boundary Construction for Work Solidarity with the Solo Self-employed	Článok	2023	Work, Employment and Society
90	Tammelin	The solo self-employed person and intrinsic financial security: does the promotion of self-employment institutionalise dualisation?	Článok	2019	Journal of Poverty and Social Justice
91	Tegtmeier a kol.	Are women graduates jacquelines-of-all-trades? Challenging Lazear's view on entrepreneurship	Článok	2016	Small Business Economics

92	Teichgräber a Van Reenen	Have Productivity and Pay Decoupled in the UK?	Článok	2021	International Productivity Monitor
93	van den Groenendaal a kol.	A qualitative exploration of solo self-employed workers' career sustainability	Článok	2022	Journal of Vocational Behavior
94	van den Groenendaal a kol.	Motivational profiles and proactive career behaviors among the solo self-employed	Článok	2021	Career Development International
95	van der Zwan a Hessels	Solo Self-employment and Wellbeing: An Overview of the Literature and an Empirical Illustration	Článok	2019	International Review of Entrepreneurship
96	van der Zwan a kol.	Happy Free Willies? Investigating the relationship between freelancing and subjective well-being	Článok	2019	Small Business Economics
97	van Stel a van der Zwan	Analyzing the changing education distributions of solo self-employed workers and employer entrepreneurs in Europe	Článok	2019	Small Business Economics
98	van Stel a kol.	Hiring plans by solo entrepreneurs at the time of start-up: The role of education and the desire for self-expression	Článok	2020	Journal of Business Research
99	van Stel a kol.	Solo self-employed versus employer entrepreneurs: determinants and macro-economic effects in OECD countries	Článok	2014	Eurasian Business Review
100	Wang a kol.	The effect of birth order on entrepreneurship: evidence from China	Článok	2022	Entrepreneurship & Regional Development
101	Wennekers a Van Stel	Types and roles of productive entrepreneurship: A conceptual study	Kapitola	2017	The Wiley Handbook of Entrepreneurship
102	Westerveld	The Netherlands: solo self-employment and labour on demand	Kapitola	2019	Social Security Outside the Realm of the Employment Contract
103	Yadav a kol.	Adverse Impact of Lockdown During the COVID-19 Pandemic on MSME (Especially the Indian Handicraft Sector): A Study on Highlighted Exit Strategies and Important Determinants	Článok	2023	Vision: The Journal of Business Perspective
104	Zwier a kol.	Explaining differences in retirement timing preferences between the solo self-employed and employees	Článok	2020	International Journal of Manpower

Príloha 3: Prehľad hlavných zistení štúdií zaradených do systematického prehľadu literatúry

	Publikácia	Typ výskumu	Metódy	Hlavné zistenia	Teórie
--	------------	-------------	--------	-----------------	--------

1	Audretsch a Belitski, 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO prispievajú k regionálnemu hospodárskemu rozvoju v globálnych podnikateľských ekosystémoch minimálne, ale môžu zohrávať významnú úlohu v regiónoch s vyšším zastúpením kreatívneho priemyslu.	
2	Barbieri, 2016	Empirický výskum	Kvalitatívny / kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO s vyšším sociálnym kapitálom, napr. s rozvinutou sieťou kontaktov, majú tendenciu mať vyššie pracovné nasadenie a nižšiu mieru psychického stresu, čo ovplyvňuje ich ekonomický úspech aj osobnú pohodu.	
3	Bari, 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Pomalý rast miery sólo SZČ žien, najmä tých, ktoré majú deti, čo je spôsobené dopytom po flexibilných pracovných podmienkach na lepšie zvládnutie rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom a rodinnými povinnosťami.	
4	Bari a kol., 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	SZČ ženy, najmä tie, ktoré majú deti predškolského veku, si často volia sólo SZČ, aby zvládli rodinné povinnosti. Tiež pracujú na čiastočný úväzok a z domu častejšie ako muži.	Teória sociálnych obmedzení
5	Beckmann a Hoose, 2022	Teoretický článok		Oslabovanie pracovných aspektov a aspektov sociálneho zabezpečenia v nemeckej ekonomike platforiem. Platformy využívajú sólo SZČ na obchádzanie tradičných pracovno-právnych vzťahov a sociálnej ochrany, pričom prenášajú riziká a zodpovednosť na pracovníkov.	Inštitucionálna teória
6	Belt a kol., 2016	Empirický výskum	Kvalitatívny	Sólo podnikatelia sa často vyhýbajú rozširovaniu svojho podnikania z dôvodu silného zamerania na osobné profesionálne zručnosti a obmedzeného využívania sietí kontaktov na rast podnikania, pričom uprednostňujú osobnú pohodu a nezávislosť pred rozširovaním podnikania.	
7	Boeri a kol., 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Nárast sólo SZČ v krajinách OECD, pričom sa zdôrazňuje nižší príjem a istota zamestnania týchto pracovníkov a naznačuje potreba posilnených politík sociálnej ochrany.	Teória voľby povolania
8	Bögenhold, 2018	Teoretický článok		SZČO v krajinách OECD často chýba sociálna ochrana, čo poukazuje na potrebu politík, ktoré by riešili neisté podmienky týchto pracovníkov.	
9	Bögenhold, 2019	Teoretický článok		Úroveň hybridnej SZČ, ktorá kombinuje platené zamestnanie so SZČ, je relatívne nízka, ale poskytuje flexibilné možnosti príjmu a podnikateľské príležitosti.	
10	Bogenhold a Fachinger, 2007	Teoretický článok		Mikropodniky vrátane sólo SZČ pôsobia v malom rozsahu a z ekonomickej nevyhnutnosti, najmä v sektore služieb, ktorý ovplyvňuje štrukturálne zmeny na trhu práce. Na druhej strane sólo podnikanie môže byť začínajúcou fázou pre mladých úspešných podnikateľov.	

11	Bögenhold a Klinglmair, 2015	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo podnikateľky často pracujú menej hodín, aby dosiahli väčšiu flexibilitu a rovnováhu medzi pracovným a súkromným životom, a to aj napriek nižšiemu zárobku. V porovnaní s mužmi uvádzajú vyššiu spokojnosť s prácou.	
12	Bögenhold a kol., 2016	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČ žien je často motivovaná potrebou rovnováhy medzi pracovným a súkromným životom, najmä vo flexibilných odvetviach služieb.	
13	Bögenhold a kol., 2017	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Hybridné SZČO majú významnú úlohu v gig ekonomike, pričom sa zdôrazňuje, že hoci títo podnikatelia často vykonávajú SZČ popri závislej práci, ich ekonomické výsledky sa líšia v závislosti od úrovne ich vzdelania. Osoby s vyšším dosiahnutým vzdelaním si zvyčajne zabezpečia vyšší príjem zo závislej práce, čo zvyšuje ich finančnú stabilitu.	Teória ľudského kapitálu
14	Burke a Cowling, 2019	Teoretický článok		Štúdia zdôrazňuje kľúčovú úlohu freelancerov v podpore inovácií a flexibility, čo umožňuje spoločnostiam rýchlo sa prispôsobiť zmenám na trhu prostredníctvom modelu variabilných nákladov.	
15	Burke a Cowling, 2019	Teoretický článok		Štúdia poukazuje na významný vplyv vzdelaných sólo SZČO (freelancerov) na moderné ekonomiky, ich úlohu pri podpore inovácií, podnikania a umožnení flexibilných podnikateľských modelov založených na projektoch.	
16	Buschoff a Protsch, 2008	Empirický výskum	Kvalitatívny	Nedostatočná sociálnu ochranu sólo SZČO a iných neštandardných pracovníkov v celej Európe a zdôrazňuje potrebu zlepšenia systémov sociálneho zabezpečenia s cieľom riešiť ich zvýšené riziko nezamestnanosti a finančnej neistoty.	
17	Carrasco a Hernanz, 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	V Európe sa často sólo SZČO stanú podnikateľmi dobrovoľne, z ekonomických dôvodov alebo na základe príkazu zamestnávateľa, najmä v menej bohatých krajinách s menej pružným trhom práce. Táto skupina je obzvlášť zraniteľná, pretože nemá sociálnu ochranu a čelí vyššej miere neistoty zamestnania a nestability príjmu.	Teória voľby povolania
18	Cheng a Smyth, 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Vyššie vzdelanie významne zvyšuje pravdepodobnosť, že sa migranti v Číne stanú zamestnávajúcimi podnikateľmi ako sólo SZČO alebo zamestnancami, čo naznačuje, že vzdelanie zvyšuje príležitosti pre rozšírenie podnikania.	Podnikateľská teória „Underdog“
19	Cieslik, 2015	Teoretický článok		Nárast sólo SZČ v západných ekonomikách. Kvalitnejšie dáta na skúmanie sólo SZČO sú z prieskumov pracovnej sily oproti obchodným registrom, avšak kombinácia oboch zdrojov údajov je nevyhnutná pre komplexný pohľad.	Teória voľby povolania

20	Cieslik a Dvoulety, 2019	Teoretický článok		Potreba štandardizovanej klasifikácie a segmentácie sólo SZČO s cieľom pochopiť ich rozmanitosť a formulovať účinné politické opatrenia. Poukazuje na heterogenitu v rámci sólo SZČO a naznačuje, že univerzálny prístup k politike a podpore je neúčinný.	
21	Ciešlik a van Stel, 2023	Teoretický článok		Prehľad klasifikačných systémov na kategorizáciu sólo SZČO v štatistických údajoch, pričom sú zdôraznené problémy pri sledovaní ich ekonomických aktivít a príspevkov vzhľadom na rôznorodosť tejto skupiny.	Teória dualizácie trhu
22	Ciešlik a kol., 2023	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo podnikatelia v kultúrach orientovaných na radosť majú tendenciu preceňovať svoj podnikateľský potenciál, zatiaľ čo podnikatelia v kultúrach orientovaných na dôveru majú realističnejšie očakávania.	Teória plánovaného správania
23	Coad a kol., 2016	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Podrobná analýza transformácie sólo podnikateľov pri prijímaní prvého zamestnanca. Tí, ktorí zamestnávajú, majú následne vo všeobecnosti lepšie výsledky predaja. Vyššie vzdelanie a predchádzajúci príjem môže výrazne zvýšiť pravdepodobnosť zamestnania a následnej ziskovosti. Rast predaja často predchádza prijímaniu zamestnancov, čo naznačuje, že sólo podnikatelia zvyčajne rozširujú svoju pracovnú silu skôr v reakcii na zvyšujúci sa dopyt než v očakávaní rastu.	
24	Conen a Buschoff, 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO v Nemecku čelia väčšej nestabilite príjmov a riziku chudoby v starobe v porovnaní s Holandskom, čo sa pripisuje rôznej úrovni sociálneho zabezpečenia a ochrany v jednotlivých krajinách.	
25	Correa a Velásquez, 2024	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČ ženy cítili zníženie kvality života počas prvého roka pandémie COVID-19, pričom u neformálnych zamestnancov došlo k výraznejšiemu poklesu v porovnaní s formálnymi zamestnancami. Táto korelácia zdôrazňuje zraniteľnosť sólo podnikateľiek žien, ktoré nemajú dostatočnú sociálnu ochranu.	
26	Cowling a Wooden, 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČ v Austrálii nie je odrazovým mostíkom k zamestnávaniu, pričom prechod od sólo podnikaniu k zamestnávaniu je zriedkavý.	
27	de Vries a kol., 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO v Holandsku, ktoré podnikajú z nevyhnutnosti, dosahujú zvyčajne horšie ekonomické výsledky ako SZČO, ktorí podnikajú na základe príležitostí.	

28	Dvouletý, 2018	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Identifikované významné rozdiely medzi sólo SZČO a zamestnávajúcimi podnikateľmi v Európe. SZČO zamestnávateľia sa výrazne líšia vekom, vzdelaním a situáciou v domácnosti. Pracovné miesta zvyčajne vytvárajú podnikatelia v strednom veku, ktorí pracujú viac hodín, majú viac skúseností a vyššiu úroveň vzdelania.	Teória diskriminácie, teória ľudského kapitálu
29	Dvouletý, 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Zmapovaná podnikateľská aktivita v Českej republike ukazuje priemernú mieru (15,2 %), v ktorej dominujú sólo SZČO. Iba 3,2 % z nich sú tvorcovia pracovných miest. Identifikované rodové, vekové a vzdelanostné vzorce, pričom medzi tvorcami pracovných miest je viac SZČ mužov vo vyššom veku a s vyššou úrovňou vzdelania.	
30	Dvouletý, 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Kategorizované SZČO v Českej republike. Väčšina z nich sú sólo podnikatelia, ktorých poháňajú faktory ako flexibilita a vnímanie príležitostí. Sólo podnikatelia v priemere pracujú menej hodín ako tí podnikatelia, ktorí tvoria pracovné miesta a majú nižšie rastové ambície, pričom väčšina z nich neplánuje zamestnávať alebo uzatvárať subdodávky.	
31	Dvouletý, 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO sú prevažne rozhodnutí pracovať sami, pričom značná časť z nich neplánuje zamestnávať zamestnancov alebo uzatvárať subdodávky. Najvyššie zárobky medzi sólo SZČO sú pozorované vo vekovej skupine 31 - 40 rokov a u osôb s vyšším vzdelaním, ale existujú rozdiely medzi pohlaviami, pričom sólo SZČ ženy zarábajú výrazne menej ako muži.	
32	Dvouletý a Mareš, 2016	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Na sólo podnikateľov v českých regiónoch má negatívny vplyv vyššia hustota obyvateľstva a profitujú z vyššieho HDP na obyvateľa a miery nezamestnanosti.	
33	Dvouletý a Orel, 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČ je pozitívne spojená s vekom a vyššou úrovňou vzdelania v Českej republike, zatiaľ čo na Slovensku je pravdepodobnosť sólo SZČ žien nižšia.	
34	Dvouletý a Orel, 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Zamestnanci, sólo SZČO a tvorcovia pracovných miest sa líšia najmä vekom, pohlavím, vzdelaním, predchádzajúcimi skúsenosťami, počtom pracovných hodín a odhodlaním. Tvorcovia pracovných miest vo vyšehradských krajinách majú v priemere viac rokov praxe a vyššiu úroveň vzdelania ako zamestnanci.	

35	Dvouletý a Postepska, 2022	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Vďaka technologickému pokroku a digitálnym platformám sa v EÚ výrazne zvýšil počet vysokokvalifikovaných sólo SZČO, najmä freelancerov. Faktory ako používanie internetu a priaznivé podnikateľské prostredie, pozitívne ovplyvňujú mieru sólo SZČ, zatiaľ čo vysoké sociálne príspevky odrádzajú jednotlivcov od vykonávania sólo SZČ.	
36	Dvouletý a kol., 2022	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČ ženy v Českej republike nie sú významne ovplyvnené rodinnými faktormi. Zvyčajne pracujú viac hodín, majú viac skúseností a vyššiu úroveň vzdelania ako zamestnankyne. Migrantky sú s vyššou pravdepodobnosťou sólo SZČO.	Teória kariéry, teória diskriminácie, feministická teória, teória rodiny
37	Eichhorst a kol., 2017	Článok odborných postupoch a normách		Zistenia poukazujú na minimálny vplyv platformovej ekonomiky a stabilnú úroveň zamestnanosti v Nemecku s posunom smerom k vysokokvalifikovaným pracovným miestam. Rastúca sólo SZČ a netradičné formy práce predstavujú výzvu pre systémy sociálneho zabezpečenia. Príjmová nerovnosť medzi pracovníkmi v ekonomike voľných zamestnaní (gig economy) pretrváva.	
38	Fachinger a Frankus, 2017	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Nízka schopnosť a ochota sporiť vedie k nedostatočnému zabezpečeniu sólo SZČO v starobe. S nárastom SZČ rastie riziko nedostatočných úspor na dôchodok, čo poukazuje na významný sociálny problém.	
39	Fritsch a kol., 2015	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Nárast sólo SZČ v Nemecku v rokoch 1991 až 2009 bol spôsobený demografickými zmenami, posunom k sektoru služieb a vyššou úrovňou vzdelania. Nárast bol výraznejší vo východnom Nemecku v dôsledku prechodu na trhové hospodárstvo a podporných politík. Na sólo SZČ a SZČ so zamestnancami majú vplyv rôzne faktory.	
40	Gevaert a kol., 2022	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Ekonomicky závislé sólo SZČO vykazujú nižšiu pracovnú angažovanosť v dôsledku obmedzených vnútorných pracovných zdrojov, ako je voľnosť v rozhodovaní o zručnostiach a primeraná odmena. Sólo SZČ motivovaná nevyhnutnosťou je tiež spojená s nízkou pracovnou angažovanosťou. Vnútorné pracovné zdroje mediujú negatívne dôsledky.	
41	Gialis a kol., 2015	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Rozširovanie neistých atypických foriem zamestnania je ovplyvnené miestnymi výrobnými systémami aj vnútroštátnymi regulačnými zmenami, čo ďalej prehĺbuje nerovnosti na trhu práce a neistotu zamestnania.	
42	Haasler a Hokema, 2022	Empirický výskum	Kvalitatívny	Sólo SZČ pomáha ženám zosúladiť pracovné a rodinné povinnosti a dosiahnuť profesionálnu seberealizáciu napriek rizikám finančnej neistoty.	Teória životného cyklu

43	Harvey a Wintersberger, 2023	Empirický výskum	Kvalitatívny / kvantitatívny, neexperimentálny	Štúdia naznačuje spoluprácu medzi konkurentmi (coopetition) ako organizačnú logiku pre vysoko individualizovaných SZČO. Výskum prezentovaný v tomto článku sa uskutočnil na vzorke sólo SZČ osobných trénerov.	
44	Haussen & Schlegel, 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČ má z dlhodobého hľadiska pozitívny vplyv na tvorbu pracovných miest, a to tak pre mužov, ako aj pre ženy. Rast počtu pracovných miest je rýchlejší medzi sólo podnikateľmi mužmi.	
45	Hipp a kol., 2015	Teoretický článok		Sólo SZČ ponúka nezávislosť, ale často vedie k nízkemu príjmu. Podnikanie ovplyvňujú kultúrne faktory, pričom individualistické spoločnosti a spoločnosti tolerujúce riziko uprednostňujú SZČ.	
46	Holloway a Pimlott-Wilson, 2021	Empirický výskum	Kvalitatívny	Štúdia skúma situáciu sólo SZČ súkromných lektorov v Spojenom kráľovstve. Identifikuje rôzne motivácie pre vstup do tejto oblasti, ktoré často spájajú nevyhnutnosť s príležitosťou, a poukazuje na kontinuitu v neistote medzi lektormi.	
47	Jonsson a kol., 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Ženské pohlavie, mladý vek, nízke vzdelanie a zahraničný pôvod sú aspekty poukazujúce na vyššiu mieru neistoty SZČO. Vyššia miera neistoty sa vyskytuje v určitých odvetviach a povolaniach.	
48	Kambourova a Stam, 2017	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO sú nadmerne optimistickí. Počiatoční nadmerní optimisti sú častejšie optimistickí aj v nasledujúcich obdobiach. Podnikatelia zamestnávateľia nevykazujú tento vzorec.	Hubris teória podnikania
49	Kapelinsky a Shoshana, 2019	Empirický výskum	Kvalitatívny	Sólo SZČO si často vytvárajú odlišný sebakoncept tým, že sa dištancujú od tradičných zamestnaneckých rolí a podnikateľov. Vyjadrujú preferenciu pracovnej nezávislosti, vytvárajúc identity, ktoré oceňujú flexibilitu, rozmanitosť úloh a integráciu osobného, pracovného a súkromného života.	Zakotvená teória
50	Kara a Petrescu, 2018	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo podnikatelia sa vyznačujú vyššou úrovňou autonómie a kompetencií, čo pozitívne ovplyvňuje ich subjektívnu pohodu. Kultúrne hodnoty však tieto účinky významne zmierňujú, pričom individualizmus negatívne ovplyvňuje prepojenie autonómie a pohody.	Teória sebaurčenia a Hofstedeho teória kultúrnych dimenzií
51	Keating a kol., 2022	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO so zdravotným postihnutím pociťujú vyššiu pracovnú spokojnosť v súvislosti s charakterom práce, flexibilitou práce a celkovou pracovnou spokojnosťou v porovnaní s osobami v platenom zamestnaní.	

52	Khan a MacEachen, 2024	Empirický výskum	Kvalitatívny	Sólo SZČO často zažívajú neistotu, ktorá sa vyznačuje neudržateľnosťou zamestnania, neistotou a vylúčením z poberania sociálnych výhod. Táto neistota nepriaznivo ovplyvňuje ich zdravie a pohodu.	Politicko-ekonomická teória, teória sociálnej marginalizácie
53	Khan a MacEachen, 2024	Empirický výskum	Kvalitatívny	Sólo SZČO sa pri zvládání finančných a emocionálnych problémov v období choroby alebo úrazu vo veľkej miere spoliehajú na neformálne systémy podpory, ako je rodina, priatelia a komunita. Dôvodom sú medzery vo formálnom sociálnom zabezpečení, čo poukazuje na neistú povahu sólo SZČ v prípade zdravotných problémov.	
54	Khan a kol., 2023	Empirický výskum	Kvalitatívny	Sólo SZČO v Ontáriu čelia značným problémom pri prístupe k dávkam sociálneho zabezpečenia počas choroby alebo úrazu, často z dôvodu zložitých požiadaviek, vysokého poistného a nedostatočnej informovanosti.	
55	Klaus a kol., 2024	Empirický výskum	Kvalitatívny / kvantitatívny, neexperimentálny	Nemecky hovoriaci sólo SZČO a hybridní pracovníci na online platformách uprednostňujú podporné nástroje, ktoré zlepšujú ich zručnosti a príjem, pred tými, ktoré posilňujú ich práva. Vyjadrujú preferenciu byť SZČO a vykazujú nízku závislosť od príjmov pochádzajúcich z platforiem, hoci čelia značnému riziku chudoby.	
56	Kösters a Smits, 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Falošná SZČ je menej pravdepodobná v povolaniach vyžadujúcich vyššiu úroveň kvalifikácie a nie je významne spojená s nízko platenými, rutinnými prácami. Naopak, falošná SZČ je častejšia v povolaniach so strednou mzdou, kde pracovníci môžu mať nedostatočnú vyjednávaciu silu.	Ekonomická teória
57	Kösters a Smits, 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Približne 7 % sólo SZČO v Holandsku je závislých od jedného klienta. Okrem toho takmer 20 % začínalo dobrovoľne. Závislosť aj dobrovoľnosť súvisia s daňovým a právnym postavením sólo SZČO a s druhom pracovných činností. Sólo SZČO, ktorí začali podnikateľ lebo si nemohli nájsť inú prácu, sú s vyššou pravdepodobnosťou nespokojní so svojou prácou, majú finančné problémy alebo problémy v dôsledku nedostatku práce alebo nízkeho príjmu.	
58	Kraaij a Molenaar, 2017	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Len 8,3 % sólo SZČO rozšírilo počet pracovných miest za štyri roky, čo naznačuje, že politiky môžu preceňovať hospodársky význam sólo SZČO.	

59	Lechmann a Wunder, 2017	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČ významne nezvyšuje pravdepodobnosť, že v budúcnosti zostane jednotliviec SZČO alebo sa stane zamestnávateľom. Stálosť pozorovaná pri sólo SZČ do značnej miery odráža skôr individuálne charakteristiky a preferencie než skúsenosť.	
60	Longo a Massi, 2023	Empirický výskum	Kvalitatívny	Štúdia poukazuje na neistú a zároveň autonómnú povahu sólo SZČ grafických dizajnérov (freelancerov) v Argentíne. Zdôrazňuje hybridné charakteristiky ich práce, ktoré kombinujú prvky SZČ a závislého zamestnania.	
61	Macgilchrist a kol., 2019	Teoretický článok		Článok predstavuje tri možné scenáre budúcnosti práce, ktoré sú ovplyvnené výskumom a politickými, vzdelávacími a technologickými rozhodnutiami, ktoré by zvýšili alebo znížili ich pravdepodobnosť.	
62	Magoga-Sabatier, 2024	Teoretický článok		Zistené výrazné nedostatky v sociálnej ochrane sólo SZČO a pracovníkov platforiem vo Švajčiarsku. Títo ľudia čelia prekážkam v prístupe k dávkam v nezamestnanosti vzhľadom na ich zamestnanecký status, chýba im poisťné krytie v nezamestnanosti a zažívajú obmedzenia v oblasti dobrovoľných príspevkov poistenia v nezamestnanosti.	
63	Mangan a kol., 2023	Empirický výskum	Kvalitatívny	Digitálne pracovné platformy štruktúrujú prácu tak, aby obmedzili platený pracovný čas a preniesli náklady, ako je dodržiavanie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci, na pracovníkov. Sú navrhnuté právne stratégie na obmedzenie neplatennej práce všetkých pracovníkov vrátane sólo SZČO v rámci digitálnych platforiem.	
64	Medrano-Adán a kol., 2018	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo podnikatelia zohrávajú kľúčovú úlohu v trhovej rovnováhe a prispievajú k rôznorodosti veľkosti firiem a úrovne produktivity v celom hospodárstve. Rozdiely v podnikateľských zručnostiach významne ovplyvňujú rozdelenie veľkosti firiem a produktivity.	Teória voľby povolania
65	Medrano-Adán a kol., 2014	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Zavedenie minimálnej mzdy vedie k zvýšeniu nedobrovoľných sólo SZČO, kvalifikovanejším dobrovoľným sólo SZČO a menšiemu počtu zamestnávateľov. Minimálna mzda znižuje celkovú produkciu a má vplyv na prerozdelenie príjmov: príjem na obyvateľa sa znižuje u jednotlivcov v oboch extrémoch rozdelenia zručností a zvyšuje sa v strednej triede.	Teória voľby povolania
66	Medrano-Adán a kol., 2018	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Nerovnosť príjmov z práce možno do veľkej miery vysvetliť trhovou rovnováhou vyplývajúcou z voľby povolania na základe individuálnych zručností, výrobných technológií a vnútornej organizácie firiem.	Teória voľby povolania

67	Mezihorak a kol., 2022	Anekdotický článok		Inštitucionálne zastúpenie sólo SZČO sa vyvíjalo prostredníctvom interakcií medzi tradičnými aktérmi v oblasti pracovnoprávných vzťahov (odbory, organizácie zamestnávateľov) a novými kolektívnymi aktérmi (združenia sólo SZČO). Táto interakcia zmenila inštitúcie a postupy v oblasti priemyselných vzťahov tak, aby účinnejšie zahŕňali sólo SZČO.	Teória polí
68	Mondon-Navazo a Murgia, 2024	Anekdotický článok		Sólo SZČ umelci v rámci francúzskeho odborového zväzu sa kolektívne organizujú s cieľom posilniť svoje sociálne práva a zachovať si profesionálnu autonómiu. Zistenia poukazujú na účinnosť kolektívneho zastupovania pri presadzovaní lepšej sociálnej ochrany uprostred širšej podnikovej kultúry, ktorá často izoluje jednotlivých pracovníkov a zdôrazňuje vlastnú zodpovednosť.	
69	Murgia a Pulignano, 2019	Empirický výskum	Kvalitatívny	Zistenia poukazujú na kombináciu autonómie a neistoty sólo SZČO v severnom Taliansku a ako títo pracovníci vyjednávajú o svojom hybridnom postavení v rámci inštitucionálnych a ekonomických obmedzení.	
70	Murgia a kol., 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Zistenia poukazujú na zmeny v oblasti sólo SZČ, pričom sa zdôrazňuje rastúca integrácia s neistými formami práce, ktoré nemajú dostatočnú právnu ochranu a sociálne zabezpečenie.	
71	Nikolova a kol., 2022	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo podnikatelia majú väčšiu samostatnosť, ale o niečo menšiu zmysluplnosť práce ako SZČO, ktoré zamestnávajú a riadia iných.	Teória sebaurčenia
72	Obschonka a kol., 2023	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Podnikatelia, najmä sólo podnikatelia, majú vyššie pracovné nasadenie a nižšiu pravdepodobnosť vyhorenia ako zamestnanci.	Teória pracovných požiadaviek a zdrojov
73	Ognjenović a kol., 2022	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo podnikatelia a podnikatelia zapojení v rodinných podnikoch v Srbsku čelia vyššiemu riziku chudoby v porovnaní s ostatnými podnikateľmi a zamestnancami. Toto riziko ovplyvňujú faktory, ako sú pohlavie, kvalifikácia a vek.	
74	Petrescu, 2016	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	SZČO so zamestnancami demonštrujú vyššiu úroveň potreby moci a celkového šťastia, zatiaľ čo sólo SZČO uvádzajú vyššie hodnoty sebaurčenia, zdôrazňujúc samostatnosť a nezávislosť.	Teória podnikateľskej kariéry, teória ľudských hodnôt
75	Piccoli a kol., 2021	Teoretický článok		Prínos štúdie spočíva vo vytvorení kategorizácie a rámca hodnotenia digitálnych ekosystémov pre sólo podnikateľov, čo môže byť využité na posúdenie rôznych ekosystémov s cieľom optimálne investovať talent a zdroje.	

76	Pinkovetskaia a kol., 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo podnikanie je rozšírené medzi ženami aj mužmi. Vyšší výskyt sólo podnikania medzi ženami v porovnaní s mužmi je vo väčšine krajín, čo poukazuje na rodovú nerovnosť.	
77	Rasmussen a kol., 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Miera neštandardných foriem zamestnania zostáva v priebehu času stabilná, napriek tomu, že často obsahuje prvky neistej práce, ako je neistota príjmu a zamestnania, najmä vo Fínsku a Švédsku v porovnaní s Dánskom a Nórskom. Rozdiely medzi jednotlivými krajinami sa pripisujú rozdielom v inštitucionálnom kontexte.	
78	Reuschke a Zhang, 2022	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Zistenia poukazujú na výrazné rozdiely v prevalencii neistej SZČ v mestských a mimomestských oblastiach v jednotlivých geografických regiónoch. Niektoré individuálne charakteristiky (pohlavie) a charakteristiky súvisiace s prácou (odvetvie a práca doma) súvisia so zvýšeným rizikom neistej SZČ v mestských oblastiach.	
79	Rivers, 2023	Empirický výskum	Kvalitatívny / kvantitatívny, neexperimentálny	Štúdia zistila, že sólo podnikatelia uprednostňujú udržanie rovnováhy medzi príjmom a životným štýlom pred rastom firmy.	
80	Rossetti a Heeger, 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO často nemajú dostatočný finančný kapitál a obchodné zručnosti, čo obmedzuje ich schopnosť nezávisle zvládať neistotu príjmu. Zistenia zdôrazňujú úlohu kolektívnych dohôd.	
81	Schummer a kol., 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO vykazujú nižšiu afektívnu angažovanosť ako podnikatelia zamestnávateľa v dôsledku rozdielneho uspokojovania psychologických potrieb. Autonómia a kompetencie silnejšie ovplyvňujú sólo SZČO.	Teória sebaurčenia
82	Segbenya a kol., 2022	Empirický výskum	Kvalitatívny	Štúdia poukazuje na neisté pracovné podmienky, ktorým čelia samostatne zárobkovo činní pracovníci v lomoch v Ghane, pričom zdôrazňuje rodové rozdiely.	
83	Shevchuk a Strebkov, 2017	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Značná časť freelancerov má podnikateľský zámer, pričom mnohí z nich prechádzajú z pozície sólo SZČO do vlastníctva podniku, ktorý zamestnáva, v Rusku. Tento posun je poháňaný najmä mladšou demografickou skupinou.	„Push“ teória podnikania
84	Shin a kol., 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO, ako aj zamestnanci na čiastočný úväzok a dočasní zamestnanci sa v podpore základného nepodmieneného príjmu výrazne nelíšia od stálych zamestnancov. Zo štúdie vyplýva, že hoci osoby s prekérnym zamestnaním vnímajú základný nepodmienený príjem priaznivo, ich podpora sa líši v závislosti od výšky národnej úrovne dávok v nezamestnanosti.	Teória perspektívy

85	Shoshana, 2020	Empirický výskum	Kvalitatívny	Štúdia 24 moslimských mužov, ktorí predčasne ukončili strednú školu v Izraeli, zistila, že títo mladí ľudia sa vo všeobecnosti odmietajú zaoberať plánovaním budúcnosti, pričom vyjadrujú silnú preferenciu sústrediť sa na prítomnosť vzhľadom na ich štrukturálnu zraniteľnosť. Mnohí z nich preferujú sólo podnikanie a profesijnú nezávislosť.	Zakotvená teória
86	Simona-Moussa a Ravazzini, 2018	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Zraniteľné skupiny, ako sú nezamestnaní, sólo SZČO, osoby s nízkym vzdelaním a mnohopočetné rodiny, zaznamenali výrazné negatívne vplyvy hospodárskej recesie na objektívne aj subjektívne ukazovatele kvality života.	
87	Skrzek-Lubasińska a Szaban, 2019	Prehľad literatúry		Štúdia systematicky skúma a kategorizuje heterogénnu skupinu sólo SZČO do piatich základných kategórií - slobodné povolania (freelanceri), inovátori, tradiční majitelia malých podnikov, závislé SZČO a hybridné SZČO.	
88	Sorgner a kol., 2017	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo podnikatelia zvyčajne zarábajú menej ako zamestnanci, najmä tí s vyšším vzdelaním, zatiaľ čo podnikatelia so zamestnancami zvyčajne zarábajú viac. Variabilita príjmov je u podnikateľov oveľa väčšia, čo odráža vyššie riziko, ale aj potenciál vyšších výnosov.	
89	Stamm a kol., 2023	Empirický výskum	Kvalitatívny	Štúdia analyzuje, ako závislosť od trhu formuje pracovnú solidaritu sólo SZČO počas kríz, pričom sa zameriava na finančnú podporu nemeckej vlády počas COVID-19.	
90	Tammelin, 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO motivované nevyhnutnosťou čelia značnej finančnej neistote, ktorá súvisí so širšími trendami dualizácie a segmentácie trhu práce.	Teória segmentácie trhu práce a teória dualizácie
91	Tegtmeier a kol., 2016	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Ženy s rôznorodým odborným vzdelaním, vyváženými skúsenosťami v odvetví a dobre rozvinutým sebavedomím majú väčšiu pravdepodobnosť, že sa stanú podnikateľkami. Sólo podnikateľky majú častejšie vyváženú skúsenosť v odvetví ako ženy, ktoré sú súčasťou tímu alebo majú zamestnancov.	Lazearova teória podnikania
92	Teichgräber a Van Reenen, 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Priemerná hodinová odmena zamestnanca rástla v súlade s produktivitou práce. Sólo SZČO zaznamenali pomalší rast príjmov v porovnaní so zamestnancami.	
93	van den Groenendaal a kol., 2022	Empirický výskum	Kvalitatívny	Štúdia identifikuje štyri modely riadenia kariéry medzi holandskými sólo SZČO: proaktívni remeselníci, adaptívni remeselníci, preživší a pasívni podnikatelia. Zistenia poukazujú na to, že tieto skupiny sú vo všeobecnosti šťastné, ich produktivita sa líši a často majú problémy so zdravím.	Teória sebamanažmentu a udržateľnej kariéry, teória zachovania zdrojov

94	van den Groenendaal a kol., 2021	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Identifikovaných šesť motivačných profilov medzi sólo SZČO v Holandsku, ktoré významne ovplyvňujú angažovanosť v proaktívnom kariérnom správaní, pričom tí, ktorí sú motivovaní nevyhnutnosťou, sa angažujú menej v proaktívnom správaní v porovnaní s tými, ktorých poháňa príležitosť.	Teória sebaurčenia
95	van der Zwan a Hessels, 2019	Prehľad literatúry / Empirický výskum	Kvalitatívny / kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO sú spokojnejší so svojím voľným časom, ale menej spokojní so svojimi príjmami v porovnaní so zamestnancami a podnikateľmi zamestnávateľmi.	
96	van der Zwan a kol., 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Slobodné povolania sú v porovnaní so zamestnancami výrazne spokojnejšie so svojím voľným časom a prácou, hoci v spokojnosti s prácou neprevyšujú ostatných SZČO a podnikateľov zamestnávateľov.	
97	van Stel a van der Zwan, 2019	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	V Európe sa výrazne zvýšil počet sólo SZČO, najmä tých s vysokým vzdelaním. Tento trend je výraznejší medzi sólo SZČO ženského pohlavia. Vzdelanostné rozloženie sólo SZČO sa posúva smerom k vyšším stupňom vzdelania.	Teória voľby povolania
98	van Stel a kol., 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Vyššie vzdelaní sólo podnikatelia majú v porovnaní so svojimi menej vzdelanými kolegami menšiu pravdepodobnosť, že budú zamestnávať zamestnancov. Je to preto, že uprednostňujú sebavyjadrenie a autonómiu, pričom sa často rozhodujú zostať sólo podnikateľmi v odvetviach znalostne náročných služieb, aby mohli lepšie realizovať svoje osobné a profesionálne ambície.	Teória sebaurčenia
99	van Stel a kol., 2014	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Rovnovážna miera sólo SZČ je konštantná na rôznych úrovniach hospodárskeho rozvoja, zatiaľ čo rovnovážna miera podnikania zamestnávateľov s hospodárskym rozvojom klesá.	Eklektická teória podnikania
100	Wang a kol., 2022	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Deti narodené neskôr majú v Číne väčšiu pravdepodobnosť stať sa sólo podnikateľmi v dôsledku väčšieho sklonu k podstupovaniu rizika, zatiaľ čo vplyv na podnikanie zamestnávateľov je menej výrazný. Mechanizmus podstupovania rizika je pri ovplyvňovaní podnikateľských tendencií dominantnejší ako mechanizmus dosiahnutého vzdelania.	Teórie vedy o rodine, „Family Niche Theory“

101	Wennekers a Van Stel, 2017	Teoretický článok		Rozdelenie podnikania na niekoľko typov, vrátane sólo SZČO, podnikateľov zamestnávateľov a korporátnych podnikateľov. Zistenia zdôrazňujú rôznorodý ekonomický a sociálny prínos týchto typov, pričom sólo SZČO prispievajú predovšetkým zvyšovaním flexibility, umožňovaním inovácií a prispôbovaním sa väčším firmám.	Teória hospodárskeho rozvoja
102	Westerveld, 2019	Teoretický článok		Rastúca prevalencia sólo SZČ na holandskom trhu práce. Zistenia poukazujú na významné výzvy v rámci systému sociálneho zabezpečenia. Sólo SZČO často nespádajú do tradičných systémov poistenia zamestnancov, čo vedie k medzerám v sociálnej ochrane.	
103	Yadav a kol., 2023	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Mnohé mikropodniky, najmä živnostníci s nízkym počiatočným kapitálom, čelia vážnym problémom v oblasti marketingu, finančného riadenia, prevádzky a personálu. Medzi bežné stratégie ukončenia podnikania patril bankrot, refinancovanie a predaj podnikov rodine alebo priateľom.	
104	Zwier a kol., 2020	Empirický výskum	Kvantitatívny, neexperimentálny	Sólo SZČO v Holandsku v porovnaní so zamestnancami častejšie uprednostňujú neskorší odchod do dôchodku alebo si nie sú isté, kedy pôjdu do dôchodku. Čiastočne je to spôsobené väčšou flexibilitou práce a autonómiou, ktorú sólo SZČO majú. Okrem toho k neistote, pokiaľ ide o načasovanie odchodu do dôchodku, prispieva nedostatok istoty zamestnania.	

Príloha 4: Prehľad zahrnutých štúdií v identifikovaných tematických okruhoch

	Autori a rok	Identifikované témy
Tematická oblasť: Typy a motivácie sólo podnikania		
1	Bögenhold, 2018	Motivácia / Hybridné podnikanie
2	Bögenhold, 2019	Hybridné podnikanie
3	Bogenhold a Fachinger, 2007	Motivácia
4	Bögenhold a kol., 2017	Hybridné podnikanie
5	Burke a Cowling, 2019	Freelancing
6	Burke a Cowling, 2019	Freelancing
7	Cieslik, 2015	Kategorizácia
8	Cieslik a Dvoulety, 2019	Kategorizácia / Motivácia

9	Ciešlik a van Stel, 2023	Kategorizácia
10	de Vries a kol., 2019	Motivácia
11	Dvouletý, 2020	Motivácia
12	Dvouletý a Postepska, 2022	Freelancing
13	Gevaert a kol., 2022	Motivácia
14	Holloway a Pimlott-Wilson, 2021	Motivácia
15	Kösters a Smits, 2020	Falošná SZČ
16	Kösters a Smits, 2021	Kategorizácia
17	Longo a Massi, 2023	Freelancing / Hybridné podnikanie
18	Macgilchrist a kol., 2019	Freelancing
19	Murgia a Pulignano, 2019	Hybridné podnikanie
20	Shevchuk a Strebkov, 2017	Freelancing
21	Skrzek-Lubasińska a Szaban, 2019	Kategorizácia
22	van den Groenendaal a kol., 2022	Motivácia
23	Wennekers a Van Stel, 2017	Kategorizácia
Tematická oblasť: Ekonomické aspekty sólo podnikania		
1	Kraaij a Molenaar, 2017	Tvorba pracovných miest
2	Audretsch a Belitski, 2021	Makroekonomické indikátory a sólo podnikanie
3	Coad a kol., 2016	Tvorba pracovných miest
4	Cowling a Wooden, 2021	Tvorba pracovných miest
5	Dvouletý, 2018	Tvorba pracovných miest
6	Dvouletý, 2019	Tvorba pracovných miest
7	Dvouletý, 2020	Tvorba pracovných miest
8	Dvouletý, 2020	Príjem sólo podnikateľov
9	Dvouletý a Mareš, 2016	Makroekonomické indikátory a sólo podnikanie
10	Dvouletý a Postepska, 2022	Makroekonomické indikátory a sólo podnikanie
11	Haussen a Schlegel, 2019	Tvorba pracovných miest
12	Kösters a Smits, 2020	Príjem sólo podnikateľov
13	Lechmann a Wunder, 2017	Tvorba pracovných miest
14	Medrano-Adán a kol., 2014	Sociálno-ekonomické opatrenia

15	Medrano-Adán a kol., 2018	Sociálno-ekonomické opatrenia
16	Piccoli a kol., 2021	Sociálno-ekonomické opatrenia
17	Rivers, 2023	Príjem sólo podnikateľov
18	Shevchuk a Strebkov, 2017	Tvorba pracovných miest
19	Shin a kol., 2020	Sociálno-ekonomické opatrenia
20	Sorgner a kol., 2017	Príjem sólo podnikateľov
21	Stamm a kol., 2023	Sociálno-ekonomické opatrenia
22	Teichgräber a Van Reenen, 2021	Príjem sólo podnikateľov
23	van der Zwan a Hessels, 2019	Príjem sólo podnikateľov
24	van Stel a kol., 2020	Tvorba pracovných miest
25	van Stel a kol., 2014	Makroekonomické indikátory a sólo podnikanie
26	Wang a kol., 2022	Tvorba pracovných miest
Tematická oblasť: Sociálne aspekty sólo podnikania		
1	Barbieri, 2016	Pohoda (well-being)
2	Belt a kol., 2016	Pohoda (well-being)
3	Ciešlik a kol., 2023	Sebavedomie
4	Harvey a Wintersberger, 2023	Sociálna izolácia
5	Kambourova a Stam, 2017	Optimizmus
6	Kapelinsky a Shoshana, 2019	Pracovná identita
7	Kara a Petrescu, 2018	Pohoda (well-being)
8	Khan a MacEachen, 2024	Pohoda (well-being)
9	Medrano-Adán a kol., 2014	Sebavyjadrenie
10	Nikolova a kol., 2022	Zmysluplnosť
11	Obschonka a kol., 2023	Vyhorenie
12	Petrescu, 2016	Sebariadenie
13	Rivers, 2023	Autonómia a nezávislosť
14	Schummer a kol., 2019	Autonómia a nezávislosť
15	Simona-Moussa a Ravazzini, 2018	Pohoda (well-being)
16	van den Groenendaal a kol., 2021	Pohoda (well-being)
17	van der Zwan a Hessels, 2019	Pohoda (well-being)

18	van der Zwan a kol., 2019	Pohoda (well-being)
19	van Stel a kol., 2014	Sebavyjadrenie
Tematická oblasť: Inkluzivita v sólo podnikaní		
1	Kraaij a Molenaar	Sólo podnikanie žien
2	Bari, 2021	Sólo podnikanie žien
3	Bari a kol., 2021	Sólo podnikanie žien
4	Bögenhold a kol., 2016	Sólo podnikanie žien
5	Bögenhold a Klinglmair, 2015	Sólo podnikanie žien
6	Cheng a Smyth, 2021	Sólo podnikanie migrantov
7	Correa a Velásquez, 2024	Sólo podnikanie žien
8	Dvouletý, 2018	Sólo podnikanie migrantov
9	Dvouletý, 2019	Sólo podnikanie žien
10	Dvouletý, 2020	Sólo podnikanie žien
11	Dvouletý a Orel, 2020	Sólo podnikanie žien
12	Dvouletý a Orel, 2020	Sólo podnikanie žien
13	Dvouletý a kol., 2022	Sólo podnikanie žien / Sólo podnikanie migrantov
14	Fritsch a kol., 2015	Sólo podnikanie mladých
15	Haasler a Hokema, 2022	Sólo podnikanie žien
16	Haussen a Schlegel, 2019	Sólo podnikanie žien
17	Keating a kol., 2022	Sólo podnikanie znevýhodnených skupín
18	Pinkovetskaia a kol., 2021	Sólo podnikanie žien
19	Shoshana, 2020	Sólo podnikanie mladých
20	Simona-Moussa a Ravazzini, 2018	Sólo podnikanie znevýhodnených skupín
21	Sorgner a kol., 2017	Sólo podnikanie žien
22	Tegtmeier a kol., 2016	Sólo podnikanie žien
23	van Stel a van der Zwan, 2019	Sólo podnikanie žien
24	Wennekers a Van Stel, 2017	Sólo podnikanie znevýhodnených skupín
Tematická oblasť: Aspekty prekérnej práce v sólo podnikaní		
1	Beckmann a Hoose, 2022	Práca pre digitálne platformy
2	Boeri a kol., 2020	Prekérny charakter sólo podnikania

3	Bögenhold, 2018	Prekérny charakter sólo podnikania
4	Bögenhold, 2019	Prekérny charakter sólo podnikania
5	Buschoff a Protsch, 2008	Prekérny charakter sólo podnikania
6	Carrasco a Hernanz, 2021	Prekérny charakter sólo podnikania
7	Conen a Buschoff, 2019	Prekérny charakter sólo podnikania
8	de Vries a kol., 2019	Prekérny charakter sólo podnikania
9	Eichhorst a kol., 2017	Práca pre digitálne platformy
10	Fachinger a Frankus, 2017	Sociálne zabezpečenie v dôchodku
11	Gialis a kol., 2015	Prekérny charakter sólo podnikania
12	Harvey a Wintersberger, 2023	Prekérny charakter sólo podnikania
13	Hipp a kol., 2015	Prekérny charakter sólo podnikania
14	Holloway a Pimlott-Wilson, 2021	Prekérny charakter sólo podnikania
15	Jonsson a kol., 2021	Prekérny charakter sólo podnikania
16	Khan a MacEachen, 2024	Prekérny charakter sólo podnikania
17	Khan a MacEachen, 2024	Prekérny charakter sólo podnikania
18	Khan a kol., 2023	Prekérny charakter sólo podnikania
19	Klaus a kol., 2024	Práca pre digitálne platformy
20	Longo a Massi, 2023	Práca pre digitálne platformy
21	Magoga-Sabatier, 2024	Práca pre digitálne platformy
22	Mangan a kol., 2023	Práca pre digitálne platformy
23	Mezihorak a kol., 2022	Kolektívne zastupovanie sólo podnikateľov
24	Mondon-Navazo a Murgia, 2024	Kolektívne zastupovanie sólo podnikateľov
25	Murgia a kol., 2019	Prekérny charakter sólo podnikania
26	Murgia a Pulignano, 2019	Prekérny charakter sólo podnikania
27	Ognjenović a kol., 2022	Prekérny charakter sólo podnikania
28	Rasmussen a kol., 2019	Prekérny charakter sólo podnikania
29	Reuschke a Zhang, 2022	Prekérny charakter sólo podnikania
30	Rossetti a Heeger, 2019	Kolektívne zastupovanie sólo podnikateľov
31	Segbenya a kol., 2022	Prekérny charakter sólo podnikania
32	Tammelin, 2019	Prekérny charakter sólo podnikania

33	Teichgräber a Van Reenen, 2021	Prekérny charakter sólo podnikania
34	Westerveld, 2019	Prekérny charakter sólo podnikania
35	Yadav a kol., 2023	Prekérny charakter sólo podnikania
36	Zwier a kol., 2020	Sociálne zabezpečenie v dôchodku

Príloha 5: Charakteristika ukazovateľov GEM

Ukazovateľ	Charakteristika
Spoločenské postoje k podnikaniu	
Egalitarizmus (preferencia rovnakej životnej úrovne pre všetkých)	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí súhlasia s výrokom, že všetci by mali mať rovnakú životnú úroveň
Podnikanie ako vhodná kariérna voľba	Percento 18 - 64 ročných, ktorí súhlasia s výrokom, že v krajine väčšina ľudí považuje začať biznis za dobrú kariérnu voľbu
Vnímanie podnikateľov a ich spoločenského statusu	Percento 18 - 64 ročných, ktorí súhlasia s výrokom, že v krajine má úspešný podnikateľ vysoký spoločenský status a uznanie
Pozornosť médií venovaná podnikaniu	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí súhlasia s výrokom, že médiá často uvádzajú príbehy o úspešných podnikateľoch
Začať podnikáť je ľahké	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí súhlasia s tvrdením, že začať podnikáť v krajine je jednoduché
Sociálny kapitál	
Poznanie niekoho, kto podniká	Percento populácie 18 – 64 ročných, ktorí osobne poznajú niekoho, kto začal podnikáť v posledných dvoch rokoch
Sebahodnotenie podnikateľských príležitostí, schopností a strachu zo zlyhania	
Vnímané príležitosti	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí vnímajú príležitosti na podnikanie v ich okolí
Vnímané schopnosti	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí veria, že majú potrebné zručnosti a vedomosti začať biznis
Strach zo zlyhania	Percento populácie 18 - 64 ročných s pozitívnym vnímaním príležitostí, ktoré indikuje, že strach zo zlyhania by ich odradil začať podnikáť
Talent	
Málokedy vidíte podnikateľské príležitosti, aj keď sa v danej oblasti veľmi dobre vyznáte.	Percento populácie 18 – 64 ročných, ktorí málokedy vidia podnikateľské príležitosti, aj keď sa v danej oblasti veľmi dobre vyznajú.
Aj keď si všimnete ziskovú príležitosť, málokedy ju využijete.	Percento populácie 18 – 64 ročných, ktorí aj keď si všimnú ziskovú príležitosť, málokedy ju využijú.

Ostatní ľudia si myslia, že ste veľmi inovatívny.	Percento populácie 18 – 64 ročných, ktorí sú veľmi inovatívny podľa ostatných ľudí.
Každé vaše rozhodnutie je súčasťou vášho dlhodobého kariérneho plánu.	Percento populácie 18 – 64 ročných, ktorí sa rozhodujú podľa svojho dlhodobého kariérneho plánu.
Podnikateľská aktivita	
Zámer začať podnikateľ	Percento populácie 18 - 64 ročných (jednotlivci, ktorí sú v ktoromkoľvek inom štádiu podnikateľskej aktivity sa v tejto skupine nenachádzajú), ktorí majú záujem začať podnikateľ v nasledujúcich troch rokoch
Rodiaci sa podnikatelia	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí sa v súčasnosti aktívne angažujú na zakladaní biznisu, ktorý budú vlastníť alebo spolu vlastníť; z tohto biznisu si ešte ako vlastníci najmenej tri mesiace nevyplácali mzdy, platy alebo iné platby
Noví podnikatelia	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí sú v súčasnosti vlastníkmi manažérmi nového biznisu, z ktorého im boli vyplatené platy, mzdy alebo iné platby za aspoň tri mesiace ale nie viac ako 42 mesiacov.
Celková počiatočná podnikateľská aktivita (TEA)	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí sú buď rodiaci sa podnikatelia alebo vlastníci - manažéri nových firiem.
Sólo celková počiatočná podnikateľská aktivita	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí podnikajú samostatne bez partnerov alebo zamestnancov a zároveň sú zapojení v počiatočnej podnikateľskej aktivite.
Etablovaní podnikatelia	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí sú v súčasnosti vlastníkmi -manažérmi etablovaných firiem, teda vlastní a riadia fungujúci biznis, z ktorého si ako vlastníci vyplácali platy, mzdy alebo iné platby za viac ako 42 mesiacov.
Sólo etablovaná podnikateľská aktivita	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí podnikajú samostatne bez partnerov alebo zamestnancov a zároveň sú zapojení v etablovanej podnikateľskej aktivite.
Celková podnikateľská aktivita	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí sú v súčasnosti zapojení buď v počiatočnej podnikateľskej aktivite alebo etablovanom podnikaní.
Sólo celková podnikateľská aktivita	Percento populácie 18 - 64 ročných, ktorí podnikajú samostatne bez partnerov alebo zamestnancov a zároveň sú buď zapojení v počiatočnej alebo etablovanej podnikateľskej aktivite.
Prerušenie podnikania	Percento tých, ktorí za posledných 12 mesiacov ukončili, prerušili alebo zrušili podnikanie, ktoré vlastnili alebo riadili. Predajom, zrušením alebo iným prerušením vlastníckeho či manažérskeho vzťahu.
Motivácia na začatie podnikania	
Motív zmeniť svet	Percento podnikateľov v TEA, ktorí začali podnikateľ s cieľom zmeniť svet.
Motív veľké bohatstvo	Percento podnikateľov v TEA, ktorí začali podnikateľ s cieľom vybudovať veľké bohatstvo alebo dosiahnuť veľmi vysoký príjem.
Motív rodinná tradícia	Percento podnikateľov v TEA, ktorí začali podnikateľ, aby pokračovali v rodinnej tradícii.

Motív prežiť	Percento podnikateľov v TEA, ktorí začali podnikáť s cieľom zarobiť si na živobytie, a preto, že je málo pracovných príležitostí.
Rastové ašpirácie	
Očakávaná tvorba pracovných miest	Percento populácie 18 – 64 ročných, ktorí sú súčasťou TEA a pôsobia s 0, 1-5, 6-19, a 20 a viac zamestnancami
Inovatívnosť	
Produkt/služba nové lokálne/národné/svetová	Percento populácie 18 – 64 ročných, ktorí sú súčasťou TEA/etablovaní podnikatelia, ktorí udávajú, že majú produkt alebo službu nové pre lokálnu komunitu/krajinu alebo nové globálne.
Orientácia lokálna/národná/svetová	Percento populácie 18 – 64 ročných, ktorí sú súčasťou TEA/etablovaní podnikatelia, ktorí udávajú, že majú zákazníkov len lokálnych, len z vlastnej krajiny alebo majú zákazníkov v zahraničí.
Odvetvová orientácia	
Angažovanosť podnikateľov v ťažobnom priemysle a v poľnohospodárstve (S1P)	Percento populácie 18 - 64 ročných, zapojených do TEA, ktorí pôsobia v ťažobnom priemysle a v poľnohospodárstve.
Angažovanosť podnikateľov v stavebníctve, výrobe, doprave, sieťových odvetviach, komunikáciách a veľkoobchode (S2P)	Percento populácie 18 - 64 ročných, zapojených do TEA v odvetviach stavebníctva, výroby, dopravy, sieťových odvetví, komunikácií a veľkoobchode.
Angažovanosť podnikateľov v oblasti biznis služieb, financií, poisťovníctva, realít (S3P)	Percento populácie 18 - 64 ročných, zapojených do TEA podnikajúcich v oblasti biznis služieb.
Angažovanosť podnikateľov v službách pre koncových spotrebiteľov (maloobchod, ubytovanie, reštauračné, osobné, zdravotné, vzdelávacie, sociálne, rekreačné služby) (S4P)	Percento populácie 18 - 64 ročných, zapojených do TEA podnikajúcich v oblasti služieb pre koncových spotrebiteľov.

Juraj Mikuš
Sólo podnikatelia na ceste k podnikateľskému úspechu
v teórii a v praxi

Vydala Univerzita Komenského v Bratislave, 2024
Návrh obálky: Dominika Hampelová

Rozsah 126 strán, 9,73 AH, prvé vydanie
Vyšlo ako elektronická publikácia

ISBN 978-80-223-5843-9 (online)

ISBN 978-80-223-5843-9

This cover has been designed using assets from Freepik.com